

ARTIS MAGNÆ CONSONI ET DISSONI LIBER X. DECACHORDON NATVRAE

S I V E

ORGANVM DECAVLVM

Q V O

Naturam rerum in omnibus ad Musicas & harmonicas
proportiones respexisse, atque adeo Naturam,
vniuersi nil aliud nisi Musicam per-
fectissimam esse ostenditur.

P R A E F A T I O.



VETERES dum admirabilem illum in vniuerso rerum ordinem, ma-
gnamque naturæ maiestatem sollicitius contemplarentur; fieri non posse
sibi persuerunt; quin Numen illud crederent, cuius machinam tam ad-
mirabili rerum serie, tam insigni sapientia & prouidentia constructam
cernerent; Verum dum lumine fidei destituerentur, in varios errores
lapsi, varia ac prorsus dissona ingeniorum monstra pepererunt. Alij enim
ipsum mundum magnum quendam Deum & Damonem arbitrati, loco
veri Numinis adorarunt. Alij Spiritum siue Animam mundi omnia
virtute sua permeantem constituentemque crediderunt. Nonnulli Calcho-
deam, hoc est Idearum mundanarum Præsidentem, rebus omnibus formas suas elargientem confin-
xerunt;

serunt; Nos verò naturam rerum eiusque intima penetralia paulò penitiùs perscrutantes non hanc animam mundi, siue ut Arabes vocant Calchodeam, sed nihil aliud esse, quàm Naturam ipsam, veram & unicam τὴν αἰνείδῃ id est Dei, omnia per ipsam constituentis, Artem reperimus, cuius vim per omnia permeantem nihil aliud, quàm διὰ παντὶ ἀποδύουσαν, omnium adaptatricem & concinnatricem; harmonicam videlicet proportionem, quā omnia disponuntur & cōseruantur, unicam omnium admirandorum in naturæ sinu delitescens effectuum operationumque causam & originem asserimus. Et ut magis magisque perspicuus fiat nostræ intentionis scopus, per singulos entium naturalium gradus progressi, in singulis latentes illos rerum consensum dissensumque, odij & amicitie leges, quibus singulares amico quodam concursu iunguntur, inimico disjunguntur, ex consono-dissono constare, suasque possidere harmonicas rationes ostendimus, quas à Natura si separares, omnia in confusum rerum chaos abyssumque lapsa in nihilū, ut abirent necesse foret. Reperiet hic Lector curiosus causas virium lapidum, herbarum, animalium, affectionumque eorundem, detectas, portamque ad nouam quandam Magiæ naturalis officinam, qua applicando consona dissonis in omnibus rebus stupēdos effectus producat, apertam inueniet; adeoque nihil ferè in toto naturæ sinu tam reconditum abstrusumque; quod huius libri ope aut ipsum lateat, aut quo non mirari præstare possit reperiet. Decachordon verò appellauimus, ut rerum naturalium decupartito quodam ordine per totidem in decachordo perfectissimè concinnato neruos, ac in organo per 10 singularum diuersarum systemata veluti per 10 naturæ Registra constituta harmoniam expositam perfectius contempleremur, & sic tandem per mundanæ harmoniæ contemplationem altius prouecti, demum in tam admirabilis & incomprehensibilis Organæ diuisionē, in Deo, inquam, totius harmoniæ centro dulcissimè conquisceremus.

P A R S I.

ORGANVM DECAVLON.

CAPVT I.

DEVS Opt. Max. Organædo, Mundus organo comparatur.



MAGNVS ille & incomprehensus DEVS ab æterno, ante omnem creaturæ naturæ conditionem sibi soli sufficientissimus, nulla necessitate aut indigentia compulsum, sed ex sola infinitæ suæ bonitatis vbertate ad infinitas gloriæ bonitatisque suæ diuitias ostendendas, in tempore mundū condere sibi complacuit, eumque non confuso rerum ordine; non temeraria quadam entium efficientia, sed summa atque ineffabili quadā prouidentia ita concinnatum, ut homo mandī filius, vel huius machine κόσμος id est ornatum rerumque omnium inuiolabili quadam lege connexarū ordinē contemplans, inexhaustę potentiæ Authorem cognosceret, cognoscendo admiraretur, admirando desideraret, desiderando diligeret, diligendo eum colendoque æternum tandem possideret; Mundi itaque ordo & pulchritudo, diuinitatis Ideā quędam est, Ideam illam Idearum omnia perfectissimè complicantem, Monadē illam omnium numerorum proportionem ineffabili centri sui amplitudine conuoluentem exhibens. Et ut infinitæ quidem perfectionis numerus est, omnia in numero disposita, ut pondus omnia in pondere, id est distractarum rerum multitudinem varietatemque in vnum veluti in centrum quoddam grauitatis attracta, ut mensura denique singula infinita quadam symmetria & harmonica proportionē ornata exhibere voluit, ut perpetuus esset, tum cum auctore suo, tum inter se rerum creaturarum amor, consensus concentusque, & symphonia omnibus numeris absolutissima. Cum igitur Musica siue harmonia nihil aliud sit, quàm numerus,

merus, mensura, pondus, ut fusc in præcedentibus ostensum est; Mundus autem Platonē teste sit ἀρμονία πάντα κατὰ φύσιν. Naturā verò ars Dei; vis ἀρμόζουσα omnium adaptatrix; Mundus quoque perfectæ Dei similitudo, necessariò sequitur, ad harmoniæ illius Archetypicæ similitudinem & analogiam, καὶ ὁμοίαν, id est mundum harmonicum esse cōditum, naturamque Dei artem, in omnibus mundanis operationibus ad musicas respexisse proportionēs. Verūm ne vana & otiosa sit nostræ contemplationis assertio; Quomodo in primæ illarum origine Organædus ille Creator omnium DEVS luserit, iam ostendamus.

Deus Organædus.

Quemadmodum igitur Opifex quidam Organum fabricaturus, primum varias substructiones, veluti prima quædam operis rudimenta ponit, deinde fistulas omnis generis cōficit; canales aeris ventique conductores disponit, & ad maiorem harmoniæ varietatem demonstrandam varios adaptat canones, quos Registra vulgo vocant; postea folles veluti quædam ventorum conceptacula, quorum perpetuo motu aer constrictus atque intra ventorum canales coactus suppeditatur, ordinat. Demum Clauarium veluti vltimum artis suæ directorem disponit, tandem digitorum ope, registorumque variā combinationē taxillos siue palmulas, quos tactos vocant, feriens, eam quam in organo cum admiratione fecimus, harmoniæ varietatem producit. DEVS Opt. Max. haud ab simili ratione mundanum hoc organum in exhausta quadam varietate dissoni consonum fabricaturus; Verbo virtutis suæ, primò hylē illam informem, indigestum quod chaos, velutifuturi organi quædam substructiones & præludia condidit. Deinde fistulas veluti quædam formarum rudimenta in informi illichao latentia delineauit; Tertiò spiritu diuinitatis suæ, informes aquas incubante, aerem ventosque futuro organo necessarios (ut ita dicam) sufflando peperit. Quartò, informem illam materiam massam spiritu suo varijs sonorum differentijs imbutam, in diuersas rerum classes veluti in registra quædam disposuit. Quintò Clauarium totius organi veluti animam quandam & artē suam, hoc est Naturam rebus singulis insitam, produxit; Perfectoque tandem opere, supremus ille Archimusicus organi spiritus sui afflatu animati clauarium, id est artem suam incitans, admirabilem illam rerum harmoniam, quam in hunc vsque diem admiramur, produxit, sed quomodo illam produxerit videamus.

Hylē productio.

Registrum siue præludium primi diei.

Primum itaque huius organi Registrum veluti prosolambanomenos, verbo virtutis suæ referatum mox ac insonuit; ecce cælum Empyræum innumerabili quadam beatarum mentium in 9 chororum ordines distributarum, varietate repletum, quid aliud nisi decachordon quoddam siue scalam quandam harmonicam (cuius 9 chordæ distinctos Angelorum Choros, decima autem Choragum ipsum DEVM Optimum Maximum cælestem Apollinem totius harmoniæ in denario numero vltimum complementum denotat) præsetulit? Quid Terra vnā cum Luce illa primo die condita innuit, nisi varietatis formarum mox materiæ introducendarum primum quoddam præludium? Cum verò huius Registri inferior pars nescio quid ingratum ob confusum melos resonaret, neque perfectionem sibi debitam adhuc acquisisset.

Registrum siue præludium secundi diei.

Ecce secundi diei Registrum referatum simul ac verbo virtutis suæ Spiritus sancti afflatu insonuit, mox Aquæ ab aquis segregatæ, terræque alueis conclusæ, Arida discooperata detecta; aer in expanso illo longe lateque, exporrectus spatio pulchrū exhibuit profcenium; verbo Elementorum primordialis natura, eorumque concinna connexio nouam quandam harmoniam protulit; Verum cum intenta harmoniæ perfectio necdum sibi constaret.

Registrum siue præludium tertij diei.

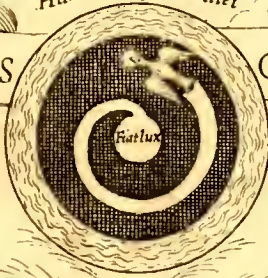
Ecce tertium Registrum referatum simul ac virtutis suæ verbo & Spiritus sancti afflatu cooperante insonuit. cum ecce Terra Organædi arte percussa innumerabilem herbarum, plantarum, arborum, seminum, florum, fructuum varietatem germinans; quid aliud nisi totidem diuinæ artis differentes modulos in tanta naturarum diuersitate et si dissonos, pulchrā tamen mistura consonos exhibuit?

Registrum siue præludium quarti diei.

Porro quartum Registrum referatum, simul ac virtutis suæ verbo & Spiritus sancti afflatu insonuit: ecce Cælum, Sol, Luna, Planetæ veluti ex thalamo quodam procedun-

HARMONIA NAS

CENTIS MVNDI



Harmonia II. diei



Harmonia III. diei



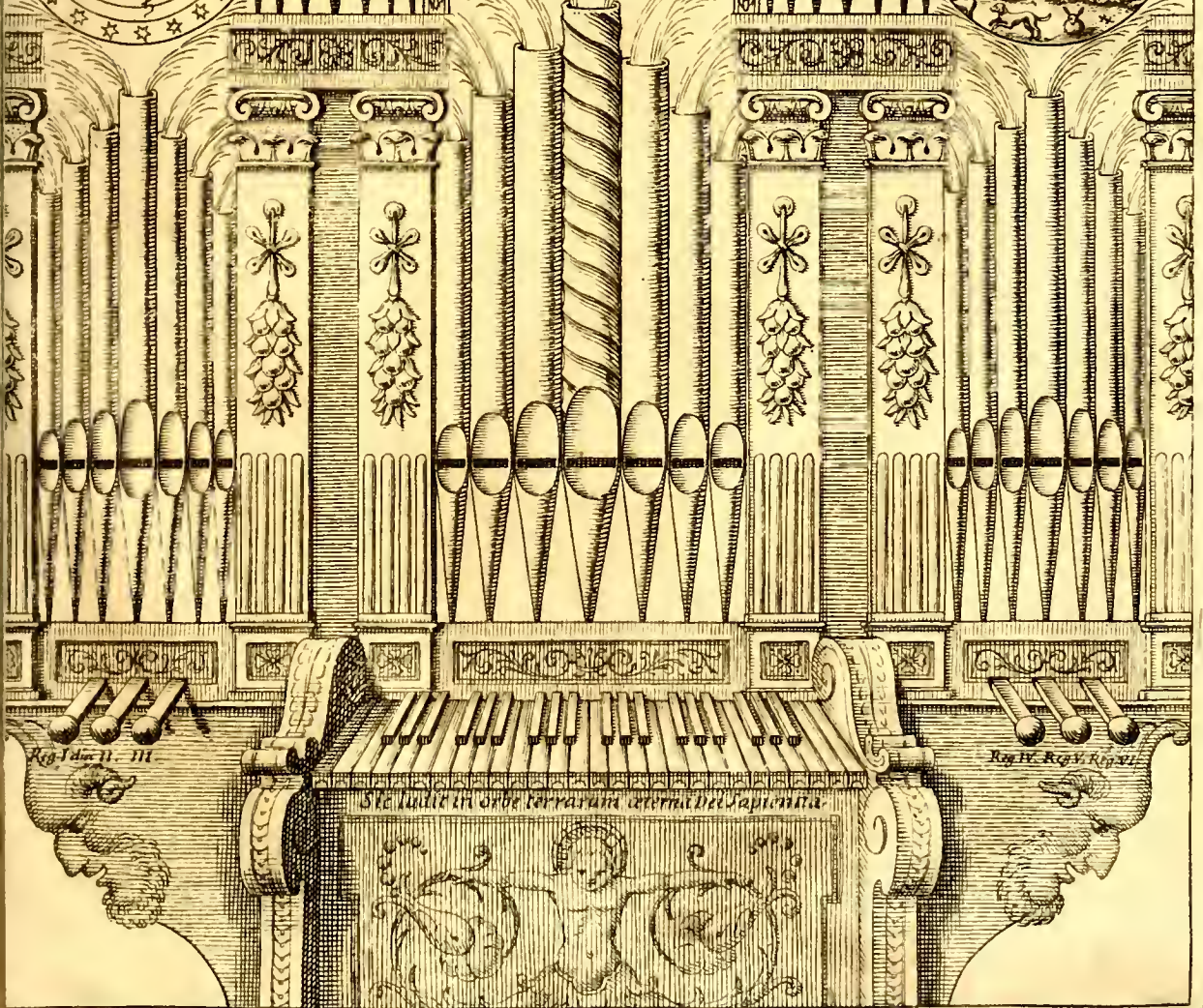
Harmonia IV. diei



Harmonia V. diei



Harmonia VI. diei



deuntes, firmamentum denique innumera siderum multitudine exornatum, singula in numerosissimis motibus, constantissimis eorundem legibus, periodis exactissimis, influxuumque diuersissimis qualitatibus, ingentes harmonicæ dispositionis diuitias sub consono-difsono, hoc est sub diei noctisque luce & umbra, latentes mundo pernecessarias exhibuerunt. Verum ut harmonicæ mundanæ suppellestem supremus ille Organædus auctum variaret.

Quintum Registrum verbo virtutis suæ spirituque cooperante simul, ac referatum insonuit. Aqua innumerabilem Animalium, reptilium, serpentium diuersissimis qualitatibus, viribus, proprietatibusque dotatorum varietatem ex ipsis aquis veluti ex præsupposita materia eduxit. Quæ omnia cum diuersas consensus dissensusque, odij amorisque leges sectentur, inde mox artificiosissimus, ex consonis & dissonis veluti contextus concentusque & symphonia talis emanauit, quam in hunc diem oculis cum admiratione audimus, & auribus spectamus attoniti. Denique ut maiores gloriæ suæ diuitias demonstraret æterna Deisapientia.

Registrū siue
præludium
quinti diei.

Sextum Registrum referatum mox ac insonuit, ecce Terra immensam animalium, quadrupedum in varia genera & species veluti classes quasdam distributorum varietatē produxit; vnde nouas & mirificas ex tanta specierum diuersitate veluti ex dissonis & consonis exorta Musica, iucundissima suæ resonantia omnium etiamnum attente eam, auscultantium aures mirificè rapuit. Habes itaque hic 6 Registorum rerum creatarum præludia hexamero pulchrè quadrantia; verum quemadmodum Organædi, post singulorum Registorum præludia probè exhibita, omnia simul registra ad vniuersalem omnium fistularum consonantiam exhibendam disponunt. Ita Archimusicus ille æternus post sex creatarum rerum præludia, dum excellentissimum creaturarum corporearū hominem producit, referatis omnibus mundani organi Registris, in eo veluti rerum omnium mensura & sine, vniuersali harmonia præluit. Nam præter animam eius tot ac tantis gratiæ ac naturæ donis cumulatam, corpus quoque tanta symetria & proportionē, concinnauit, ut concentus in singulis rerum creatarum classibus diuisi, in vnico homine, veluti maioris mundi compendio & anacephaleosi collecti videantur. Vidimus igitur Lector curiose mundani organi fabricam, Registorum dispositionem, ventorum, vias, fistularumque varietatem considerauimus, Organædi inimitabilem in sonando peritiam, concentumque mirificum auscultauimus. Nihil porro restat, nisi ut latentes in singulis rerum creatarum classibus harmonias cōcentusque paulò profundius rimemur. Et ut cum ordine harmonico progrediamur, 10 registorum ordinem id est in 10 distinctorum entium, quæ nihil aliud nobis, nisi naturæ quoddam decachordum siue decalum referunt, ordinem secuti, in singulis Deum artemque eius Naturam ad harmonicas proportionē formasque respexisse, clarè demonstrabimus.

Registrū siue
præludium
sexti diei.

R E G I S T R U M I.

S I V E

S Y M P H O N I S M V S.

Quatuor Elementorum

Cum in hoc mundano organo infimum locum teneant quatuor Elementa, meritò de eorum Symphonismo, tanquàm omnium *ἀρχή* primoloco disceptandum est; A terræ itaque habitabilis harmonia, tanquàm à Proslambanomeno initium facturæ, deinde reliquorum ordine sequentium symphonismos prosequemur.

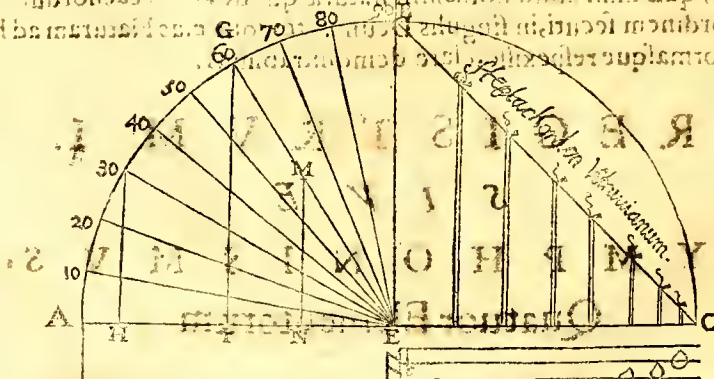
Terræ molem harmonicè conditam, climatum harmonica dispositio, eximè docet; Habet quælibet Regio rationem & comparisonem quandam ad Solem, qui veluti Apollo

pollo quidam caelestis, prout alia & alia plectri sui hoc est, radiorum sitorum verberatione, alias & alias in inferiori mundo harmonias excitat. Quae adeo vera sunt; ut ipse Vitruvius hanc contemplationem veluti maximum naturae arcanum posteritati reliquendum putaverit, imo vocum humanarum diuersitatem, non nisi ab alia & alia climatis constitutione provenire, hisce verbis asseruerit.

Namque sol quibus locis mediocriter profundit vapores in his conseruat corpora temperata quaeque proxime currendo deflagrat, eripit exugendo humoris temperaturam. Contra vero refrigeratis vaporibus, quod absint à meridie longè, non exhauritur à caloribus humor, sed ex caelo roscidus ac in corpora fundens humorem, efficit ampliores corporaturas; vocisque sonibus acutiores; Ex quo sub septentrionibus nutriuntur gentes immanibus corporibus, candidis coloribus, directo capillo, & rufo, oculis caesis sanguine multo, quoniam ab humeris plenitudine caeliq; refrigerationibus sunt conformati. Qui autem proximi sunt ad axem meridianum subiectique cursui Solis brevioribus corporibus, colore fusco, crispo capillo, oculis nigris, cruribus inualidis, sanguine exiguo Solis impetu perficiuntur.

Et paulo post ait: Igitur quoniam id habemus certum animo sustinentes; à labro quod est in Regione septentrionali linea traieci ad id quod est supra meridianum axem, ab eoque alterum obliquam in altitudine ac summum cardinem, sine dubitatione animaduersemus, in eo esse schemata trigoni mundi, & organi quam *οργανον* Graeci dicunt; Itaque quod est spacium proximum imo chordarum, ab axis linea in meridianis finibus sub eo loco, quae sunt nationes propter breuitatem altitudinis ad nundum, sonitum vocis faciunt tenuem; uti acutissimum, in organo; chordas quae est proxima angulo, secundum eam vero reliquae ad mediam Graciam remissiores efficiunt in nationibus sonorum consonones. Item à medio in ordine crescendo ad extremos septentriones sub altitudine caeli nationum spiritibus, sonitibus grauioribus à natura exprimuntur. Ita videtur mundi conceptio tota propter inclinationem, consonantissimè per solis temperaturam ad harmoniam esse composita. Hec Vitruvius; Verum ut hec melius & clarius percipiatur, trigonum illud siue sambucam harmonicam paulò fusiùs demonstrandam duximus.

Ut igitur Vitruvius ostendat sonorum vocis discrimina diuersarum gentium; constituto iam horizonte, schema quoddam facit ad speciem organi, quam sambucam graeci vocant, triangularem scilicet & chordis temperatam, triquetram ad formam fere nostrarum Harparum; Summa autem haec est eos quibus cardo vel polus mundi boreus minus supra horizontem eleuatur, acutiorem & subtiliorem habere vocem, quam eos quibus sublimior est idem polus, hi enim grauiorem & depressiorem vocis sonum habent.



Quod ita iuxta Vitruvium mentem demonstramus. Sit meridianus circulus ABC, mundi centrum E; horizon AEC, polus borealis F, à quo ad horizontem AC cadat normalis FH & ex F in centrum E educatur linea FE, formabiturque triangulus FHE iterum à polo

apolo in G eleuato alia normalis GI descendat in AC horizontem ductaque ex G in E alia linea claudat triangulum GIE; Dico eos, quibus sublimis est plus in F, acutiorem vocem habere, ijs quibus est idem polus in puncto G, ducatur linea FH intra triangulū maiorem GIH, & ibi vocetur MH, certum est lineam GI maiorem esse linea MN. Si ergo linea GI, organi neruus esset depressoirem grauioremque sonum redderet, quam neruus MN qui angulo cū proximus sit, & idē breuior acutiorem quoque sonum faciet. singuli itaque sinus recti eleuationum polarium intra trigonum adaptati, neruos in Sæmbuca referent; ad quorum harmoniam hominum sub alijs & alijs climatis natorum voces secundum Vitruuij mentem prorsus sunt consonę, vide figuram hic adiectam.

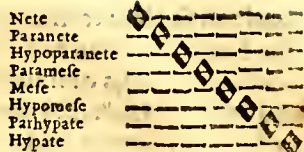
Vides in triquetro harmonico, à Proslambanomeno vsque ad Neten 9 eleuationum polarium decades, vocem diuersarum gentium, grauitatem acumen denotare.

Verū cū ingeniosum hoc Vitruuij commentum paulo altius considerassem, vidi id magnum quidem cum rebus consensum obtinere, vt plurimum tamen subsistere non posse, cū experientia doceat, sub vno & eodem climate acutas, graues, temperatas voces reperiri, imo sub æquinoctiali, sub quo Vitruuius Neten posuit vocum, id est acumen vocum harmonicarum maximum, homines pletumque crassissimas obtusissimasque voces habere, vt in Noua Hispania, alijsq; Zone torridæ subiectis partibus experientia docet; sub Zona verò frigida contra homines plerumque acutissimas habere voces, vt in Laponibus, Islandis, Scrikfinnisq; apparer. Et si enim dictę partes frigidæ humiditatem habeant, vt benè notat Vitruuius, habet tamen frigus ibidem adiunctum nescio quid adustiua quadam vi imbutum, quo corpora non tantum constringuntur, sed & prorsus exsiccantur, quam exsiccationem vox acuta necessariò sequitur. Zona verò torrida cum calori maximo, maximam humiditatē ob frequentes imbres, fluuios, lacusque maximos, oceanique vicinitatem, a diunctam habere constet, certè tantum abest voces vt acutas, vt potius contra obtusas grauesque producat. Verum hic error Vitruuij (vtpote qui nullam dictarum Zonarum suo tempore notitiam habuerit) facilè condonandus est, & hinc vel maximè laudandus, quod acuminis & grauitatis vocum causam, rectè in siccitatem & calorem, frigus & humiditatem contulerit; Vt igitur hæc terrestris mundi harmoniam aliter constituamus.

Dico primò omnia loca terræ humiditate & frigore modico imbuta graues & profundas voces, siccitate verò & caliditate pollentia altas acutasque voces, ab omni climate abstrahendo, generare; Ita Lusitani non obstante quod australiores sint, grauiorem tamen vocem habent, quam Castellani; non alia de causa nisi quod Lusitania Castellā montosa regione humidior sit; hinc sulphureę terræ & siccæ, vti Sicilia, Calabria voces multo gignit acutiores, quam ager Romanus humidus, non quod illę hoc australiores sint, sed ob soli conditionem siccam & calidam. Diuersa itaque horizontium constitutio & proprietas vnica vocum diuersitatis causa est, si quidē ea ex 4 elementaribus qualitatibus desumenda est. Verū cū de combinatione harum qualitatū in vocis genere sussumē primo libro dictum sit, eo Lectorem remittimus; Hoc pacto per 8 combinationes 8 vocum intensiones diuersas eruere possumus habitatorum terræ, quę quidē gradibus vnus diapason perfectè respondent. Primo enim qui nascuntur locis humidissimis simul & frigidissimis, vti sunt ij, qui ad lacus & stagnantes intra montium claustra paludes nascuntur, viuuntque, crassam profundamque vocem acquirunt, qualis in octochordo est hypate, frigus enim in humido maximè membrorum dilatatiuum est, secundo ij qui calidissimis & siccissimis locis nascuntur educanturque, altissimam stridulam, & Eunuchis similem vocem habent, qualis in octochordo Nete est; Qui verò temperatissimis locis nascuntur, ex calido & sicco, humido & frigido perfectè temperatam vocem acquirunt, in octochordo Mese respondentem. Qui verò locis magis ad calorem & siccitatem accedentibus, retentis aliquibus frigoris & humiditatis gradibus nascuntur, vocem acquirunt Parhypatæ & Hypomese respondentem; sic vocem acquirunt Hypoparanetæ & Paranetę respondentem, qui ad frigus & humiditatem retentis tamen aliquibus caloris & siccitatis gradibus magis accesserint. vide sequens Schema.

Causa diuersitatis vocū in diuersis Regionibus.

Atque hoc pacto organum Vitruuij consistere potest, vbi notandum quoque, singula temperatæ Zone climata hoc habere, vt voces acuant, obtundantque prout maiorem vel minorem latitudinem habuerint. Ita in Germania in humanis vocibus hypate, ob frigus tono vt plurimū profundior est, hypate Italico, & consequenter totum octauæ siue diapason systema. Idem in reliquis intelligendum. Imo hoc systema ob dictas rationes secundum diuersa anni tempora mutationem subit; cum hyeme multo grauius, quàm estate euadat.



Nam vt recte Vitruuius obseruat, vel in ipsis instrumentis huiusmodi notatur variatio; duo enim terrei calices, quorum vnus minus altero coctus, & consequenter plus humiditatis habet, notabilem quoque in sonando varietatem admittunt, quod & in chordis & neruis experientia nos fateri cogit.

Toni quem
Chorista
vulgò vocat
in diuersis
regionibus
varietat.

Cur verò in sonis artificialibus totum contrarium experiamur, maxima admiratione dignum est. Notum enim est hic Romæ organa & clauicymbala Neapoli integro tono; Florentiæ, semitonio profundiora quam Romana instrumenta concinnari; Venetijs verò Neapolitanis integro ditono altius concinnari, cuius tamen rei causam in locis aded vicinis non tam in naturam locorum, quam in inueteratam consuetudinem reieciimus; potest enim hoc negotium pendere ab ingenio hominum, quorum alij modulis altioribus; grauioribus alij afficiuntur, vt luculenter patet in antiquis Græciæ populis Æoliis Doribus & Ionibus, qui sicuti moribus & ingenio diuersi, ita & Musicæ qualitate diffidebant, Dores grauem, Lydij hilarem & acutam, Phryges molliorem obseruabant canendi rationem, vt in præcedentibus libris fusè declaratum est. Visa itaque harmonia quam telluris diuersa dispositio rebus inducit, nunc quoque videndum est, quem 4 Elementa simul conspirantia Symphonismum obtineant.

S Y M P H O N I S M V S

IV. Elementorum.

Harmoniam 4 Elementorum variij variè explicant. Alchimistæ hoc exemplo illam referunt. spiritum è vino extrahunt, deinde oleum quod spiritui innatum, tertio phlegma, post quod feces remanent, quas caput mortuum appellant. Hæc in vitro hermetice sigillato conclusa in 5 continuo veluti regiones quasdam discriminantur. Quarum inferior nigra terram, altera aquosa videlicet extracta substantia, aquam; subtile verò & spiritosum aerem; 4 denique oleosum inflammabile, ignem, quibus denique omnibus supernatat quinta quædam essentia, ab omni impuritate & terrenæ contagionis facibus longè semota, cælum referens; quæ quidem harmonica quadam analogia se inuicem quo ad gradus entitatis singulis competentes ita superant, vt gradus harmonicos proximè exprimant; ac iuxta hoc exemplar artis & naturæ mundum creatum esse volunt, vt postea fusius ostendetur.

Alij totum mundum harmonico monochordo comparant, in quo mundi spiritus vel anima, melius ipse Deus, extra monochordon positus omnes consonantias edat, & voces acutiores efficiat in creaturis, quæ sibi propinquiore sint, grauiore quæ sibi fuerint remotiores, vt vox grauiissima magis ad silentium & tenebras, horroremque materiæ accedens, ob nimiam aeris densitatem, spiritusque obsistentiam terram referre possit, volunt enim lucem eo modo in mundi materiam agere, quo hominis spiritus in aerem: chordam aiunt esse mundi materiam, instrumentum verò monochordon mega-cosmicum, in quo gradus harmonici perfecte harmonicæ scalæ dispositionem referant. Ita Robertus de fluctibus, in terra collocat frigus, crassitiem, pondusque, quæ se habent ad frigus & materiam infimæ regionis vsque ad Lunam protensa, vt 4 ad 3. quæ est portio

portio ſeſquitercia, quia in hac regione quarta tanta lucis colorique pars ineſt; fiatque ex aqua, aere & igne diateſſaron; terra ſe habente, vt in monochordo Γ, vnitas in arithmetica, & in geometria punctum. Qui ad proportionem melius explicandas duplicem fingit pyramidem, lucidam ſiue formalem & tenebroſam ſiue materialem, ita ſibi inuicem intertas, vt lucida baſim ſuam in cœlo Empyreo fixam habeat, eius verò apex in terram pertingat. Tenebroſa verò baſim ſuam in terra, & apicem in Empyreo figat, adeo vt vtraque circa ſphæram Solis ſe interſecans, miram quandam lucis & tenebrarū commiſtionem, æqualitatem, per continuam harmonicam progreſſionem cōſtituat, hoc pacto, vt à terra ad aquam vnum tonum, ab aqua ad aerem alterum, ab aere ad ignem, (quæ nihil aliud niſi aeris maxima quædam ſummitas eſt) ſemitoniꝝ locum, ab igne verò ad Solem tres alij toni, à Luna ad ☿, & hinc ad ♀, & denique hinc ad Solem ſemiditonus conſtituat, atque ſic tandem interuallum inter terram & Solem 5 tonis & 2 ſemitonijs conſtans, in ſphæra ſcilicet æqualitatis non ſecus ac ex chorda bifariam diuiſa, diapafon ex diateſſaron & diapente conſtituta naſcatur. A Sole verò ad Empyreum aliam fingit diapafon ſpiritualem, atque adeò totum mundum ex duplici diapafon materiali & formali componit, ſibi inuicem ita ſubordinata, vt perfectiſſimè Muſicalis ſcalæ ſyſtema referat, ſiue pentedecachordon, quod cum Dei manu pulſatur, vtriuſq; mūdi mirabiles concentus quosdā excitat, cuius figurā in vltimo Regiſtro poſitā cōtēplare.

Veteres cum elementarem mundum ex concordia quadam diſcordia conſtitutum, intuerentur, miramque quandam diuerſarum qualitatum temperiem deprehenderent, elementa tetrachordo compararunt. Nam Orpheus, Briennio teſte, ad horum exēplar Lyræ tetrachordam conſtruxit, omneſque eius ſonos iuxta gradus diateſſaron conſtituit, quarum prima chorda hypate terram; ſecunda parhypate aquam; tertia paranete aerem; quarta nete ignem referret. vt in ſchemate patet.

Nete	_____	Ignis
Paranete	_____	Aer
Parhypate	_____	Aqua
Hypate	_____	Terra

Ita quidem vt prima & grauiffima, terræ, quarta verò & acutiſſima, igni; ſecunda aquæ, tertia aeri eſſet analogæ. Quemadmodum in elementis duo ſunt grauia & duo leuia, & alterū altero grauius aut leuius, ita in tetrachordo dicto, duo ſoni grauies ſunt, duo acuti, vnoque alterus grauior aut acutior. Iterum ſicuti quatuor elementa aliter & aliter ad inuicem mutata, variam craſſitiem & temperiem affectioneſque varias, vnde differentes rerum ſpecies emergunt, acquirunt; ita in dicto tetrachordo ſoni aliter & aliter ad inuicem mutati comparatiſque varias producant ſonorum differentias. Porro ſicuti in quatuor Elementis tria cognoscuntur interualla, ex quibus mutationes affectioneſque phyſicarum formarum naſcuntur. Ita & in tetrachordo ex 4 tonis, variæ conſonantiarum formæ oriuntur, vt in quadripartito anni tempore patet, in quibus hoc tetrachordum elementare Apollinis plectro percuſſum eum concentum & ſymphoniſmū præſtat, quem quotannis in generatione rerum aliorumque effectuum productione cum admiratione experimur. Hoc ſiquidem tetrachordon ex ſe diſſonum & harmoniæ expers, mox tamen ſimul ac digiti illi radioſi Apollinis illud pulſauerint, incitauerintque, mox admirabilem quandam concentum exhibebit conſona diſſonis ita ſociantem, vt res prorsus diſpares, contrarięque in vnum tamen compoſitum mira quadam concordia & amicitia concurrant.

Porro Pythagoras cum ſecretum hoc harmonicū paulò profundius ſcrutetur, naturam tandem illud mira ſanè ſolertia in 5 corporibus regularibus abſcōdiſſe reperit; Nam terræ harmoniam in cubo harmonico reperit; Cubus enim 6 facies planas habet;

12	ad	6	Diapafon
12	ad	8	Diapente
8	ad	6	Diateſſaron
24	ad	6	Diſdiapafon
24	ad	8	Diapafon-Diapente
A a a 2 8 a n-			

Mira cōpa-
ratio cubi ad
proportio-
nes musicas.

8 angulos solidos; 24 planos, duodecim lineas, in qua 12 ad 6 faciunt diapason; 8 ad 12 diapente; 6 ad 8 diatessaron; 24 ad 6 disdiapason; 24 ad 8 diapason cum diapente; omnem in vno corpore consonantiarum seriem: neque hoc mirum videri alicui debet. Nam in terra veluti fundamento & basi proslambanomena omnium rerum generandarum harmonica semina, ut postea dicitur, latent, & sicuti in polychordo omnes chordę ad primam concinnatę relationem quandam acquirunt, ita & ad terram reliqua elementa.

Præterea Ignem in Pyramide inuenit, constat enim 4 cum lateribus tum angulis solidis. 12 verò angulis planis, vnde nascitur simplicior quædam natura, quam in igne notamus. 4 enim ad 4 constituit vnisonum & 4 ad 12 diapason cum diapente, quæ acumē siue subtilitas huius consonantię intelligitur. In octaedro verò aeris harmoniam inuenit, constat id 8 angulis solidis, totidemque lateribus, 24 angulis planis; Denique in Icosaedro 20 laterum, angulorumque solidorum 12, planorum 36, naturam aquę inuenit, ut in sequentibus dicitur. Atque horum corporum proportionēs harmonicę sic ad inuicem colliguntur; Octaedron ad pyramidem est proportio dupla in lateribus; in angulis solidis sesquialtera, in planis verò dupla, vnde emergunt consonantię dupla & sesquialtera id est diapason & diapente. Pyramidis verò ad cubum proportio in lateribus sesquialtera, in angulis dupla, denuo constituunt diapason & diapente. Cubus ad Icosaedron proportionem habet in lateribus triplam in basibus sesquiterciam, in angulis sesquialteram, vnde diapason, diapente, diatessaron in basibus in angulis verò diapente emergit. Vides igitur quanto terrę magis appropinquant, tanto maiorem in corporibus ijs appropriatis harmoniam nasci, ita vides Cubum & Icosaedron quę terram & aquam foeminam & marem referunt, harmonicęque seminibus turgere, cubile Nympharum, generationibus rerum aptissimum, vnde inscriptio Icosaedri in Cubo, refert aquę & terrę in ordine ad generationes rerum fecundissimum connubium.

Ostendimus harmoniam elementorum iuxta analogiam quandam proportionum in ijs elucescentium, nunc declarandus quoque restat, sensibilis ille elementorum symphonismus, quo inter se verè & realiter consonant, ex varia enim elementorum agitatione sensibilem quandam harmoniam pro corporum collisorum conditione nasci certum est. Quid enim terra aliud nobis refert, nisi organū quoddam occultis canalibus, veluti fistulis quibusdam instructum, per quarum angustias igneus ille spiritus per vniuersum telluris corpus diffusus, dum impetu ruit, idem quod ventus in organis nostris artificialibus sonos videlicet graues acutis mixtos pro laxitate aut subtilitate meatuum, efficit, cuiusmodi musica in admirandis illis terrę motibus Calabriae 1638 exortis, mihi primum innotuit, dum ex inclusorum spirituum latera montium quatientium, & quæ data porta elabentium vehementia subinde veluti tubę sonum, nonnunquam veluti resonantium aquarum murmura, interdum ad instar tonitru vehementis, subinde veluti eiulantium hominum clamores ventorumque sibilos audiebamus. Catadupæ quoque aquarum in visceribus montium, causa est concentus illius prodigiosi, quem ut supra dictum est, ad certa quædam montium foramina percipi historiæ tradunt, & nos fusè earum rationes in mundo nostro subterraneo assignabimus.

Præterea terrę & aquę perpetuę agitationes aliud fundant harmoniæ genus, dum enim littoribus perpetuò insulant, pro cauernarum canaliumque quantitate eam harmoniam constituunt, quam historiæ narrant varia marium littora exhibere. Ita Maris Aegæi littora, Pausania teste, Cytharę sonum. Insularum quarundam ripæ, organa & omnis generis fistularum symphoniam; Littora Eotnici maris, eiulatum hominum, teste Olao referunt. Nam ut alibi quoque ostendimus cryptarum specuumque littoralium concava omnis generis consonantias fundant; Si enim earum capacitas se habuerit ut 1 ad 2 illæ necessario aquarum vndis & fluctibus veluti plectro percussæ reddent diapason. Si ut 2 ad 3 diapente; si ut 3 ad 4 diatessaron; si ut 8 ad 9 tonum; & sic de cæteris: Ut proinde mirum non sit, ut pote occulta harmoniæ semina in se continentium murmur strepitumque, gratum esset.

Porro Aer nunc cum terra modò cum aqua varia quoque veluti sonorum harmoniosorum discrimina parturit, dum enim montibus, petris, speluncis, angiporibus, arboribus, aquarumque fluctibus violenta agitatione miscetur, veluti ex consonis & dissonis, ex grauib; acutisque vocibus, mirum quendam concentum efficit. Elucet id primo in montium diuersæ quantitatis angiporibus vbi ventus variè illisus miram varietatem sonorum exhibet. Hinc in Æthna ad scopulos quosdam canernosos spirante Euronotho, perpetuus quidam harmoniosusq; susurrus percipitur, non secus ac si chorodas quis intervallis quintæ tertiæ & octavæ extensas incitatus audiret. Idem me observasse memini in diuersæ magnitudinis arborum vento agitararum sonis. Nam si arbor una dupla fuerit altera, vt in Cypressis & Populis maximè apparet, susurros diapasò exprimet si una ad alteram sesquialtera, diapente; & sic de cæteris. In proportionem fluctuum, maris idem contingere solet, imò in chartaceis fenestris certo spirante vento solius aeris beneficio perpetuam musicam hoc pacto excito.

In chartacea quadam fenestra efformetur quotlibet circuli, ea proportionem qua diametri tuborum alicuius organi ad invicem se habent. videlicet vt 1 ad 2. 2 ad 3. 3 ad 4. 4 ad 5. 1 ad 3. 1 ad 4. & sic de cæteris. Quo peracto circuli in charta delineati subtilissimè excindantur, hac tamen cautela vt alicubi adhæreant; sintque tanquam labra quædam aut plestra siue lingulæ venticollisione efformantes vocem, eritque instrumentum paratum. Nam vento dictam fenestram feriente, mox labium intra circularè fissuram incitatum, solum quendam tremulum reddet, & cum omnes circuli harmonicè sint effigiat, harmonicum sonum omnes cum magna audientium admiratione ad invicem edent. Huc quoque chordarum vento agitatorum organum, quod in præcedentibus descripsimus, pertinet. In Æolijs quoque diuersæ quantitatis pilis aer feruore ignis agitur, insolitum quendam & harmonicum strepitum excitat. Innumera hoc loco huius symphonismi elementaris portenta adducere possem, nisi ea passim in toto hoc opere demonstrassem; Certè si auris nostra, eo loco constituta foret, vt ventorum Oceanique ad diuersa terrarum littora allidentis fremitus distinctè audire posset, dico eam nõ nisi symphoniam omnibus numeris absolutam percepturam, vt vel hinc ad Creatoris laudes indefessolabore decantandas incitemur, cum vel ipsa elementa ad perpetuos hymnos Omnipotenti DEO factori suo veluti quadruplici bassi, tenoris, alti, cantusque voces persolueudas, vnanimi conspiratione consonare intueamur.

Experimentum pulchrum

R E G I S T R U M I I.

Symphonismus Cælorum.

REm sanè perarduam aggredior, dum Musicum illum cælestium corporum concentum inuestigare conor; negotium vti à multis tentatum, ita à nemine lucusq; rectè peractum, omnibus ad tam insolentis harmoniæ symphonismos obsurdescètib; . Certè Musico hunc mundum artificio compositum ipsæ ideæ rerum Archetypæ necessariò suadent. Cum enim DEVS harmonicum rerum Archetypon sit, rerumque singularum species in hoc vniuersitatis libro, metrico ordine veluti carmina quædam describere voluerit, hoc cum primis fatigasse videtur, vt organo hoc mundano debito, congruentissimo, & Harmoniæ, id est fontanæ Idææ conformi ordine disposito, dicta carmina concinnissime musicæ, auribus mortalium exhiberet. Astipulatur dictis nostris magnum Ecclesiæ lumen Augustinus, his verbis. *Ordinem seculorum tanquam pulcherrimum carmen ex quibusdam quasi antithetis honestavit DEVS.* Et mox: *sicut contraria contrarijs opposita, sermonis pulchritudinem reddunt, ita quadam non verborum, sed rerum eloquentia contrariorum oppositione seculi pulchritudo componitur.* Mundum hunc carmen quoddam & epigramma dicit, in quo tot voces & res, quot antitheta; tot rerum pugna, quot contrarietates spectantur iuxta illud:

Corpo-

Corpore in vno
Frigida pugnabant calidis, humentia siccis,
Mollia cum duris, sine pondere habentia pondus.

Lyra imita-
tur mundi
concentum,
& musicam.

Sunt itaque carmina rerum in hoc mundo elegantissima : nam omnigena contrari-
orum varietas, & discordia diuino æterni opificis ingenio disposita, & suis numeris abso-
luta reddit concordissimam, ac suauissimam Musicam oculis, sicut auribus musicam,
reddit altera vocabulorum varietas, & sonorum discordia benè temperata. Quintill.
lib. 1. cap. 6. ait Pythagoræ, & omnium sequacium fuisse sententiam, Mundum musica
ratione esse compositum, & eum deinde lyram fuisse imitam. Quæ autem sit hæc re-
rum Musica, quæ rerum antitheta, quis ordo, quod carmen, quæ demùm vniuersi pul-
chritudo, qui oculis hætenus non conspexit, percipiat auribus à sapientissimo Seneca,
his verbis descriptam.

Vniuersi pul-
cherrima fa-
brica descri-
bitur à Se-
neca.

Putat inquit, ò Martia, nascenti me tibi venire in consilium. Intratura es Urbem Dijs ho-
minibusque communem, omnia complexa, certis legibus, æternisque deuinctam. Videbis illic
innumerabiles stellas, miraberis vno sydere omnia impleri, solem quotidiano cursu, diei noctisq;
spatia signantem : annum, æstatem, hyemem aequaliter diuidentem. Videbis nocturnam Lunæ
successionem à fraternis occursibus leue, remissumque lumen mutuantem, & modò occultam,
modò toto ore terris imminuentem, accessionibus damnisque mutabilem, semper proximæ dissimi-
lem. Miraberis coniecta nubila, & cadentes aquas, & obliqua flumina, & cæli fragorem.
Cum satiatus spectaculo superiorum in terram oculos deieceris, excipiet te alia forma rerum, ali-
terque mirabilis. Hinc camporum in infinitum patentium vasta planities : hinc montium ma-
gnis, & mirabilibus surgentium iugis erecti in sublime vertex : deiectus fluminum, & ex vna
fonte in Orientem, Occidentemque diffusi omnes & summis cacuminibus nemora nutantia, &
cantum sylvarum cum suis animalibus, auiumque concentu dissono. Varij Urbium situs, & se-
clusæ nationes locorum difficultate &c. Et mox : Quid lapidum, gemmarumque fulgor ? & in-
ter rapidorum torrentium arenas aurum interfluens, Et in medijs terris, medioque rursus ma-
rinitentes ignium faces.

August. etiã
de madi pul-
chritudine
verba.

His similia sunt quæ D. August. conscripsit de vera religione cap. 29. Non frustra, &
inaniter intueri oportet pulchritudinem cæli, ordinem siderum, caudorem lucis, dierum & no-
ctium vicissitudines, Lunæ menstruatæ curricula, anni quadrifariam temperationem quadri-
partitis elementis congruentem : tantam vim seminum, species numerosque gignentium : & om-
nia in suo genere modum proprium naturamque seruantia &c. Rursus Tertull. lib. 1. aduer-
sus Marcionem ante medium, ponderat tam pulchrum esse ordinem Vniuersi, tam ap-
positum & apprimè fabricatum, vt Philosophi eius magnitudinem, vim, potestatem,
honorem, decorem, opem, fidem, legem elementorum considerantes, reformidau-
erint initio, ac sine mundum constare, dicere.

Psal. 18.

Ordinem sæculorum tanquàm pulcherrimum carmen, ex quibusdam quasi antithe-
tis honestasse Deum D. Augustinus existimauit ; Non rerum, sed verborum eloquentia
sæculi pulchritudinem compositam. Et ne nihil ex sacris thesauris depromamus, planè
Vates regius hanc ordinatissimam Vniuersi Musicam, & elegantissimum rerum carmè
elegantissimis ipse descripsit carminibus, Cæli enarrant &c. Vsq; ad hæc verba : In om-
nem terram exiuit sonus eorum, vel vt habent Hebraica : Exiuit linea eorum, amussis eorum.
Hoc est, eorum Musica tam ad regulam & amussim concinnata, vt nihil exactius inue-
stigari queat. Quod, vt magis constet, obseruemus, si placet, id quod ex officina Py-
thagorica Cenforinum, Plinium, & Eratosthenem hausisse Georgius Venetus in pro-
blematibus referebat, quod à terra vsque ad orbem signorum sit harmonia diapas-
son perfecta. A terra vsque ad lunam tonum : à Luna vsque ad Mercurium, semitonium,
à Mercurio ad Venerem tantundem, à Venere ad Solem, tonum & dimidium, &c.
Vides diuini huius templi mundani musicam ? Totius naturæ concordiam ? Nonne er-
go pulcherrimum carmen & epigramma, iure optimo Augustinus nuncupat mundum ?
quis neget iam totum poesis studium in inquitanda natura versari ?

Harmonia
diapasonica
perfecta cõ-
stat mundus

Porro Pythagoras, Plato, Tullius, Plinius, Macrobius, Proculus, Chalcidius, & innumeri alij, etiam sancti Patres hac mirifica rerum dispositione attoniti cœlos verum ac dulcissimum sonum edere crediderunt.

Tullius in somn. Scip. dulcissimum cœlorum cantum aure percipiens, & animo meditatus sic ait: *Quis est qui complet aures meas, tantus & tam dulcis sonus? Hic est ille qui intervallis coniunctis imparibus, sed tamen pro rata portione distinctis, impulsu & motu ipsorum orbium efficitur, & acuta cum graubus temperans, varios aequaliter concentus efficit. Et inferius: Quam ob causam summus ille cœli stellifer cursus, cuius conuersio est concitator acuto excitatur, & mouetur sono.* Hæc Tullius: Quæ Macrobius lib. 2. in somnium Scipionis cap. 1. sic commentatur, & Pythagoram ac Platonem in eandem inducit sententiam. Ergo ait: *Ex ipso circumductu orbium sonum nasci necesse est: quia percussus aer ipso intervallu iectus, vim de se fragoris emittit, ipsa cogente natura, ut in sonum destinat duorum corporum violenta colliso.* Et statim: *Ex his inexpugnabili ratione collectum est, Musicos sonos de sphaerarum cœlestium conuersione procedere: quia & sonum ex motu fieri necessum est, & ratio qua diuinis inest, sit sono causa modulaminis.* Hoc Pythagoras primus omnium Græciæ gentis hominum, mente concepit & intellexit, compositum quiddam de sphaeris sonare propter necessitatem rationis, quæ à cœlestibus non recedit. Hæc ille. Quod ex iisdem Philosophis cap. seq. probat & explicat. Et cap. 3. sic exorditur. Hinc Plato in Republica sua, cum de sphaerarum cœlestium volubilitate tractaret, singulas ait Syrenas singulis orbibus insidere. Significans sphaerarum motu cantum numinibus exhiberi: *Nam Syren, DEO canens, Græco intellectu, valet.* Et mox: *Idem canere cœlum etiam Theologi comprobantes, sonos musicos sacrificijs adhibuerunt, &c.* Hæc ibi, & alia quæ gratia breuitatis prætereo. Et quod cuique cœlorum una Syren insit, retulit Georgius Venetustom. 5. problem. sect. 5. num. 321. ex Plat. de Repub. Proculo in Cratylo, & in Repub. Chalcidio in Timæo. Huc spectat Hemistichium Angeli Poli.

Verba Macrobij.

Pythagoras

Plato

Vnicuique Cœlorum unam Syrenem inesse cantatricem

Sua cuique innoxia Syren.

Plinius lib. 2. cap. 3. idem sic: *An dulci quidem & incredibili suauitate concentus, nobis qui intus agimus, iuxta diebus noctibusque tacitus labitur mundus? Cœlius.* Rhodig. lib. 5. cap. 2. sic ait: *Quo pacto fiat ut tantorum orbium rotata vertigo tacito silentique feratur ambitu, etiam si nobis minus adientibus miranda sonorum transeat iucunditas? Hanc Plato asseruit: hunc consecrati omnes approbarunt: nec Boetio displicuit.*

Plinius ad idem.

Philo Iudæorum disertissimus lib. de somnijs hanc musicam verbis notatu dignissimis describit: *Cœlum perpetuo concentu suorum motuum reddit harmoniam suauissimam: quæ si posset ad nostras aures peruenire, in nobis excitaret impotentes amores, & insanam desiderium; quo stimulat rerum ad victum necessarium obliuisceremur, non pasti cibo, potuque perfuacēs demisso, sed quemadmodum immortalitatis candidati, diuinis consummate musicæ cantibus, quales cum Moses extra corpus raptus audiuiſſet, fertur quadraginta dies, totidemque noctes nec panem, nec aquam gustasse.* Et quod sequitur diuinè: *Itaque cœlum instrumentum Musicæ archetypum, videtur mihi non propter alia elaboratum, quàm ut rerum Parenti hymniſcit decantarentur & musicè.* Hæc Philo. Consonat D. Ambr. in præfatione super psalmos sic dicens: *Laudant Angeli Dominum, psallunt ei Potestates cœlorum. Ipsum quoque axem cœli fert expressior sermo, cum quadam perpetui concentus suauitate versari, ut sonus eius extremis terrarum partibus audiretur, ubi sunt quadam secreta naturæ: nec id ab usu naturæ, videtur alienum.* Hæc Ambr. Anitius etiam Seuerinus Boetius, de musica lib. 1. cap. 2. sic ait: *Qui fieri potest ut tam velox cœli machina tacito silentique cursu moueatur, etsi ad nostras aures sonus ille non peruenit? Et alia ibidem.* D. Isidorus lib. 3. Etym. cap. 16. sic ait: *Ipse mundus quadam harmonia sonorum fertur esse dispositus, & cœlum ipsum sub harmoniæ modulatione reuolui.* Sed & quidam Licentius quem refert Sicutus, lib. 5. Biblioth. annot. 105. de DEO loquens hoc ipsum eleganter cecinit dicens,

Philo Iudæus idem elegantissimè.

Cœlum instrumentum quo DEO canitur

Boethius quoque.

E. D. Isidor.

Licentius poeta christianus.

*Aptauit numeros cœlis: iussitque sonoros
Exercere modos, parilesque agitare choræas.*

Ansel.

Et D. Ansel.
Cur non au-
diamus so-
nos cœlorū.

Anselmus lib. 1. de imagine mundi, sic ait: *Septem cœlorum orbes cum dulcissima harmonia voluntur, ac suauissimi concentus eorum circuitione efficiuntur. Qui sonus ideo ad aures nostras non peruenit, quia ultra aerem fit, & eius magnitudo nostrum angustum auditum excedit.* Hæc Anselmus.

Mundus iste
est templū
Dei, ideo de-
buit musicis
instrumentis
non carere.
Iulm. 8.
Sapient. 1.

Ratio autem quæ ad asserendam hanc cœlorum melodiam illos moueat, est, quod mundus iste ab antiquis appellatus est templum DEI, videlicet à Tullio in somn. Scip. & à Seneca.

Cum ergo mundus iste sit templum DEI: non deceat autem templa & Ecclesias Diuorum sine organis & cantoribus esse, idcirco in hoc vniuersitatis templo, cœlorum sonum & harmoniam vice organorum, & cantorum à DEO fuisse adinuentam, voluerunt antiqui, vt sic verum sit cœlos enarrare gloriam DEI, & vniuersum habere scientiam, vocis, id est, vocem, ac sonum scientissimum: vt habent Scripturæ.

§. I.

De admiranda mundanorum corporum adiutrice proportionem.

Vix ab Hipparcho vsque ad hæc vltima nostra tempora vllus Astronomorum repertus fuit, qui veram corporum mundanorum proportionem tum in mole, tum in distantia eorundem ab inuicem rectè assignarit; omnibus in eadem determinanda dissentientibus; cuius quidem rei ratio alia non est, nisi diuersitas medijsolaris, oculorum, instrumentorumq; deceptio, vt & diametrorū apparitum in globis cœlestibus iniusta determinatio, neque spes vlla nobis relicta videatur ad hoc mūdi secretum pertingendi, esse tamen admirabilem quandam proportionem hisce mūdānis corporibus & prorsus harmonicam, tam certum est, quàm certum est, DEVM Sapientissimum Architectum omnia in numero, pondere, & mensura procreasse; causa enim existente ordinatissima, effectus disordinatos esse fieri non potest, hanc tamen varijs variè assignant. Quod enim antiqui sensibilem harmoniam ex corporum cœlestium harmoniam dispositam collisione exortam crediderint, hisce nouissimis temporibus passim exploditur; cum nec cœlorum soliditas, nec ordo sphaerarum iuxta veterum dispositionem subsistat. Ptolomeus in sua Harmonia in modum scale musicae duplici ordine sphaeras disponit, hoc pacto, primo vt *hypaten* id est infimam chordam, Saturnus neten id est supremam, reliquæ intermedia intermedias chordas referrent; secundo contraria serie, vt *hypaten*, *neten* referret. Sed hæc ratiocinia præter friuolas quasdam, & valdè improprias congruentias, nihil certum solidumque concludunt: ergo nulla ratione sub hisce harmonia cœli cōsiderari potest. Hanc vanitatem cum Keplerus quoque consideraret, alteram harmoniam architectatus est, sed ita obscuram, & mysticis verborum inuolucris intricatam, vt quid sentiat difficulter intelligatur, nā dum nihil non ad eam demonstrandam tentat, à se ipso differens, mentisque æstu abreptus, tandem eam in 5 corporibus regularibus, arcanum harmonicam.



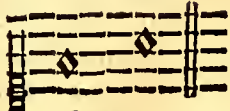
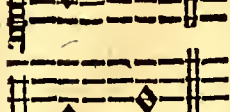
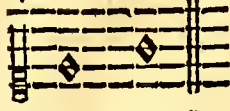
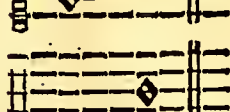
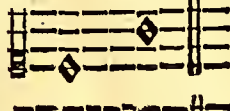
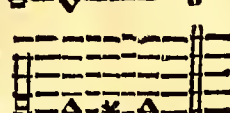
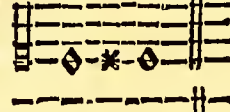
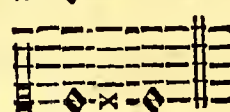
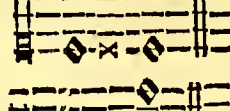
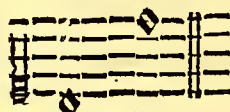
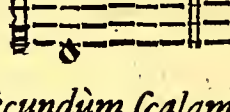
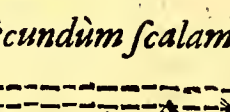
se detexisse gloriatur. Nam Cubi angulus intimo Saturni circulo applicatus, ait cætra planorum ferè tangere medium circulum Iouis (supponit enim singulos Planetas 3. cœlis constare, Apogæo, medio & perigæo, solemque immobilem, terram mobilem statuit.) Tetraetri verò angulis intimo Iouis circulo insistentibus, cætra planorum tetraedri ferè extimum Martis circulum tangere. Sic octaetri angulis ex quocunque circulo surgentibus, cætra planorum octaetrorum descendere quidem infra Q extimum circulum, ad medium tamen non pertingere videtur. Denique dodecaetriorum & icosaetriorum orbium proportionibus inter se equalibus, omnium proximas esse proportionibus seu intervalla inter Q & Telluris, interque Telluris & Veneris circulos, easque ipsas inter se similiter æquales, si ab intimo Q ad medium Telluris, ab hoc verò ad medium Q computemus, sed rem in figura præcedenti intueri; Atque hæc sunt speculationes Kepleri. Verum quomodo ex his à Philosophis & Mathematicis intentæ cœlorum harmonia demonstrari possit non video, cum ipse in hoc potius cœlos ad sua 5 corpora solida ac determinata in mundanorum corporum distantijs quantitas inueta fuisset, ali-quod haud dubie circa proportionibus cœlestium corporum, ad 5 regularia analogum, concludi posset; Verum cum omnes Astronomi à temporibus Ptolomei vsque in hunc diem in ea assignanda laborent, & in infinitum ferè discrepent; certè ex hisce harmonia cœlorum demonstrari minime poterit, neque ex periodicis motibus planetarum eadem concludi potest, quod ita ostendo. Sunt periodici motus Planetarum iuxta Keplerum, vt in sequenti Tabella apparet.

5. Regularia corpora harmoniam mutui continet.

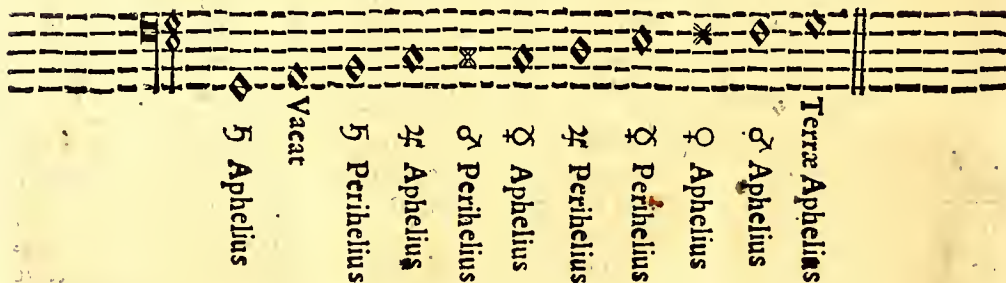
Periodici motus.			medius motus diurnus		
	Die	Scrup.	min.	sec.	ter.
♄	18769	12	2	0	27
♃	4332	37	4	59	8
♂	686	59	31	26	33
Tellus cu ♀	365	59	59	8	11
♀	224	15	96	7	39
♂	87	88	245	32	25

In his periodicis temporibus harmonicæ proportionibus nullæ sunt, quod faciliè apparet, si periodi maiores cõtinuò bisecentur, minores continuò duplicentur; Capiat enim numerus dierum ♂ 687 mensuram 120, quæ est diuisionis chordæ, venient in hac mensura pro parte decimasexta, paulo plus quàm 117. Ioui pro parte octaua minus quàm 95. Telluri minus quàm 64. ♀ pro duplo plus quàm 78. ♀ quadriple 61 plus. atque hi numeri cum 120 non faciunt vllam proportionem harmonicam; neque ex Apheliorum perieliorumque intervallorum proportionibus, vt Keplerus putat harmonia cœlorum concludi potest. Nam diurnus motus ♀ aphelii 1 min. & 46. sec. Et perielius 2. min. 15 sec. non est tertia maior, sed si prior haberet 1 min. 48 sec. tunc 1 min. 48 sec. ad 2 min. 15 sec. eandem haberent proportionem quam 5 ad 4 quæ est proportio ditoni seu tertie maioris, neque Aphelii motus diurnus 24 min. 30 sec. ad perielium 5 min. 30 sec. proportionem habet 5 min. ad 6 sec. semiditoni, vt Keplerus putat, sed ad eam constituendam desiderantur 5 sec. neque inter Aphelium ♂ 26 min. 14 sec. & eiusdem perielium 3 min. 81 secu. proportio diapente constituitur, sed ab eadem deficit 7 sec. Porro perielius Telluris 61 min. 18 sec. diurnus motus & aphelii 57 min. 3 sec. à semitonio deficit 25 sec. Et sic in reliquis motuum diurnorum in aphelijs perielijsque proportionibus nullam perfectam consonantiam reperies. Si tamen nobis licentia quædam Kepleriana motus paulò antè dictos harmonicis proportionibus applicare concessum fuerit, erit motuum harmonia ea quæ sequitur.

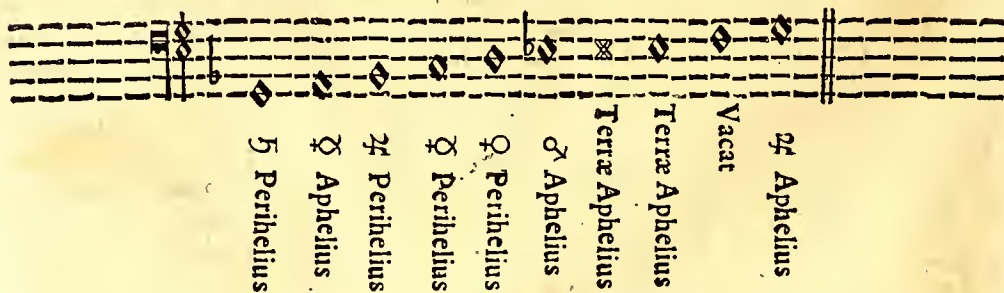
MOTVS DIVINI.

	Min.	Sec.				
5 Aphelius	1	48	4			Tertia maior
Perihelius	2	15	5			
4 Aphelius	4	35	5			Tertia minor
Perihelius	5	30	6			
♂ Aphelius	25	21	2			Diapente
Perihelius	38	1	3			
Tell. Aphelius	57	28	15			Semitonium
Perihelius	61	18	16			
♀ Aphelius	94	50	24			Diesis
Perihelius	98	47	25			
♂ Aphelius	164	0	5			Diapason cum
Perihelius	394	0	12			3 minore

Systema harmonicum secundum scalam naturalem.



Systema scale mollis.



Sed hoc nequaquam prudenti astronomo satisfacere potest, cum nobis non constet
 vtrum proportio motuum ex natura rei ita se habeat; cuius tamen diuersitas observa-
 tionum,

tionum, prorsus contrarium ostendat, & proinde nihil certum & solidum ex hisce circa harmoniam cœlorum concludi possit; accedit, quod nulla in huiusmodi lōgissimis mōrarum interuallis harmonia concipi possit. Ludere autem in sola proportionē, nullius ingenij est, cūm vix vllę numeris subiectę res sint, quę non aliquas ex musicis proportionibus denominationes habeant. Quę nam igitur proprię musica cœlestis sit, & in quo consistat vterius dicendum restat.

Abenragel Arabs libro quem Hesban elladonia, id est computum mundi vocat; ait corpora mūdana eam ad se habere proportionem; quam radices ad quadrata & cubos habent, quam & in Mysterio Cosmographico innuit Keplerus.

Hanc vltimo fusē explicat Reita in suo oculo Enoch & Elię, certē ingeniosum præ reliquis inuentum, & harmonia cœlesti aptissimum, si vsquequaque sibi constaret commēsiō. Verum eius commentum producamus. Ait is ita se habere proportionem telluris ad Solem vt 10 ad 100 id est 3 ad 10, ita vt radix Telluris 10 ad molem Solis 100 sit quadrata, ad distantiam verō 1000 cubica sit. Præterea diametrum solare respectu radij suę orbitę in 10000 partes diuisi pariter, se habere vt 3 ad 10 ita ostendit. Cum diameter apparens Solis mediocriter a terra distantis iuxta obseruationes a se factas sit 34 min. 41 sec. erit sinus rectus arcum visionis 34 min. 41 sec. subtendens necessariō ex tabula sinuum 100. & hac posita obseruatione fideli benē ostenditur; imō necessariō sequitur diametrū visuālē, si quidem rectē accepta sit, ad distantia telluris se habere vt 3 ad 10000, posito; centrum orbitę Solis, centro Terrę congruere.

Supponit deinde terrę diametrum 10 particularum radicem cubicam esse, & consequenter hanc radicem 10 iuxta tabulas sinuum 3 min. 30 sec. subtendere. Vnde infert distantiam Solis a Terrā esse 100 diametrorum solariū; sicuti est eadem distantia mille diametrorū terrestrium. Sed ad veritatē huius speculationis nihil aliud requireretur, nisi apparēs diametri terrestris determinatio facta ex globo solari aut lunari, hæc autem, si ponamus quęmpiam esse constitutura in globo solari, vel etiam lunari possit tali ratione ex hypothesi mechanicē deprehendi per triangulum cosmicum, cuius crura BA, CA, in centro Solis A cōiunt, basis verō BC diametrum terrę comprehendere. In hoc enim triangulo cum diameter terrę BC nota sit, crura quoque ex suppositione, vtpote ex radio AI semidiametri orbitę Solis 100, diametrorum solarium assumpto, nota erunt; cum præterea diameter solaris disci in partibus sui orbis ex suppositione nota sit, certē diameter terrę applicata diametro solari facile quoties illa in hac contineretur, assignaret, & sic in notitiam sanē proportionis vtriusque diametri & distantia deuenire possemus. Quod si inde 10 emanarent, vt Reita vult, dicerem profectō admirabilem harmonię mundi proportionem inuentā esse, eodemque modo se corpora ad inuicem & ad distantiam a terrā haberent, sicuti chordarum ponderibus extensarum harmonica interualla ad pondera; Verū valdē dubito ne Reita ad assumptā pro libitu diametrorum distantiarum apparentium quantitatem, tam pulchram & speciosam proportionem elegerit potius quam re ipsa obseruauerit. Talis igitur est proportio iuxta distantia distantia Lunę ad terram in suis diametris, qualis est ipsius Solis a Tellurē in suis; cumque partibus 100 solaribus debeantur 34 min. 41 sec. necessariō concludit terrę diametro prorsus deberi 3 min. 43 sec. Lunę verō vix 1 min. 9 sec. vnde tellus lunarem molē excedit consequenter 43 vicibus, cūm se habeant ad inuicē vt 4 ad 14. Nam cubus ex 14 est 2744; ex 4 vero 64. continetur autē hic in illo vicibus 43½. ergo toties terra Lunam excedet. Cum itaque Sol & Luna in partibus radij proprię orbitę in 10000 diuisi quadrata sint distantiarum suarum a tellurē, solque ad Lunam sit vt 4 ad 64; erit Sol Luna 42875 vicibus maior, vti ex cubicatione terminorum proportionis patet, Ex hac proportione, fideli semper obseruatione supposita, aliud eruitur arcanum; semidiametrum videlicet terrę de gradibus sui orbis subtendere 1 min. 52. sec. 30 ter. quibus in tabula sinum ex

Diameter
apparens So-
lis quanta.



Proportiō
Solis, Lunę,
& terrę cū
inter se tum
ad distantias
eorum.

Mira propor-
tio Corporis
Cœlestium.

partibus sinus totius in 10000 partes diuisi debentur 183. hic numerus duplicatus d at 366 numerum dierum annuæ reuolutionis Solis; Vides igitur solarem diametrum 100 particularum qualium radius orbitæ 10000 est, esse suæ mediocris distantia à tellure radicem quadratam; terram vero 10 partium eiusdem radij radicem cubicam; diame- ter verò Lunæ tot sui orbis censetur minuta continere; quot Sol sui. Mirum tamen aliud quid hic elucet, videlicet mediocrē Lunæ à terra distantia tot diametros terrestres cōtinere, quot dies Luna suam circa terram periodū menstruo spacio conficit, videlicet 29 dierum circiter, & totidem terra à Luna diametris terrestribus distat, diesq; 365 scil. motus Solis annui in partibus radij sui orbis in 10000 diuisi, mox eccētricitatē Solis to- tidem particulas eiusdem radij manifestat; vides pulchram harmoniam.

Corollarium.

EX his deducitur iterum, omnes Planetas suarum reuolutionum periodicarum esse radices quadratas v. g. cum Saturnus reuoluatur diebus 10747. Iuppiter verò 4330; erit radix huius numeri reuolutionis 66; illius verò 107, talem autem ostenditur esse proportionem inter 5 & 7; & sic de reliquis Planetis, vt in sequenti tabella patet.

R. Q.		
5	107	56
7	66	34
8	26	13
9	15	8
10	9	4
11	5	3
R. Cub.		
5	107	56
7	66	34
8	26	13
9	15	8
10	9	4
11	5	3

Hæc tabula conficitur, si vniuscuiusque Planetæ periodicum motum in annis redu- cas in dies, Radix enim quadrata dierum, dabit proportionem in tabella propositas, cum verò Reita vni semidiametro terrestri 1000 Leucas horarias tribuat, singulæ Planetarū semidiametri constabunt tot Leucis, quot in tabella sequenti continentur.

Tabella monstrans singulorum Planetarum semidiametros in Leucis horarijs, & tempus quo globi singuli circumiri possent, si singulis diebus 10 Leucas confecerit quispiam.

	Leucas	leucas		Anni	Men.	Dies.	horæ
5	5631	98	Si quotidie quis	5	9	9	12
7	3473	60	10 Leucas cōfi-	7	6	0	0
8	1368	24	ceret in circum-	8	2	4	19
9	789	13	ferētia corporis	9	1	4	16
10	473	7	absoluturus es	10	0	8	28
11	245	5	set circuitum v-	11	0	6	3
12	10000	192	niuscuiusque.	12	19	2	4
Terra	1000	18		Terra	1	8	28

Atque

Atque hæc omnia necessariò sequuntur, si vt dixi fideli obseruationum fundamēto niantur, verū hisce non contenti, sed altius in assumpta proportionē assurgūt quidā, dū non solarem tantum, sed & Saturni, stellarum fixarum, imo Empyrei distantiam huius ope se eruere posse confidūt. Nam proportionē in naturæ rerum fundata propagataque reliquorum symmetriā assignari necesse est; si enim 10000 radiū orbitæ Solis in 10 duxeris, prodibit vltimæ sphaeræ Saturninæ à terra semidiameter partium 100,000; vti enim diameter Telluris millies continetur in radio orbitæ solaris, ita diameter Solis millies comprehenditur in radio orbis Saturni, estque Sol sicuti in suis diametris ad distantiam à tellure radix quadrata, ita & radix quadrata est ad distantiam Saturni in diametris terrestribus; Haud absimili ratione dicūt Saturni diametrum esse radicem quadratā in diametris solaribus, ad semidiametrum firmamenti; ita vt semidiameter firmamenti diameter solarium 1000000, siue diametrorum terræ 10,000,000; pari passu integra firmamenti diameter in diametris sphaeræ Saturni est radix quadrata semidiametri cœli Empyrei, ita vt 10,00,000,000 diametrorum regionis & systematis vagi Planetarum distantia prorsus inconceptibilis sit; ita vt si quispiam singulis diebus tantum spacium in Empyreo metiretur, quantus est vniuersæ telluris ambitus, reuera talis Empyrei cœli ambitum in decem mille millionibus annorum non sit peragraturus.

Mira proportionum cœlestium habitudō.

Habes igitur hic proportionem mundanorum corporum ex coniectura Reitæ; Quæ si naturæ congrueret, certè dicerem DEVM Architectum Sapientissimum mundum totū corporumque in eo dispositionem secundum algebraicarum potestatum gradus ordinasse; Verum cum de hisce ex professo in Arte Lucis & Vmbræ tractemus, eò Lectorem remittimus.

§. I. I.

Quænam illa sit cœlestium corporum Musica, & in quo consistat.

Effe harmonicum quendam cœlestium corporum concentum & quidem æterno illo & infinitæ suauitatis Harmostæ dignissimum, tum sacrarum literarum, tum Thologorum, Philosophorumque omnium vnanimi consensu receptum est, numeris tamen vix explicabilem, cum inenarrabilem illum cœlestium corporum concentum oculus non viderit, nec auris audiuerit, nec in cor hominis ascenderit, vtpote ea solis electis suis ab æterno illo & supramundano Organædo, in æternæ vitæ dulcedinem referuata; Quantum tamen humani ingenij nostri imbecillitas & caliginosus mentis nostræ intuitus capere potest, dicerem profectò hanc cœlorum harmoniam non in periodicis motuum numeris, non in sensibili illa cœlestium corporum collisione, sed in nullo alio, nisi in admiranda eorundem dispositione, & proportionē quadam ineffabili in vnionem conspirante consistere, qua corpora hæc mundana ita sibi inuicem correspondent, vt sublato aut mutato vno, meritò harmonia totius pereat. Ita sol in vniuersam sibi subiectam Planetarum Oeconomiam imperium veluti Choragus quidam exercens radiorum suorum plectris omnes in harmoniam excitat. Quæ quidem harmonia vt diximus consistit, cum in admiranda quadam dispositione, & proportionatissima vnus corporis mundani ad aliud intercapedine; tum in quantitatis siue magnitudinis vnicuique ad finem suum obtinendum appropriatæ exactissima analogia. Ita Sol ad ☾ & terram, hæc ad Solem & Lunam eam habent distantiam, eamque magnitudinis necessitatem, vt sine illa mundum perire necesse foret. His enim interuallis mundana pefe&e suis se influxibus mutuo iuuare & conseruare possunt. Quod vt intelligatur. Notandum igneis corporibus, (cuiusmodi Solem esse dicimus, & quidem totius naturæ ignem) ita comparatum esse, vt in corporibus sub alia & alia distantia remotis, alia & alia temperamenta efficiant; Quod non tantum natura, sed & Empyrica ars manifestè nos docet. Prius quidem nos luculenter radij solis in terram aliter & aliter reflexi docent, qui sub Zona frigida effectus aliam; aliam sub temperata, sub Torrida deni-

In quo consistat vera harmonia mundi.

Distantia So-
lis à Terræ
quanti in na-
tura rerum
momēti sit.

denique aliam constitutionem præstant; vti fusè in Arte nostra Anacampctica demon-
strauimus; & si admiranda hæc effectuum diuersorum varietas ita harmoniosa sit; vt
Terra sine ea conseruari nescia perpetuam rebus dissonantiam induceret. Distantia
igitur telluris à Sole cum tali & tali magnitudine corporis, talem dispositionem terræ
non aliam; tale temperamentum non aliud; talem varietatem harmonicam, non aliam
producit. Iterum distantia hæc cum tali magnitudine telluris, lucis & vmbre in om-
nibus locis portionem æqualissimam, vti in citata Arte anacampctica multis modis ostē-
dimus, efficit; Quod si distantia maior, aut minor foret, iam tota harmonia in dissonā-
tiam quandam confusissimam redigeretur. Quemadmodum chordæ sub tali & tali lō-
gitudine consonantes, mox vbi à debita sibi longitudine descuerint, loco melodice
nescio quid consonum & dissonum pariunt. Sic Terra si sub eadem magnitudine Soli
vicinior foret, aut ab eodem remotior, quam reuera est; ea viciniora radijs solis effi-
caciorebus; aut remotior à debilibus radijs percussa, præterquam quod maximam
lucis & vmbre inæqualitatem induceret; temperamentum quoque humanæ vitæ non
obnoxium tantum, sed & prorsus incongruum produceret. Idem prorsus continge-
ret, si sub eadem longitudine seu distantia corporum molestā Solis quā Telluris maio-
res vel minores forent. Nam sicuti in speculis vstorijscerta & determinata focī à super-
ficie speculi distantia ad combustionis effectum præstandum requiritur; sic & inter So-
lem & Terram ad caloris proportionatum augmentum, distantiam constituit æterna.
DE I sapientia proportionatissimam, & prorsus harmonicam. Quod præterea diuersi
intellure effectus à diuerso caloris gradu, quem continuus solis inter duos tropicos
processus, radiorum modo ad alias partes normalium, iam ad nonnullas obliquorum;
nunc ad quasdam obtusorum projectione causat, Empyrica ars luculenter docet, quæ
per ignis aliter & aliter applicati acutique actionem, alios & alios caloris gradus pro-
ducit, quibus destillanda res simplex mira quadam ratione aliam & aliam constitutio-
nem acquirit, cum elementis mira quadam harmonia symbolizantem, & quæ prius
in vna quasi homogenea massa confusa iacebant, modo ignis ope in varias veluti natu-
ras discreta, varia diuersæ qualitatis corpora per variam fermentationē, coagulationē
fixationem, dissolutionem, compositionem, emollitionē, indurationem exhibet. Quē-
admodum igitur Sol ad Terram prorsus harmonicè constitutus est, sic & Luna, Venus,
& Mercurius ☿ ♀ ☿ tum ad inuicem, tum ad terram solemque suas habent à natura
requisitas interuallorum, magnitudinumque rationes harmonicas. Et Luna quidem
talem à Sole & Terra sortita est distantiam cum proportionem magnitudinis debita, vt si
per diuinam potentiam, intercapedo eius tum à Sole tum à Terra magnitudoque eius
mutaretur, tota necessariò harmonia confusa, Tellurem perire necesse foret. Nam
sub tali & tali distantia aptè terram influxu suo fouere potest; & non alia; sub tali iterū
& sub tali, non sub alia feruorem Solis infringere potest, & contra Sol Lunæ humidita-
tem frigiditatemque radiorum suorum mixtura ita temperat, vt intentum à natura ef-
fectum in terrā conferendum producat; si enim ☿ Terræ vicinior foret, nimia humidita-
te sua prorsus absonos incongruosque in terra effectus produceret; Contra si ea Soli
vicinior, Sol in Lunam efficacius agens consumpta eius humiditate, omnia in terreno
Mundo calore suo excessiuo perderet. Vnde natura igneo corpori Solari, aqueum,
Lunare obiecit, ea proportionem distantie, vt vnum alterius in tellurem impetum cohi-
beret, & veluti dissonum consono stringeret ligaretque. Quia verò Sol non semper
tellurem eodem calore ferit, sed pro ratione ascensus descensusque, tum annui, tum diu-
ni diuersa; ita Lunam quoque eodem semper humiditatis & frigiditatis gradu Terram
ferire noluit, sed pro diuersa phasium Lunarium alteratione, item ascensus descensusque,
in apogæis perigæisque ratione diuerso. Ita vides in calidissima Æstate Lunam plenam
humillimam & minimam parum posse; Contra gelidissima Hyeme Sole humili loco cō-
stituto, Lunam veluti vicariam Solis assurgere, ita abdito nature consilio factum est, vt
mundus inferior exacta hac varietate veluti consono-dissona quadam mixtura in perfe-
ctione sua conseruaretur.

Distantia
Solis, Lunæ,
& terræ sal-
ua Natura
aliam distā-
tiam præter-
quam modo
habere, habe-
re non pote-
rat.

Quia

Quia tamen Sol feruentissimus vna cum humidissima Luna perfectam humorum in terreno globo harmoniam, (vt pote sub perpetuo diapason) sine interueniu aliorum corporum constituere non potuerunt, hinc diuina prouidentia inter Lunam & Solem duo alia constituit mundana corpora Venerem scilicet & Mercuriū, diuersis virtutibus præpollentia corpora, in quibus solarium radiorum vehementia carminata, quasi obtunderetur, atque inde auctis viribus humiditati Lunari necessarijs, tellurem maiori varietare bearet. Nam Veneri corporis fæcundatiua quadam vi pollentis influxus Lunæ communicatus, humiditatem eius similiter fœcundat; Mercurius verò consoni à dissono discretor; quod noxium est & superfluum tam in Sole, quàm in ♀ in se deriuatum temperat, atque sic tandem aliud fundat harmoniæ genus inferiori mundo necessariū, quæ omnia successu temporum varias pro varijs aspectibus & excentricis siderum distorum sedibus, diuersas semper effectuum combinationes moliuntur; Quia porro nullum organum tam perfectè concinnatum est, quod non successu temporis, chordis vel laxatis vel plus æquo strictis dissonantiam incurrat, ita fieri non potest, vt in inferiori mūdo cū elongatione vel approximatione distorum corporum à terra, tūm varia cōfiguratione subinde temporis in *dissonantia* non abeat, quæ tamen non secus ac corpus varijs successu temporis humoribus oppletum, febrique correptum, per humidi subtractionē tandem euacuatum sanitati restituitur.

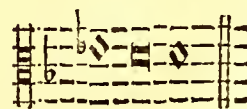
Cur Natura dissona corpora Sat. & Mar. in mūdo cōstituerit.

Atque hunc in finem DEVS per naturam artem suam duo in cœlo prorsus dissona corpora posuit, Martem & Saturnum, ex quorum pestifera euaporatione omnia mundi sublunaris mala originem habent, quæ ne in apertam totius inferioris mundi Oeconomiam, *non daretur* deducerent, intermedium ipsis posuit & stellam benignam, cuius salutifero influxu vtriusque exitialis & prorsus perniciosa vis, quam euaporant, cohibita refrænaretur, & ne Marris virulencia tellus impetita manifestæ pateret ruinæ, natura eū in omnium maximo excentrico collocari voluit, vt infra à Sole & Venere; supra à Ioue coercitus à seuitie aliquantisper desisteret; neq; tamen natura in ram perniciosorum corporum conditu ideò Nouerca insimulari debet, quin potius summo & abdito quodā consilio ea sic disposuisse censi debet; vt pote sine qua mūdos cōseruari non possit. Idem enim in mundo maiori magna vitiosorum humorum congerie aggrauato, præstare videntur, quod in microcosmo perniciosis febribus, humorumque pessimorum abundantia Cantarides medicamentaue caustica quadam virtute pollentia; his enim morbificæ materiæ confluentibus attractus, & à centro ad circumferentiam dissipatus hominem periclitantem liberat. Ita nullum in rerum natura malum est, quod non in bonum totius vniuersique conseruationem tandem cedat. Quid enim Mars & Saturnus aliud sunt, quàm dissonantiæ quædam; quæ tamen à Ioue consonantia perfectæ syncoparæ ligatæque non dulcedinem tantum Musicæ, sed & maximum ornamentum conciliant. Quid aliud Mercurius nisi dissonantia quædam inter Lunam & Venerem veluti duas consonantias syncopata ligataque, ne libertatem nacta nullique obligata, terram ipsam benigno Solis Veneris & Lunæ influxu fœdaret? Certè quicunque hæc paulo altius considerarit, 7 Planetarum cum terra perfectam tetraphoniam perpetuo decantare reperiet, in quâ dissona conlonis eo artificio committuntur, vt vel maximè suauem harmoniam mundo concilient, & vt Lector curiosus retraphoniæ cœlestis exemplum quoddam haberet, hic in notis musicis speculationis nostræ ideam exhibere visum est. vbi ♀ & ♂ netodum id est supremam vocem cantant, in cuius notis Iupiter consonus Martem & Saturnum dissonos semper ligat & infringit. Sol verò Mesodum cantans perfectissimis consonantijs procedit, dum Proslambanomenam terram supra per dia-

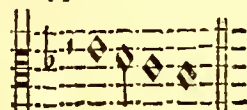
Netodus ♀ & ♂



Mesodus ☼



Hypatodus ♀ & ♂



tetraphoniū cœleste ex planetarum corporibus constitutum

Proslamban. Terra



palon,

pafon, vel per diapafon cum diapente refpicit. Hypatodōn verò cantant ♀ ♀ ♀ & ♀ quidem cum ♀ conſona Mercurium intermedium diſſonum in ſui amicitiam trahentes ita harmonicis modulis deuinciunt, vt eum prorsus conſonum reddant, vt in notis hypatodi videre eſt. Terra verò omnibus ſubſtans conſona diſſona ita perfecta miſtura recipit, vt vel hinc perfectiſſimam cum Planetis Muſicam, qualem hic ſuppoſitam fingere poſſimus, conſtituat.

Cum verò natura perpetuò varietatis ſtudioſa ſit, ne ſemper ſucceſſu temporis eandem harmoniam inferiori mundo offerret, hinc ſingulos Planetas cum circa proprium centrum, tum elongatione & approximatione ab inuicem in eccentricis facta, tum varia aſpectuum ſub Zodiaci ſignis poſitione relationeque, noua ſemper & noua fundant harmonicæ genera, ſemper tamen ſub determinatis & à natura intentis limitibus, ita vt in eccentricis, qui motuum planetariorum veluti limites quidam ſunt, aſcendentes vel deſcendentes tonos ſue modos gradatim mutarent, nunc ex dorſo in phrygium, & hinc in Lydium, mox in Æolium, & ſic de cæteris procedentes, donec tandem ad aſſumptum initio tonum, & circulatione integra tonorum peracta reuerterentur. Partes verò globorum ſue corporum planetariorum cum heterogeneæ ſint, & naturam, qualitates, proprietates, viresque ob diuerſum ſitum reſpectumque ad reliquos circumiacentes Planetas diuerſas, ſortitæ ſint, natura eos circa proprium centrum verſari voluit, vt alias ſemper & alias partes telluri obuernerent, idemque in Muſica cœleſti, quod in muſica artificiali diſſonorum cum conſonis commiſſura præſtarent. Vides igitur Planetas eo ordine eſſe diſpoſitos, vt vel vno à determinato ſibi limite, veluti harmonico interuallo recedente, tota harmonia merito deſtituatur.

Corollarium.

Hinc patet Terram veluti baſin quandam referre, ſupra quam reliqua vniuerſi harmonia condita ſit; hac enim ſublata, reliquis vocibus imperfectam & multis diſſonantijs obnoxiam harmoniam remanere. Verum huc uſque de vniuerſali planetarum ſymphoniſmo ſatis ni fallor dictum eſt, nunc ad particulares eorundem ſymphoniſmos reuertamur.

§. I I I.

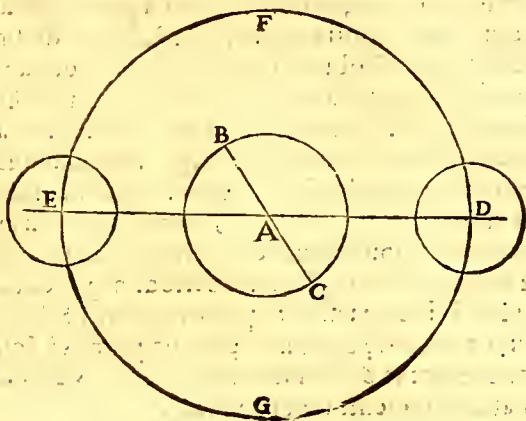
De particulari Symphonismo Planetarum.

NE plutium vocum perpetuo reboantium harmonia continuatis ſonis auribus offendiſculo foret, cautum fuit à Muſurgis, vt plurium vocum concentum in plures choros diſtribuerent, & ſic alternantibus Choris, varijs instrumentorum veluti claſſibus quibuſdam inſtructis, maior varietas & auſcultantibus voluptas oblectatioque oboriretur; Haud abſimiliratione Harmoſta Natura, Cœleſtes illos Phonaſcos in varios diſcreuit choros; qui etſi naturam ſonorum differentes, omnes tamen in vñionem conſonodiſſonam conſpirantes, mundum & varietate ornarent, & Harmoſtæ illius ſupramundani ineffabilem ſapientiam commendarent. Et vt à Saturno incipiam ſupremo concentus planetarij choro. Detexit vltimis hiſce temporibus admirabilem huius conſtitutionem verè Lyncea Aſtronomorum ſchola, vt benè appareat DEVM Opt. Max. ad nos in ſuæ ſapientiæ admirationem & amorem trahendos, nouum organi cœleſtis regiſtrum reſeraſſe. Obſeruatus hic primum veluti tricorporeus, compertum deinde fuit duo corpora eum perpetuo circumeundo veluti phonaſcos aſſeclas ſtipare; Cum enim ſol choragus hunc ob ingentem diſtantiā luminis ſui plectro attingere non poſſet, ne diſſonus ſibi ipſi remaneret Saturnus, ſapientiſſimè ei de duobus comitibus, qui eum perpetuò tanquàm Vicarij ſolis ſtiparent, mutuaque virium communicatione fouerent prouiſum fuit, atque hac admirabili conſpiratione eam harmoniam, quam Sol,

Saturni duo
comites.

Sol, Luna, & Terra nostra inter se, hanc Orbis Saturnius (sic enim de incept hunc planetarum vocabimus) vna cum duobus comitibus, & affectis Phonascis (quorum vnus Solem Saturnium; Saturniam Lunam alter haud incongruè refert) in maiorem Chori distincti efficerent. Et vt semper alix & alix essent mutationes super proprium axem, medium Saturnium Orbem spacio 29 dierum & 10 horarum tempore versari voluit, tot videlicet diebus, quot ille in maiori excentrico circulo peragendo annos insumit; res prorsus miranda, & vltimis hisce temporibus primò obseruata; ita vt si in Saturnio Orbe Deus nos constitueret, singuli dies naturales non 24 sed 706 horarum & 38 min. nobis essent futuri, & ne suppolares Saturni partes perpetuis tenebris damnaretur, versus vtrumque comitem eum inclinare aliquantulum voluit, sic factum est, vt totus globus æquali luce imbueretur; stipatores quoque verisimile est cum circa centrum proprium circa Saturnium Orbem aliqua periodo ipsi corpori conseruando cōsentanea vagari, & ad maiorem influxum varietatem verisimile quoque

Res notatū digna circa motum comitum Saturni.



est, comites Saturnios heterogeneæ esse naturæ, & sic circumuolutos alias & alias partes sui alijs & alijs qualitatibus imbutas, ad maiorem in Saturnio globo temperiem inducendam conuertere, & sic consona dissonis miscendo perfectam huius chori harmoniam inducere, vt in præsentī figura patet, in qua globum Saturnium refert A, axem eius BC. Saturnios comites ED. orbē eorum FG; Excentricum vero comitum Saturni EAD. Quæ cum dictis comparata memoratam harmoniam prodent.

Corollarium.

EX dicta harmonica constitutione necessariò sequitur, Saturnum ob excessiuam distantiam sufficienter à Sole illuminari non posse, & proinde duorum comitum luce ei prouisum; Cū enim hic à Sole iuxta modernorum quorundam computum, 20,000,000 leucis horarijs distet. Certum est in Saturno oculum nostrum constitutū solarem diametrum non nisi sub 3 min. 11 sec. comprehensurum; Vnde paulo maior quam Venus, aut primæ magnitudinis stella compareret, & consequenter alio lumine, quam Solis indigebit. Sequitur præterea nos in Saturno constitutos 29 dierum diem habituros; reliquos verò Planetas inferiores nūquā visuros nos ultra 40 gradibus à Sole recedere; Iouem quidem 40 gradibus. Martem 12, Venerem 4, Mercurium 2; Lunam verò & terram vix sensibiles, ac proinde omnes enarratos Planetas Solis Comites esses dicturns, & Solis 29 annorum periodum agnosceres sub Zodiaco, Saturnum verò in centro vniuersi submersum crederes. Quæ omnia hoc loco demonstrare possem, verum cū id fuisse in secundam editionem Artis Magne Lucis & Vmbre obseruationes recentiorum secuti, referuauerimus, eò Lectorem remittimus; sufficiat interim nos hoc loco admirabilem Saturnini Chori harmoniam demonstrasse.

Mira Saturni constitutio.

§. I V.

De Choro Iouiali.

Globi Ioui
cum 4 comi
tibus descrip
tis.

Per reliquis singulari sanè artificio hunc Iouialem Chorum Cœlestis harmoniæ Architectum adornasse vltimis hisce temporibus frequenti obseruatione innotuit. Dum Iuppiter magnitudine & gloria potens, inaudito inuisoque quatuor Comitum apparatu huic inferiori mundo se spectandum dedit, eo rerum omnium concentu, quem describemus; Globus hic terra multo maior, à Sole adeò remotus, vt sicuti ad Saturnum, sic ad hunc illuminandum Sol minimè sufficiens fuisse videatur, & ne tam immensa & præstantissimis virtutibus imbuta moles Iouia luminis expers, perpetuo squalore contabescens dissonantiam reliquis mundialibus corporibus inferret; admirabili quodam naturæ concilio factum est, vt immensam hanc molem 4 Choragi perpetuo radiorum suorum plectris ferientes, motibus suis harmonicis in harmoniam pulcherrimam concitarent; Obseruatum enim est periodicum motum primi phœnascj Ioui vicinioris 42 ferè horarum spacio, secundi periodum 3 diebus 18 horis, tertij vero 7 diebus & 4 horis, vltimi siue quarti denique periodum 16 dierum & totidem ferè horarum spacio compleri; Et si Rheitæ calculis credimus, primus à Ioue remouebitur 20, secundus 27, tertius 41, quartus 69 semidiamentris terræ. Verùm calculum à Reita peractum 4 Comitū Iouialium sequenti tabella vide.

*Distantiæ 4 phœnascorum Iouialium, siue Comitum
ab ipso Ioue.*

Primus Choragus Iouialis. Secundus. Tertius. Quartus.

In Semidiame- tris terræ.	$20\frac{3}{4}$	$27\frac{1}{2}$	$41\frac{1}{2}$	$69\frac{1}{2}$
In Leucis ho- rarijs.	20838	27784	41676	69460
In diamentris cor- poris ipsius Iouis	3	4	6	10

Certè sub hisce numeris quicquid in musica desiderari potest additum est, cum & distantiæ vniuscuiusque corporis quantitati harmonice prorsus correspondeant.

Et quantum quidem ex frequētibus Lynceorum obseruationibus & admirabili proportionum progressionē colligere licuit, primum Choragum nostræ Lunæ mole quasi æqualem, secundum verò Mercurio, tertium Veneri, vltimum denique toti telluri mole sua ferè æqualem reperimus; vnde iterum sequitur, nobis in Ioue constitutis hosce choragos multò maiores comparituros, quam ex Terra, Sol, & Luna nobis modo compareant, & Lunæ quidem lucem videntur affectare secundus & quartus; Solis verò splendorem primus & tertius. Habemus curiose

Lector



4 Iouialium
comitum
descriptio.

Lector descriptionem, situm magnitudinemque Choragorum Iouialium; iam quam harmoniam in Choro Iouiali efficiant videamus. In figura præcedenti primus signatur litera A, secundus B, tertius C, quartus D, Iuppiter verò veluti in centro constitutus litera V:

Cùm itaque immensus ille & incomprehensibilis sapientiæ Harmosta DEVS, mundū innumera rerum varietate condere decreuisset; secundum constituit in hoc mundano templo Chorum multiplici Choragorum potestate spectabilem, globum videlicet cœlestem, quem Iouem vocamus, hic enim Orbis Iouialis nostri o terrarum Orbe multo maior, & præstantissimis virtutibus, quibus in hunc inferiorem mundum influat, imbutus, cùm remotissimum situm à Terra & Sole requireret, neque à Sole commodè lucē haurire posset; D E V S duos ei quasi Vicarios Soles primum & tertium, totidemque Lunas Vicarias 2 & 3 attribuit; ac eo ingenio & admirabili prouidentia ordinauit, vt Iouiū globum perpetuo & alternis vicibus illuminarēt, & vt quod vnus Sol & Luna non possent, auxiliares Soles & Lunæ præstarent. Quorum harmonico quoque motu Iouialis Orbis continua lucis & vmbre vicissitudine percussus, magnam prorsus admirandamque in dicto corpore naturarum diuersitatem causaret. Dies enim noctesque valde inæquales contingere non tam temporis duratione, quàm luminis intensiōne necesse est. Quis enim dubitat 2, 3, aut 4 Choragos Ioui simul orientes plus diei eidem asferre, quàm vnum Solum? certè supra quam dici potest, diem ibidem intensissimi luminis esse; cùm verò coniuncti fuerint dicti 4 Choragi, noctem efficient in oppositis Iouij corporis partibus, at pro velocitate motus breuem; Ne verò nimia lucē harmonica illa Iouialis corporis constitutio tui baretur; Iouem quiescere nō voluit, sed perpetuū eū circa propriū centrum versari, ita vt vna huiusmodi reuolutio tot dierum esset, quot annorū eius in eccentrico suo reuolutio periodica, 12 scilicet annorum, nobisque in Ioue constitutis vna dies naturalis esset non 24, sed 268 ferè horarum; præterea factum est, vt iucundissima & perpetua reciprocatōe primi Choragi luce plus æquo cito se subducenri, Choragi secundi lumen lunare succederet; huius autem tertij choragi solaris lux sequeretur, & tandem hac occidentelumen quarti lunare Ioui oriretur, vnde iterum ad vehementiam luminis obtundendam, necessario Iouij corporis motum frequentissimæ consequuntur eclipses, adeo vt Zonas illas Iouiales nihil aliud esse existimem, quàm Lunarium corporum vmbas in discum Iouialem projectas. Verū de hisce omnibus ex professo vide in 2 editione Artis Lucis & Vmbre in Cosmometria ruse & curiosè tractatū.

Iuppiter 2
suis Comitibus
illumina-
natur.

Zona Iouialis
quid?

Hiscē enim omnibus vnā comparatis, Lector absolutissimam quandam reperiet harmoniam ex dissonis & consonis tam mira arte temperatam, vt nihil concinnius excogitari possit, adeoque necessarium sit ex harmonica huiusmodi constitutione, Iouium corpus reddi pulcherrimum & præstantissimis qualitatibus imbutum, quales in eius in hunc inferiorem mundum influxu cum admiratione experimur.

Corollarium I.

Sequitur etiam ad harmoniam mundi Iouem nec maiorem nec minorem esse debuisse, neque vicinius ad Solem aut ab eodem remotius, quàm ei eccētricus præscripserit, sine manifesto harmoniæ mundialis detrimento, accedere aut recedere debuisse.

Corollarium II.

Sequitur etiam, ibi homines ob excessiuam luminis intensiōem, & ob temperamentum loci humanæ naturæ prorsus incongruum habitare minimè posse, qui verò ibi diuersæ naturæ creaturas conditas esse volunt; cum de ijs nihil nobis constet, sed nec constare possit, imo in Fide periculosum videatur; quis nō videt id non nisi id temere & absque vilo fundamento à nouitatum sectatoribus confectum excogitatumque? Verū visa harmonia Iouiali iam ad alios choros progrediamur.

Verum globus
Iouis
sic habitatus

§. V.

De Choro Solari & Martio.

Natura glo-
bi Martis.

CHorus Solaris siue Apollineus sub se continet Venerem, Mercurium, Lunam, Terram, estque Iouiali choro quasi parallelus; de cuius harmonia cum in principio sit dictum sit, hic eadem repetere noluimus. Inter hunc solarem Iouialemque chorū natura aliam ordinauit in harmonia mundi chori dispositionem, videlicet Martium globum; Hic cum esset reliquis dissonus, & tamen harmoniæ mundi conseruandæ necessarius, positus est inter chorū solarem Iouialemque consonantes medius, ut ijs veluti ligatus syncopatusque in pulcherrimam harmoniam conspiraret. Atque ut hæc syncopatio maioris emolumento contingeret, in maximo omnium eccentrico eum collocari oportuit, in quo dum modo infra ipsum solem descendit, modò ab eodem remotissimum Iouis imperium impetit, fit ut iam à luce Solis, modo à Ioue correptus in officio contineatur, ne sui iuris factus susque deque verteret omnia, totiusque harmoniam inturbaret; cumque solitarius nullisque choragis associatus eccentrici viam carpat, totam suam lucem ab alterutro vel Sole vel Ioue emendicare cogitur. At cum huiusmodi lux minimè ad insitam eius vim exercendam sufficeret, occulto naturæ consilio factum est, ut Martius ille globus quasi subterraneis ignibus instrueretur fieretque fons tenebrarum & ignium fumis pestiferis, caloribus excessiuis & exitialibus, adeoque pessimis venenosissimæ euaporationibus refertus, cuius virulenti influxus derinatio omnia reliqua mundana corpora non inficeret tantum sed & prorsus conficeret, nisi ad eius vim coercendam tam oportuno eum loco collocasset natura. Nam cum inter choros coelestes sit medius, fit ut à ☿ ♀ ☿ socijsque variè ligatus syncopatusque uti dictum est, tandem in harmoniam perfectam conspiret. Atque hæc est ingeniosa illa syncopsis quam Natura in harmonico mundanorum corporum concentu influxuumque *in ægria* affectasse videtur.

§. VI.

De Choro Chorum, id est, de harmonia stellarum fixarum in firmamento.

Cynosura
Orbis circa
polum quā-
dis?

Quemadmodum in varia distributione Chorum, vnus meritò chorus chorum dicitur, à quo ceu fonte & mensura totius harmoniæ decor in alios influit, ita admirabilis ille Archichoragus DEVS planetarijs choris, chorum apposuit eminentissimum; firmamentum, inquam, innumerabili stellarum multitudine veluti totidè vocibus DEVM continuo laudantibus refertum; habet autem firmamentum non ut Veteres simplicius crediderunt stellas in solido orbe veluti clauos in rota infixos, neque vlla firmamento in cribti morem perforato foramina sunt, per quæ coelum Empyreum transluceat, uti huius temporis quidam stolidè asseruerunt. Sed sunt ingentis magnitudinis globi, differentibus spacijs à se inuicem in omnem locorum differentiam remoti, veluti particularia quædam systemata, singula suis proprijs centris fundata, motibusque æque varijs ac nostri planetæ hinc inde in proprijs huic planetarum mundo eccentricis circulis & orbitis in immenso illo expanso diuagantes. Quominus tamen sensibiles nobis fiant, causa est ineffabilis eorum à centro terræ distantia, certè stellæ polaris quæ à polo non nisi 35 gradibus recedit, & nobis idè prorsus immota comparet tantū tamen amplitudinis circulum illum quem circa polum conficit esse aiunt, ut totum cælum solare vna cum orbitis ☿ & ♀ illo includi possit. Si verò ☿ ibidem constitui ponamus, is nobis perpetuò immobilis ac eandem semper à ☿ ♀ Tellureque ibidem quoque positis distantiam habere putaretur.

Dico

Dico amplius si altitudo firmamenti tanta sit, quanta eam Copernicus & Rheita determinarunt, ex Optica disciplina demonstrari posse, quod v. g. oculus Tauri aut Lyra etiam si in triplo aut quadruplo maiori orbe quam Sol ferrentur, à nobis tamen in terra constitutis prorsus immobiles, & eandem à se inuicem distantiam habentes, obseruarentur. Contra oculus noster in Lyra primæ magnitudinis stella constitutus, Solem sub magnitudine stellæ fixæ intueretur reliquis inferioribus Planetis prorsus euanescentibus, h. vero ☿ & ♂ circa Solem ea figura comparerent, qua nobis circa Iouem comparerent 4 comites siue choragi Iouiales, hoc est, sine astroscopio insensibiles prorsus. Vnde concludo innumerabilem prorsus esse stellarum fixarum, magnitudine, distantia, luminisque intensione differentium multitudinem, quarum quædam Solem luce metiuntur, nonnullæ Lunam, hoc est, quædam propria luce, & quædam Lunarum instar mutuata luce gaudent, quarum multæ tanta altitudinis intercapedine, quanta firmamentum à terra dirimitur; In solo Orione Reita plures quam Antiquitas in toto firmamento, videlicet quam bis mille stellæ helioscopij ope se numerasse putat; quamuis alij non tot repperint. quis nescit galaxian innumerabilem esse astrorum coaceruatorum multitudinem? distantia igitur innaccessa causa est, cur nec motus, nec magnitudo earum nobis sensibilis fiat; imò per diuinam potentiam tam remoti à firmamento recedere, possemus, vt canis maior & Lyra toto cœlo distantes stellæ, ita tamen propinque fieret, vt duo cornua Arietis viderentur; donec semper plus & plus nobis recedentibus in vnũ tandem concederent; ita haud dubiè si Sol noster in vltimis firmamenti penetralibus constitueretur certum foret nihil prorsus eius compariturum. Hinc aliud elicitur, eas in firmamento stellæ, quæ nobis ad inuicem vnus passus spacio remotæ videntur tanto spacio inter se distare debere, si verà esset opinio Copernici, quantum diameter cœli solaris occupare potest; quæ etsi *παρὰ δόξαν* & inopinabilia videantur; attamen suppositis fundamentis ex optica disciplina nullo negotio demonstrari possunt; in hac sententia. Vnde certè colligo nullam in firmamento stellam, supposita distantia Copernici, Rheitæ, Kepleri à Sole illuminari, & in præcedentibus ex Saturni ratiocinio satis patuit. Verum de hisce curiosius in Arte lucis & vmbra. Atque ex hisce fusius forsàn, quam par erat, dictis, admirabilis illa mundi harmonia luculenter patet. Quæ si quispiam tanquam incredibilia iudicet, is manifestè diuinæ potentia frænulum iniicit; Mirabilia enim sunt opera altissimi Ecclesiastico teste & gloriosa & abscondita, immensaque prorsus opera eius; & cap. 43. *Multa abscondita sunt maiora his, & pauca nos scimus operum eius.*

Quare verò diuina prouidentia homines hæc latere voluerit, & cur terram hanc præ omnibus mundi corporibus in qua gratiæ suæ magnalia manifestare voluerit, elegerit, si quis à me quærat, ex eo vicissim ego scire desiderem, cur nouum Orbem infinita hominum multitudine refertum in hæc vltima tempora celare voluerit? & cur plures adhuc huius terre globi Prouincias (vt partes suppolares, & maiorem hemisphærij Australis portionem) necdum detegi voluerit? Cur quoque diuina bonitas adeo paucis hominibus Fidei suæ mysteria reuelari voluerit? Et ex his quoque tam paucos ad vitam prædestinauerit? Sunt hæc in abyssu altitudinis sapientiæ & scientiæ Dei recondita: *Quis enim nouit sensum Domini aut quis Consiliarius eius fuit;* Sunt hæc non huius sed alterius beatoris vitæ scientiæ referuata.

Quem itaque in finem tam infinitam mundanorum corporum multitudinem creauerit Deus, etsi nos lateat, non idèò tamen efficacissimis suis priuantur effectibus, sufficit nobis scire omnia in vnâ harmoniam conspirare, certè si nihil in inferiorum rerum natura adeò exile & minutum, quod non in certos fines sapientissimè conditum sit, quanto plus maxima illa & ingentis magnitudinis mundana corpora, quæ maximos & eminentissimos vsus, non nisi in altera vita reuelandos habent. Quis ex Medicis hucusque certè musculorum, cartilaginum, venularum, fibrarum aliarumque minutissimarum humani corporis partium numerum & multitudinem indicauit? vel vnica tamen à toto corpore separata, totius corporis harmoniam destrui certum est, nescimus quidè modo particularium astrorum virtutes & effectus, sed tunc forte sciremus, ea quæ exper-

Varia comparatio oculi constituti in alijs & alijs globis ad alios & alios globos facta

Sol in vltimis firmamenti penetralibus constitutus, ob distantiam insensibilis foret.

Cur Deus tantam stellarum multitudinem creauit.

Omnia pro-
pter homi-
nem facta
sunt.

turi essemus, si vel vnica stella ex astris diuina virtute, tolleretur. Certum quoque nobis sit omnia propter Terram hanc, utpote in qua diuina maiestas carnē induta cum hominibus conuersari dignata, operum suorum magnalia ostendere sibi complacuit, & terram propter hominem eius incolam, conditam esse, ut videlicet nobilissima creaturarum homo mundi filius, & hætes hanc admirabilem mundi machinam considerans; conditoris infinitam & inexhaustam potentiam, sapientiam, bonitatemque cognosceret & concinnissima singularum partium musica excitatus, in laudes suauissimi conditoris continuò constanterque persoluedas animaretur, & sic tandem post corruptibilis huius vitæ transitum Deo plenus in verbo vitæ, veluti rerum omnium totiusque mundialis machinæ pulcherrima idea, eundem & in ipso omnia æternum contemplari mereretur.

Discant igitur ex hisce mortales, quantis ad minimam portiunculam in angustiis terrestribus huius puncti gurgustijs acquirendam laboribus, sudoribus, periculis, afflictionibus variè sese exponant? quantula sit portio eius quod obtinent, respectu eorum, quas DEVS electis suis præparauit, in altissimis cœlorum habitaculis mansiones; quæ non dubito mortalium ab origine mundi ad hæc vsque tempora existentium numerum longè excedunt; Nam ut rectè æterna DEI sapientia dixit: *In domo Patris mei mansiones multæ sunt*; id est innumerabiles; & ingenio humano inconceptibiles. Excitent itaque in se frequenter desiderium collium æternorum mortales; respiciant sæpè animo oculisquæ ad lucium istarum lucis æternæ veluti vmbas quasdam; sic enim fiet ut terrenarum rerum amore exuti; vberius cum lucis filijs & in consortio filiorum DEI conuersentur.

R E G I S T R V M I I I.

Symphonismus Lapidum, Plantarum, Animalium cum Cœlo

In præcedente Registro DEVS Opt. Max. admirabilem cœlestium corporum harmoniam nobis exhibet; in hoc verò rerum sublunarium, tum inter se, tum cum stellis corporibusque mundialibus aliam stupendam symphoniam mortalibus offert superiori prorsus consonam, & à cœlestibus veluti reflexam quandam harmoniam, cum, ut rectè Iamblichus dicit, inferiorum rerum harmonia nihil aliud sit, quàm Echî quædam cœlestium voces supernas secundum modum naturæ eorum consentaneum in hunc inferiorem mundum reuerberantes.

Solis in hæc
inferiora
beneficentia.

Et quamuis de admitandis Solis effectibus, & opificij mundani secretis materiam fusiùs in Arte Anacamptica & Gnomonica Physico-Astrologica tradiderimus, hic tamè quædam ad harmonicas adaptationes facientia denuò attingere visum fuit; ne quicquid in hac Arte magna obmisisse videremur. Sol itaque cœlestium omnium Dux, Princeps & Choragus obliquo cursu mundi itinera carpens, quæcunque accedere potest, omnia exhilarat, fecundat, serenat, vegetat, quæ non potest, sputca, fœda, squalida, nebulosa, obscura, & imperfecta relinquens, suo discessu & elongatione spacium præbens cœpibus terræ, ut mox aduentu & propinquitate eis prospiciat, & vi tacita succurrat: secedit enim tantisper, vsq; dum sympathia quadam terra idoneis, & oportunis humoribus imbuta, ferendis tam potentis amici congressibus apta fiat. Qui tum demum redit ijs gradibus, ut ficcatis terrarum summis partibus, cohibita vis ad eius aduentum conspectumque fibras stirpium primum intus gignat; deinde herbescentem viriditatem proliciat; postremo ad maturitatem omnia perducatur. Qua in re cœlestium ignium & stellarum adminiculo & satellitio non destituitur; planetarum in primis, qui tanquam nouum quiddam in terris cum Sole molituri, nunc coeunt in vnum, & ab vna omnes eademque parte vi illata bellum inferiori naturæ commouere & intentare videntur, nunc locis sparsi proculque discreti, & variè sursum disseminati, pacem mundo pollicentur. Nunc tanquam non sit alioquin virium satis, sed præsentio rem opem eorum flagitent res ter-

æ, propius se se ad illas demittunt: nunc veluti parentes inferioribus longius abeunt, utroque in sublime sese tollunt: nunc veluti opera diligentiore non sit opus, hærent aut cunctantur alicubi: nunc quasi mora incommodari possent, celeriter conuolant, sæpe etiam quasi locus inuitet, aut certè quasi operæ præcium aliquid intermissum, conuerso cursu regrediuntur. Quæ omnia sapientissimè ad correspondentes in terreno mundo effectus producendos, a DEO ordinata sunt. Vnde cælum concentu motionumque concinnitate plenum dum aduerteret Proclus, Numina nobis superiora harmoniam cœlitus procedentem, primum participare; ab his deinde hominè, vitam rectè dispositam, morum consonantiam, actionumque concinnitatem suscipere, eorundemque cœlorum munus vsque ad bruta plantasque & lapides itaquam dictæ harmoniæ capaces descendere credidit. Nam superi harmonica ratione mundana omnia continent atque perficiunt, & se inuicem ad mundum temperandum accommodant. Hinc veteres Ægyptij, dum in rebus mundi inferioris cœlestium harmoniam considerarent, sublunariisque materijs symphathiam quandam, consensum, cognationemque aliorum ad alia, & manifestorum ad vires occultas obseruarent, sacram quandam mysticamque Philosophiam sub varijs symbolis, ingeniosisque rerum inuolucris, quam & hieroglyphicam appellant, exhibitam coniderunt; Quam scientiam nos in hunc vsque diem, deperditam in Oedipo Ægyptiaco, Deo dante, instauramus.

Superiora
influunt in
inferiora
harmonice

Viderunt enim in infinis suprèma latitare, & in supremis infima; In cœlo quidem terrena modo cœlesti, in terra vero cœlestia, sed modo terreno. Nam vnde putamus plantas illas quas heliotropias nominamus, id est solisequas (de quibus fusè in Arte nostra magnetica) ad solis ortum conuerti? Selenotropas autem siue Lunisequas ad Lunam? Sanè non alio nisi harmonico illo appetitu in rebus omnibus latente, impulsæ cunctæ præcantur, hymnosque concinunt ad sui ordinis duces; sed alia quodam intellectualem modo, alia rationali, alia naturali, alia vero sensibili; vides plantas vel violenter depressas, quanto conatu, ut cœlo se conformant, assurgant? per foramen quoque obliquè deducti arborum rami, mox ubi auram liberiores nacti fuerint, cœli amore quasi impatientes auidè caput sursum efferant.

Omnia ad
Solem con-
uertuntur.

Itaque solisequa quænis quomodocunque possunt mouentur ad Solem, ut si quis audire posset pulsationem ab eis in aere circulari motu plantæ factam, profecto illum quendam eiusmodi sonum erga regem suum compositum animaduerneret, qualemcunque possunt plantæ aut aliæ res conficere. In terra igitur Solem, Lunam, astra, sed conditione terrena, in cœlo plantas animalia, lapides, sed conditione cœlestia secundum quandam analogiam intueri licet.

Sunt itaque lapides, plantæ, animalia alia solaria, sunt alia Saturnina, Iouialia; alia Martia; Venerea; denique alia Mercurialia, Lunaria, adeoque nulla, iuxta Cabalistas secretiores, in terra herba est, quæ non habeat suam in firmamento stellam, quæ dicat ei cresce.

Et ut à lapidibus incipiamus, quis nescit maximum in ijs esse appetitum ad superna corpora, & omnia illa, quæ ijs quouis modo natura correspondent. Proculus tradit Helitem lapidem aureis radijs motuque Solem imitari, Cui non fuit absimilis illa gemma, quam scribit Cardanus fuisse in digito Clementis VII. aureolam habebat maculam, quæ iuxta Solis motum quotidie oriens & occidens circumagebatur. Sunt igitur lapides solares, uti omnes Carbunculi & pyropi, sunt & Lunares Selenites inde dicti, cuiusmodi Gregorio X. fuisse scribitur, qui Lunæ metamorphoses mentiebatur, ex cæruleo in candidum colorem pro lunaris luminis varietate transibat; Est præterea Marti Magnes; Saphyrus Ioui, Achates Mercurio, omnes parallelis virtutibus imbuti lapides.

Plantarum
& lapidum
consensus dis-
sensufque in
cœlo.

Vegetabilis quoque naturæ in cœlis consensus, varius herbarum, plantarum arborum motus satis declarat. Inter has quidem motum Solis diurnum, ut heliotropia in Arte Magnetica descripta, quædam proprium motum Solis, ut folia Salicis, Populi, Abies Ulmi, Tiliæ Oleæ, quas ipso Solstitio, die prorsus inuersas expetientia docuit; quorum ali-

Plantarum
cum cœlo.
consensus.

Consensus
Animalium
cum cœlo.

aliqui flores ad ortū se aperiunt; meridie quantum possunt dilatāt, & ad occasum claudunt, tanto siderum amore, vt suo comitatu illud lustrātes & insequētes etiam propriū caulem intorqueant, noctūque eius desiderio sese, veluti tabescentes contrahāt; nonnullæ vt Glycyrrhiza & Acacia folia sua ad presentiam Solis veluti brachia sursum tamquā fidus amplexatura eleuant; eadem, eo absente demittunt, eum veluti infra horizontem quæsitura, & arctè constrictura; sunt & Lunares herbæ multiplices, quæ Lunaris sideris amore percitæ, indefinēti motu illud pro varijs Luna formis & ipsæ varias formas induētes, sectantur sic cœteri Planetæ suas sibi herbas habent correspondētes, veluti Saturnum in terra Cipressus, Helleborus, Napellus; Iouem Rosmarinus, Citrus, Betonica, Valeriana; Martem Quercus, Verbena; Absinthium, Venerem Myrtus, Vitis, olea, Satyrium. Mercurium denique mala punica, hyacinthus, narcissus, exhibent.

In animalium denique œconomia magis adhuc huiusmodi cōsensus spectatur. Quorum alia cantu, quædam aspectu, nonnulla suis gestibus siderum, quibus subsunt, amorem fatentur, quorum omnium historiam cum in Arte Magnetica partim tradidimus, partim ex professo Oedipo Ægyptiaco sumus tradituri, ijs hic immorari nolimus. Quid aliud Leo & Gallus, nisi terrestrem quendam Solem? quid feles nisi Lunam? quid Lupus nisi Martem? Canis, Equus, Ceruus, Asinus, quid aliud, nisi Mercurium, Iouem, Venerem Saturnum terrestrem repræsentant? & Gallus Solis alitem vox, motus, viuacitas sat declarant. Mirum est quod Proculus narrat, dæmones Solares dum Leonina facie apparerent, ad galli candidi cantatibusque occursum mox disparuisse, causam addit, quia quæ in eodem ordine constituta sunt inferiora, semper superiora reuerentur, ac ijs liberè cedunt ac seruiunt. Quæ omnia tam miris iucundoque spectaculo testari & significare videntur, cœlum & terram inito fœdere & harmonia quasi consensu hominibus impense gratulari, eosque sedulo ad suspiciendum, colendum, venerandumque tot bonorum Authorem, tantorum miraculorum Artificem rerumque pulcherrimarum Architectum sapientissimum inuitare; Siquidem vniuersa tellus vna cum aquea mole, & quicquid in ijs degit, ita superioribus elementis coaptantur, illaque elementa cœlo ac sideribus sic exponuntur, & rursus vtraque inscrutabilis diuinitatis sapientiæ & prudentiæ consilio per hierarchicos ordines ita reguntur, temperantur & constituuntur, vt totum id, quod naturam vocamus, mutuis amplexibus, ligamentis, officijs & muneribus connexum, tanquam vnum ex omnibus, & omnia ex vno in tanta dissimilium discrepantiumque rerum multitudine, mira harmonia concorditer degat. Verum vt hæc harmonia luculentius appareat, hic schema totius cōcentus subnectendum duximus.

10 Enneachorda Nactura.

Et vt Sympathias & Antipathias, siue quod idem est consonum & dissonum in natura melius declaremus, imaginare 10 enneachorda, quæ omnia in vnisonum concordata sint hoc est, primum 9 chordis constet, gradusque harmonicos vnus diapason ex-primat, iuxta hoc verò reliqua omnia concordentur; id est omnes chordæ, quæ proflābanomenon referunt vnisonum sonent, non secus hypate, parhypate, Lichanos Mese; vt in sequente schemate patet.

Hisce omnibus enneachordis iuxta se inuicem continuò positis, ex ijs quæ præcedentis libri prima parte declarauimus, certum est vna proslambanomena incitata, omnes reliquorum enneachordorum proslambanomenas etiam intactas incitatum iri; Iterum Mese primi enneachordi incitatum, omnium reliquorum monochordorum mesas ab- duto quodam consensu etiam intactas commoturam, & sic de reliquis. Si quis igitur proslambanomenon, parhypaten, melen & neten quaternas chordas simul incitaret, certum est omnes reliquas etiam intactas hisce similiter responsuras, atque adeò pulchram harmoniam ex diatessaron, ditono, diapason contextam, exhibituras. Ita vt nullæ aliæ, nisi quæ in vnisono reliquis responderent, consonituræ sint. Quæ quidem harmonia multo fiet sensibilibior, si ex diuersis tum chordis, tum corporibus sonoris, octochorda fuerint cōflata. Denique si quis chordas dissonas proslambanomenon, hypaten, lichanon, hyponeten omnes simul tangeret in primo octochordo, is maximam in

reli-

reliquis dissonantiam causaturus esset, & mirum sanè est reliquas correspondentes chordas etsi in unisonum tensas, minimè tamen ob sonorum legibus harmonicis repugnantium miscellam sonituras, Cum enim numeri intervallorum sint incongrui, atque insatiabilem incompatibilemque quandam proprietatem ad se invicem fortiantur, fieri quoque non potest, ut in unam harmoniam, nisi Musciperitia per artificiosam quandam syncopen, colligationemque stringantur concordent. Hoc enim artificio non tantum leges harmonicas servabunt, sed & maximæ harmoniæ suavitatem ut postea dicetur, conciliabunt.

Diapason cum Tono									
Diapason									
Heptachordon									
Hexachordon									
Diapente									
Diateffaron									
Ditonus									
Tonus									
	I	<i>Emteach.</i>	<i>Emteach.</i>	<i>Emteach.</i>	<i>Emteach.</i>	<i>Emteach.</i>	<i>Emteach.</i>	<i>Emteach.</i>	<i>Emteach.</i>
<i>Mundus</i> <i>Archebpy.</i> DEVS	<i>Mundus</i> <i>Sidereus</i> Coel. Emp.	<i>Mundus</i> <i>Mineralis</i>	Lapides	<i>Plantæ</i>	Arbores	<i>Aquatilia</i>	<i>Volucris</i>	<i>Quadrupes-</i> <i>pedia</i>	<i>Colores</i> <i>varij</i>
Seraphim	Firmamen tum	Saltæ, stellæ Minerales.	Affrites	Herbæ & Flor. stell.	Frutices Bacciferæ	Pices stell- lares	Gallina Pharaonis	Pardus	Diversi Colores
Cherubim	5. Nere	Plumbum	Topazius	Hellebo- rus	Cyprellus	Tynnus	Bubo	Asinus, Vrius	Fuscus
Troni	2. Paracete	Æs	Amethi- flus	Beronica	Cirrus	Acipenser	Aquila	Elephas	Rosæus
Domina- tionæ.	6. Paramel.	Ferrum	Adamas	Abynthiū	Quercus	Plyphias	Falco Acipiter	Lupus	Flammæus
Virtutes	3. Mese	Aurum	Pyropus	Heliotrop- ium	Lotus, Laurus	Delphinus	Gallus	Leo	Aureus
Potestates	4. Lichanos	Stannum	Beryllus	Satyrum	Myrtus	Truta	Cygnus Columba	Cervus	Viridis
Principatus	5. Parhypæ.	Argentum Vivum	Achates lapis	Pæonia	Mulspu- nica	Castor	Pistræus	Canis	Ceruleus
Archangeli	6. Hypæ	Argentum	Selenites Cyrtallus	Iunaria	Colutea	Ostreæ	Anates Anseres	Ælurus	Candidus
Angeli	7. Tercæ Ele. Proslamb.	Sulphur	Magnes	Gramina	Frutices	Anguilla	Siruthio camelus	Insecta	Niger

*Harmonia Mundi Sympathica, 10 Ennechordei totius naturæ
Sympboniam exhibens.*

D d d

Huiusmodi Enneachorda varia in mūdo Natura rerum constituit, omnia ad enneachordon coeleste concinnata, quorum vno incitato, reliqua omnia concitantur. Sic in præcedenti schemate I. Enneachordon est mundi Angelici, II. est corporum coelestium, III. est metallorum, IV. lapidum, V. herbarum, VI. arborum, VII. aquatiliū, VIII. volucrum, IX. quadrupedum, X. colorum, quibus saporum & odorū adiungi posset, & sic secundum singulos entium naturalium ordines, gradusque procedendo. Et quæcunque in singulis chordis reperiuntur, vt in chorda nete singulorum enneachordonū cum Saturno symbolizare dicuntur, nescio enim quam saturninam indolem mentiantur, & ita sibi inuicem subordinata sunt, vt incitato vno, reliqua, vti de chordis dictum est, omnia incitata ad se inuicem vnisonum concinant; ita res omnes, quæ chordæ parantur in singulis enneachordis respondent, cum symbolizant, moresque prorsus Iouios affectant; & sicuti chorda proslambanomena cum hypate non concordant ob tonum, quod faciunt intervallum dissonum, ita res Iouiæ cum saturninis, ob tonum, quod distant prorsus dissonant, nisi, vt postea dicetur, per syncopen corrigantur; porro vt proslambanomena cum parhypate concordat in ditono consonantia imperfecta, ita Martiales res cum saturninis imperfectè quoque concordant; præterea sicuti diapente & diatessaron, diapason perfectū constituit, ita & species rerum hisce correspondentes. Verbo si concordēs in natura chordas collegeris, concordēs; si discordēs, discordēs effectus te producere necesse est. Quomodo verò cum omnibus hisce mundus concordet, fusius in sequentibus dicetur.

Consonantia & dissonantia rerū.

CANONES PRACTICI

Magiæ Naturalis, Legibus Harmonicis adstricti.

Magiā naturalem constat aliud non esse nisi abditam quandam & harmonicam actiuorum cum passiuis applicationem, quam quicumque nouerit, is per congruā naturæ irritamenta musicè combinata haud dubie mirandorum se patratorem exhibebit, nihilque adeo in natura sibi clausum absconditumque putabit, ad quod illi huius subsidio non pateat aditus. Est enim natura indiuiduis quibusdam rebus ita beneuola, vt veluti diuinas quasdam eisdem tribuerit potestates, dotesque tam præstantes, quam solent esse in speciebus; inter eas verò posuit proportionēs & similitudines quasi eas & illices quasdam alliciendi vnius ad altera, quibus res coniunguntur, & quasi eodem naturæ instinctu letantur, & contra, quasdam etiam consensus dissensusque leges, quas nos non immerito per consona & dissona explicamus, inseruit; quibus alterum ab altero longissime separatum, artificiosè tamen ligatum, iterum in vnam harmoniam reuocatur, quæ qui considerabit facile in eam discedet opinionem, vt nihil putet naturæ esse denegarum, his enim miraculis vehementer ea delectatur, vnde singulis rebus veluti quandam coagulum vim & attrahendi aliquid sibi non dissimile, quasi escam, reiiciendi que aduersa facultatem indidit, de quibus singulis cum in rerum naturalium magnetismis fusissime egerimus, eo Lectorem remittimus; certè Orpheum fassus, ferasque non alia quam ratione analogica traxisse legimus; Cum enim Musicus Astrologus & Magus Sapientissimus esset, & optimè nosset, qua proportionē quo centum vnum quodque esset à natura compositum, cuique stellæ subiectum pareret, harmonicas rationes eisdem accommodans, inaninata etiam per vim stellarum quam in illis latentem externa hac harmonia, non secus ac ferrum ex filice latentem ignem, vel flammam folliis status abditam pandit, producebat; ita oportune temperando miscendoque sonos, vt coelestium siderum, quam optimè ipse calleret, imitaretur harmoniam; eam ad hanc ita prouocando, vt contra omnem influxum virtutemque, quocunque vellet pulsando traheret, ac deliniret, & secundum ipsas actiones proportionalesque quibus in quibusque rebus inest harmonia, vel ipsa, si ita loqui fas sit saxa, arbo-

Quomodo Orpheus ex proportionum potentia ad se omnia traiecit.

boreſ, atque animalia excitata, ad motum, quem ipſe voluiſſet, harmonica diſpoſitione, veluti præuia quadam præparatione impelleret. Hæc autem præparatio fit per harmoniam, cum enim cœlum harmonica ſi ratione conſtitutum, harmonicisq; motibus atque ſoniſ omnia conſciat, merito non homines tantum, ſed & omnia inferiora, quæ illis parent, harmonica ratione ad illa excipienda præparantur. Quare quemadmodum ex certa herbarum aliarumq; rerum compoſitione commiſſioneq; per artem medicam aſtronomicamq; conſecta conflatur communis quedam forma veluti harmonia, ſiderum muneribus & quaſi dote, vt poſtea de Theriaca oſtendemus, mirificè ditata, tribus in ea ad idem pariter conſentientibus virtutibus, cœleſti ſcilicet per artificioſum opportuna miſturæ accerſita; cœleſti, partibus eius naturaliter inſita, & elementalibus ita res prorsus ſe habet in omni harmonice compoſitionis *νύμφη*. Quod igitur de ſua heptachorda Lyra, & vt Briennius loquitur *ἀρχαὶορῆς*, ſaxa, Plantas, animalia, concitante ipſe Orpheus loquitur, hoc ego meliori iure præcedenti noſtro Enneachordo applicauerim.

Theoriæ
harmonica
compoſitio.

*Vt cecini noſtraque anguſtum egreſſa per antrum
Dulciſona mellita lyra vox ſuſtulit aures,
Vmbroſi colles, & ſumma cacumina Pelei
Deſcendere ſonus ſimul atque auditus; ab albis
Quercubus accurrunt radicibus extirpata;
Saxa voluta ſonant, chordas quocunq; loquaces
Audiuere ſeræ, ſteterunt in limina ſaxi
Teſtaque canturi volucrum eſt amplexa corona
Feſſæ aliſ pendent oblita reuiſere nidos.*

Verum vt aliquam ſaltem præxin huius rei videas, hic quosdam canones præſcribimus, qui quid in diuerſa naturarum harmonica compoſitione ſeruandum ſit, Lector curioſus cognosceret. Vt igitur peritè procedas, ſit.

C A N O N I.

Primò natura cuiusque ſideris apprimè cognoscenda eſt, deinde in terreno mundo ſingulæ rerum claſſes ſideribus correfpondentes; ita in ſingulis lapidum, metallorum, plantarum, animalium ordinibus diligenter conſiderandum, quænam Lunari, quæ Solarî, quæ Iouiali, quæ Saturnina, & ſic de cœteris, indole gaudeant, quibus in certas claſſes reductis; lites quoque & odia rerum ad inuicem ſolertia ſingulari ſcrutaberis, hæc enim in magicis operationibus idem, quod diſſonum & conſonum in muſica præſtant, & ita artificioſe ligari poſſunt, vt pulcherrimam harmoniam efficiant. Tempus quoque dies & horæ oportuna præ omnibus obſeruanda, ſintque analoga ad res phyſicoartificio adaptandas; eſt enim hoc maximi momenti. Aliud enim promptius hyeme, æſtate aliud, aliud autumnò, vernoque tempore applicatur. Quibus ita ritè cognitis, ad præxin procede.

Rerum ſingularum natura ac indoles conſideranda.

C A N O N I I.

Omnes rerum ſpecies, quæ ad vnâ in præcedentis ſchematis enneachordo chordâ pertinent, ita comparatæ ſunt, vt in vnum eumque effectum eximium præſtandū colliment. Ita Solaria ſimul iuncta præſtantiffimum effectum Solarem, Lunaria Lunarem, Iouia Iouiū & ſic de cœteris effectum præſtant, reſpondentque in enneachordo Naturæ vnifono. Hoc pacto ſi res Saturnias Iouijs aut Martialibus admifcueris, effectū intento, cum naturis diſſideant, non poteris. poteris tamen, ſi Iouijs tam Saturnina, quàm Martia coniunxeris, hoc enim pacto ſe mutuo ligabunt, vnaque alterius impetū ita franget, vt inde intentus effectus emanet; Martialia enim à Saturninis ditono vel ſemitono vt plurimū diſtant. Veneria quoque quæ cum Saturninis diâpente diſtant,

Quænam obſeruanda ſint in medicinarum commiſſione.

D d d 2 ſimul

simul iuncta pulcherrimam & harmonicam misturam efficient. Ita Solaria cum Iouijs ditono distantia ob naturarum similitudinem pulchram musicam efficiunt, seque inuicem potenter trahent; Solaria præterea cum Lunaribus perfectum diatessaron conficiunt, quibus si accedant Iouia suauissimum iucundissimumque habebistriphonium, caue tamē ne Saturnina & Martia utpote dissona simul componas sine intermedijs Iouijs ea syncopantibus, siue ea in classe lapidum, siue metallorum, herbarum, animalium ordine constituta fuerint.

CANON III. Chymicus

Q Vicunque in chymico negotio caute & cum desiderato effectu procedere voluerit, is ante omnia dissoni & consoni scientiam habere necesse est. Consistit autem hoc dissonum & consonum in hoc, ut quæ mineralia sibi consona, quæ dissona sint, quibus intermedijs ligentur, & in concordiam reuocentur, cognoscas. Ut si Solarem effectum producere quis velit, is primo curabit, ut omnia Solaria in vnum per diapason conspirent, deinde per ditonum aut diapente harmonia efficiatur omnibus numeris absolutissima. Absinthinc procul omnia heterogenea, utpote dissona, cuiusmodi sunt herbæ, succi, gummi similiaque intra naturalem classem non contenta; Dissona tamen eiusdem ordinis naturalis; in harmoniā perfectissimam, si ea intermedijs præscripta ratione syncopentur, assumi possunt. Si quis tonum metallicum bifariam diuidere posset, mediatore Mercurio, is haud dubie inuenisset, quod à sæculo in hunc diem studiosissimè quæsitum fuit; facile tamen luna habebitur, si ☿ cum ♄ sextam constituens Venerea ligatura syncopetur. Verum harmonicum naturæ exemplar, ut harmonicum effectum assequaris, in omnibus proponendum est. Verum cum harmonicam hanc in chymico negotio applicationem, in Mundum nostrum subterraneum resecuauerimus, eo Lectorem remittimus, ubi ex professo, quacunque circa hanc matetiam desiderare poterit Lector, innumeris experimentis comprobata reperiet. Hic enim omnia inuoluere, nec tempus, nec operis moles patiebatur.

Arcaum in
Chymia.

Medicina harmonica.

CANON IV. Botanicus.

IN Oeconomia Plantarum; & Arborum, diligenter examina, quales herbæ symbolizent, quæ non, quem quæque in cœlo characterem habeant, quem in enneachordo nostro chordam referant singulæ, effectuumque prodigiorum Seminarium te inuenisse noueris; Dissonas separa à Consonis, nisi ea simul ita artificiosè ligare noveris, ut illas non concordestantum facias, sed & prorsus in summam suauitatem conspirantes. Solaria, Iouialia, Venerea simul iuncta idem præstant, quod in Musica diapason octaua, ditonus siue tertia, diapente siue quinta, harmoniam perfectam; Saturnina, Martialia, Lunaria, Mercurialia, maximam rebus dissonantiam inducent, idemque præstant quod octaua 2. 4. 7. in musica; Si tamen cum Iouijs, Solaribus, Venerisquæ ligata corrigantur, eundem effectum, quem, quem 2 4 5 7 Syncopata in musica præstant, asperiorem quidem inassuetis, at maximas secum vtilitates trahentem; Huiusmodi sunt Alexiteria, Antidota, & similia, quæ cum inter salutifera & deleteria medium locum teneant, ita dissona censentur, ut tamen commissa, consona per correctionem fiant; Intus enim sumpta; & si gustui repugnent, corpus tamen ab humoribus superfluis liberatum integræ sanitati restituit. Elucet huiusmodi perfectissima harmonia potissimum in celeberrima illa confectioe Theriacæ, ubi consona Solaria, videlicet, Iouialia, Venerea, dissonis Saturninis, Martialibus, Lunaribusque commissuræ artificio ita ligantur, syncopanturque; ut omnibus numeris absolutissimam harmoniam confi-

Quæ obser-
uati in plā-
tarū natura.

conficiant, vsque adeo, vt in nullo alio temperamento harmonica proportio, vna cū symphonia rerum harmonicè conspirantium luculentius pateat. Cum enim maximè Solaribus & aromaticis Soli microcosmico id est cordi consonis abundet, calor tamen eorum, Iouialibus, Veneris, Lunaribus, Martialibus & Saturninis ita infringitur qualitatesque vnius syntagmatis, alterius ita ligant emendantque, vt inde prorsus harmonicum, non tam humana industria inuentum, quam cœlitus inspiratum medicamentum nascatur. Verùm cum hæc fusè in Magnetica Arte descripserimus eo Lectorem remittimus.

Ad huiusmodi igitur exemplar Medicus Harmosta in præparatione medicamentorum, vt intentum sanitatis effectum nanciscatur, procedat necesse est. In cordis enim infirmitatibus, non ita Solaribus vtatur, vt inde reliqua membra patiantur, neque enim vnius chordæ res vt pote æquisonantes intentam harmoniam perficiunt, sed diuersarum chordarum consonarum res in confectionem medicamenti assumenda sunt, vt harmonicus effectus elucescat; hinc Iouialia Solaribus, id est heptica cardiaca admiscenda sunt, ne Solaria dum cor roborant, hepati & pulmone nimio colore neceant. Iouis enim temperatè calidis & siccis, calor Solarium pulchram temperiem acquirit, in effectum imtensum conspirantem. Idem de reliquis iudicium esto. Verùm de hiscè pluribus in sequenti canone.

Compositio
medicamen-
torum har-
monica.

CANON. V. Medicus.

Cum omnia humana corporis membra cum rebus creatis symbolizent, certum est omnes materias mundanas, vt pote in hominis solius gratiam conditas, in absolutissimam harmoniam, quæ est humani corporis sanitas, & optima constitutio conspirare: Nam sicuti singula membra singulis Planetis respondent, ita & res quæ Planetas tam maioris, tum minoris mundi respiciunt ad microcosmi membra conseruanda appetitum quandam habent innatum, quem mox oportuno loco & tempore receptæ exerunt.

Hinc sicuti Solaria ad ☉, Lunaria ad ☾, Mercurialia ad ☿, Venera ad ♀, Martialia ad ♂, Iouia ad ♃. Saturnina denique ad ♄ insito appetitū feruntur, ijsque singula singulis suis veluti hymnos persoluentia concinunt, ita ad Solem microcosmi omnia cardiaca, ad ☾ Cephalica, ad Venerem spermatica, ad Mercurium pulmonaria, biliosa ad Martem, ad Iouem hepatica, ad Saturnum splenetica, ad terram denique veluti culinam quandam, & penuarium omnium, stomachica quadantenus consonant, atque adeo humani corporis membra principalia enneachordon perfectissimè referant. In quo dissona consonis ita permista sunt, vt tamen ab Artifice, artisque perito, in pulchram harmoniam concinnari queant. Exempli gratia. Nutrimenta vsualia, aut etiam Alexiteria cū variæ naturæ & qualitatis sint, & ad diuersas chordas reuocentur, mox vt in stomachum fuerint assumpta, vnum quodque mox ad chordam, quam respicit, consonat; id est cardiaca cor, splenetica splenem, cerebrum cephalica, hepar hepatica, & sic de cœteris insito quodam appetitu petent, illudque ad quod à natura ordinata sint, membrum corroborabunt. Quia tamen non harmoniam, sed confusio- nem & dissonum melos, qui chordas omnes simul incitaret, efficeret; hinc harmonica quadam proportionem, sic nutrimenta temperabuntur, vt onissis dissonis semper harmonicam temperiem, ex perfectis consonantijs conflata inducant; Si quis verò syn- copationis artem (in hac si quidem totius Musicæ pulchritudo & ornamentum consistit) perfectè nouerit, is omnia dissona quoque nutrimenta in pulcherrimam colligabit harmoniam, & quæ prius nocumentum adferebant; modò emolumentum conferent maximum.

Consensus
rerum me-
gacolsmi, ad
singula mē-
bra micro-
cosmi.

Porro si Harmosta vterius progrediens similitudinum penuaria exactius discutiat, rerumque naturalium characterismos impensius contempletur, is infinitam tandem enneachordonum ad inuicem consonantium in diuersis entium classibus multitudinem
hauit

haud dubiè reperietur. Nam vt chorda chordam similiter tensam mouet, ita quælibet res, siue ex minerali siue vegetalis aut sensitivæ naturæ ordine deprompta, quæ quodpiam membrum, partem aut humorem similitudinis characterismo, hoc est forma, figurâ, colore vel simili corporis habitu retulerit, vel ad boni attractionem, vel depulsionem mali, idem membrum, partem, humorem concitare credendum est. Hinc carnea carnes, ossæ ossa, sanguinem sanguinea, biliosa bilem, nervea nervos, augent & nutriunt. Sic res morbos similitudine exprimentes, iisdem pellendis conferunt.

Hoc pacto Galgalus Ictericis, Alce Epilepticis, vitio stomachi, lupinus stomachus, moribus serpentium serpentes, hepar canis rabidi hydrophobiæ, aliisque innumeris, de quibus Artem Magneticam vide, medentur. Ita petrosa & calculosa omnia, vel quæ ad calculum aliquam similitudinis umbram obtinuerint, contra calculum remedio sunt. Humor enim peccans alicui membro præter naturam inexisterens, cum eidem dissonus sit, per assumptum medicamentum peccanti humori consonum diuulsus, attractus, egestusque membrum humore peccaminoso, dissono hospite tandem liberat. Et vt harmonice huiusmodi sympathiæ causas penitiùs explicem, paulo altius ordiri visum est. Naturam morborum medicatricem illam dixit Hippocrates instrumentariam causam, qua ad præcipuas facultates in vapore exercendas, vel instaurandi vel conservandi causa anima immediatè utitur; Quam quidem intelliges non elementarem tantum partium miscellam, primarumque qualitatum crasin, sed & potissimum substantiam illam ex humido radicali, calido primigenio, insitoque spiritu constitam, animi corporisque vinculum, cœlestium terrestriumque hypostasim, quam secretiores Philosophi cœlum elementare, vel elementum cœleste nominant. Hæc ex mente Hippocratis, è singulis corporis decidua semen informat, fermētat disponit, & subituræ sibi animæ corpus ex subiecta sibi materia efformat, partibus consimilibus illis è quibus effluxit, noua harmonica propaginis miscella. Nam pars à capite excisa, nouum caput, cuius ideam retinuit, conformat; Quæ ex corde nouum cor; Quæ ex hepate nouum hepar, quæ ex pulmone nouum pulmonem, & sic de cæteris. Quod autem sibi efformauit membrum, in nondum edito fœtu, eiusdem officium est, ipsummet in iam edito in omnibus incolumem conservare, vel ad salubritatem reducere, si ex ea forte deciderit. Tametsi verò natura illa tota ad totius corporis integritatem, conservationem, incolumitatem concurrat, potissimum tamen eius diuersæ particule, diuersis corporis partibus, quibus innatæ sunt, opem adiumentumque ferunt, quod Medici dispositionem vocare consueuerunt partium à tota substantia procedentem. Quamuis enim natura inuicem minimè differant, cuiusmodi particule substantiæ innatæ, aliquam tamen habent propriam, cum partibus corporis quibus insunt, cum his enim consonant, ipsis non alijs insunt, præsent, medentur. Cum igitur iuxta illud Hippocratis *ἡ φύσις ὁμοῦ καὶ ἰσχυρῶς ἰατρῶν*, naturæ morborum medicatrices sint, ipsaque natura morbis immediate medeatur, Medicus minister naturæ maximè curare debet, vt illa tria, quæ naturam implantatam constituent, scilicet humidum radicale, spiritum insitum, caloremque in natum conuenienti nexu & proportionem prorsus harmonica coniungat, ne calori humidum pingue deficiat, neue ipse calor pabulum excessu deuastet, spiritumque defraudet; quam harmoniam si procurauerit, nil dubitet, naturam propria indole mox ad perfectam integritatem corpus nostrum deducturam. Quisnam verò harmonicus ille connexus sit, & quomodo à Medico procurari debeat, restat inquirendum. Arabes & Egyptij Medicinam dicunt esse Catholicam roboris naturæ conservatricem, affectuumque morbosorum extirpatricem; Chymistæ lapidem viuificum; Paracelsus Azoth siue aurum potabile, Lullus quintam essentiam à se ex vino confectam, quod cœlum vocat, esse asserit. Verum cum plures hanc quæsiuerint, pauci inuenerint, nullus posteritati reliquerit, factum est, vt Medici partim tædio, partim difficultati & expensis deterriti ex vniuersali, quæ toti corpori, ad particularem, quæ singulis partibus confert, descenderint. Hinc, vt paulò antè dictum est, Cephalica, Cardiaca, splenetica, hepatica, pulmonaria & similia tum experimento, tum characterismo & signatura detecta apud Medicos hodie usurpa-

ta;

Quod habet aliquam similitudinē cum aliqua hominis parte, eius medicina esse solet.

Quænam maximè Medico obseruanda.

ta: quæ totius substantiæ similitudine partium quibus consonant, quibuscum & consensum habent, natiuam humiditatem, calorem &c. augent & inculpate seruant. Porro hæc remedia, quæ ex inanimatis, vegetabilibus & paucis animalibus deprompta, substantiæ similitudine corporis nostri partes, afficere diximus, quo maiorem cum partibus, quibus consonant, affinitatem habuerint, eo potentius ipsas corroborabunt sicuti in mulica quo consonantiæ viciniore vnisono, tanto perfectiores euadent. Si quis igitur ex emortuo corpore eiusdem speciei violenta morte perempti v. g. hominis, residuum cogeniti humidi arte chymica educeret, is haud dubie apusissimam medicinam viuenti corpori exhiberet, & si ex toto corpore, quanto plus auxilij è partibus eiusdem naturæ conformationis, & figuræ sperandum est. Certè notum est humani cranij pulueres salesque ritè præparatos, maximam in desperatis etiam capitis effectibus, vim obtinere, fueruntque nonnulli, qui solo puluere è singulis corpori partibus conflato omnes effectus etiam contra naturam radicitus euellerent. Quod & Ægyptijs, vt in Oedipo de Ægyptiorum heroglyphica medicina, Deo dante, docebitur, in vsu fuisse comperio. Ex mumijs quoque Arabibus audio omnibus morbis depellendis aptam medicinam parari, dixi superius tanto efficaciorẽ futuram medicinam, quanto ea partibus medicandis fuerit substantiæ affinitate vicinior, si quidem non omnia, & quodlibet quarumlibet stirpium animantiumque partes assumendæ sunt, sed illæ quæ vel ditonum vel diapente vel diapasen, aut vnisonum cum membris analogis conficiunt; reliquis tanquam dissonis neglectis, vt ex eneachordo nature patet. Ex plantis quoque & animalibus morbosiss assumi non debent, sed ex ijs quibus per violentam suffocationem humidum radicale aliquantisper permanet. Vide quæ de hisce pluribus in arte Magnetica diximus.

Medicina
Catholica
ex Microco-
smo extra-
cta.

De harmonica proportione & forma rebus inducenda.

Harmonica proportio, vt dictum est, forma quædam vniuersalis, omnibus rebus ordinatè dispositis inexistens, omnem rerum harmoniam causat; cum enim natura tota harmonica sit, reliqua omnia vt harmoniam eius participarent, Idealium formarum ab primo Archetypo, vsque ad vltimum continuata catena id cum primis postulabat. Quomodo igitur in rebus hæc harmonica forma ad harmoniam intentam procurandam inueniatur, hic dicere, idque quoad potero breuissimè constitutum est.

Proportio
harmonica
quid?

In omnium rerum naturalium classibus sunt analogæ quædam, quæ ad inuicem eodem prorsus modo proportionata appetitu innato feruntur, & hæc intentam harmoniã præstant. Sunt mundanæ huius musicæ elementa humidum radicale, spiritus implan- tatus, & calor naturalis; quæ tria non tantum viuentibus, sed & secundum analogiam quandam cœlis omnibusque rebus inanimatis inexistunt. Quàm diu itaque hæc tria in quouis entium ordine benè constituta sunt, tam diu res harmoniam debitam obtinere censetur, & temperamentum omnibus numeris absolutissimum. Si verò humidum radicale plus æquo in spiritum & calorem, & hi in illum agant, continuò dissonantia nascetur. In mundo cœlesti hoc humidum radicale haud incongruè dicemus influxum lunarem; calorem viuificum, Solarem; spiritum mundanum vtriusque vinculum. Hi influxus, si immoderatiores fuerint, vel ob coniunctionem vicinorumque planetarum dissonos aspectus, non se tantum, sed & omnia secum sublinaria in *dissonantia* & manifesta *dissonantia* deducunt; His medebimur, si oportuno tempore & loco, oportuno siderum aspectu, humidum excessu vel defectu peccans, proportionali calore, mediante spiritu ad medicinam harmonicam, vt paulò antè docuimus, reducamus. Hoc pacto harmonia inferioris mundi per infelices planetarum configurationes influxusque in disharmoniam deducta, tempestates, inundationes, sterilitatem, famem, pestem epidemicosque morbos successu temporis inducit. Quæ tamen successu temporis meliorem situm & dispositionem ad inuicem nactæ, influxu salutifero intemperiem rebus indu-

Cōsonantiæ
& dissonan-
tiæ in rebus
mundi quo-
modo con-
tingant.

dustam. ad mediocritatem reducunt, unde continuo aeris constant serenitas, fertilitas & abundantia omnium rerum maxima, lætitia & concordia populorum; summa harmoniæ constitutionis indicia. In elementari mundo humidi huius receptaculum nubes sunt, ad summam necessitatem institutæ; nimirum, ut cœlo duce & calore illo viuifico haustas tractasque sursum aquas huic terræ à qua appetuntur, refundant; & si humoribus plus æquo abundauerint, rursus ab ea hauriantur, detrahantur & eodem fauente cœlo hinc alio deportentur vectore spiritu ventis, quo veluti vehiculo quodam nubes suis quibusque terris veluti comeatum quandam distribuendum; & vbiunque opus fuerit suppeditandum, deferuntur: Si verò pluuijs diuturnis terra plus æquo humectetur, ecce ventus ille serenator & exsiccans immissus, vel vnius noctis spacio terræ suæ harmoniæ restituit; pluuiæ itaque ad harmoniam vniuersi complendam, rigâdis terris aquam præbenti, nubes vās, quō continentur exhibent; venti currum, quo vehuntur, proferunt. Equi sunt necessitas, gubernator lex naturæ, & horum omnium moderator ille, qui quæ vult facit in Cœlo, Terra, Aere, & Aquis.

Sequitur hanc naturæ harmoniam Lex microcismi in quo & membra principalia, principalibus mundi partibus correspondent; cum igitur humidum radicale spiritus & calidum implantatum in singulis membris ea ratione insint, qua membri conditio requirit, si illa tria per excessum vel defectū dissonuerint, per applicationē rerū eis analogarum ad mediocritatem harmonicam methodo paulō ante indicata reducenda sunt.

Plutarchus certè proportionis mixturæ vini cum aqua præscribit harmonicam, tum ad sanitatem, tum ad animi mores componendos. Nam si 4 vini partibus 3 aquæ miscueris, nascetur diatessaron consonantia imperfecta, & ab alijs separata ingrataque; sicuti vinum ex hac mistura ferè aquosum ingratum est, & conuenit propriè hominibus seculijs, & negotijs magni momenti intentis. Si verò tribus vini partibus duas miscueris nascetur diapente, consonantia amœna & iucunda, & tales huius temperamenti potus facit. Si verò duabus vini partibus, duas aquæ miscueris, nascetur consonantia diapason, omnium dulcissima, & iucundissima, talisque huius miscellæ potus reddetur, semper locum, tempus, consuetudinem, personas & vini qualitatem respiciendo.

Sed ut ad naturæ opera reuertamur. Vniunt se se omnes siue inanimatæ, siue vegetabiles, siue sensitiuæ species, ad inuicē nexu harmonico, utpote siue quo cōseruari minimè possent. Metallicæ venæ ad se trahunt ex terræ visceribus humores & vapores generationi cuius suis metalli necessarios sub proportionē conuenienti metallo, quod producūt. In vegetabilibus, singula ex terræ mammis nutrimentum illud, quod eorum conseruationi maximè consentaneum est, sub tali & tali proportionē fugunt, quam si transilirent, eas deficere necesse foret.

Sequitur hanc applicationem naturæ ars, quæ in insitionis negotio; arboribus arbores dissonæ naturæ nunquam inserit, sed consonas & naturæ similitudine sibi viciniore. Huiusmodi miraculum summa omnium admiratione hic Romæ in horto domestico PP. Aug. discalceatorum spectatur, vbi Citrus sine radice in aere pendula, folia tamen & flores & fructus eo solo, quod ex vicinis arboribus similibus, quarum rami huius ramis implicantur, nutrimento producit. Hinc herbæ adeo cœli sunt auidæ, ut omnia impedimenta perumpant, quo appetitum explere queant. Alias quoque res sibi dissonas studiosè vitant, ut brassica vitem declinat fuga cauli foliorumque; curcubita suppositum vās oleo plenum ita abominatur, ut se prorsus contrahere videatur.

In animalibus quoque vnumquoque illud naturæ instinctu pabulum quærit, quod conseruationi suæ maximè consentaneum fuerit. Illud verò omnibus modis fugit, quod quouis modo destructionem aliquam adferre possit. Hinc à diuinâ prouidentia vnumquodque suum didicit antidotum, quo mala quæ incautè incurrit, tēpestiuè propulset. Atque hæc omnia nihil aliud arguunt, nisi harmonicam quandam formam in omnibus rebus latentem, qua excessus defectusque rerum ad mediocritatem reuocantur. Verum de hisce in sequentibus plura. Ut igitur omnia summatim concludam, tunc rerum prædictarum disharmonia ad harmoniam reuocabitur, quando pro natura

corpo-

Mistura vini
cum aqua
ad mores cō
ponendos
harmonica
esse debet.

corporum, affectionum, materia scilicet, loco, specie, magnitudine tempore, consonorum omnium ad vnguem fuerit explorata proportio; Nam vt ostendimus totius methodi ratio consistit in vna causarum agentium ac passibilium analogia, quam qui rite disponere norit, is tonorum omnium & diuersissimarum partium dissidia facile in vnam symphoniam reduxerit.

R E G I S T R V M I V.

Symphonismus microcosmi cum Megacosmo, siue
de Musica humana.

MVndum iuxta veterum placita animal quoddam esse, cui mens vnica vel animus vnus vno spiritu præditus per corpus vnicum sit summa æquabilitate diffusus, nō tam humana ratio, quam totius pulchritudo partium singularum actionumque conspiratio, rationis vi, etsi perperā, demonstrari putabatur. Censemus enim aptè mundū hunc vnum pariter atque multiplicem in mundos plurimos distribui veluti articulos, & membra naturæ tum similis tum dissimilis, quæ ex lite in amicitiam coeant, ex dissono in consonum ex pluralitate infinita rursus in veram formam redigantur. Præteritaque illum supremum, & incorporeum mundum à quo cætera dependent, tres sunt mundi nexu continuo ac veluti catena aurea copulati; Maior, Minor, & ex vtroque constitutus, politicus. Homo microcosmus post reliqua factus est, vt diuina bonitas in ipso sub breui quodam compendio, quicquid diffusè antè fecerat, exprimeret; si enim exactam singulorum comparisonem instituamus, reperiemus nihil in mundo maiori, cuius proprietas non etiam in homine mundi filio, tanquam in omnium rerum mensura & compendio elucescat. Est enim in homine cœlestis quædam portio, sublunaris altera, & quæ in vtroque confinio posita velut æther quispian vires coniungat; præsertim si consensum videas vel viscerum internorum cum externis sedibus per intermedios riuos humorum atque spirituum, vel inter viscera rursus, quo pacto superna in infimis per media committantur, quod & spiritibus & partibus animæ totius pari proportionem respondeat. Similiter in corpore, in animā, in spiritu suæ sunt stellæ, sui axes, centra, & circuli, Zonæ & elementa, in cœlo suæ plantæ & animalia, sua viscera, tunice, muscoli, venæ, arteriæ, nervi, suum caput, cor, hepar, suus spiritus vitalis, animalis naturalis, sua facultas concupiscibilis, irascibilis, rationalis, vt nullum sit apud Philosophos verius dictum neque celebrius, quàm omnia in omnibus esse, & cum maximis minima quæque *ὁμοθυμῶν* perpetuam obtrincere; quam naturæ cognitionem, & perennis consortij leges dum considerarent, veteres tandem affectibus amatorijs omnia permiscuentes vniuersū hoc *ἀπὸν καὶ ἐκπνέον* conspirabile prorsus & exspirabile animal quoddam crediderunt suam inde scientiam veræ magiæ nomine componentes, in illa causarum effectuum, quæ in vniuersarum partium mutua conspiratione & symphoniam defixam.

Trium mundorum ratio

Vides igitur quomodo homo primo enneachordon cœleste in se exprimat, & quam apta harmonia cor Solem totius vitæ & motionis fontem; Cerebrum Lunam, humida fecunditatis matrem; Hepar Iouem blando calore omnia fouentem, splen Saturnū, totius melancholiæ Sedem; Mars cistā fellis, quippe ad expulsivam vim corroborandam à natura ordinatam; Renes ceteræque spermaticæ partes Venerem, ad genialis naturæ motum promouendum; benignam fabricam; pulmo Mercurium Spiritu omnia connectentem; stomachus denique terram veluti totius receptaculum referat. Vides in elementis mundi quomodo 4 humores, 4 clementis, quàm pulchrè consonent biliosa igni, phlegmatica aquis, æri sanguinea, melancholica terre: vbi venæ fluminum, vberitatem; Vesica Occanum; Vasa stagna & lacus; citata 7 membra principalia 7 metallica corpora; ossa terræ saxi-fodinas; Terra carnem, pili gramina, exactissima harmonia & consensu referunt. Ita herbarum occulta signatura singulas Microcosmi par-

Plantæ microcosmi quædam.

res, admirando quodam & magico consensu denotat; Ita papaver, Iuglandes, Pæonia Agaricum, squilla præparata Capiti, quod abdita quadam analogia referunt, mirificè conferunt; Muscus, Adianti species, Thapsia, similiaque capillis; Auribus Asarum, cōchilia; Euphrasia, Calta; potentilla oculis; naso mentastrum; hyoscyamus, dentaria, nuclei & acini dentibus; Vuularia gutturi; hepatica, Lichen, Fungus quercinus, Iecinori; Citrium, Melysophyllū, Cardiacæ, nardus, cardamomum cordi; pulmonaria pulmonis; Scolopendrium, Asplenium, Ceterach Lienī; Cyclamen, galanga stomacho; Intestinis fistula cassia, calamus aquaticus; Vesicæ colutea, staphylodendrum; pudendis omnes Satyriorū & Orchidum species perfectissimè congruunt, omnesque sunt veluti chordæ quædam, quæ legitimè tensæ cum correspondentibus microcismi chordis abdito quodam, vt dixi consensu consonant. Et caput quidem ad præsentiam cephalicorum, ad hepaticorum hepar, ad Cardiacorum cor, & sic cœtera membra veluti gestire, & similitudine naturæ gaudere; obuiisque veluti vlnis rebus analogia sibi correspondentibus tanquam amicis hospitibus, conseruatoribusque occurrere videntur.

Quæ similitudinem cū membris habent, iisdem medentur.

Haud secus characteris morbos signantibus in notitiam, ad quid quodlibet conducatur, per occultam mūdorum harmoniam deuenimus; Sicuti enim præcedentes stellæ terrestres, plantæ iniquā, à circumferentia ad signatarum partium membrorumque centra veluti membrorum præsidēs conseruatoresque feruntur; ita sequentes morborum ac discrasias microcismi indices causam morbisicam à centrīs membrorum ad circumferentiam abdita quadam ratione ad se attractam vna secum expellunt, causaque expulsa corpus pristinae harmoniæ restituūt. Hoc pacto crySTALLUS, silex, lapis citrinus, lyncurium, calculus microcismi, Lithospermion, omnium ferè fructuum nuclei, ac sexcentæ saxifragiarum species calculosam in renibus & vesica concretionem, miro quodam consensu quærūt, dissoluūt, cōfringitque; sic succi herbarum vnū aliquem ex 4 humoribus referētes ad illum trahendum ordinantur. Hoc pacto Cancer cancrum interficit, scorpius vulnere intritus eidem medetur. Lumbrici lumbricos, lupus lupum interficit; hæmorrhoides, chondrilla, quarum speciem, & figuram refert, curat; sanguinis fluxum, sanguis in polinē tritus; puluis serpentinus serpentium morsus; tempus me deficeret si singula adducere hic vellem. Quot in elementari mundo meteororum species, tot morborum in microcosmo sunt. Vnde Galenus eandem flatuum generationem ostendit in nobis, cum eas, quæ sit in orbe sublunari. Hippocrates quoque libro de natura pueri communem nobis & plantis non modò morborum & saniratis, verū ortus quoque totius arque interitus, augmenti, status, decrementi effigiem exarauit. Catharri & fluxiones græcis *ἐκτρωμα* quid aliud sunt, quā pluuia & niues & grandines? epilepsiæ, vertigines, inflammationes, febres, quam fulgura, fulgerra, chasmata, tonitrua, & id genus ignis quædā diluuiā? apoplexiæ, Commata, cataphoræ, cœterique somniferi morbi, quam defectus luminis, inundationes & cataclysmi? dolores nephritici, podagrici, quam partus monstruosi, & res in locis visæ non suis, sed toto genere præter naturam? Quid aliud dolores colici, hysterici, hypochondriaci, quam ventorum turbines, euerisiones aggerum, & sæuissimi terræ motus, complicati inuicem intra terræ viscera & concertantibus contrariis elementis ignis & aquæ, seu bilis & pituitæ. Imo non tantum hic admirabilis ille consensus in toto microcosmo ad totum megacosmum, sed & in partibus singulis ad singulas comparari potest, adeo vt vel in solo capite humano, quicquid natura in totum vniuersum congeffit, spectandum exhibeatur, adeoque verè *ἀπάντων τῶλος οὗτος ἀπὸ τῆς σμικρῆς μεγάλου καὶ μικροῦ κόσμου* dici queat; Cū enim ipsa inrelligibilia, intellectus, & mūdus intelligibilis idem sit, sanè intellectus erit mūdus, at *ἐν τῇ λέξει τῆς τοῦ ἀνθρώπου κεφαλῆς*; Igitur ibidem mundus introspicendus, si quidem intellectus, dum per se nudus, omnibus intelligibilibus induitur, vicem gerit materiæ primæ; Formæ, dum intelligibilia ipsa adumbrat, vt reapse ab intelligibilibus nil discrepet; munus obit. Sic anima sua facultate vegetatiua plantis, sensitiua & motiua animalibus, rationali Angelis & DEO respondet; At vt paulò exactius loquar; Elementum terræ in capite habemus caluariam; aquæ, duram; aeris, piā Matrem; ignis, cerebri substantiam, vel si maius Terra gustū

Morbi sunt meteora microcismi.

tactumque; aquæ oculos; aeri aures; igni nariû fumosas & exhalationes igneas respondere notabis; Metalla, quæ passim excernuntur, sordes arguunt; vnde humor niger ferri, æruginosus cupri, flauus auri, pallidus stanni, argenti albus, liuidus plumbi; leucophæus æris emulus est, omnia è bile & pituita, sulphure & Mercurio producta; Mare adest in sinibus, riuulos deorsum in cerebrum spargens plurimos; vrbes & domus spectantur in vetriculorum tuberculis, & ductibus varia viarum itinera; syluæ pili sunt, feræ pediculi, insecta & animalia alia, quæ quâdoque cerebro innâsci contingit: Lachrymæ distillant rorem, & pruinam, sordes in maiori oculi angulo detentæ imitantur; Terri vapores visum obscurantes nebulam, nubes cerebri anfractus, tinnitus aurium ventos, pluuiam Coryzâ delabens referunt. Nix saliuam spum osam, grandinem pituita conglobata, tonitru murmur & ventus, fulgur oculorum consternationem, fulmen aspectû terribilem. Cometæ spectacula & reliqua meteora ignita, striæ ruboresque faciei fronsque exhibent.

Sic elementa & elementata transcendamus, æthera percurrentes, Sol in calore natiua cerebri. Luna in humido ipsius primigenio, luminaria maxima, Iuppiter in temperato: Saturnus melancholico, Mars in biliolo; Venus in pituitoso sanguine vigeat. Mercurius verò in ore linguaque residebit. Fixas si rimemur, structura cerebri & sphaeræ circulos & globi imagines luculenter exponit. Vides igitur totam mundi machinam, non homini tantum, sed & vel vnica eius parti prorsus esse symmetram. Mirum igitur non est hominem ex omnibus compositum mundi partibus omnia in se complecti, quæ omnia pulchrè describit more suo Hugo Cardinalis: *Triplici, inquit, voce omnis creatura nobis loquitur. prima vox est. Recipe beneficium; secunda, redde debitum. Tertia fuge supplicium. Prima vox famulantis celi, seque sic alloquentis vox est. Ministro tibi lucem in die, ut videas, tenebras in nocte, ut quiescas; aer dicit vitalem tibi præbeo flatum, & omnium genus auium ad tuum obsequium. Aqua dicit, potum tibi do, sordes purgo, ardentia rigo, & piscium genera tibi præbeo ad usum. Terra dicit, ego te porto, pane nutrio, & vino, omnibus fructuum generibus animaliumque mensas tuas repleo. Secunda vox est mundi admonentis vide inquit, homo quomodo amauit te, qui propter te fecit me: Seruio tibi, ut tu seruias illi, qui fecit & me & te. Tertia vox est comminantis; ignis dicit à me combureris, Aqua in me submergeris. Terra & infernus dicunt, à nobis deglutieris, nisi beneficiis à DEO in nobis elucescentibus concessis responderis.* Sed ut ad scopum reuertamur, certè veteres in microcosmo intuentes perfectissimæ figuræ molem; diuersam cœlestium elementariumque varietatem, elegantem magnificentissimarum rerum ordinem, pulchrum venustissimarum rerum consensum & harmoniam; ex structura mirifica numeros, mensuras, proportionales consonantias, dum omnium membrorum inuicem mirum in modum proportionatas consonantias & commensurationes obseruant, inuenerunt; Quæ cum huius loci propria sint, de ijs paulò fusiùs tractandum duximus.

Analogia
microcosmi
cum macro
cosmo.

S. I.

De harmonica partium humani corporis proportionem in numeris.

Architecti Vitruuium secuti, ut plurimum hominis staturam in 10 partes diuidere solent, ut ex his reliquarum partium proportionem inuestigent, alij 7 alij alias mensuras inuenerunt; Nos naturæ architecturam harmonicam secuti corporis humani mensuram naturæ consonantiorem, primò in 9 partes diuidemus, ita enim hominem ipsa formauit, ut faciem hanc supremo loco spectandam proponeret, cœteræque totius corporis partes commensum inde fusciperent; Constat autem & ipsa tribus dimensionibus; Vna erit à summa fronte qua capilli nascuntur, vsque ad intercilia; Altera hinc ad imas nares, vltima à naribus ad mentum; prima sapientiæ, secunda pulchritudinis, tertia bonitatis sedes est. Quæ quidem aucta integram humani corporis staturam reddet,

nouem

nouem; portionibus in 3 quasi Zonas distinctas. Prima portio erit facies ipsa, secundam faciet portionem pectus. A summo stomacho ad umbilicum tertia, Ab hoc ad imum femur quarta, duas continebunt coxendices ad poplitem. Tandemque ab hoc ad nodum crura; pars autem hæc infima quæ est à nodo ad imam plantam spatiumque gutturis, quod est inter summum pectoris & summum gulæ, uti & spatium quod est inter principium capillorum summæ frontis usque ad capitis verticem, hæc inquam 3 simul iuncta, aliam conficiunt portionem; Constat itaque humanæ naturæ longitudo partibus omnino nouem, loquimur autem hic de perfecta & consummatissimi viri proportionatissimique, non de Infantium, mulierum, Senumque statura; quorum corpora mirum quantum discrepant à vera proportionem. Porro ab humeris extrinsecus ad iuncturas articularum, ab axillis vero intrinsecus ad confinia palmæ ac digitorum, facies tres, constatque adeo tota brachiorum longitudo 7 faciebus, latitudo pectoris ab axilla ad axillam duabus faciebus, adeoque latitudo, quod est extensarum manuum spatium, prorsus tanta sit, quanta est altitudo hominis, partium verò singularum ad inuicem relatarum analogia commensuralis est, qui sequitur.

Mensuræ humani corporis.

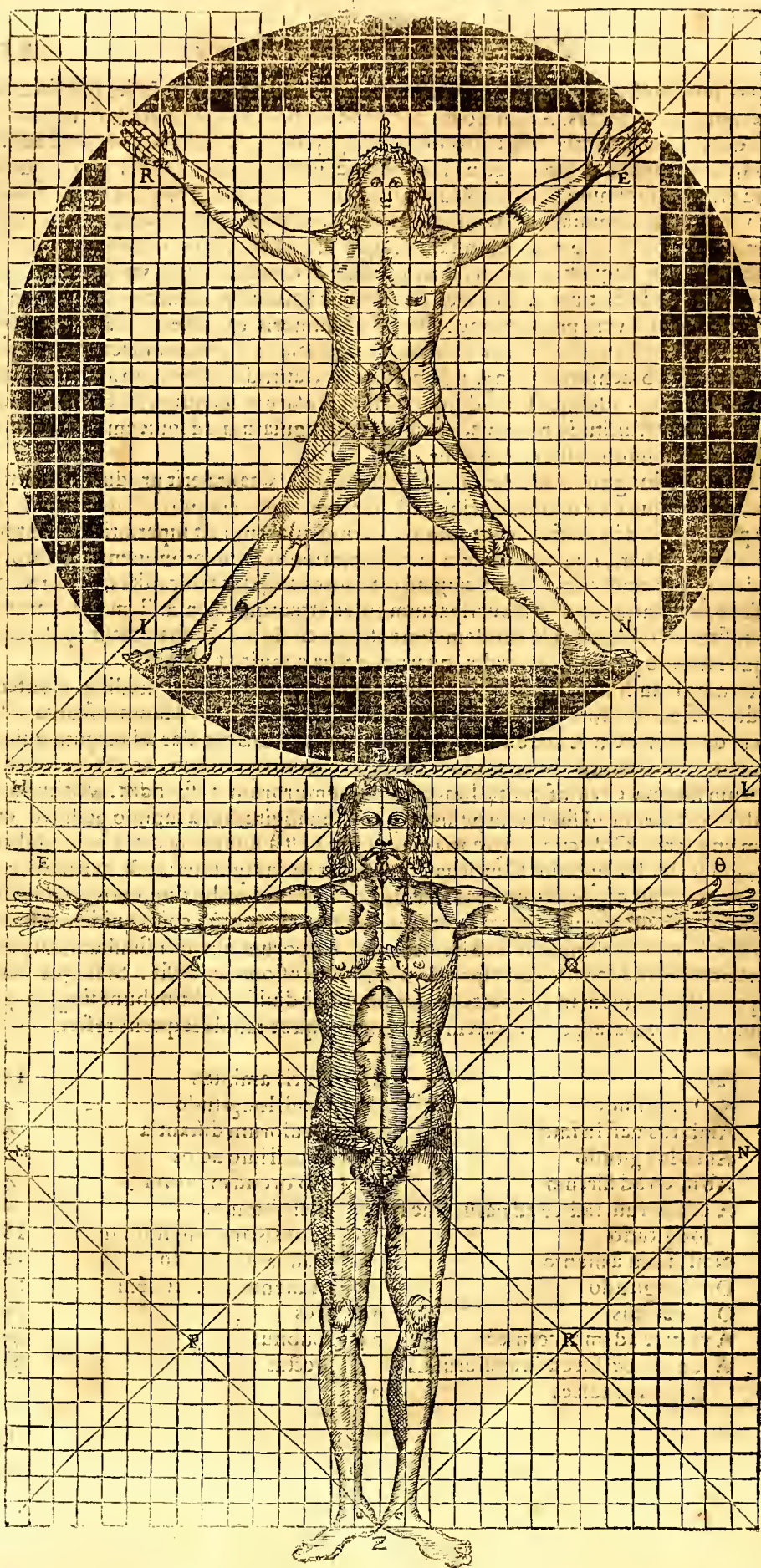
Quanta est longitudo ab intercilijs ad summas nares, tanta erit productio menti à iugulo, quantaque est à summis naribus ad mentum, tanta à iugulo ad imam gulam, ideoque præstat quod in musica semitonium; Iterum quantum est superioris labij interualum ab ore ad naris imam, tantumdem erit summarum narium prominentia à labro, tantumdemque & oculorum ab intercilijs ad interiores angulos concauitas; pectoris latitudo faciebus continebitur duabus, spatium inter utramque mammillam una, earumque certus situs ab inferiori gula eiudem dimensionis circino deprehenderetur; palmæ plantæque latitudo portione & media, quarum 9 tota constituit altitudo.

Iterum altitudinis partes hoc pacto deprehendentur: capitis per mediam frontem altitudo 3 est partium, item & summæ coxendicis per occipitium à summa fronte ad ceruicem duarum, item & coxendicis, colli duarum, pectoris per alas ad tergum quinque; Ventris per medium 4; lacertorum, coxarum, crurum, pollicum, cæterorumque articularum summa circumferentia longitudini membrorum responderet. Altitudo quæ est ab imo talorum ad summum pedis, respondebit longitudini à summo pedis ad extremum ungulam. Colli circumferentia ei parti, quæ est à summo pectore ad umbilicum, responderet; Ita Pomponius Gauricus. Verum ut totius symmetria & harmonicæ proportionem melius cognoscantur, eas alia ratione in minutionibus numeris exhibebimus Vitruuium secuti, corpus decem capitibus constare asserentem; cuius quidem differentia à præcedenti non aliunde, nisi ab humanorum corporum, aut non similibus, aut proportionem non usque adeo sibi correspondentium dimensionem processit. Si itaque humani corporis longitudinem in 180 partes censeamus esse diuisam, obtinebunt singule partes ad inuicem comparatæ quantitatem tot partium, quot tabula sequens refert.

Facies	18	Auris ambitus	12
Nasi longitudo	6	Oculi longitudo	4
Ambitus nasi in imo	6	Oculorum distantia	4
Auris longitudo	6	A nasi imo ad os	2
Ab hirco ad hircum	12	Ab ore ad mentum	4
A capillorum radice ad nasum, siue frontis longitudo	6	Nasi foramen	1
Nasi imum à mento	6	Frontis ambitus summi	18
Oris longitudo	4	Palmæ longitudo	18
Oris ambitus	12	A mento ad verticem	24
A vertice ad imas ceruices	24	Pes	30
A summo pectore ad capillorum summas radices	36	Cubitus	45
		Pectus	30

Qui-

In hisce duabus Figuris inuenies singulorum membrorum proportionum in partibus, quæ per quadratula indicantur, quarum proportionata humani Corporis figura 30 continet .



Quicumque hos numeros rite contulerit, omnes perfectiorum consonantiarum numeros in ijs reperiet. Nam primo 6 ad 6. 30 ad 30. 18 ad 8. vnisonum. 1 ad 2. 12 id 24 diapason. 4 ad 6. diapente; 18. ad 24 diatessaron. 1 ad 4. 6 ad 24. disdiapason. Et facies quidem partes harmoniam non facient cum cæteris, nisi 3 longitudinis partium æqualitas cum latitudinis 3 partium æqualitate responderit. Nam sic frons, nasus & mentum longitudine æquales, 3 partibus longitudinis faciei, videlicet duobus oculis & intermedio spacio pariter æqualibus, perfectum vnisonum exhibent.

Iterum sicut vnisonus principium pulchritudinis & harmoniæ; ita si horum rium quodlibet æquisonantem proportionem non seruauerit, statim nescio quid dissonum foedum, pulchritudinis & harmoniæ destructiuum emergit, vt in ijs hominibus, quibus frons aut productior, nasusque contractior; aut frons contractior, nasusque longior æquo existit, apparet. Idem reperies in cæteris membrorum proportionibus, vt in adiuncta figura patet. In qua vides quoque hominem perfectissimum quadrato, circuloque esse commensurabilem, & circulo quidem centrum duplex in homine statui potest, pro duplici membrorum habitu; si enim manus pedesque diuicatos, quantum potest, in formam crucis Andreanæ accommodet, erit centrum circuli extrema manuum pedumque tangentis ipse vmbilicus; si verò pedibus contractis, rectà manus expanderit, centrum circuli extrema manuum pedumque tangentis, spermaticarum partium medium erit. Hinc factum est vt sapientissimi homines miram in humani corporis fabrica proportionem obseruantes, templorum DEO dedicatarum fabricas ad eiusdem exemplar adificarent. Nam & Arcam Noemicam & templum hierosolymitanum huiusmodi mensuris humani corporis respondisse, Sallianus & Villalpandus fusè demonstrant. Hiscè igitur ostensis nihil restat, nisi vt iam harmoniam interiorem quoque contemplemur.

Humana
symmetria
quadrato &
circulo com
mensurabilis

Arca Noe,
& templum
Salomonis
symmetria.

§. I I.

De Harmonia Microcosmi interiori.

Diuisum est corpus humanum in tres veluti Zonas seu Regiones prima; est capitis, refertque cælum archetypum, regnum intellectuale; secunda pectoris, & cælum siderum, vtpote, in quo ☿ ☽ cæterique Planetæ conditi, operationes suas exerceant, exhibet; tertia Ventrì, & refert mundum elementarem, corruptionis & generationis regnum. Quæ admiranda quadam harmonia ad se inuicem consonant. Caput sacræ Palladis arx cerebrum continet præcipuam telluris microcosmicæ Prouinciæ, cuius cranium 8 constat ossibus, quibus totius structura capitis committitur, atque interioris domus multiplex concameratio veluti muris quibusdam cogitur. Inter hoc stupendo sanè oprificio venarum ductus mirabiles, arria, sinus, columnæ, & concamerata inuolurio, cerebri helices & Aquiductus, neruorum innumeræ scaturigines, medullæ albæ seu funiculi argentei sæcunditaris admirabilis, solertia incomprehensibili, omnia propter cerebri cõseruationem à DEO ordinata spectantur; duram fecit caluariam, vt externos impetus sustinere possit; duobus quoque meningibus interiorem cerebri substantiam contra iniurias defendentibus armauit, quarum prior dura Mater dicta, omnes sinus & cavitates internas replet. Altera, pia Mater dicta, totum cerebrum in diuersa deriuat loculamenta; tempus me deficeret, si particulas omnes cerebri referre velim, si caudicem illum cerebri, siue funem argenteum, in suam fistulam sacram, nempe dorli spinam deducere aggrediar; si omnia neruorum paria ex isto funiculo oriunda per omnia membra distribuere velim, quæ licet pro vertebrarum numero 30 numerentur Anatomici; sunt tamen infinita; Verùm cum in præcedenti, & in libro primo de auris & linguæ fabrica fuse de hiscè tractauerimus, eo Lectorem remittimus. Accedamus igitur ad secundam Regionem pectoris; pectus videlicet spiritualium partium conceptaculum, cordis domicilium; formata spectatur hæc testudinis siue cytharæ microcosmicæ instar, totius harmoniæ, vt postea dicetur, veluti fons quidam & Scaturigo; in hoc enim 7 planetarum microcosmorum do-

Sapientia
DEI in fabri
ca hominis.

domicilium veluti heptachordum quoddam, mirificam continet rerum omnium consonantiam, si enim visibili & inuisibili mundo hoc spatium compares, lien terram, vesicula fellis ignem; intestina cum pituita mare, aer instar cœlorum duplici motu systolis & diastolis veluti ab ortu in occasum, & contra mobiliū. Si verò Reipublicæ illud comparemus, Rex dicetur ratio, voluntas regina, intellectus Consiliarius, cor denique Primores referet; Corde enim deficiente omnia labefiunt, cor perpetua systole & diastole tympanum pulsat, & statim receptui canit, statim classicum sonat; neque incongruè illud Oeconomix priuatæ conuenit, in quo currum crura, cerebrum consiliarium aget, iecur & ventriculus culinam exhibent, splen atque renes cloacas, venæ cibos monstrabūt, arteria calorem suppeditabunt, præparabunt nerui condimentum, melancholicus Succus macrum, phlegmaticus pingue, biliosus calidum, sanguineus temperatum, imaginatio picturas suggeret, Narrabit picturas memoria, candelabra referent oculi, cor omnia moderabitur, reliquis membris veluti famulis id stipantibus. Cor itaque irascibilis animæ sedes, facultatis & spiritus vitalis fons, naturalis caloris focus, ac sol microcosmi, cuius influxu perenni omnia conseruantur, hinc ad calorem conseruandum densissima durissimaque omni vallorum genere contexta substantia constat. Præterea quatuor cordis vasis non incongrue quatuor paradisi flumina comparari possunt; Sunt enim in dextera venæ duæ, caua sanguinem affert, arteriosa promptum ex corde pulmonibus infert, in parte sinistra sitæ sunt arteriæ duæ, Aorta spiritum vitalem atque sanguinem toti corpori distribuit: venosum denique aerem inspiratum desert in cor, spiritus vitalis fulgines reuehit, arteriosumque sanguinem pulmonibus suppeditat. huius perfectissimi organi folles constituunt spongiosi pulmonis quinque lobis conspicui, hic enim dum dilatatus, folles instar aerem attrahit, pressus constrictusque eum per innumeros canales diffusum omnibus membris ceu necessarium distribuit, calorem cordis ventilat. Sequitur stomachus, chyloleos officina, & promus condus; hic male affectus integram corporis harmoniam labefaciat, importunus debitorum exactor plurimum homini faciens negotij, qui vt in officio contineretur, ne totum in dissonum abiret, duo inter eum constituta sunt corpora, iecur & lien, vt lebes inter duos focos, horum enim fomento in naturali calore conseruatur. Hepar proprijs quasi sumptibus vniuersam corporis familiam alit, amoris, & concupiscentiæ sedes, à cuius ~~uicinia~~ *uicinia* vel *anegia*, & color hominis, & omnes facultates vitales dependent. Cerebro connectitur per neruos, cordi per arterias & venam caua, ventriculo, intestinis & lieni per solenicum atque mesenterium rarum, cœteris corporis partibus per ligamenta propria & communia; Cistifellis hepar purgat atrehendo bilem subtiliorem, splen humore melancholico, renes seroso humore attracto liberat purgatque, Intestinum terrenum, & seculentum attractum exturbat; Venæ mesentericæ chylum præparant sanguinisque rudimentum conferunt, cui formam & ruborem indit hepar, vena caua distribuit illum, cœteræ partes regiam ~~aiue riuos~~ domum expurgant, quæ si cum siderio mundo comparentur, exactissime congruere reperiuntur. Sequitur tertia regio generationis & corruptionis regnum, meteorologicis impressionibus refertum, venter intra se continens intestinum, vesicam, & spermaticas partes; Intestinum, quod homine longitudine septies adæquat diuersis nominibus pro diuersorum effectuum ratione insignitum est. Prima pars post ventriculū dicitur pelorus siue duodenum. Secundum ieiunum; tertium ilium inter vtræque coxas positum, iliaci morbi, matrix, & hæc tria sunt tenuia & arcta intestina; crassa sequuntur, primo cœcum instar villosi sacci, deinde Colon omnium amplissimum, ventorum flatuumque carcer, colici morbi, minera. Sequitur hoc intestinum rectum, à longitudine continuata sic dictum, & sacro ossi insitum tandem in secessum panditur. Sequitur vesicæ maris microcosmici, veluti alueus quidam, qua omnes aquæ minoris mundi veluti in lacuna quadam congregantur. Sequuntur spermatica vasa, quæ intra se virtutem microcosmum continent à natura in speciei propagatione ordinata. cuius autem admirabilem DEI Sapientiam vel in ipsa feminis natura satis mirari possit, qui ex tantillo humorem tam varias ac distinctas partes effinxit, ossa plusquam ducenta, totidemque cartilagi-

Membra microcosmi cum politico mundo comparantur.

Vitus membrorum in homine microcosmo.

Regnum generationis & corruptionis in microcosmo vbi.

nes, ligamina & tendines quamplurimos, membranas penè innumeras, arteriarū venarumque myriades, neruorum plusquam triginta paria, musculos ferè quadringentos. Quis satis muliebris vteri miraculum depraedicet, hic mox ac genitalem liquorem suscepit, prorsus harmonico temporis intervallo perfectum hominè format; nam sex primis diebus, Auicenna testè, semen in spumofum quid & butyro simile immutatur. mox post tres dies, quasi sanguinis guttè ac rubra filamenta apparent, exactis quindecim diebus à conceptu coagulatum sanguinem refert. post alios duodecim carò cum trium principum viscerū distinctione spectatur. postea spinalis medullæ initium cernitur; tandem post dies nouem caput ab humeris distinguitur, laterumque extrema ac venter sensu manifestè discernuntur, atque ita fætus, qui vt minimū in vtero spaciū semestri occupat, conglobatur, tempore prorsus vt dixi harmonico, vti ex numeris hic adscriptis patet, perficitur. post septem denique menses, vel vt plurimum nouem (ostimestre enim spaciū partus dissonum est) fœtus crebra manuum pedumque palpitatione membranis disruptis, vterum humoris effusi acrimonia stimulat, vterus tum pondere grauatus, tum stimulatus vi expulsua sarcinam tandem excludit. quæ ideo fusius tractauimus, vt hanc fabricam, in qua admirabilis DEI potentia, summa eiusdè sapientia & infinita bonitas mirum in modum elucet, suspicias, Deumque indè æternum amare discas; Sed & de hisce consule doctissima Opera, M. Aurelij Seuerini, viri totius Naturæ consultissimi; Visa itaque harmonia microcosmi, iam sensibilem eius harmoniam parumper introspiciamus.

Diapason	6	Diapente	Muliebris vteri conceptus.
	3		
	1		
	12		
Diapente	9		Diapente
	4		

S. I I I.

De sensibili Microcosmi harmonia & musica ad mundum Cœlestem & Elementarem.

IN præcedentibus ostendimus distantias Stellarum esse veluti chordas quasdam, ipsos verò stellarum globos, pondera quasdam chordis annexa, ea proportionè ab harmonia mundi ordinata, vt sicuti chordæ alijs & alijs ponderibus tensæ, alium & alium sonum edunt. & si quidem proportionès ponderum sint in harmonica ad inuicem proportionè, chordas ijs extensas incitatasque consona interualla pari ratione exhibituras; ita dico, si diuina potentia chordis materialibus appenderentur mundana corpora, chordas incitatas necessariò perfectissimum eundemque harmoniosissimum sonum edituras; quæ omnia ex proportionibus corporum mundanorum supra allatis ad inuicem luculenter patent.

Haud absimili ratione in elementari mundo de cuius sensibili symphonismo in præcedentibus fusè dictum est, sensibilis, quædam harmonia latet, quæ tum eluceret quàm maximè, si diuina Sapientia audituæ facultatis nostræ debilitatem confortaret; & motus quidem, vt in primo libro dictum est, causat illisionem corporum, ex illisione corporum, interueniente aere velaqua, fit sonitus. & si quidem motus fuerint proportionales harmonicè, sonitus excitabitur harmonicus, sin, dissonantiæ nascentur. præterea si motus fuerint celeres, acuti; si tardi, graues soni nascentur; quibus suppositis, triplex sensibilis harmonia hic considerari potest. prima ex motu fugæ ac prosecutionis est, quæ maximè in plantarum animaliumque lite & amicitia dissonantium consonantiumque familia cernimus. Apparet hic admirandus concentus primo in palma mare & fœmina, quæ ita se depereunt, vt vna sine altera prorsus pereat; neque rigari, vt adolescat, vult, nisi aqua ex alterutro sexu extracta. Cacao arbor Americæ Sine Ebano obumbrante eam prorsus contabescit; & vt paucis multa complectar, non est vlla herba, quæ non consonet aut dissonet alteri, ita filix abominatur arundinem, brassicam vitis naturali odio; in loco tamen humidissimo filix cum arundine consonare incipit, dum arundinè humore nimio penè suffocatam, in se quod superfluum est deriuando liberat. Sic brassica,

Palma ad palmam sympathia

Sympathia
varia & anti-
pathia rerū.

Musica pul-
suum in mi-
crocosmo.

fica cum vitis liquore mox ac in hominis temulenti ac dissono sibi stomacho concurrerit, consonare incipit, dum brassicæ liquore profligatus vini nimius vapor, hominem in pristinam harmoniam vindicat. Olea præterea quercui, vitex Satyrio, Nympha hypericoni dissonant, consonant tamen cum homine harmonica ratione præparata. formicæ fugiunt origanum; alam vespertilionis & corvpupæ, quibus dissonant; capræ ocy-mum, ouis Apium raninum, illi lethale adeò perhorrescit, vt id à natura pictum in hepate gerat; cur Elephas grunnitum Porci, non Leonis perhorrescit? Cur Otis aus viso equo euolat, Ceruus viso Ariete? Quis alaudam ita accipitrem, aut gallinam miluum perhorrescere docuit, vt potius intra manus hominum, vt mihi quandoque contigisse, nemini quàm in faucibus inimici mori malit? certè non aliud nisi latens quædam musica, qua consona dissonis ita aptè temperantur, vt indè pulcherrimam harmoniam oriri necesse sit. Verum de hac sensibilis musicæ specie in præcedentibus copiosius tractatum vide. Altera species est motus quidam interior, qua spiritus harmonicè concitatus musculos pariter harmonicè concitat: In microcosmo duo sunt, quæ sensibilem harmoniam constituunt: primū est motus sine pulsus, qui ex sinistro cordis ventriculo, veluti vitalis potentiaæ sede, & innati caloris officina, originem suum trahit, cui dexter cordis ventriculus veluti sanguinis arteriosi officina seruit. & ex hisce per continuam, systolen & diastolen siue dilatationem constrictionemque nascuntur spiritus, alterum harmoniæ sensibilis instrumentum; nam vt rectè Hippoc. lib. de alimento differit, venarum pulsationes & respiratio spiritus iuxta diuersos status consonantiarum ac dissonantiarum sunt morbi & sanitatis signa; ab hisce enim facultates motrices, vitalesque actiones ceu primis motoribus vnice dependent, qui quidem motus in diuersis microcosmi membris, diuersi sunt; si enim spiritus in corde celeriori motu musculos fibrasque concitauerint, similem minutis chordis sonum exhibebunt, quod maximè fit, dum cor gaudio dilatatum tripudiat. Tristitia verò grauato corde, spiritus languescens tardiores motus causantur, vndè fit prorsus contrarius priori effectus. Porro motus spirituum animalium in hepate ad motus cordis in homine perfectè sano, sunt in proportionē sesquialtera, & consequenter diapente consonant: motus verò spirituum animalium in lyene ad cor se habent in dupla proportionē, duplo enim tardius spiritibus in corde excitatis mouentur, vndè & diapason exurgit; Motus verò spirituum in cerebro cordi consonant in diatessaron, & sic de cæteris; est ergò perfecta in homine perfectè sano omnium membrorum consonantia non tantum analoga, sed verè, si aurium nostrarum infirmitas eò pertingere posset, sensibilis; muscoli enim sanguisque spiritibus agitatus necessariò mouentur, ex motu verò necessariò nascitur illisio, quam sonus aliquis consequitur necessariò, cumque motus membrorum vitalium sub his proportionibus harmonicis à natura sint ordinati, vt fusè alibi dictum est, necessariò harmoniam aliquam exhibebunt, si verò intemperie humorum, spirituum animalium motus in aliquo membro vitali plus æquò intendatur aut remittantur, statim disharmonia introducitur, quam nihil aliud, quàm morbum esse dicimus, qui quidem tanto erit grauior, quanto plura membra motibus inconcinnis dissona ad inuicem fuerint; Atque hoc verum esse, fusè in parte prima huius libri ostensum est, vbi varijs experientijs ostendimus, spiritum nostrum vitalem ad harmoniosum aerem ab instrumētis vel vocibus causatum harmonicè quoque moueri. Quod tarantulæ veneno intoxicati luculenter demonstrant; sonus enim harmoniosus, mox vbi spiritum tarantatorum corripuerit, eum harmonicè concitat, hic ad aeris harmoniosi modulos musculos fibrasque excitat, qui denique hominem in saltus motibus suis proportionatos excitant. Idem in nobis euenit, dum enim pulchram musicam audimus, statim in cantus ac modulationes similes proferendas excitamur; quod minimè tamen fieret, nisi dicta harmonia per aerem harmonia simili affectum, spiritum nostrum simili quoque harmonia imbueret. Cum igitur motus spirituum in membris vitalibus, corde, cerebro, pulmone, hepate, lyene, renibus, &c. sint pro naturali membrorum constitutione diuersi, diuersis motibus & ijs non nisi harmonicis pulchrè consonabunt.

Corol-

Corollarium I.

Hinc colligitur cur animalia quædā voces aliorum animalium sustinere nō possint, quia videlicet spiritibus vitalibus vim quandam inferunt naturæ contrariam. Sicuti stridores quidam horrorem quendam nobis adferunt molestissimum.

Corollarium I I.

Patet quoque cur herbæ morbis membrorum, quæ respiciunt, tam facile medeantur; Hepati enim v.g. in maxima inflammatione, mox ubi dissonantiam cum corde incurrerit, hepatica sumpta mox membro conseruationi suæ destinato succurrens, specifica sua vi calorem nimium diminuit, quo diminuto hepar mox ab intemperie reuocatum in harmoniam pristinam restituitur, idem in reliquis herbis alia & alia membra respicientibus fieri iudicandum est.

Tertia species sensibilis harmoniæ sunt partes tæ vegetatiuæ, quàm sensitiuæ naturæ, quæ non tantum harmoniosæ sunt, sed ipsa veluti instrumenta concurrunt ad musicam constituendam; ita vt natura omnia in vsum musicæ constituuisse videatur.

A plantarum familia exordior; diuersæ magnitudinis arbores, inter quas proportio fuerit harmonica, vento agitata harmoniosum sonum edunt. Hoc pacto, si aliquot Pini fuerint eius ad se inuicem magnitudinis, vt prima ad secundam sit in dupla, hæc ad tertiam in sesquialtera, & tertia ad quartam in sesquitertia, quarta ad primam in tripla, quinta denique ad primam in quadrupla, dico eas agitas à vento, sonitum prorsus & perfectè harmonicum ex 4, 5, 8, 12, 15 conflatum auribus exhibituras. Idem de omnibus & singulis futicibus dicendum est. Imò si quis motum incrementi herbarum percipere posset, is haud dubiè perpetuum quendam eumque harmoniosum sonum esset percepturus.

Præterea natura vt se prorsus & perfectè harmonicam esse ostenderet, omnia harmonico quodam artificio construxisse videtur. Res maximè patet in quibusdā herbis, cuiusmodi sunt, Equisetū seu hippuris siue cauda equi, PHV, siue Valeriana minor, A undineq; Sobolis diuersæ species; cæteræq; thyrsigeræ plantæ; harum in thyris internodia spacia natura ijs interuallis discreuit, vt perfectissimam monochordi diuisionē exhiberēt, de qua vide litz.

Imò ipsa natura in huiusmodi internodijs thyrsorum partibus modum fistularum alicuius organice construendarum præscripsisse videtur. Nam si Valerianæ AB aut Arūdinis EF, vti & hippuris CD, thyrsū accipias & singula internodia spacia exactè dimetiaris, aut in fistulas adaptaris, mox secundū ad primū interno diū toni interuallū obtinere (quod se habet vt 8 ad 9) reperies; qua proportio-

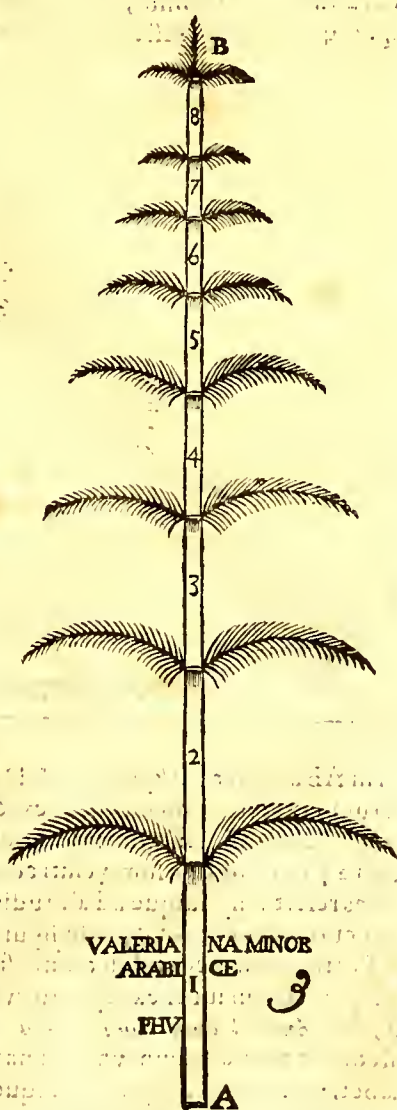
Cur herbæ morbis membrorum quæ respiciunt, medeantur?

Tertia species sensibilis harmoniæ

Sensibilis harmonia in arborum cō. mutatione.

Incrementa herbarum fruticum, arborum, perpetuam harmoniam exhibens.

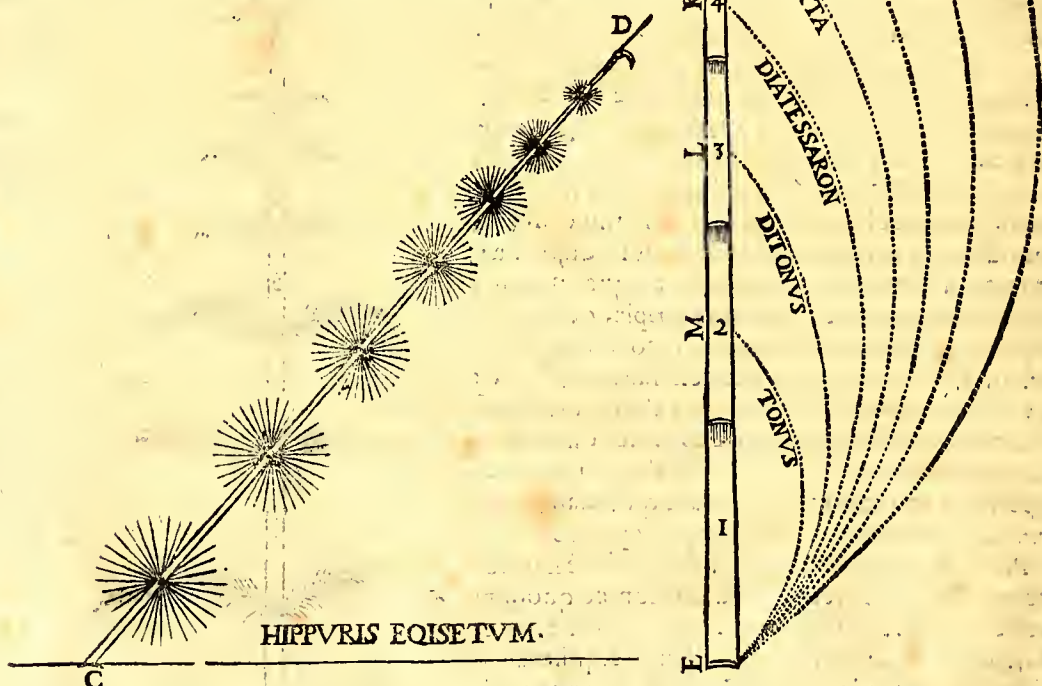
Natura in internodijs arundineis organice artem indicauit.



ne quoque tertium & secundum, quartum & tertium, quintum & quartum differunt; vti figura sequens ostendit in aliquibus superat aut deficit à sesquioctava proportionem, diceres naturam in diapason intervallo præter tonos quinque, duo quoque semitonia affectasse videri; Hanc admirabile naturæ solertia, dum vnus ex ineis discipulis aduerteret, speculationem dignissimam mox in effectum deducendam ratus, organum construxit pentedecaulum, id est, ex ingenti arundine 15 internodes canales resectos, & in fistulas animatos, proportionem & longitudinis & crassitie fistularum pro disdiapason constituenda ita exactè à natura fabrefacta reperit, vt ab insigni artifice confectæ viderentur. Res cum primis mirabilis, & nescio an à quoquam observata, typum hic in arundine expressimus, idem Valerianæ thyrsus, supra quam dici potest mirificè constructus præstat,

Mira Organi
constructio
ex vna aru-
dine.

Mira thyrsi
Valerianæ
fabrica.



Equiseti mi-
ra fabrica.

Horologiũ
ex Equiseto
naturale.

Naturalis in
animalibus
Musica
Animalia in
mēbris suis
omnis gene-
ris instrumē-
ta musica
gerunt.

vt in AB apparet. Equisetum CD, memoratam proportionem tam exactè seruat, vt natura circino in tam subtili & exacta diuisione vsa videatur: Est & hoc in Equiseto mirabile, quod nobis singula internodia perfecta referant horologia æquinoctialia: Siquidem 24 folijs ad thyrsus veluti ad axē aquali discrimine normalibus radijs lineas horarias refert. thyrsusque ad altitudinem poli datam inclinatus, vmbra sua intra folia horam currentem denotat, vide figuram. Sed hæc parergōs.

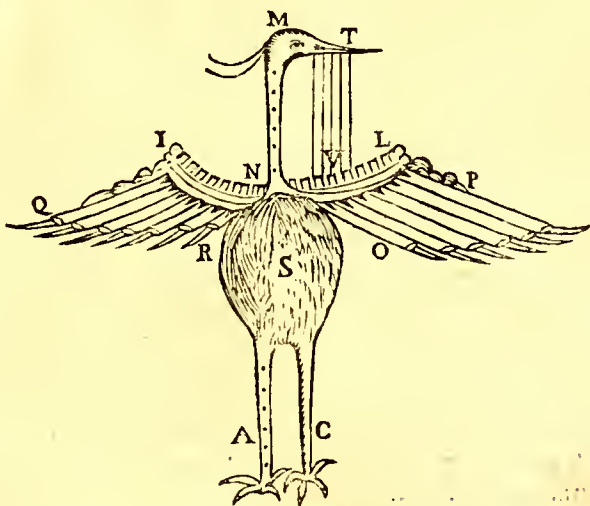
Porro non in vegetabili tanum supellectili, sed & in animantibus hæc instrumentorū harmonicorum supellex reperitur, vnde Hebræorum prouerbiū pulcherrimum emer-
sit; scilicet: *Animal dum viuit vnā vocem, mortuum plures & diuersas voces habet.* ita est, omne animal viuū vnā à natura sibi inditam vocem, quā affectus suos explicet, habet; mortuum verò plures easque diuersas habet. Nam ex cornibus eorum, instru-
menta omnis generis pneumatica, cornua venatorum, cornua pastorum, buccinæ, cor-
numusæ

numusæ similiaque conficiuntur; Tibiæ & crura volucrum potissimum, in tibiis, fistulas & lituos omnis generis cedunt; intestina in chordas abeunt ad omnis generis instrumenta fidicina, Harpas, testudines cheles, lyras, & alia huiusmodi conficienda; pellis denique in tympanum cedit, & sceleton vt in testudine, totum instrûmenti ossaturæ cōducit. Quid enim corpus animalis aliud norat, nisi absolutissimam testudinem, cuius collum, collum instrumenti; dentes verticillos, intestina chordas, verticillis inuolutas; venter denique ventrem instrumenti denotat? certè vel ex vnica Gruis ala, syringam dodecaulam constructam, id est fistulas duodecim, quæ nihil aliud erant, quàm duodecim vnus alæ pennæ eodem ordine & proportionem, quæ eas in volucre natura formarat, in fistulas animatas hic Romæ non ita pridem non sine animi voluptate conspeximus. Huic successit non minoris solertiæ artifex, qui totius Gruis corpus cum omnibus membris in musicum instrumentum diuersorum sonorum conuertit. huius A duorum crurum vnum, pastoritiæ fistulæ sonum exhibebat. Venter S vtrè referebat, qui per alterum crus C inflatus pressusque, ventum in pennas seu calamos OPQR alarū naturales, per occultos quosdam canaliculos mirā industriā dispositos adigebat, ibique per manubria quædam seu palmulas IL digitorum ope pressas syringā exprimebat, quaslibet modulationes præbentem, cui consonabat collum animalis MN, in formam litui recurui, quod nescio quem peregrinum sonū edebat aptatum; ex rostro verò vsque ad radicem collis ac alæ animalis chordæ TV extendebantur, quæ quando libebat, incitata, reliquæ harmoniæ mistæ pulchrè concordabant; mirum sanè technasma, non visu minus quàm auditu dignissimum. Vndè figuram eius hic apponendam duxi.

Testudo absolutum instrumentum refert.

Pennæ in alis gruis perfectum dodecaulam cōficiunt.

Descriptio miri instrumenti musici



Tempus me deficeret, si singula ad hanc materiam spectantia referre velim. Patet igitur naturam non analogicam tantum proportionem, sed & in ordine ad sensibilem harmoniam exprimendam corporum siue vegetabilium siue animatorum fabricas disposuisse.

REGISTRVM V.

De Pulsuum Rhythmorumque in humano corpore harmonia.

Nihil in humano corpore adeò harmoniā aut disharmoniam commendat, quàm mira illa pulsuum differentia, quos si nobis audire concederetur, confestim de peccantium humorum eucrasia aut discrasia irrefragabile iudicium nobis daretur.

Affectant hi pulsus totius miscæ artificium, siue interualla, siue tempus, siue intensiorem, remissionemque consideres; latentque sub his maximorum, & pœnè prodigiosorum effectuum causæ, quas tunc manifestabimus, vbi paulò altius tam dignam materiam auspicati fuerimus.

Pulsus mira harmonia.

Cum ergo tota pulsuum ratio in motu sita sit, huius naturam partesque quicunque pulsuum differentias exactè nosse cupiet, vt exploret, necesse est. Est autem motus & con-

Pulsu ratio
in motu.

& conditio non simplex neque ex simplicibus constat, sed ex pluribus componitur, quorum aliquo deficiente, motus non fit, adeoque tot motus differentie sunt, quot sunt partes, quæ eum constituunt; Sunt autem in pulsibus ad integram motus perfectionem & naturam quinque cum primis necessaria.

Spacium per
quod fit mo-
tus.

Primò spacium, per quod mouens motum efficiat, siue per quod arteria moueatur quod si magnum fuerit, pulsus constituet magnum; si paruum, paruum; mediocrem denique pulsus, si mediocrem fuerit, efficiet, Vnde continuò triplex pulsus differentia, magnus; paruus, mediocris nascitur.

Temporis
mensura in
pulsibus

Secundò; Requiritur tempus, quod in motu consumit motor, vnde continuò alia differentia emanat, quæ talis est, qualis fuerit temporis mensura. Si enim motor paruum temporis in motu consumpserit, pulsus efficiet celerem, si multum temporis insumpserit, tardum, si mediocrem denique tempus, moderatus confurget pulsus.

Motus sursum
& deorsum
in pulsibus
quis?

Tertiò. cum huiusmodi motus ex motu *ἀνω* vel *κατω*, hoc est, sursum & deorsum constitutus sit, intermedia quiete necessariò indigebit, ex quibus tertia insurgit pulsus differentia: Nam aut arteria parum in quiete moratur, & sic efficit pulsus crebrum, aut diu, & efficit pulsus rarus, vel mediocriter, & pulsus causabit inter vtrumque medium.

Quenam
vis motrix in
pulsibus?

Quartò requiritur Motor, quem nos nihil aliud esse dicimus, quàm facultatem vitalem in sinistro cordis ventriculo, vt supra indicauimus, tanquam centro stabulantem, ex qua totum harmonicum pulsationis artificium completur. Hæc si robusta & valida fuerit vehementem; Si languida & deiecta, debilem; Si mediocris, mediocrem inter vehementem & debilem pulsus reddet.

Arteria pul-
satis instrumē-
tum.

Quintò. requiritur Arteriæ instrumentum quo vniuersum motus artificium perficiatur, & pro huius arteriæ conditione alia nascitur pulsus differentia, Nam si arteria dura, densa, solida & tensa fuerit, durum, densum, tensumque pulsus; si vrò mollis, flaccida & laxa fuerit, talem reddet pulsus, id est, mollem: vel si mediæ conditionis fuerit, arteria talem quoque pulsus exhibebit.

Ex quibus quindecim simplicium pulsus differentie emanant, ex multiplicatione trium simplicium differentiarum in quinque requisita facta, vt in sequenti tabella patet.

Verum huius artificij in producendis ijs differentijs harmoniam mirabilem, & nunquam satis laudandum cōfitemur, paulò penitius explicemus. Facultas igitur vitalis sui muneris gnara, ab vsu, quem naturaliter apprehendit, excitata & laceffa instrumenta sibi commissa mouet tali, quali ipsa prædita fuerit, robore; primo quidem arterias iuxta qualitatem & conditionem earum, indefinenter motu agit & quantum potest distendit. Qua sanè facultate prædictis instrumentis & per spacium memoratum motus efficitur eius conditionis, qualem necessitas postulat: Vnde constat euidenter, magnitudinē aut paruitatem iuxta spacium pertransitum sumendas esse, facultatis statum, penes robur ictus seu percussiois arteriæ ad digitos; ex duro aut molliori ictu in pulsibus percepto, Quæ quicunque perfectè calluerit, non motuum tantum pulsusque physiologiam, sed &

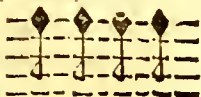
	1	Spacio transito	Magnum Mediocre Paruum
	3	Tempore in motu consumpto	Celerem Mediocre Tardum
Pulsus differentia	1	Quiete intermedia	Crebrum Moderatum Rarum
	3	Qualitate arteriæ	Durum Moderatum Rarum
	3	Facultatis Vitalis tenore	Vehementem Mediocre Debilem

dia-

Quomodo
vis motrix
pulsus effi-
ciat?

diagnostica, ætiologica, prognosticaque partes medicinæ arcaniores se penetrasse sciat. Ex his enim complicatis, iterum 27 aliæ pulsuum differentię emergunt, iuxta quosdam; verum sagaciores medici 15. ut prius simplicium pulsuum, ita hic complicatorum differentias ponunt, ut sequitur.

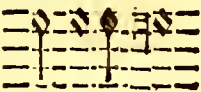
1 Magnus Celer Creber Vehemens Mollis



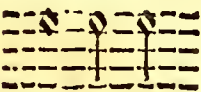
2 Moderatus Moderatus Moderatus Moderatus Moderatus



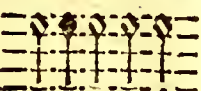
3 Parvus Tardus Rarus Debilis Durus



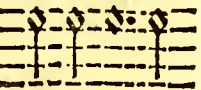
4 Magnus Moderatus Moderatus Moderatus Moderatus



5 Magnus Celer Moderatus Moderatus Moderatus



6 Moderatus Moderatus Moderatus Vehemens Moderatus



7 Moderatus Celer Creber Vehemens Durus

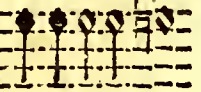


8 Moderatus Tardus Rarus Debilis Mollis

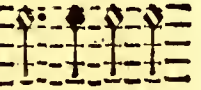


musica pul-
suum in hu-
mano cor-
pore.

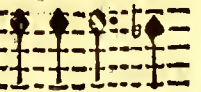
9 Parvus Celer Creber Vehemens Durus



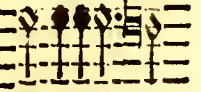
10 Parvus Moderatus Moderatus Moderatus Moderatus



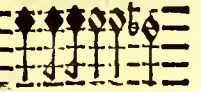
11 Moderatus Celer Rarus Debilis Mollis



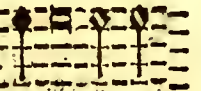
12 Moderatus Moderatus Creber Vehemens Durus



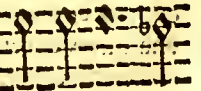
13 Moderatus Moderatus Rarus Debilis Mollis



14 Parvus Tardus Moderatus Moderatus Moderatus



15 Moderatus Moderatus Moderatus Debilis Mollis



Atque

Pulsuum va-
riæ differen-
tiæ.

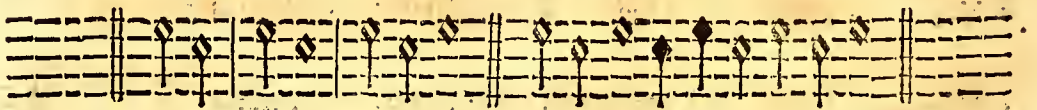
Atque ex hiscè pulsibus microcosmi machina agitur, quoties intemperiem, humo-
rumque discrasiam incurrit, quos quidem medici diuersissimis nominibus, pro diuer-
sa morborum conditione, exprimunt, æquales & inæquales, item inæquales ordinatos,
& inæquales inordinatos; cum enim aliquis pulsus magnitudine est inæqualis, semper-
que seruat illius inæqualitatis modum, ordinem & circuitus eandem paritatem, dice-
tur inæqualis ordinatus; vt cum tertio quouis ictu vel quarto quouis efficit alium,
maiolem vel minorem, seruato semper eodem ordine; at si citra ordinem id efficiat,
modò singulis pulsibus, modò tertio aut quarto quoque pulsu aut per longius inter-
uallum magnitudinem immuret, inæqualis inordinatus dicitur: hic iterum alij sunt
myuri dicti.

Pulsus inter-
currens.

Intercurrens pulsus est, qui inter duas pulsationes alteram mediam præter naturam
efficit, id est, celeriolem extremis, vt in notis apparet.

Inæqualis ordinatus.

Inæqualis inordinatus.

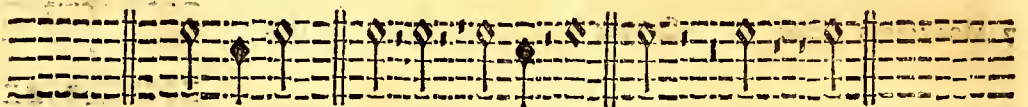


Intermittens pulsus prædicto contrariam viam sectatur, arteria ita quietibus indul-
gente, vt aliquot perfectiones deesse videantur.

Intercurrens.

Intermittens.

Deficiens.



Deficiens verò pulsus est; quando arteria quasi motu destituta videtur per pulsus
exilitatem, & dicitur deficiens reciprocus, cum post aliquod temporis interuallum ite-
rum ad motum redit. Vt in notis intermittentibus & deficientibus patet.

Pulsus ver-
micæ & for-
micæ quid.

Pulsus vndosus fit, cum partes quædam huius pulsus eleuantur magis, quædam mi-
nus, aliæ iterum tardius & celerius mouentur instar vndarum se trudentium, quem &
nonnulli cum vermicante & formicante confundunt. differentia tamen hæc est, quod
vermicans lumbricorum progressum motumque vndosum, formicans formicarum
gressum imitetur.

pulsus Ca-
prizans.

Pulsus caprizans de genere inæqualium desumitur à proprietate caprarum pugnan-
tium, cum enim Capra alteram adoritur, effert se primum, deinde se modicè ab impe-
tu continet, mox altero motu longè celeriole & fortiole irruit; pulsus si similem motum
efficiat, caprizans dicitur.

Inter hosce alios numerant medici, veluti pulsus spasmicum, palpitatem, hecticum,
strepentem, de quibus, nè longior sim, dicere supersedeo.

De rhythmis siue harmonia pulsuum.

Motus dila-
tationis &
constrictio-
nis vnde.

SCiendum igitur, pulsus structuram & modum, ex quatuor potissimum partibus
constare, duobus nimirum motibus veluti ex arsi & thesi, quorum alter fit eleua-
ta sursum arteria, alter verò eadem versus infimam partem compressa; qui sanè modus
cum ex contrarijs constet, necessariò quasdam intermedias quietes obtinet, quarum
vna quies externa, terminus scilicet dilatationis pulsus; altera interna terminus con-
tractionis arteriæ, illa à natra ad aeris tractionem, calorisque natiui moderationem,
hæc ad fuliginosum vaporem expellendum sapientissimè ordinata est. Vter autem ho-
rum

rum motuū ad solidū de corporis & salutis statu formandum iudicium; præpolleat, is solus nouerit, qui Rhythmum siue cognitionem harmonici concentus, & modulationis, paritatis & disparitatis, quam inter dilationem compressionemque pulsus seruat, ritè intellexerit. Est igitur Rhythmus hoc loco nihil aliud, quam eorum, quæ in pulsu sunt temporum ad inuicem proportio: Cū verò proportio sit duarum eiusdem generis quantitatum vnius ad alteram habitudo, & tempus sit de genere quantitatis, fiet, vt si quantitatem distensionis arteriæ ad quantitatem contractionis contuleris, de excessu, defectu æqualitateque perfectè iudicare possis. Est autem Rhythmus duplex, æqualis & inæqualis; ille est, cum tempus distensionis, æquale est tempori contractionis, siue, cū vnum tempus alterum non excedit; hic contrario ordo procedit.

Rhythmus
pulsuū quid
sit?

Rhythmus
duplex

Rhythmus æqualis, quem & *εὐρυθμὸν* siue naturalem & optimum pulsum Galenus vocat, propriè optima sanitate vtentibus conuenit, cum verò mutatio pulsus ratione ætatis, regionis, aut temperamentis contingit, pararythmus vocatur; Si præter naturam, *ἰσoreυθμὸς* dicitur. Rhythmus inæqualis, quem & *εὐρυθμὸν* siue non naturalem dicit Galenus; excedit Rhythmum æqualem vel excessu manifesto vel occulto; Si prius, vel sit cum proportionem multiplici, siue dupla, tripla, quadrupla; sub qua proportionem in musica perfectæ consonantiæ, diapason, diapason cum diapente, & disdiapason, considerantur; vel cum proportionem superparticulari, vt sunt sesquialtera siue hemiola, sesquitercia, sesquiquarta, sesquioc̄taua &c. scilicet diapente, diatesseron, tonus. Si posterius, id est, excessu occulto, & tunc Eurythmus nulla certa proportionem, neque vlla musica nota exprimi potest, de quo hoc loco quoque agendum non est; Sed de excessu illo manifesto, qui nobis manifesta sanitatis aut infirmitatis vestigia ostendit. Verū vt quomodō hi Rhythmi ad harmonicas leges reuocentur, tūc videndum est cum prius, diuersæ ætatis Rhythmos musici notis expresserimus.

Pararythmus
eurythmos

Cantus Puer.

Rhythmus æqualis siue paris proportionem in notis fusi



Puerili ætati respondet, habetque celerem contractionem aut distensionem arteriæ, vt notæ fusæ cantus siue supremæ vocis, exprimunt.

Altus Iuuenis.

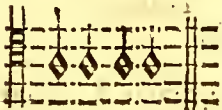
Rhythmus æqualis siue paris proportionem in notis femininis



Adolescentiæ ætati respondens, contractionem distensionemque arteriæ habet, notis femininis Alti conuenientem.

Tenor Vir.

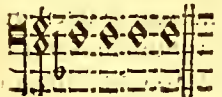
Rhythmus æqualis, siue paris proportionem in notis minimis



Virili ætati correspondens, contractionem distensionemque arteriæ habet, notis minimis Tenoris conuenientem.

Basis Senex.

Rhythmus æqualis, siue paris proportionem in notis semibreui



Senectuti respondens, contractionem distensionemque arteriæ patitur; qualem semibreues notæ in basi teferunt.

Vides igitur, harmoniam Rhythmi pulsus in diuersis ætatibus. In pueris enim bona sanitate vtentibus, pulsus frequens & celer, quem & pulchrè suprema vox pueris competens exprimit; In adolescentibus verò pulsus moderatior quidem est; at æquo

Quis pulsus
in pueris?

Qui pulsus in
adolescenti-
bus ?

Qui in viris ?

Qui in seni-
bus pulsus ?

conciatior, vnde & Alto comparatur, fitque pararythmus interuallo diatessaron a priori gradu dissidens. In virili ætate pulsus perfectam mediocritatem adipiscitur, quæ & ideò minimis notis in Tenoris voce aptissimè expressimus, pararythmus huius ætatis à secunda interuallo ditoni & à suprema hexachordi distat. In senibus denique pulsus languescit, hinc aptissimè semibreuib; in basis seu infima voce exprimitur; pararythmus enim à virili ætate ditono, ab Adolescente, diapente à puerili denique diatessaron dissidet.

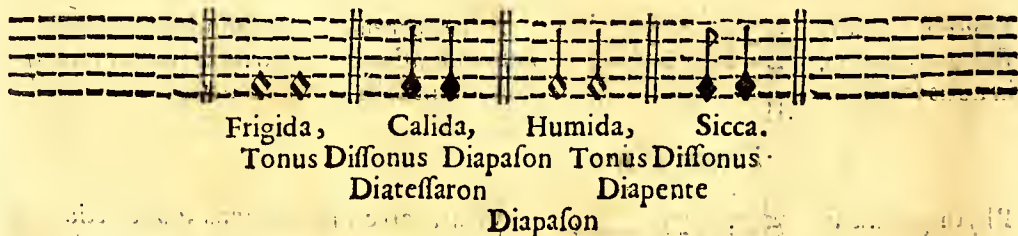
Vides igitur ex æqualibus Rhythmis quosdam esse brevis temporis, alios longi, alios longioris; ita si quis Rhythmum pueri consideret, esse suapte nature breuioris temporis, cæterum æquabiliter vigetem reperiet, quem si mutauerit in Rhythmum iuuentutis, iam longioris temporis rhythmum acquirit, naturamque vegetiorem; In Rhythmum verò virilis ætatis mutatus, fit temperatissimus, & ad actiones homine dignas obeundas aptissimus. Donec in senectutis Rhythmum mutatus tandem in ruinam flaccescat: Verum ut hanc harmonicam speculationem ad aliquem usum applicemus; quomodo huiusmodi Rhythmus in omnibus accidētibus rimari, & ex illis de salute egri diuinare possimus, dicendum restat.

De Harmonia Pulsuum ratione quatuor temperamentorum, aeris, Regionis, & anni temporum.

Pulsus ratio
ne diuersæ
complexio-
nes confide-
rantur.

Cum variè temperatos esse homines euidenter nobis constet, certum est temperamentum quoduis varios diuersosque ac prorsus differentes pulsus præstare. Nam corpora calido pollentia temperamento, necessariò magnum, celerem, & crebrum pulsus, non autem vehementem habere comperta sunt, quæ complexio denuò uti varios gradus intensiōis, & remissionis admittit, ita differentes quoque pulsus habet.

Frigidi temperamenti corpora, prorsus contrarios prædictis sortiuntur pulsus, paruos tardos, crebros. Humida temperamenta, pulsus prorsus æqualem sortiuntur pulsui foeminarum, ut paulo post docebitur. Sicca temperamenta pulsus edunt maiorem, durum, & oppidò rarum pauloque vehementiorem, qualem in gracilibus corporibus experimur. quorum harmoniam sequentibus notis exhibemus.



In hoc schemate vides pulsuum in quatuor temperamentis differentiam notis musicis exhibitam vna cum combinatione ad inuicem facta. Frigidum itaque & calidum temperamentum uti contraria sunt, ita & pulsus eorum tempore prorsus dissident, idemque in musica præstant, quod tonus inter consonantias dissonantissimus; haud absimili ratione inter se dissident pulsus temperamentorum humidi & sicci, atque ut simul consonent, fieri non potest; quemadmodum in musica tonus consonus esse non potest.

Frigida verò & humida temperamenta ceu systata, conuenire possunt, etsi difficulter, idemque simul iuncta præstant, quod diatessaron in musica, quod pro diuersa positione nunc consonum, nunc dissonum est; Calidum verò & humidum temperamentum ob amicam calori humorem uti valde sociabilia, sic idem quoque præstant, quod in musica diapason.

Porro

Porro simillimos proculdubio pulsus ex aeris temperamento reperies, utpotè quem vel anni tempora, vel diuersa Regionum natura prorsus immutet, Diuiduntur autem iuxta Galenum anni tempora optima ratione in calidum, frigidum, siccum, humidum. quorum temperiem adeò efficacem constituit, ut non pulsus duntaxat mutent, verum & actiones atque omnia ferè corporis munia: Ver pulsus in corporibus temperatis efficit maximos & vehementissimos: si verò minus temperata fuerint, tantò à prædictis distabunt, quantò corporis, cuius pulsus tangis, temperamentum à media temperie distiterit, & ratio est, quod facultas in intemperatis æquè robusta non sit, neque cœtera ut par est; Biliofa siquidem corpora melius se hyeme habent, pituitosa æstate, temperata vere. Æstate pulsus sunt parui, celeres, crebri, languidi, cuius rei ratio est innati caloris dissipatio, quæ languidos reddit, quoniam tamen usus eo tempore adausus est, sequitur pulsus celeres & crebros esse debere. Prætereà hyeme pulsus sunt parui, tardi, rari, languidi, iuxta Galenum; nos verò asserimus esse magnos & in reliquis moderatos neque adeò vehementes ut in vere, cum enim per antiperistasin interiora hyeme magis incallescant, pulsus magnos sequi necessarium est. In Autumno pulsus duplici quidem causa languidi & inæquales redduntur, prior est, quod Autumnus morbis ex corruptione exortis assimiletur; posterior propter subitanæ huius temporis inæqualitatem, quam natura citra noxam ferre non potest. Nam refrigerari ac mox eodem tempore inclescere natura egerimè fert, quia eodem tempore ad diuersa distrahitur, atque accomodante se arteria ad pensum temporis nunc ad maiores, celeriores, & crebriores, nunc verò ad contrarios pulsus ex hoc ipso necessario & imbecillitatem & pulsuum languorem scqui necesse est.

Pulsus ex aeris diuersa constitutio mutatur.

Pulsus diuersitas in 4 anni temporibus.

Pulsus Autumnales.

His quatuor anni temporibus aeris & regionis natura vnde quaque respòdet; si enim aer regionis æstiuam habuerit constitutionem, pulsus producet æstati similem; si verni temporis habuerit dispositionem, Vernos pulsus reddet; si Autumnalem aut hyemalem, tales manifestabit pulsus. Sequitur hanc mirabilem analogiam quadruplex diei tempus, Ortium, meridianum, Occiduum nocturnum, Ortium veri, meridianum æstati, Occiduum Autumno, Nocturnum hyemi correspondens, in singulis correspondentes pulsus efficit.

Corollarium. I.

Atque ex dictis luculenter patet mirabilis pulsuum in corporibus harmonia abdita quidem at diuino consilio ita ordinata, ut sine hac varietate nulla sanitas suo tempore perfecta consistere possit, affectante harmonia pulsuum, temporum harmoniam. Sicut enim mundus elementaris sine annui temporis varietate consistere minimè posset ad generationem rerum, ut supra dictum est, necessaria, ita pulsus nunc vehementes, spissi, duri, modò molles, tardi, languidi, iam media quadam ratione se habentes tùm ad aerem semper nouum & nouum attrahendum, tùm ad fuligines sanguinis expellendas, prorsus necessarij sunt. Quæ omnia cum in præcedentibus tacta sint, ijs diutius non immorabimur.

Diuersitas pulsuum cur a natura instituta?

Corollarium. II.

Patet quoque ex præcedente discursu, quod si diuersorum temporum ætatumque pulsus nobis audire concederetur; futurum, ut harmoniosam quandam symphoniam siue *συνεργον* ex 3 & 5 & 8 conflata perciperemus; cum enim pulsus pueri ad senis in proportionem dupla, vel etiam quadrupla sit, necessario diapason vel disdiapason perciperetur; & cum pulsus pueri ad iuuenis sit in proportionem superbi partiente tertias continuò nobis manifestaretur semiditonus; iterum cum pulsus pueri ad viri sit in proportionem sesquialtera, mox diatessaron sentiretur, & sic de cœteris; posito tamen singulos in optima sanitate constitutos esse.

Harmonia pulsuum in diuersæ ætatis hominibus.

Haud abſimiliratione, pulſus hominis ſani in hyeme ad pulſum eiſdem hominis in æſtate conſtituti in dupla proportionem ſe habere comperiretur; pulſus Autumnales ad æſtios in ſeſquitertia, & hi ad vernos in ſeſquialtera, & hoc cum ad temperamentum in æquitate conſeruandum prorsus neceſſarium, tum illud iuxta temporum leges ordinandum ſapientiſſimè à natura conſtitutum eſt. Quod ſi per humorum intemperiem, & *anæſtias* pulſus atterantur, utpotè confuſa ſymphonia æquabilique pulſus tenore mutato, vnionem quoque harmoniæ perire neceſſe eſt. Vides igitur, qui pulſus tempus harmonicum perfectè menſurent, ſpiritus verò animales vocum inſtar harmoniam exactè compleant.

Similis harmonia inter pulſus viri & ſceminæ peragitur.

Corollarium. I I I.

quid ſit diſſonantia.

Hinc ſequitur: quod quandocunque proportio pulſuum harmonica turbatur, neceſſariò morbus ingruat, qui nihil aliud, quam diſſonantia quædam humorum eſt, qui ſicut diuerſiſſimi ſunt, ita diuerſi diuerſos morbos cauſantur. hoc pacto alius eſt pulſus febrientium, alius Hydropicorum, phtificorum alius, alius epilepticorum, & ſic de ſingulis alijs morbis iudicando. Hinc natura tant opere reluctatur; diſharmonia enim animum, & corpus cruciat & naturæ manifeſtam infert violentiam.

Corollarium. I V.

Sitaque Medicus eſſet, qui tanta huius harmoniæ notitiam haberet, ut ſingulorum morborum pulſus dignoſceret, is haud dubiè per contraria media harmonicè applicata tum addendo, tum ſubtrahendo, corpus mox ad perfectam harmoniam perducere poſſet, & cum paucos huius arcanæ pulſuum ſcientiæ natura voluerit eſſe conſcios, mirum non eſt, tam paucos quoque hodiè Medicos reperiri, qui in morborum curâ aliquid ſingulare præſtent. Si quiſtamen ex Medicis mentem noſtram bene intellexerit & prædicta aſſectus, ſeſe in hoc arcano Scientiæ documento ritè exercuerit; eum hiſce adiutum mira effecturum nihil dubito.

Musica ſenſuum quinque externorum.

Medicus debet eſſe peritus muſicæ.

Habent & ſenſus exteriores in homine ſuam vnionem harmonicam ex conſononidis perfectè coagmentatam, quam antequam ad harmoniam hominis interioris ſiue ſenſuum internorum ſymphoniam patheticam deſcribendam accingamus, hoc loco prius enucleare volumus, nè quicquam in hac arte magna conſoni & diſſoni omiſſiſſe videremur.

Cum verò de viſus colorumque harmonia in quarta parte præcedentis libri, uti & in Arte magna lucis & umbræ fuſè tradiderimus, circa obiectum verò audibilium, quæ muſica eſt, totum hoc opus verſetur, nihil reſtat niſi ut reliquorum ſenſuum, Odoratus, guſtus, tactuſque harmoniam proſequamur.

muſica ſaporum.

Musica itaque proportio, inquit Cardanus, dupliciter in ſaporibus conſiderari poteſt ſimpliciter & ex comparatione. & ſimpliciter quidem ſumma ſuauiſſas ad diapason reſertur: eſt enim ſuauiſſimus concentus in ſaporibus, ergò dulce ei reſpondet ut ſimplex; quid enim ſuauius eſſe poteſt in vtroque genere. At pinguis, qualis in carnibus & ouis benè præparatis ad diapente reuocatur, eſt enim & ipſe ſuauiſſimus poſt dulce atque in ſuo genere perfectus; diateſſaron verò optimè falſo conuenit, hic enim per ſe improbus eſt & inſuauiſ, ſicuti etiam ſapor falſus eſt, diateſſaron autem cum diapente petſcit diapason, cum diapason verò prorsus diſſonat, ita ſapor falſus cum pingui ſummam delectationem affert, cum dulci adèò parum conſonat, ut melius amariſ veluti oliuiſ optimè ſalitiſ ſocietur, ergò falſus ſapor cum diateſſaron ad vnguem congruit;

rut-

rursus semiditonus cum insipido, & astringens cum ditono conueniunt ad vnguem; nam vterque non ingratus & cum dulci conuenit, ita semiditonus & ditonus cum diapason conueniunt, vterque etiam horum saporum parum mouet sensum, & inter seunt quasi similes, quod ditono accidit & semiditono; sed neuter horum cum pingui sconuenit, neque ditonus aut semiditonus cum diapente congruit, discordat enim non parum hæc compositio: Rursus & in hoc similes sunt, quod diatessaron cum ditono & semiditono plurimum conuenit, ita & insipidum & astringens cum falso optimè conueniunt, diatessaron enim cum ditono sextam efficit maiorem, & cum semiditono minorem, quæ vtrique consonant, non tamen plus suauis per se sunt, quod dulci ac pingui careant, vt nec sexta maior aut minor, quod nec diapason perficiant, neque diapente. Acris autem sapor sextæ maiori similis est, acidus minori, mutuò conueniunt cum insipido acris, & cum adstringente acidus, quemadmodum, & sexta maior cum semiditono, & minor cum ditono copulatur, quæ perficiunt diapason; sed minus suauem, quia abest diapente ibi, quia abest pingue: austerum verò cum acrimoderato conuenit, ideo benè vterque cum insipido iungitur iuxta illud.

Vt sapiant fatua fabrorum prandia betæ

O quàm sape petit vina piperque cocus?

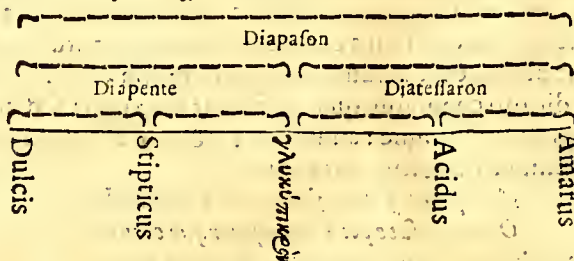
Piper enim acre est, & vinum austerum; conueniunt ambo sapores cum dulci & pingui, sicuti vtrique sexta maior & minor cum diapason & diapente; at neuter cum falso; nam neque diatessaron cum sexta maiore vel minore iungi potest. Amarum autem sapor tonus similis est, dissonus enim per se est semper, & amarus per se est ingratus, tonus origo est omnium consonantiarum, ita omnes fructus seu dulces, seu astringentes, seu acidi, acres prius amari sunt, tonus præterea nulla cum consonantia peius coit, quam cum diapason, ita neque amarus sapor infelicius iungitur, quàm cū dulci; amarus quoque sapor cum nullo magis conuenit quàm cum falso; ita tonus additus diatessaron perficit diapente consonantiam suauissimam, vt in oliuis salitis. amarus quoque sapor leuis à pingui non abhorret, deteriore tamen aliquantulum perficit, vt in placētis ex absynthio, ouis & caseo, atque in vitibus in quibus coma absynthij incocta fuit parum, degenerat tamen sapor ille à pingui, ita tonus addito ad diapente fit sexta maior, non adeò suauis vt diapente, at non profusus in suauis. Similiter si tonus addatur ad semiditonum aut ad ditonum, fit diatessaron ex vtroque non vsque adeò consonans, tritonus verò omnium asperrimus; ergo cum idem fiat coniuncto amaro cum insipido, ac deterius cum adstringente, veluti in acerbis glandibus, quibus nil tristius gustari potest. Manifestum igitur est, optimè hanc saporum diuisionem cum musica proportionem conuenire.

Cum ergo inter sapores, qui quouis modo conueniunt, dupla fuerit optimi saporis proportio ad deteriolem, medius verò ad deteriolem sesquialtera, optimus ad medium sesquialtera, certè sapor ille optimus erit. Et primum quidem id in pingui tanquam acris acque insipido; perspicuum enim est, quod horum optimus est insipidus, quia per se ferri potest, falsus autem medius, acris deterrimus, superabit ergo insipidus falsum sesquialtera, acrem dupla proportionem, falsus acrem sesquitercia. Rursus dulcem copulemus cum acris & cum insipido aut cum acido & insipido præstabit, vt dulcis dupla aut quadrupla aut octupla proportionem insipidum superet, id est per diapason, disdiapason, aut trisdiapason; acidum verò insipidum sesquitercia superabit.

Alia rursus ratio in coniunctionibus saporum ad sensum vniuscuiusque referenda est; Hos enim sapores, qui maximam gustui voluptatem conciliant, meritò diapason statuere possumus, dimidium illius quod ad aures attinet, ex minus iucundo sesquitercium, ad illum minus iucundum ex medio. exempli gratia, ponamus, alicui austeram maximè iucunda esse, nam falsa nemini, quod nullum animal præter hominem, imò nè plantæ quidem nisi admodum pauce & sui generis falso alantur, iucunda esse possunt: cum falsum amaripars sit, eoque deterius, quod acutum sit falsum, vnde in sale nullum animal nascitur; in absynthio, quamquam valde amaro, exiguum musicarum ge-

Praxis harmonice atque perationis in saporibus.

genus nigrum tota æstate oritur, & in ruta vermiculi. is ergo austeri, quantum satis erit sumet, dulcis tanquam deterrimi astringentis dodrantem, ut sit dulcis ad astringentem dupla proportio; sic ergo constituetur iuxta naturam propriam musicæ proportioni sapor iucundissimus; Nonnulli $\gamma\lambda\upsilon\kappa\acute{\upsilon}\mu\eta\kappa\epsilon\gamma\upsilon$, id est, dulce-subacidum ponunt pro diapason, dulci se habente per modum diapente, acido per modum diatessaron, quibus tamen iunctis, suauissima omnium consonantiarum diapason, id est, gratissimus omnium ferè saporum nascitur. Certum est nonnullos cocorum tantam præparandorum ciborū peritiam nactos, ut nullustam prostrati appetitus sit, cui harmonica ciborum apparatione, orexin non se concitare posse glorientur.



quomodo saporibus & odoribus singulis nomina imponi possint.

Quod de saporibus dictum est, prorsus simili ratione de odoribus & tactu dici debet, cum in omnibus eadem sit ratio. Quot enim differentiæ sunt colorum in rebus aspectabilibus, tot & saporum & odorum & tactuum esse certum est, & miror sanè neminem hucusque fuisse, qui singulis odoribus, saporibus, tactibus sua nomina indiderit; cum nullam in hoc difficultatem videam; posset enim sapor denominari ab ipsis rebus, ut præter dulce, amarum, falsum, acidum, stipticum, astringens, pingue, sapor talis & talis fructus, sapor talis & talis carnis, sapor talis & talis panis, aut casei, eadem prorsus ratione Odoribus à rebus odoriferis nomen facile imponi posset, ut à viola violaceus, à pyro pyraceus; ab aromaticis, sapor talis & talis aromatis, talis & talis vini, talis & talis floris; & sic de cæteris. Quæ si fierent, aliquid exactius de natura & harmonia horum sensuum statui posset. Verum de hoc alij viderint. Nobis mirandam quandam harmoniam, uti sub rebus omnibus, ita & sub quinque sensibus latentem quouis modo demonstrasse sufficiat.

REGISTRVM IV.

Symphonismus patheticus siue de Musica variarum affectionum Animi ad inuicem.

Duplex appetitus in homine.

Diuinus ille rerum Hærmolista, postquam hominem ex luto harmonica quadam membrorum proportionem finxisset, ut tam pulchrè ordinatorum membrorum usus aliquis esset, organumque omnibus numeris obsolutissimum euaderet, spiraculum vitæ ei indidit, spiritum inquam, seu animam rationalem, duplici appetitu veluti duobus ventorū receptaculis cœu folibus perpetuò mobilem; quorum primus ex parte sensus $\alpha\iota\sigma\theta\eta\tau\iota\kappa\acute{o}\varsigma$ $\pi\alpha\theta\eta\mu\acute{\alpha}\tau\epsilon\varsigma$ siue perturbarionum passionumque animæ origo; Alter ex parte rationis, $\nu\omicron\upsilon\tau\iota\kappa\acute{o}\varsigma$ habituum tam naturalium quam supernaturalium author est, adeoque organum pulcherrimum in hoc mundano templo mox enituit, cuius substructiones sunt humani corporis compages; Registra, principalia vitæ membra, cor, iecur, cerebrum, folles appetitus sensituius & rationalis, spiritus siue aer facultas vitalis; palmulæ siue tacti, ut vulgò dicuntur, ipsa varia pathemata, quas animæ passiones vocant; Organædum agit actus rationis siue appetitus rationalis; phantasia verò siue appetitus sensituius passionibus cæcus & præceps, dum mali vel boni varia apprehensione, passionum sollicitat tastaturam; idem quod imperitus in arte, dum tactos consonos dissonis rectè concinnare non nouit, loco harmoniæ ridiculum quandam & malefsonantem intollerabilemque auribus con-

concentum efficit; Vti enim corpus sanum, cum humores omnes temperati sunt, suoque quisque loco continetur, consonat; dissonat verò, cum ita commouentur, ut copiosior sit eorum aliquis, & perniciem cæteris machinetur; Haud secus animus noster sanus iudicatur, cum omnes eius partes facultatesque suum tenent locum, neque aduersus rectum rationis iudicium insurgunt. dissonum verò, si ita concitentur, ut veluti seditione facta inferiores superiorem inuadant; sed iam causam huius consono-dissoni inquiramus. Cum itaque passiones animi sedes suas principales in principalibus humani corporis membris habeant, certum est, phantasiam pro qualitate obiecti, quod apprehendit, spiritus in membris stabulantes omnium vitalium motionum veluti instrumēta quædam excitare, qui excitati vel ad amorem aut eius oppositum odium; ad gaudium vel ad tristitiam, ad compassionem vel vindictam, & indignationem commouere. Atque adeò idem in spiritibus contingat, quod in chordis variè tensis, cum enim maximam tensionem sustinuerint, acutissimum quoque sonum cholæræ respondentem efficiunt. quò verò remissiores fuerint, tantò sonum edent grauiorem melancholiæ respondentem; & sic intermedia temperamenta phlegmaticum & sanguineum medijs quoque sonis respondere experientia docet; mox enim ac anima perphantasiam quippiam apprehenderit vehementius, spiritus vitales ab ea concitati simulatique mox agitantur; ex agitatione verò motus nunc celeres nunc tardos, modò frequentes aut raros, iam remissos & intermittentes, nunc alias & alias acuminis & grauitatis differentias nasci necesse est; cum verò phantasia, nisi rectæ rationis iudicio fulciatur; cæca sit & præceps, idem ei quod homini organi pulsandi imperito, qui & si tactos sollicitet, acutosque grauibz permisceat sonos, quia tamen arte hac, id est rectæ rationis dictamine vnico humanæ mentis organædo destitutus est, loco consoni, turpe dissonum parturit, totamque adeò mentis harmoniam destruit. Porro cum concupiscibilis appetitus partim in corde, partim in iecore, irascibilis in cerebro partim, partim in hepate sedem suam habeant; hinc phantasia obiecto irascibili mota, spiritus in corde & hepate latētes ex effusione bilis vehementissimo motu crispant, pulsus spirituum crispatione agitati alterantur, ijsque prorsus similes redduntur; dum verò obiecti tristi agitur phantasia, spiritus à circumferētia ad cerebrum coeuntes menti timorē, pallorem, & *depressionem* inducunt, spiritus enim densatior affectionē talē, qualis ipse est, reddit; sic, dum amoris sensualis æstu quispiam sollicitatur, spiritus ex cerebro, corde & hepate in vasa genitalia deriuati, ibi motus efficiunt affectioni amorosæ similes, ut postea fufius declarabitur. Idem de alijs affectionibus & perturbationibus iudicium sit. Cum igitur omnes perturbationes animæ, spiritus animalis motu contingant, ijque pro varia affectione modò celeres, modò tardas efficiant pulsationes, certum est, quod si nobis huiusmodi pulsationes auscultare liceret, nil aliud nisi dissonantissimos perturbationum numeros ab appetitu sensitiuo productos, effemus percepturi. Consonantissimos verò, si à rectæ rationis iudicio artificiosè fuerint contemperati. Sed ut rem luculentius demonstreremus; Examinemus hominis bile efferuescentis pulsum, & re ipsa reperiemus, eundem præter solitum esse magnum, altum, celerem frequentem & vehementem; Habet enim ira duplicem considerationem; vna est cum appetitus est vindictæ, in cuius principio animus in seipsum colligitur, ab ipso obiecto affectus, & post modum violento validoque impetu ad externa, & in obiectum irrumpit; ut vel fugam vel vindictæ prosecutionem sequatur. Altera verò, cum prædicto-animi motu sanguis quoque simul iuxta cor mouetur, & ad externa, ut ipsi animo succurrat, reuocatur; Quo fit, ut ira à multis nihil aliud, quàm efferuescentia quædam ipsius sanguinis circa cor, esse censeatur; qui quidem motus tanto erit vehementior, quanto sanguinis spirituumque agitatio turbulentior. Quod si hominis lætitia gessientis pulsum exploremus, inueniemus eum pro magnitudine lætitie notabiliter alterari, quæ si moderata sit, magnos, tardos, raros & moderatos pulsus efficiet; cor enim lætum foras per vniuersum corpus diffunditur, & ob motum illum quandam sibi comparat intensionem, qua pulsus augetur; & consequenter spirituum moderatè subsultantium pruritus benignè afficit hominem; Si verò immoderata fuerit lætitia & excessiua, pulsus prorsus euadent debiles & for-

Quomodo
animus per
passiones
commouetur

Pulsus ostēdit
affectiones.

Pulsus hominis læti

Tristitiæ pul-
sus.

Verecundiæ
motus.

Irascibilis
facultatis
passio, quale
obiectum.

Vnde pertur-
bationum
origo.

Musica Amo-
ris.

Effectus A-
moris.

formicantes, vnde spirituum vitalium dissipatio totalis, & interitus (iuxta eorum, qui nimia lætitiâ obierunt, varias historias) vt consequatur, necesse est. Tristitia contrarios prorsus prædictis pulsus efficit, paruos nimirum, tardos, rarios & languidos, suffocatur enim in pathemate calor ob spiritus & sanguinis conculcationem; vnde frigus & totius corporis rigor, sicuti igitur excessiua lætitiâ suffulos dissipatione spirituum, ita eorundem suffocatione excessiua tristitiâ obrutos interire necesse est, chorda siquidem nimis intesa rumpitur, nimis remissa motui inhabilis fit; patet ex his differentia iræ & timoris; ira enim spiritus retrocedunt, & cum sanguine prorsus ad exteriora effunduntur, atque adeo paulatim accenduntur, vt vindictam spirare videantur: In timore verò retrocedunt quidem, at non recedunt; in ira spiritus efferuescentes circa cor agitantur: In timore idem conculcati quasi suffocantur, Inueteratus timor pulsus edit similes tristitiæ; recens verò, maximè si vehementior fuerit, celèrès, turbidos, vibratòs, inordinatòs, & inæquales efficit; vnde turbant mentem atque huc illucque agitant, diceres naturam, quo sibi provideat spiritibus & sanguinis motu, quærere, quod & in verecundiâ motu liquet; Est tamen verecundiæ motus multò timore harmoniosior, etsi enim retrocessu quendam spiritus in verecundis patiat, recta tamen ratio bonitatis causæ veluti confusa exulantem spiritum caloremque ex centro ad circumferentiam reducit; vnde moris facies decore venusta rubore, speciem quandam præbet applausus obtentæque contrasuffocationem spiritus victoriæ.

Vides igitur talem esse irascibilis facultatis perturbationem, qualis est ex obiecti perceptione mentis perturbatio; hoc si consonum, passio consona; dissona, si dissonum fuerit obiectum; dum enim mens rem quampiam fugiendam esse iudicat, hoc ipso veluti elato folle maximus spirituum animalium ad cerebrum, vitalium ad cor contingit eorum fluxus, facultate sese veluti abscondente, ipsumque obiectum fugiente; quam fugam maxime & variam, & quales paulò ante diximus, pulsuum mutationes, facultatumque affectus sequuntur. Tota igitur affectuum ratio originem suam ab agitatione caloris & spirituum, à phantastica facultate incitatorum, habet, quam spirituum agitationem necessariò pulsus sequuntur proportionales. Adeo vt si nobis in singulis perturbationum estibus, pulsus perfectè constaret, de interiori hominis harmoniâ perfectè iudicare possemus, & singulas hominis affectiones per pulsum dignoscere. Verum vt hæc pulsuum harmonia melius luculentiùsque patefiat, de perturbationum omnium maxima, Amore inquam, dicendum est, cum enim hic omnes reliquas passiones complicatas habeat, futurum spero, vt per harmonicarum rationes naturam Amoris melius concipiamus.

§. I.

De Musica Amoris.

Amor itaque prout animi quædam perturbatio est, tantum potest in mutatione pulsus, vt multi arterias amatorie pulsare sibi, Erasistrati exemplo, persuaserint; Galenus tamen ex professo docet, nullum amatorium pulsus esse posse, sed pulsus in amantibus alteratione ex solis recensitis passionibus gaudij, tristitiæ, iræ ac reliquis contingere; cum enim, res sit solliciti plena timoris amor, mirumque in modum aliarum perturbationum affectibus exstuet; tamen si nullum habeat propriam aut peculiarem, sed quod appetitus fit, pulsus obtineat, pulsus tamen habet familiares, eos nimirum, quos præstiterit eam animi passio, quæ eodem tempore amor coniungitur. Nam qui amant vel melancholicâ tristitiâ moerentes contabescunt, aut tristitiâ grandi dissoluntur, irascuntur, timet, quod fit, vt tales ipsi succrescant pulsus, quales fuerint, quæ vigent eo tempore animi passiones, hoc enim amor familiarissimum; neque ideo dicendum est, huiusmodi amatorios pulsus à pulsibus tristitiæ, iræ, inuidiæ, vti meræ & distinctæ perturbationes sunt, nihil differre, siquidem certum est, & experientiâ comprobatum, pulsus in amante

irato,

irato, multò esse alium, quàm in irato simpliciter; multò alium in amante melancholico & mœsticia suppresso, quàm in mœsto & simplici homine: In hoc enim pulsus, uti citra amorem succrescunt, ita breui quoque durant; at timor vel quodlibet aliud pathema amorì coniunctum adeò durat, perseveratque, ut si per intervalla pulsus tetigeris, facilè eandem mutationem diu perstare comperias; præterea cum amor sit desiderium perfruendæ pulchritudinis, multas plerumque aliarum animi passionum socias habet, quarum quælibet iram sibi comitem habet adiunctam, vel ad prosequendum, quod sibi gratum lætumque futurum sperat; vel ad fugiendum, quod triste & molestum: Quæ quidem animi passiones cum sibi omninò sint contrariæ, contrariosque in pulsu pariant effectus, sit procul dubio, ut cum cor contrarijs motibus moveri cogatur, pulsus quoque suboriantur inæquales & ἀτακτοι, quales in φιλομανία laborantibus reperimus; ut proinde ex hoc capite Veteres pulsus amatorium esse existimarent. Hinc quoque patet, non aliundè Erasistratum Antiochi amorem, quo Stratonicellam Reginam deperibat, nisi ex huiusmodi inæquali & equalitate & dissono-consono motu cognovisse: Nam corpore existente sano, fieri non potest, ut existant pulsus inæquales & inordinati, nisi cum animi affectiones tot simul succreuerunt, quot huiusmodi mutationem possunt efficere. Nam quis, rogo, unquam in animi passionibus lætatur, nisi amans? quis in lætitia & gaudio, nisi amans tristatur? quis unquam malum operatur & gaudet; aut bonum & timet, nisi amans? Mirum itaque non est, si proprium amoris pulsus esse censeamus inæqualem & ἀτακτον citra morbosam causam, qui vel ad memoriam aut visum rei amatae adeò incalcescit; ut febrilibus pulsibus æquiparari possit. Nam rectè Auincenna sentit, hunc amorem ex sanguinis nasci contagio, atque ideò alterna carere requie: Nam continua febris viget in sanguine, quæ sex intermittit horas in pituita; quæ diem unum in bile, quæ duos in melancholia; affert etiam interdum deliria & insaniam, nimio calore & spiritu replente, siccante & perturbante cerebrum. Quod aut ad aucto sanguine aut bile aut atra bile cerebrum nimis occupante evenit, hæc enim tres sunt dementiæ species, & causæ; Si verò amantes adustus vexentur sanguine, tunc effusos prorumpunt in risus, cantu gestiunt, tripudio exultant; mira de se pollicentur, & præter omnium consuetudinem iactitant sese; qui verò adustam habent bilem, facilè irascuntur, in obuios ruunt, seipsos aliosque feriunt. Quod si bile premantur atra, morè perpetuò somniaque sibi fingunt, & si quidem humores illi detineantur in corde, angustia & sollicitudinem faciunt; ideò plerumque sonis, modulationibus, cantilenisque amatorijs in laudem rei amatæ delectantur amantes, leuamen & medicinam mœrori suo quærentes. Hinc etiam suspiria crebra, gemitus, dimidiatæ voces, lamentationes, lachrymæ, singultus & id genus alia: quæ tum ad animi miseriam promendam leuandamque, tum ad amati in se commiserationem commouendam spectant; dum enim calor ad superiores ascendit partes, ibique anima occupatur, destituuntur coarctanturque inferiores, dumque de amato attentè cogitat, cohibetur respiratio; inde suspiria, dum post maiore impetu respiratur vberius, compresso verò cerebro ex oculis fluens humor, causat lachrymas; hinc etiam totius corporis languor & quasi lipothymia amantis; Etenim dum amantis animus ac virtus tota in rem amatam tendit, exteriores deseruntur partes, uniusque corpus languet & concidit; negligit etiam amans seipsum, ac cœtera omnia, dum solam rem amatam cogitat, & qui in cœteris omnibus incuriosus & iners est, in amatorijs tantum rebus fit sollicitus, astutus & callidus; quis autem fluxum illum & refluxum passionum turbulentissimarum, quo continuò agitur amans, facilè enunciet? Sperat facilè & desperat, odit & amat, lætatur ac tristatur, gaudet & dolet, ridet & fleet, loquitur & fileet, rubescit & pallescit, calet & friget, odit & amat, mox ut varia de re amata lubierit cogitatio; imò quod magis mireris, amatam simul amat & odit, odit ut furem occisorem sui; propter fulgorem tamen pulchritudinemque amatam amare cogitur: Hoc pacto angitur simul & delectatur, amare vellet & amare nollit; amare nollit, quia mori nollit; amare vellet, quia dignum amore putat; rapi tamen occidique se patitur; ut captus redimatur, occisusque reuiuiscat. Quarum quidem omnium affectionum mi-

Pulsus in
amantibus
variatio.

Morbus An-
tiochi.

Miri & con-
trarij affe-
ctus aman-
tium.

Amoris in-
saniam unde
nascatur.

Quot demò
tix species.

Gestus &
mores amā-
tium.

Contrarij
motus affe-
ctionesque
amantium.

Cura aman-
tium.

ra contrarietas causa vnica est, varia caloris spirituumque per phantasiam agitatorum alteratio. Quibus quidem in temperiem reducendis nullum efficacius medium est, quàm varij musici moduli, quos si quis aptè humorum spirituumque commotioni applicare nosset, is philomaniam perfectè haud dubiè curaret. verùm de hisce plura vide in Arte magnetica, de magnetismo amoris.

§. I I.

De harmonico Amoris fascino.

Fascinus a-
mantium.Platonici
quomodo
fascinum
explicent

TOrsit omnium penè philosophorum ingenia admirandus ille amoris reciproci effectus, quo duos inter se, vel ad primum aspectum tam arctè colligari videmus, vt ab inuicem diuelli amplius vix possint. Frequentat quispiam, siue pulchrè iuuentutis, siue aliorum hominum contubernium, circumfert in omnes oculos, vnus est qui ferit, vnus est, qui placet, vnus ambitur amicitia, vnus ignotus etiam & nunquam antea visus, præ omnibus anxiam mentem sauciat: sunt in contubernio quidem plures, plures in vno aliquo phrontisterio, nonnulli pulchri & decori, quidam corpore deformes; alij benè morati, & pulchris moribus, alij inconditis & dissolutis præditi; sit tamen, vt ex hisce vnus tantum placeat, vnus depereatur, non alius, etiam si pulchrior & melioribus moribus præditus; quæ quidem complacentia subindè reciproca est, nonnunquam sine reciprocatione vim suam in alium etiam reluctantem exerit. Huius inquam causam omnes quidem inquisiuerunt, vix vlli eam assignarunt. Platonici more suo in fascinum quendam conijciunt. Quæ omnia Ficinus pulchrè Phædri & Lysia se depereuntium exemplo declarat: *Lysias inquit, Phædri vultum inhiat, Phædrus in oculos scintillas suorum defigit oculorum, cumque scintillis vnâ transmittit & spiritum. Radius Phædri radio Lysia facile copulatur, spiritus quoque spiritui facile coniungitur, vapor huiusmodi à Phædri corde genitus, Lysia statim petit præcordia, quorum hebetudine fit compactior, & in priorem Phædri relabitur sanguinem, ita vt Phædri sanguis iam in corde sit Lysia; Hinc ad clamorem cōfestim prorumpit vterque, Lysias ad Phædrum; cor meum Phædre, charissima viscera; Phædrus ad Lysiam. O spiritus meus, o sanguis meus, Lysia! Sequitur Lysias, quia cor suum poscit humorem, sectatur Phædrus Lysiam, quia sanguineus humor, vas proprium postulat, suam exigit sedem; Verùm Lysias Phædrum sectatur ardentius, facilius enim cor sine minima humoris sui particula, quam humor ipse sine corde proprio viuit; riuus enim in fonte magis, quam fons riuulo gaudet, &c.* Putant igitur Platonici fascinum amoris per oculos causari, quod si radios visuos intelligunt, falsissimum est, cum iuxta principia Opticæ radij non extra oculos, sed ab obiectis ipsis in potentiam visiuam emittantur. Quomodo igitur huiusmodi fascinatio contingat, explicemus.

Fascinus nō
fit per oculos.Quomodo
amor inter
similes nascatur.

Sciendum igitur est, esse in temperamento hominum insignem aliquam similitudinē in certa spirituum sanguinisque subtilioris agitatione fundatam, quæ suo cuique corpori formam largiatur vndique correspondentem, sequitur hanc morum actionumque similitudo; cum verò simile similis, naturali appetitu, affectet consortium; idem in hominibus contingit, quod in chordis in vnisonum tensis, quarum vna incitata mox altera consonat; Aspicit itaque quispiam in communi aliquo consortio constitutus alium quēvis, cur mox illo vel illo, non alio capiatur, causa est, quod pulsus sint in spirituum concitatione æquales, à quo cum eadem prorsus actiones moreque proficiantur, eorūque vestigia dum se se in oculis potissimum actionumque exteriorum conformitate & correspondentia exhibeant, mirum non est, alium simili temperamento, simili pulsu, simili spirituum agitatione prædito, mox hoc vel ad primum aspectum vnisono excitari, & in amorem, veluti in rem sibi maximè identificatam exardescere; Accedit, quod hac amoris reciproci efferuescentia spiritus semper vehementius & vehementius concitati dilatatique per oculos oculorum, qui circa hircos sunt, meatus foras prorumpant, fiat.

fiatque mutua sanguinis subtilissimi, spirituumque communicatio, quæ mores quosdā in separatis amicis & dissonantissimos effectus parit; hinc timores illi in absentibus vehementes, suspitionis sequitæ, cum indignatione & zelo ardentissimo coniuncta, ridicula spes, incompoti gestus, querelæ, insomnia, gemitus continui, aliæque amantium deliria deriuantur. Cum verò affectus pulsuum spirituum vitalium agitationes sequantur; diuersis verò pulsuum legibus, diuersisque spirituum concitationibus affectus in utroque absente agitentur, ut dum vnus amati sollicitudine, alter zelo & timore, vnus spe & fiducia, alter desperatione in transuersum agitur, fit vt ex dissimili hac affectionum miscella, luctuque dissonantissimum quippiam nascatur; quod tamen in consonantissimum vnisonum mox vbi denuo præsentēs fuerint, degenerat. Nam amici præsentia mox gaudio maxima perfundit cor vtriusque, cor dilatatum spiritus in vnionē sollicitat, fitque vt ex inæquali pulsu, spirituumque inæquali agitatione, mox equalis, *οὐρανοσ,* & vnisonus amicorum, ex hoc vnisono verò voluptas, gaudium, harmonicaque & reciproca quedam rei amata nascatur perfructio, amoris scopus & finis vltimus.

Mores fasci
natorum.

Corollarium I.

Hinc patet, hanc Amoris energiam, maximè in pari ætate, parique temperamento, scilicet sanguineo constantibus obseruari, perfectissimumque referre vnisonum. Hinc paris ætatis, sanguineus sanguineus; cholericus, cholericum; phlegmaticus phlegmaticum, melancholicus melancholicum amat; atque ideò vnisonè concordant ob æqualitatem pulsuum, spirituumque agitationem æqualem consonant; vt dictum est. Senex ad puerum sanguineo temperamento sibi æqualem, pulsus acquireret spirituumque agitationem ad pueri sibi correspondētis, in proportionē duplā, hoc est, diapason intervallo distitos; Puer ad iuuenem consonat in diapente; Iuuenis ad senem in diatessarō; quia illi temperamento æquales pulsus habent in sesquialtera; hi in sesquitercia proportionē consonantes; Puer ad Cholericum senem in tripla, ad Melancholicum in quadrupla proportionē incitatur: Quicumque igitur perfectè sani in quacunque ætate ad inuicem habuerint pulsus in proportionē æquali, sesquialtera, sesquitercia, dupla, tripla, quadrupla superbi-partiente tertias, sesquiquarta, &c. consonabunt ad inuicem, quia interna spirituum agitatio in exteriori homine talē & talis proportionis imprimet characterem, vt se videntes mox occulta illa harmonica proportionē operante nō possint non amare, qui quidem amotanto erit ardentior, quantò harmonica proportio inter vtrumque fuerit perfectior. Quādo cumque verò dicti homines, pulsus habuerint ad inuicem inconcinnos & minimè vnibiles; tunc hi tales & tam dissonantes characteres in exteriorē pingunt homine; vt vel ad primum aspectum se abhōrentes, tolerare minimè valeant; Hinc magna illa subinde inter homines, latente causa, dissonantia oritur, quā vnus alterum ferre minimè potest, & tametsi inimici non sint nec vllam occasionem auersionis habeant, perpetuò tamen se abhorreant. Tales sunt, qui tono dissonant, cuiusmodi cholericus cum phlegmatico, sanguineus cum melancholicò. Nam ex dissimilibus temperamentis agitationem spirituum, pulsusque sortiuntur prorsus contrarios & incompatibiles, & inunibiles, qui & nescio quam displicentiam in exteriori statu corporis depingunt, manifestum dissonantium morum actionumque indicium; talis non tantum inter contrarij temperamentis homines, sed & inter diuersæ ætatis competitur; pueri cholicos morososque senes ferre minimè possunt; Iuuenes senes abominantur melancholicos, & sic de cœteris. Vnusquisque igitur characterem quendam in exteriori corporis statu ab internis vitalis caloris spirituumque motibus causatum, morum actionumque conformatorem circumfert, cui si similem consonus, itemque habuerit alius quispiam, statim vel ad primum oculorum *ἀκτινοβολισμὸν*; siue radiationem reciprocā consonabunt, si dissonantem, dissonabunt. Non secus ac in matribus foetu grauidis fieri solet, in quibus ob perfectā totius cum toto, partiumque singularū cum partibus harmoniam consensumque vis plastica iuxta species vehementi imaginati-

Musica &
harmonia,
in amantibus

Vnde nascatur naturalis illa auersio vnus ab alio

Diuersæ ætatis homines quomodo ad inuicem se habeant

Quomodo matres foetum in utero signent.

tione conceptas, spirituumque ope eas vndatim deferentium in fœtu figuram notat speciei conceptæ, colore, loco, figura prorsus analogam & proportionatam, ea prorsus ratione, quâ neruus non nisi similem & sibi comparem mouet. Verum vide, quæ de hac harmonia fusiùs tradidimus in Arte magnetica in l. 3. c. 7. de magnetismo imaginationis.

Quæcunque igitur de pulchritudinis circulo à sensibilibus rebus ad spiritum animamque interiorem, & hinc vicissim per spiritus ad sensus corporeos diximus, eadem de pulchritudinis sobole, siue amore intelligas; primò enim externæ pulchritudinis vis sensum percellit exteriorem, præcipuè visum, vnde poëta.

Mira vis amoris, eius genitrix.

Vt vidi, ut perij, ut me malus abstulit error; à sensu externo, per harmoniam sensibilem concitato. spiritualis spectatarum rerum pulchritudo, (quam nos nihil aliud esse diximus, quam harmonicam quandam proportionem in motu, membrorum, morum actionumque conspiratione defixam) spectantis spiritum commouet, qui mox receptam speciem animæ quoque communicans facit, vt & concentus intrinsecus rei perceptæ concentum internum maximè siue percipientis formam pari proportionem afficiat: Quin & impressæ rerum pulchrarum imagines, sæpè etiam à locis quacunque occasione mouentur, motaque forma principe turbatur spiritus, à spiritu sensus externi denuo; vbi rursus apparet mox præcipitium, maius à nobilioribus sensibus ad magis ignobiles, ab olfactu ad gustum, ab auditu & visu ad tactum improbum, & hinc progressus fit ad vltimum voluptatis gradum, quam philosophi pro summæ dementiae siue furoris specie; Medici pro comitialis morbi siue conuulsionis imaginem sumunt, ita vulgus turpiter contra eam pro summæ voluptatis & absolutæ in amore beatitudinis cumulo expetiscit. Porro amantis hæc in reamantem transformatio fouetur & alitur, aut affectu, aut moribus, actionibus, desiderijs vestibus cœterisque omnibus vitæ conditionibus, quibus amans amatæ personæ sese accommodat, vt quam simillimus illi sit, eique quantum potest in omnibus vnietur; est enim nihil potentius, quam rebus simillimis & quæ ipsi vnicè placent, amato-amatum deuincire, & cytharam in omnibus cytharæ eius accomodare: Ex hisce enim non amatio tantum & reamatio emanat, sed, & reciproca transformatio transitusque vnus in alterum perfectissimus. Hic amor ferè inter iuuenes & corporis temperamento sanguineos, vt diximus, reperitur. Nam similis ætas, & corporis complexio ad amandum procliuus, mutuam amoris harmoniam excitant. Si cholericus amet cholicum, consonant quidem vt diximus, sed intolerabili quadam seruitute; quia & si complexionis similitudo amorem faciat mutuum, bilis tamen amoris vim crebra turbat iracundia; Inter sanguineum, & cholicum propter suavis simul & acris humoris permissionem, alteratio quædam est iracundiæ & gratiæ, doloris & voluptatis; at cholericæ conditio melior, quod sanguineus amabilior gratiosiorque sit; Hinc fit, vt ex mutua syncopatione dissonum reddatur consonum. Inter sanguineum & melancholicum firmus est nodus, nec miserrimus; sanguinis namque dulcedo amaritudinem temperat melancholici, meliusque sic agitur cum Melancholico. At inter Cholicum & Melancholicum miserrimus omnino amor est; Cholera enim ad iracundiam, amaritudinem, cædes & impatientiam, melancholia ad maiorem & perpetuam querimoniam prouocat.

Amor brutalis quomodo nascatur.

Quibus amor foueatur.

Quis amor inter diuersæ complexionis homines.

Corollarium. I I.

EX his sequitur, cur amantes absentes tam enormia symptomata patientur, vsque ad pallorem & squaliditatem; dum enim primò amantis animus assidua de amato cogitatione versatur, minusque perfecte cibum concoquit, maiorque illius pars superflua eiicitur, minor, & quidem adhuc cruda trahitur ad iecur. Vbi dum non perfecte satis elaboratur, paucus nec optimus sanguis per venas diffunditur; ita inopia & cruditate alimenti extenuantur membra & pallent. Altera illius rei causa est, quod spiritus (qui vehiculum, anima, & instrumentum singulare existit) ad amati imaginem phantasie semper obuersantem continenter aduolet, ibique resoluatur. Quare ad eum reficiendum, frequen-

Vnde pallor in amanti-bus.

quentissimo opus est purissimi sanguinis fomite: puriore autem lucidioreque sanguine resoluto, maculosus, crassus & ater membrorum nutritioni relinquitur; ita siccatur corpus & squalet, euaditque amans melancholicus, ex crasso scilicet illo & atro sanguine melancholia genita; quæ dum suis vaporibus caput opplet, siccatur cerebrum, tetrisque atque horrendis imaginibus sollicitat animam; vnde immutatio pulsuum, & maxima irregularis spirituum agitatio; ad quas varia quoque, veluti ad instrumenta vitalium actionum, affectuum genera enascuntur.

Vnde melancholia amantibus.

Corollarium. I I I.

Sequiturque quoque Muscam omnium potētissimam esse ad amoris morbos curandos; cum enim ut plurimum euadant melancholici, ex melancholia verò dicta pathemata enascantur; si quis per harmoniam proportionatam, crassam illam melancholici sanguinis massam dissolueret, is pristinae amantem harmoniæ & temperici restitueret; uti supra in libro 9. p. 1. docuimus.

Cur mortuorum per musicam.

Patet quoque ex hoc fusiori forsitan, quam par erat discursu, quod si quis sciret perfectam hominum temperiem & inclinationem, is exteriori tantum morum actionumque conformitate, omnibus se gratum amabilemque præstare posse; multumque in omnis hominum status, ac potissimum in acquirenda Principum amicitia ac favore valere.

§. I I I.

De Appetitus rationalis harmonia.

Musicæ in præcedentibus Appetitus sensitiui, eiusque in hominibus effectibus fusè explicatis, restat ut de rationalis animi Musica pari passu discurremus: Appetitus frequentibus turbulentisque pathematis obnoxius, eas parit dissonantias, ut non incongruè eum imperito contulerimus Organædo; ut igitur organum musicam reddat omnibus numeris absolutam, organædus peritus accerendus est, appetitus videlicet rationalis, siue rectæ rationis dictamen, hoc enim passiones in consentientes & *atantus* dum domat, dum appetitui inferiori habenas iniicit, eum rationabili voluntati subiugando, quid aliud facit, nisi quod chordas plus æquo tensas aut remissas ad mediocritatem reducat, dissona consonis ea dexteritate colligando, ut inde pulchrum concentum efformet. Hoc autem ut fiat, animæ cum seipsa consensus necessarius est. Sicut enim immensi doloris cruciatum ex continui dissolutione cōpagumque diuulsione sentimus, ita & anima, cum virtutū intemperie ex inferioris appetitus rebellionem incurrit; hæc enim rationaliū motuum soluta compagine, pœnas cruciatuque ingentes sustinet, cuius quidem *αταξίας* supplicium, omnes sensus omniaque membra veluti languida, quæ ab ipsa regi debebant, sentiunt. Curanda igitur Anima est per veram philosophiam, virtutisque assiduam contemplationem, per sacrificia, conuenientiumque expiationum adhibitionem, ut sic sanitati restituta, veritate firmata, talibusque munita præsidij, nihil suborientium formidet concussionum impetum; sed sibi ipsi consentiens, cum cœteris inde consonet, amicaque ab omnibus sumataugmenti præsidia; ubi verò sibi ipsi dissenferit, ut aliorum harmonica symbola sētiat, fieri nō potest, est enim omnis inordinatus passionibus animus, teste Diuo Augustino, pœna sui, fugata siquidem probitate ordo pertubatur, exulat vera pax, quæ est tranquillitas rerum ordinis, dissonantijs contrā asperis & iniucundis, quales sunt perturbatio, inquietudo, inconstantia, afflictio & varia tormentorum genera insurgentibus; ex quibus animi temperantia omnium virtutum optima harmonia penitus destruitur.

Dissonantia animæ quibus curanda

Cum igitur virtutes animæ oblectamenta sint, & morborum medelæ, ut ex concinna sint necesse est, cum sanitas & oblectatio, nō nisi à consonantibus nascantur, imò pulchræ quæ-

Virtutes ani-
mæ medica-
menta.

Duplex in-
virtutibus
modulatio.

Quomodo
homo sum-
mè perfe-
ctus euade-
re possit.

Modus præ-
scribitur per-
ueniendi ad
perfectiōē.

quædam consonantiæ sint. Nam vt supra diximus, cū sanitas corporis, humorum eorumque quæ ad corporis substantiam pertinent, perfectum harmonicū temperamentum sit cuius oblectatio fiat ex proportione potētiae cum subiecto; quanto maior erit proportio, tanto delectatio maior, idemque constituitur sanum & oblectans, vtrumque ab Apolline Cytharæ & medicinæ inuentore non corporis modò, sed & animæ vim trahēs; Quod si harmonia artificialitali ad animam commouendam vi pollet, qualem varijs in locis iam descripsimus; certè multò excellentiori pollere censeretur harmonia illa naturalis, sicut artificialis in proportione & tēperamento medicinarum ad inuicem, & cum qualitatibus corporis cui tribuuntur, consistit, dum in commixtione eorum iusta & harmonica pondera adhibentur; haud secus virtutes, quæ animæ quædam medicamenta sunt, temperatæ esse debent, tum inter se, tum cum anima, vt sanitatem & oblectamentum adferant, harmonicè temperatæ esse debent, & aptè inter se connecti, quæ quidem connexio sine harmonica conuenientia fieri minimè potest, sicuti enim harmonia vocalis, teste Boetio, est parium dispariumque vocum in vnum redacta concordia, sic harmonia perficiens animam, est parium dispariumque virtutum in vnum redactus concentus. dispares virtutes sunt, liberalitas fides, parsimonia spes, contemplatio & sollicitum charitatis in frequenti ministerio opus; & huiusmodi multa; quæ nihilominus omnes consonant, supra charitatem & dilectionem DEI & proximi, veluti supra basin, radicem, & fundamentum totius harmoniæ superædificantur; vbitamen notandum, in concentu virtutum duplicem considerari posse modulationem, vnā, quā singulæ in radicali virtute, quam non immeritò iustitiam appellamus, iustisq; communis est, quā vnāquāque virtutem, nè excedat aut deficiat, veluti in bilance trutinamus ponderamusque additione subtractioneque continuo medium inuestigantes, quā alij prudentem discretionem, alij temperantiam dixerunt. Altera verò omnium virtutum ad inuicem in eodem charitatis & dilectionis DEI vel proximi, aut vtriusque simul concentu congruentium pulchra quædam modulatio est; hac enim charitate veluti condimento quodam omnes virtutes temperamus moderamurque, hac omne opus bonum in DEVM omnis symphoniam Authorem dirigimus: Hac mens diuino spiritu ducta veteriosa molirepudium mittens, DEO per vñionem (simile enim ad simile accedere necesse est) perfectè coniungitur; si igitur homo diuinus esse cupiat, necesse est, vt eius spiritus cōsonet cum eo diuino, quod est in ipso, in quod tandem reducat animam inferiorem, eodem illo spiritu imbutam; consonantem autem spiritum cum illo diuino facimus per syntheresin & obedientiam malo semper obmurmurantem, & ad bonum deprecantem, quam deindè pax & tranquillitas consonantissima, postea letitia cordis, mentis iubilatio & arrha beatitudinis, & tandem cordis dilatatio atque ad bonum amplexandum cursus audis volatusque velocissimus consequitur, iuxta illud, viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum.

Verum quia in corporum cura non proportio tantum Antidotorum ad inuicem, sed & modus harmonicè eidem corpori applicandi exquiritur; haud absimili ratione in procuranda animæ harmonia proportione prouidendum est, & cum diuersarum virtutum aliarum & aliarum illi magis competant, vnusquisque eas sibi comparabit, ad quas fidus genius, natura, imò ipse summus rerum distributor suauiter induxerit; promouente animæ profectum triplici illo potissimum virtutum genere, quod à Plotino primò descriptum & ab omnibus sapientibus celebratum, politicum videlicet, purgatiuum, & heroicum; cythara perfectissima in nobis dulcissimam harmoniam excitans. Huius cytharæ chordam proslambanomenam refert *Genus politicum*, radicem & fundamentum cytharæ, infimam videlicet chordam; *Heroicum* verò nete hyperboleon, vti altissimam sic acutissimam vocem refert. *Purgatiuum* genus menses rationem habet in pentedecachordo; à chorda proslambanomena vsque ad mensem diapason constituitur, & inde ad nete hyperboleon aliud diapason, vtroque perfecta harmonia; à proslambanomeno ad hypatemeson, diapente; ad lychanon hypaton, diatessaron; ad nete diazeugmenon, diapason cum diapente, ad nete hyperboleon denique diapason, & sic de cæteris, vt in sequenti figura apparet.

Pente-

Pentedachordon anime.

Disdiapason.	Diapason.	Heroicum, Amor diuinus & contemplatio.
		Mundi contemptus.
		Humilitas.
		Patientia.
		Mortificatio.
		Castitas.
		Temperantia.
	Diapason.	Purgatiuum Religio.
		Vigilantia.
		Circumspectio.
		Prudentia.
		Vindictiua.
		Communitiua.
		Iustitia distributiua.
		Politicum.

Sed applicemus hæc Cytharæ mysticæ: Homo igitur à virtutum ciuilium fundamento conscendens ad purgatiuas virtutes elatus, primum diapason interuallum conficere videtur, sed ab hoc ad heroicarum virtutum aliud diapason subuectus, harmoniam mediantibus reliquis virtutibus producit consumatissimam; Ciuiles quippè virtutes discretionem, prudentiam, atque consultationem, sensitiui appetitus motiones, nè contra rectum dictamen rationis aliquid committatur, temperant; Purgatiuæ Temperantia, Castitas, Patientia, Humilitas, dictas motiones non frenant tantum, sed etiam prorsus exterminant, adeò vt ad eas comprimendas sola rationis appetituum imperatricis præsentia sufficiat; quibus quidem virtutibus animus à perturbationibus liber, temperatissimum instrumentum reddit. Politicæ siquidem virtutes exteriorem hominum componunt, id est primos harmoniæ gradus fundant; Purgatiuæ per primum diapason expurgant spiritum, & vt totus harmoniosus euadat, concinnum reddunt. Heroicæ autem mentem ad supremum concentum eleuant, cum intelligentijs adeoque cum DEO ipso hominè vniant, identificantque; Nam vt rectè philosophus ait, efficiuntur homines Dij, per virtutis excellentiam; & Plotinus, Heroici studium, inquit, est atque votum, non tantum peccati expertem esse, sed & esse DEVM, reuertique eò, vnde processit; cum autem reuertimur, vnde processimus, tunc perfectum diapason consumamus, in quo tonus redit in eundem à quo discesserat, gradum clauemque, vt musicis constat. Vides igitur in præsentem schemate, quomodo Anima à Iustitia suè conuersione inchoando, paulatim per gradus harmonicos vsque ad amorem illum vnitiuum disdiapason perueniat, totius harmonici systematis metam centrumque; Sed examinata iam symphonia animæ cum virtutibus, nihil restat, nisi vt quomodo, & quibus medijs hanc harmoniam in anima concinnare possimus, ostendamus, vt tandè finem illum harmoniæ, quæ est pax, tranquillitas & beatitas quædam animæ in hac terra, assequi possimus, per hanc enim harmoniam harmoniæ archetypè coniunctus, in seipso felix, beatus & confors filiorum DEI efficitur. Nam cum DEVS prima sit regula contingentium omnium moderatrix, necessario semper concinnum estimò illud vnum & harmonica virtus est, per quam omnia conueniunt & concinna redduntur. Hinc Sacramenta ordinata sunt tanquam rei Sacræ & Diuinæ signa & quasi effectrices causæ, signa videlicet diuinæ gratiæ & fauoris cœlestis *τὴν χάριν*, quorum ope homo ad debitum cum DEO concentum conducitur. Cum igitur homo filius iræ peccato turbulentisq; passionibus dissonus nascatur; pro eius temperamento, baptismi concessum est Sacramentum, in quo abluitur, virtute & efficacia, ipsius Sacramenti à CHRISTO instituti (dummodò nulla obstiterit indispositio) cum DEO temperatur.

Harmonia
virtutum.

quomodo
vniamur
DEO.

7 Sacramen-
to con har-
monia.

Baptismus.

Pœnitentia. Diffidet præterea homo, & quotidianis operationibus deficit, in quibus iuxta legis præscriptum, nec tota mens, nec tota anima, nec omnes vires consonant, vnde defectus & dissonantia quotidiana; Ad Animam igitur in suam harmoniam restituendam, sacramentum pœnitentiæ institutum est, qua & ratione conversionis ad DEVM Sacramentum atque absolutionis efficacia, dissona coaptantur. Quoniam verò quotidianis

Eucharistia. gulæ irritamentis homo maximè dissonus redditur; ad eum in harmoniam restituendum, Sacramentum Eucharistiæ datum fuit, totius harmoniæ spiritualis fons & scaturigo; hoc enim, quod contagioso carnis odore infectum est, reparamus, corpusque humilitatis

Matrimonium nostræ, vt coaptetur, configureturque corpori cahreritatis suæ, disponimus: Quod verò in prolis generatione carnis lenocinio deturpatur & absolum fit, id Sacramento Matrimonij debitè seruetur & reparatur: Confirmatione verò dissona à fide dubitatio tollitur, animusque ad currendam viam mandatorum domini corroboratur. Extrema Vnctione

Confirmatio homo ab omni contagione & cuncta quæ relicta est, dissonantia liber, in absolutam concordantiam asseritur; Sacro verò Chrismate siue Ordinis Sacramento, dum Christi in terris Vicarius constituitur, omnium perfectissimam harmoniam per iustitiam, & potestatem sibi diuinitus traditam, in mentibus hominum resonare facit.

Extrema unctio. Vides igitur quomodò homo Sacramentis purgatus ornatusque, præterea frequentis virtutum exercitio ab omni dissono exutus, perfectio symphonismo tum secum, tum cum DEO, & proximo conspiret.

Ordo:

REGISTRVM VII.

Symphonismus Mundi politici siue de Musica politica.

Quemadmodum in vno corpore physico, membrorum concordia & colligatione, actiones suas harmonicas mens exerit & perficit, vnoque spiritu, eadem membra colligat; haud secus vnum imperium, dum potestate vnus vel plurium vnitorum in Republica regit, imperat, cuique prouidet, leges dicit; firmat concordiam, humanæque societati necessaria exequitur, communicat commercia, actiones & amicitias conuenientibus præceptis, quæ vel natura vel necessitas suadet, inuiolata conseruat; pulcherrimam in hoc politico mundo, mundo vtrique paulo ante descripto prorsus analogo, harmoniam deducit; & sicuti in fidibus & tibijs atque cantu ipso concentus est quidam tenendus ex distinctis sonis, quem immutatum ac discrepantem aures eruditæ ferre non possunt, iisque concentus ex dissimillarum vocum moderatone concors tamen efficitur & congruens; ita ex summis, infimis, medijs, interiectis ordinibus ac sonis, moderata ratione ciuitas consensu dissimillimorum consistit; & quæ harmonia à Musicis dicitur in cantu, ea est in Ciuitate seu Republica concordia, arctissimum atque optimum omni in Republica incolumitatis vinculum, quod sine iustitia nullo pacto esse potest. Iustitia, autem nisi ab Authoritate alicuius, qui supremam habeat potestatem, suum effectum, teste Tullio, consequi non potest. Quot verò sunt Reipublicæ species, tot debent esse supremæ potestates, in vnaquaque vna; Sicuti in vno corpore physico, vna quæ imperat anima, vna vitalium operationum per totum corpus diffusarum moderatrix, non duæ; in Mûdo vnus DEVS qui ineffabili sua prouidentia omnia in eo, concentu moderatur & dirigit; duas autem in Republica potestates esse supremas, æquali potentia & imperio res administrantes fieri non potest; cum supremum in suo ordine priorem non admittat, nisi subordinetur ad aliquid, si duas constituas, iam dissonantia politici corporis in foribus est, dum ciuili corpore diuiso, ex vna duæ vt sint Reipublicæ, necesse fit. Nec obstat supremam potestatem administratores distributoresque admittere plures; hi enim non supremam, sed vnam omnes, vt in Aristocratia atque Democratia fit, habent potestatem; In Monarchiâ, verò penes vnum rerum omnium potestas est, à quo reliqui, qui sub eo Re-

Harmonia politica

In Republica vnitas administrari debet.

Monarchia

publicâ principatum vel Regnū per partes sibi creditas moderātur,pendent; suamq; Rex per præpositorum ministeria non secus ac vis animæ per totum corpus diffusaque membra veluti per instrumenta quædam, suam exercet Authoritatem; . Sicuti harmonia in hoc vnico consistit, vt vna chorda aut fistula semper grauius & grauius, aut acutius & acutius *διὰ τῶν* siue tonatim sonet, ex quarum denique artificioso symphonismo intentata melodia nascatur.

Hinc summus ille rerum Harmosta mox ac magnum illud mundi systema harmonicum ineffabili quadam registrorum varietate condidisset, veluti Archichoragus, singulis quibusque creaturis, coelis, elementis, animalibus, arboribus, fontibus & fluminibus reliquisque, quæ fecit operibus, proprios sui generis principes & choragos constituit. Spectamus huius rei necessitatem in omnibus penè rerum naturalium classibus; homo dum nascitur, nè pereat, alio, qui ipsum dirigat, indiget; omnia animantia vnus regit homo; hominem ipsum in eo diuinior pars anima, in ipsa anima duæ partes, irascibilis & concupiscibilis rationis dictamini subijci debent. Inter membra corporis vnum est præcipuum, cuius arbitrio omnia reliqua mouentur, siue illud sit caput, siue vt alij, cerebro cognatum cor: Hoc pacto Angelis Angelum principem, spiritibus spiritum; sideribus sidus, Dæmonē Dæmonibus, auiibus auem, bestiam bestijs, serpentem serpentibus, piscem piscibus, hominibus præfecit hominem, qui est Verbum Incarnatum Christus IESVS. sitque adeò imperare, regere, subijci, regi, & gubernari iuris naturæ, diuinoque & humano gentium, & ciuili prorsus consentaneum; certè cum mira hæc mundi diuersitas ex quatuor elementis, contrariarum qualitatum spiritualium corporaliumque rerum substantijs constet, nisi is certa subordinationis harmonia & symmetria colligaretur, certisque legibus subiectionis regiminisque temperaretur; pulcherrimum mundi harmonicum corpus breui consumi necesse foret; nec enim possent partes tam diuersæ in eo perseuerare, si singulæ perse promiscuo & indifferenti regimine opera sua perficerent; quin potestas potestati æquali occurrens perpetua discordia & irreconciliabili dissidio omnia possideret, aliena quæ quæ regere non nouit, nec conueniunt, in suam perniciem vsurparet.

Politicus status imago gubernantis DEI.

Exemplum rerum naturalium.

Ordo itaque in omnibus necessarius est, vt pulchrè Bonifacius relatus à Gratiano; Ab hoc, inquit, dispensationis diuinæ promissio, gradus diuersos & ordines constituit esse distinctos, vt dum reuerentiam minores potentioribus exhiberent, & potentes minoribus dilectionem impenderent; vera concordia fieret, & ex diuersitate contextio, & rectè officiorum gereretur administratio singulorum. Neque enim Vniuersitas aliā poterat ratione subsistere, nisi huiusmodi magnus eam differentiarum ordo seruaret. Quia verò quæque creatura in vna eademque qualitate gubernari, vel viuere non potest, cœlestium militiarum exemplum nos instruit: quia dum sunt Angeli, sunt & Archangeli, qui, licet non sint æquales; sed in potestate & ordine, sicuti notum, differt alter ab altero: sicuti enim vt supra quoque dictum est ex diuersi toni fidibus ad symmetriam intensis, sonus dulcissimus, inò grauib; medijs & acutis coniunctis, melodia nascitur suauissima: ita Societas in Republica imperantium & obedientium; diuitum, pauperum; Nobilium, plebeculorum; Doctorum Artificum, & id genus diuersorum graduum, personarum, statuum efficitur pulcher quidam concentus, concordia laudabilis, felix & penè diuina. Quod enim vni voci deest, ex alia suppletur, & quod vni deest, ab alia communicatur, neque enim bona harmonia nasci potest ex vnus toni chordis, vel ex instrumento, cuius omnes in vnisonum extensæ sunt fides. Ita Respublica consistere minimè posset, si omnes essent æquales; apparet harmonica hæc æqualitas ex ipsis diuersis statibus, quibus diuina prouidentia homines constituit, dum alium summum sapientiæ apicem attingere; alium in ignorantie abyssso submersum vix à bestijs distare; alium omni virtutum genere refertum; alium nullo animi ornamento præditum esse; Alium item ad summum dignitatis apicem, alium ad incitas & infimam paupertatem depressum, alium abundare, egere alium, alium diuitem, pauperem alium, alium perpetuis delicijs opumque affluentia gaudere, alium perpetuis laboribus vitam miserabilem agere, videmus. cur itaque

Ordo mundo necessarius.

Diuinæ prouidentie vis in diuersis statibus hominum.

mira distri-
butio rerum
in mundo.

Harmonia
status poli-
tici.

bonitas DEI non omnes æqualis conditionis fecit? Hanc iniquam mortalium sortem nobis obijciunt ij, qui omnem prouidentiam impiè negantes, omnia casu euenire arbitrantur. Quæro ego ex ipsis contrà, cur ipse opifex non fecerit omnia animalia Angelos, aut omnes planetas Solem, siue omnia membra oculos, si enim omnes artus essent oculi, vbi manus, vbi pedes, vbi os, stomachus, aliaque membra corpori necessaria? Et si omnes planetæ Sol, vbi Luna, suscipiens siderum genitura, vt nobis partum edat? vbi Mars roborans, Iuppiter æquans, Mercurius acuens, Saturnus consolidans, Venus amore connectens? Et si omnia animalia Angeli, vbi homo peculiaris imago DEI? vbi equi ipsum portantes? vbi boues & oues humani victus ministri imò cibus? vbi animalia & iumenta, quæ ad mundi ornatum & hominis seruitium producta sunt. Sicuti igitur non est consonantia, si quilibet neruus instrumenti esset nete aurhypate, mese aut paramelese vel quoddam huiusmodi *ισόφωνον*, cum ex paribus disparibusque chordis aut vocibus, prout harmonia mundi requirit, consonantia generetur; Si enim, omnes Doctores, Sapientes, Principes, diuites, mundum perire necesse foret: in hac igitur diuersitate ingeniorum, professionum, in hoc diuerso fortunæ iactu, politici mundi symphonismus primario consistit, & sicut in humani corporis structura, diuersa membra diuersis officiis destinata in bonum vnum, bonam conseruationem indiuidui conspirant: ita & diuersa politici mundi membra in Reipublicæ salutem conseruationemque conspirare debent. Quocirca totius humani generis pulchritudo in indiuiduorum varietate est, quæ diuersissima summus moderator, in vnus mystici corporis sub CHRISTI *θεαθρωπια* harmoniam traxit. Quæ consonantia & mundi & politici corporis, tanta elegantia ac suauitate conducta est, vt nulla perfectior inueniri queat.

His igitur natura differentibus, assignata sunt dona varia vnique iuxta propriam virtutem & dispositionem, quibus etiam præmia redduntur secundum opera ipsorum, proportionem geometricam, vt quæ sit proportio munerum ad munera, & meritorum ad merita, eadem sit proportio præmiorum ad præmia, atque hac proportionem non DEVS duntaxat reddet singulis præmia, sed & Reipublica ciuilis, quæ mundani imò archetypi mundi imago quædam est, gubernationem suam instituit. verum de triplici proportionem postea fusiùs loquemur.

Harmonia
Reip. consi-
stit in obe-
dientia sub-
ditorum Prin-
cipi facienda

disharmonia
Reip. in quo
consistat.

Porrò, tam diu Reipublica harmonicum statum conseruat, quamdiu membra capit, hoc est, subditi Principi perfectà concordia & pace fuerint confederata; tota verò harmonia Imperij & Reipublicæ mox destruitur, vbi dissidentia, dissidium, vbi Religionis mutatio & animorum contra Principem factiones fuerint exortæ; si præterea Princeps quoque in Tyrannum degeneret, subditorum bonum non quærat, si moribus & inclinationi subditorum non condescendat; si luxu, superbia & auaritia diffuat; si iustitia, seposita; omnia promiscua & impunita quadam peccandi licentia confundantur. vbi non verè viuatur, vbi quisque suo emolumento bonum metitur publicum, vbi salutem propriam alterius duntaxat excidio meditatur, vbi omnis iustitia torpet, omnis ordo & disciplina discerpitur, fides abruptitur, laxatur pietas omnis, vbi erga proximum quemque humanitas plusquam barbarica feritate refrixerit; dum enim vnus Reipublicæ membrum alterum alteri non compatitur, marcescit totum atque in tabum diffuit. Et sicuti corpus harmonicum mox destruitur, vbi vehemens humorum discrasia suas habenas laxauerit; ita Reipublica vbi iniuria regum, morumque pessimorum consuetudo insurrexerit; Contrà vti corpus per animam perficitur, ita Reipublica per Religionem (loquor autè hic de vera illa & solum Salutifica Religione orthodoxa, Catholica) Nam vti anima est tota in toto, & tota in qualibet parte, ita ad harmoniam Reipublicæ conseruandam, Religio vna, vni omnibus fidei articuli, quos credant, tenendi & obseruandi sūt. Sine qua Religione, nec princeps suum officium, nec subditi faciunt, sine ea nulla Societas, quia nulla fides; non iustitia, non virtus, sed fraus, licentia, proteruitas, & vno verbo hominum rerumque omnium nascitur confusio. & quemadmodum inter animam & corpus, ita inter Regem & subditos, inter Principem & populum, summa debet esse cōspiratio, sine qua meritò totius ciuitatis & fundamēta veluti periculoso fulmine discinduntur?

Religio Rei-
pub. conser-
uanda est ne
cessaria.

tur? Nam quod regnum tutum, cuius custos populi metus est? Quæ ciuitas salua, in qua multitudo vi& armis suppressa uiuit? ut igitur Respublica perfectè sibi consonet, tritonus tollendus, euitandus tritonus cum diapente; diatessaron cum semiditono aut ditono prorsus eradicanda, diapasen cum diatessaron, similiaque maximæ dissonantiæ monstra omnibus modis fugienda, hoc est, dissidia, tumultus, morum pessimorum vigor, dictæ Religionis in varias hereses discissio, haud quaquam permittenda; fuerunt enim hæc nullo non tempore maxima ingentium calamitatum euerisionisque Regnorû, Imperiorumque seminaria.

Atque ex hisce fufius forsan, quàm par erat declaratis, sat constat, in quo vera in Republica harmonia consistat. Nihil igitur restat, nisi ut modò ostendamus, quænam triplici politici mundi statui Monarchico, Aristocratico & Democratico Oeconomicoque ut in perfectam harmoniam coalescant, singulis competat proportio.

De tribus proportionibus triplici mundi statui competentibus:

TRes à Geometris proportionum species considerantur, Arithmetica, Geometrica & Harmonica; quando numeris aliquot, non attentà eorum magnitudine adduntur æqualia, tunc est proportio arithmetica.

Quanto enim 6 maior est 3: tot scilicet unitatibus 12 maior est quàm 9, estque proportio disiuncta.

<i>Proportio Arithmetica disiuncta.</i>			
3	9	5	
3	3	3	
	Adde	6	12
		8	æqualia

Coniuncta est, quando initio factò ab aliquo numero quocunque, adduntur illi continuè æqualia.

<i>Proportio Arithmetica coniuncta.</i>			
Adde	3	6	9
		12	æqualia

Quando verò numeris aliquot attentà eorum magnitudine adduntur similia, dicitur proportio geometrica disiuncta: Nam sicuti ad 3 additur triplum, 9, sic ad 9 triplum, 27, & sic in infinitum.

<i>Geometrica disiuncta.</i>	
3	9
27	

Cum verò initio factò ab aliquo numero, semper additur illi, vel pars vel multiplex similis, dicitur coniuncta, ut enim 8 ad 12, ita 12 ad 18, estque medietas geometrica 12; medium geometricum proportionale inter 12 & 27 est 18.

<i>Proportio geometrica coniuncta.</i>	
8	12
18	

Harmonica proportio dicitur, in qua excessuum inter tres numeros eadem est proportio, ut in 3, 4, 6 quicunque tales tres numeri sint, siue verò harmonici siue non sint, semper in ijs verum est, rationes æqualium esse certo modo confusas; verum cum de hisce medietatibus expresso & fufissimè in 3 libro actum sit, eò Lectorem remittimus. Quare superest ut ostendamus, qui huiusmodi proportionum politico statui competere possint.

<i>Harmonica proportio.</i>	
3	4
6	

Cum itaque tres sint politicæ formæ, Democratica siue popularis, Aristocratica siue Optimatum, & Monarchica siue Regia. pulchrè Democraticæ Arithmetica, Aristocraticæ Geometrica, Monarchicæ denique formæ optimè harmonica competet proportio. Nam sicuti in Arithmetica æqualia sunt incrementa numerorum omnium, tam magnorum quàm paruorum. Sic in Republica populus vult æqualia esse omnia onera & commoda, & honores & Magistratus, nec vult tolerare respectum vllum personarum, ut cum vult omnibus esse ius venandi, siue nobiles sint, siue ignobiles, siue diuites siue pauperes. Quod si quæ res est, quæ non patitur diuisionem inter multos; eam populus vult fortiri, quia fors cœca est, nobilem ab ignobili, diuitem à paupere, benemeritum ab immerito, virtuti deditum à vitioso, ingeniosum à stupido minimè internoscens, tum etiam aliquis se putat æquari cœteris, si cum ijs super talibus, siue iam bona, siue mala

Tres species
Politicae.

Democratia
Arithmetica
proportionem
amat.

forte adipiscatur, sortitur; vbi sortis loco etiam alia possunt esse acquirendi media.

Aristocratia
geometrica
proportionē
requirit.

Contra sicut in geometrica proportionē excessus numerorum assimilantur numeris ipsis, vt magnus numerus magnum habeat excessum; Sic in Optimatum Republica distinguuntur personæ, distinguuntur onera, præmia, magistratus, munia, & præstantissima reseruantur Optimatibus, reliqua relinquuntur populo; vbi necesse est seorsim inter singulas factiones admitti etiam Arithmeticam proportionem, de ijs enim quæ sunt populi, sortientur omnes, qui sunt in populo; de ijs, quæ sunt Optimatum, omnes Optimates; nisi enim hoc fiat, perpetui erunt in populo gradus Optimatum vsque ad vltimam populi faciem; perpetui quoque inter Optimates vsque ad Reipublicæ Principem, qua ratione non Respublica, sed regium quoddam Ciuitatis genus erit.

Monarchi-
cus harmoni-
cam propor-
tionē amat

Regius verò status, & si vel maximè proportioni geometricæ assimiletur; eò quod omnia Magistratû iura Regi reseruantur; sicuti ipse vel nobili profapia, vel armis aut virtutibus cæteris præstat omnibus, gubernandi tamen ratio in hoc statu rectissimè ex vtroque proportionis genere temperari potest; Nam vnus Rex arbiter omnium non cæco impetu, vt fors; sed virtutis, meritorum, ordinis, graduumque rationibus, quæ licet, omnia inter Optimates populumque dispensat; omnes iustitiæ distributiæ & commutatiæ partes exequitur; quæ vtriusque proportionis coniunctio ad proportionem harmonicam constituendam sufficit: ita vt ex iustitia, quæ rationes omnes gubernandi complectitur, triplex forma iustitiæ resultet, commutatiua, quæ in proportionē Arithmetica, distributiua, quæ in geometrica; Musica quæ in vtriusque proportionis miscella consistit, resultet, quibustres Themidis filiæ *Euphrosia*, *Emancia*, & *Euphrosia*, lex, æqualitas & pax, veluti trium propositarum proportionum tutelares quidam respondent.

Rarum ex-
plum comu-
ratiuæ iusti-
tiæ.

Quarum quidem proportionum luculentum habetur ex pedia Cyri exemplum; Cy-ruse nim puer, cum hominem procerum curta tunica indutum conspicatus esset, pumilum iuxta, tunicâ laxâ; censuit commutandas illis esse tunicas; vt cuique quod comodum esset, obueneret; Magister suum cuique relinquendum edixit; Quod si pro-cero fuisset iniunctum, vt pumilo aliquid pecuniæ solueret; & sic demum permutatio fie-ret; optime cõsuluisse Magister discipulo videri potuisset; Hic Cyrus geometricâ vrsit pro-portionem, admenius corporibus vestes, Magister Arithmeticam, possessiones vtrique suas tuitus, at tertius respexisset vtrumque simul, tam corporum indigentiam, quam co-pias cuiq; suas saluas; itaq; harmonica ex vtraq; priorum mistam legit, hoc pacto co-mune vtriusque commodum suauitati comparatur contentus. Patet & hoc tempera-mentum etiam in remuneratione; Medicus enim ad calculum vesicæ detrahendum au-reos sæpè 500 exigit, ab egeno verò non nisi pauculos; & si quidem arithmetica aut geometricam vndique analogiam confectaretur, alter quidem calculo, alter fame interiret, sed harmonica ratione, huic quidem opes, illi salus compararetur. Spectatur & harum proportionum vsus in legibus connubiorum; v. g. si patricij patricias ducere iubeantur, plebei ad plebæias, geometrica similitudo est. Sin in omnibus promiscuè co-nubia vel sorte quærere, vel forma, opibus, virtute, sine generis respectu, contendere quantum possis, nec vlla conditio vetita, erit hæc conditio arithmetica. verum ibi ciuiū animi diuelluntur in factiones, hic confunduntur ordines, vtrumque perniciosum Rei-publicæ. Vndè suadent Legistæ, patricijs tenuioribus subindè permittere connubia, plebeia opulenta; plebeis diuitibus patricias inopes; hoc enim vtrique ordini commo-dum, Nobilibus quidem, vt aucti opibus tueantur statum, quem obtinent, & feminae huius ordinis maritentur; plebi verò vt patefacto ad honores aditu, virtuti dent operam, denique Reipublicæ, vt ordines mutua se charitate complectantur; Idem in lege sym-positorum obseruandum est, in quâ non sola geometrica, non arithmetica sola, sed ex v-traque commista harmonica proportio locum habet; inepta siquidè est æqualitas arith-metica in symposijs, si promiscuè nullâ sexus, conditionis, ætatis, status habitâ ratione accumbant; insulsa & geometrica, si enim omnes docti, quid proderunt imperitis? Si clamosi clamosis, quis Author ipsis modestiæ? si melancholici, melancholicis, quæ in-

Exemplum
à Litho:omo

Harmonica
proportio in
legibus con-
nubiorum.

In sympo-
siacis legi-
bus harmo-
nica propor-
tio seruanda

loco deliciarum iucunditas iuxta harmonicam igitur proportionem lex temperari debet. Spectatur & hæc harmonica proportio & concordantia, hoc est in totius humanæ vitæ ambitu amor, qui fundamentum est amicitie. Quod si mera æqualitas officiorum inducitur lege arithmetica, nulla erit nisi inter æquales amicitia, quod si inter inæquales mera & exquisita similitudo officiorum Geometrica, neutrobique amicitia erit, sed perpetua negotiatio, officiorumque nundinatio commodi sui causa: hinc necessaria patroni & clientis confociatio, sine qua, nulla amoris demonstrandi libertas, nil spontaneum; atque adeo pulcherrimè hæc æqualitas arithmetica assimilatur regulæ ferreæ, quæ flecti nescit; similitudo Geometrica regulæ Lesbix plumbeæ omnibus angulis accommodabilis. Harmonica verò regulæ lignæ assimilatur, quæ flexa è vestigio redit: In gubernatione omnis generis politiarum, rigor legum iudicisq; officium æqualitati arithmeticæ comparatur; quæ non tantum suum cuique ad amissum tribuit, sed etiam pœnas irrogat delinquentibus æqualiter sine personarum respectu, quaque iudices ad leges adque allegata & probata, vt secundum eas iudicent, etiam si iniquæ leges videantur, adstringuntur; vicissim æqualitas magistratusque arbitrium mœrum, qui tamen bonus sit & ex conscientia agat, geometricæ proportionis naturam induit. Quibus alij harmonicæ contemperationis exemplo officium vel superiorum curiarum, vel omnium vel summi magistratus interponunt, quibus neque ex arbitrio mero agere licet, & tamē permittitur, vt leges pro ratione circumstantiarum in modum regulæ lignæ flectant, non frangant, easque in iudicijs secundum æquitatem interpretentur.

In legibus amicitia harmonica proportio seruanda.

comparatio

Iudicis officium cōuenit Arithmeticae proportioni.

Magistratui geometrica proportio competit.

Porro in legibus vestiarijs, plurimum habetur, de proportionem geometrica, vt quanto quisque altiori dignitatis gradu consistit, tanto preciosior ei permittatur vestium ornatus: æqualitas arithmetica hic intolerabilis est. Quia tamen neque sola varietas ordinum in vestitu distinctionem postulat, sed aliqua hic ratio habenda copiarum, aliqua meritorum, neque omnes ordines vna lege constringi possint, temperamentum, vtriusque proportionis partim legibus ipsis inseri solet, partim moderatorum arbitrio relinquitur; Seruatur & hæc proportio harmonica in legibus pœnalibus iuxta iustitiæ vindictiæ requisitionem, vt videlicet pro delicti grauitate pœna inferatur delinquentibus; & pœna quidem talionis arithmeticam, mulctarum lex geometricam proportionem amat. Hoc pacto, in legibus cœteris vti suffragiorum, creditorum, restitutionum, vsurarum, remunerationum, mercedum, hæreditatum, vti semper triplex proportio spectari potest, sic omnium optima harmonica est.

In legibus vestiarijs geometrica proportio seruanda.

In legibus pœnalibus harmonica proportio seruanda.

In Democratico Imperio maximè locum possidet Arithmetica æqualitas: In Aristocratico geometrica similitudo, in qua tamen sæpè contemperationis ratio habetur, vt cum populus ipse rerum potens, sponte sua Patrijs potissimum, honores, magistratus, sacerdotia mandat, aut cum Optimates plebem honorum nonnullorum participem faciunt, fructuosissima munia solis plebeis donant, iniurias ab Optimatibus eis illatas grauissimè vlciscuntur; libertatem tribuunt fruendarum voluptatum, quæ per se statum, popularem sapit, suffragij quoddam ius plebei permittant, in candidatis ex gente Optimatum certo numero nuncupandis, ex quo numero ipsi postea Optimates, quibus volunt, magistratus credunt. Quæ quidem communio, quàm diù sponte eius ordinis, penes quem summum imperium, consistit, suauissimus etiam concordia ciuium concētus durat; at si reuocatur, primum querele emergunt partis multatæ, deindè discordiæ quasi turbato concentu, denique vel transfertur imperium, vel tota ciuitas hostibus succumbit.

Aristocratico statui geometrica cōpetit proportio.

Quomodo in Republ. harmonica proportio turbetur.

Idem in Regio seu monarchico statu, cui harmonica ratio familiaris est, tenendum erit; in quo vnus quantum cœteris omnibus præstat, tantum etiam solus summum imperij ius possidet, cœteri sub illo degunt, arithmetica æqualitate.

Hæc igitur in politica forma, potest esse gubernandi ratio trium generum; Nam si omnia munera Rex, ex æquo communicet, nulla distinctione nobilitatis à plebæis, popularis erit & arithmetica similis moderatio, non decora Maiestati summæ, cum summus ipse cum infima plebe copuletur, nullo medio interiecto ordine, ciues verò generosæ indo-

In monarchico statu arithmetica æqualitas subsistere non potest.

In monarchico statu arithmetica æqualitas subsistere non potest.

Geometrica æqualitas in monarchico statu periculosa.

In numeris demonstrantur statuum rationes.

Quæ numeri Aristocraticam formam referant.

indolis regno excedent, si nullus generis respectus. Sin omnia Rex seclusa plebe confectus & harmonica suauitate carens; populus enim multitudine pollens, tandem offensus Nobilitatem magistratibus & honoribus, Regem ipsum imperio spoliabit. Et quamuis moderator in plures gradus distinguat ordines, distinguat & munia, si tamē cuique ordini sua soli conferuet, vt Romæ tribunatus plebis solius erat, consularis patritiorum tantum; ordines ab inuicem abalienabuntur, nec firma inter se concordia in vnum corpus coalescent; Nam munia inferiorum cum ipso ordine contemnentur: adeo vt Romæ tribunatum patritius nisi eiurata nobilitate, gerere penitus non potuerit: quæ omnia pulchrè ostenduntur in sequentibus numeris 4 6 7. vbi 4 Regem, 6 nobilitatem, atque inter hos 5. harmonicam medietatem, 7 verò ab vtroque priorum discordem plebem refert, vel melius in sequentibus numeris res elucet 4. 6. 9. nam 6. cum 9 harmoniam facit, 4 cum 9 nullam facit. ita nobilitati facilior est consociatio cum plebe, quam Regi, & vt 6 est medium geometricum inter 4 & 9 vtrique concors; sic Nobilitas ceu vinculum interiecta est inter Regem & plebem infimam.

Porro Aristocraticam Regni gubernandi formam referunt numeri proportionis geometricæ disiunctæ 3 6 5 10. & disiunctionem quidem referunt in ciuitate dissidia ex ordinum seclusione nimium accurata; Denique temperamentum vtriusque gubernandi formæ in Monarchico siue Regio statu est, vt scilicet nobilitatis munijs aliqui plebæi et si pauci, & copijs oneri pares, aut virtute aliaue re commendati interueniant, vtque interdum Nobilium tenuiorum vnus plebeiz fructuosæ functionis præfectus, decus illi conferat splendore generis, quo magis id sit impofterum ad plebem commendabile, vt diuuiratus ex nobili & plebeio constituatur, vtrique ordini solatio; vt curiæ ex omnium ordinum personis constituentur; vt in deliberationibus publicis de bono publico tenues locupletibus misceantur, vt non meri virtutis & pietatis cultores habeant omnia, sed aliqua etiam fortibus, nonnulla ingeniosis, quædam prudentibus, aliqua experientiâ pollutibus referuntur, quæ pulchrè in sequentibus numeris ostenduntur 2 3 4 6, inter quos primus ad secundum diapente, ad tertium diatessaron; primus ad tertium diapason; primus denique ad vltimum, diapason cum diapente, atque adeo omnes & singuli numeri perfectè inter se consonent.

Corollarium.

Forma gubernandi quæ harmonican habet equalitatem optima est.

Forma Imperij Romani.

Monarchiam Deum refert

Hinc patet, illam gubernandi formam semper meliorem esse, quæ magis ad harmonicam proportionem accesserit, huiusmodi Monarchicus status est: Aristocraticus verò democraticusque & si harmonicas proportionem aliquo modo æmulentur, vt plurimum tamen geometricam & arithmeticam proportionem amant, & ob plurimas dissonantias intercurrentes, plerumque dissidijs & turbulentijs sunt expositi; accedit quod Monarchicus status veluti genus quoddam, Aristocraticum, Democraticumque statum veluti species quasdam includat, vt in Imperio luculenter apparet, in quo apud Imperatorem summa rerum potestas; Principes verò Imperij quid aliud nisi Aristocratiz quandam constituunt, non absolutam quidem, sed à Cæsare dependentem & subordinatam: cæterum in proprijs iuribus facultatibusque liberi; Ciuitates verò liberæ, quid aliud referunt, nisi Democratiam quandam, & si non omnibus numeris absolutissimam; sed à Cæsare dependentem eidemque subordinatam; quæ pulchrè quoque hisce quatuor numeris 1 2 3 4 vniuersam harmoniam comprehendentibus, vt libro 3 fusè ostensum est, demonstrantur: per vnitatem intelligimus Regem siue Monarcham D E I Opt: Max: in Republica veluti Vicarium quandam; per binarium, sacrum Ordinem, Religionis præsidem, sine cuius accuratissima conseruatione corpus politicum in sua harmonia conseruari à *Natura* est, vt supra diximus: per ternarium, militarem siue statum equestrem, quo dissidentes animi veluti per syncopationem quandam musicam in ordinem & harmoniam rediguntur; per quaternarium denique populum indigitamus, priori ordini

dini respondet mens siue intellectus architectonicus Monarchæ; secundo ordini rationatiua facultas in syllogismos sese distendens. Tertio ordini, irascibilis; quarto denique concupiscibilis facultas congruit, quarum etiam sedes in cerebro, pectore, ventre, Placito harmonicis interuallis dispositas demonstrat; earumque primæ Imperium; secundæ consilium, tertiæ ordinem militarem, quartæ plebem attribuit, his verò quatuor Cardinales, Iustitia, prudentia, fortitudo, temperantia quatuor Rerum publicarum columnæ apprimè quadrant.

Quicumque igitur Princeps gubernationem suam harmonicè iuxta dicta attemperare statuerit, is procul dubio omnibus dissonantijs sublati perpetuam felicitatem assecutus dici poterit. Quod quidem temperamentum nihil aliud est, quam medietas illa harmonica inter vtrumque enorme veluti mediatrix quædam. Visa est hanc ipsa sagacissima natura agnouisse, dum singulis rerum classibus media quædam interijcit inter terram & topium argillam; inter metallum & lapides, æreas glebas; inter stirpes & lapides coralla; inter animalia & stirpes Zoophyta; inter quadrupedes & pisces amphibia, inter aues & pisces, pisces volantes; inter homines & bestias simias & syrenes; inter bestias & Angelos hominem mortalem corpore, vt illas, at immortalem vt hos; inter Cælum Empireum & elementare, stellatum; inter Angelicam & elementarem naturam, hominem; inter humanam denique Angelicam, & diuinam Christum vnicum Mediatorem, hominè diuinæ naturæ participem Deus constituit. Singula singulis per huiusmodi media veluti vinculis quibusdam, vt ordo rerum harmonicus conseruaretur, connectens, medio enim sublato, iam totius harmoniæ decor vt pereat, necesse est. Hic enim quemadmodum in humana fabrica, quoties fatiscente spiritu naturali, & animalis deficit, horumque consensu mox & vitalis tertius, aut ex corde afficitur cerebrum, ex cerebro hepar aut venter pertubatur; hinc inter medicos varij varia consulentes, alij in caput mali conijciunt causam, alij in ventrem, hepar, vterum aut liem: cum interim sit vnus effectus propter humorum duntaxat partiumque sympathiâ multiplex, vnde & illi continui defluxionum atque exhalationum circuli extremâ minantur ruinam, nisi & medicamentis pluribus in vnitatem comparatis, & vni toti & promiscuè partibus singulis consulatur. Ita nimirum in ciuitate, si quisque solum se sapere putet, si sibi consulat soli, & secum agi feliciter censeat, res vbi priuatas in portu collocat, fato interim communiore venturam procul perniciem non animaduertat; quodque, vlex inflammato digito pedis sub bindè accensa febris, & cordis præcipuum viscus laboret, ex oculo incenso cerebrum inflammatur, ex solis defectu Lunæque elementa turbentur; huiusmodi verò consensus primaria vincula sunt, ipsa religio, iustitiæ leges & rerum omnium pro cuiusque statu vel ordine summa mediocritas. Modus autè, quo res dispersæ ciuium in vnitatem denuò redigantur, primus est per illas naturæ communissimas leges, deinde ciuiles & municipales primorum asseclas; accedunt hisce Medicinæ, iurisprudentiæ atque Theologiæ practicæ, iuxta connexum illum perpetuum animorum, corporis atque fortunæ ferè communes leges, atque ab origine nobis insitæ notiones, quarum intuitu particulares Canones fabricantur, cuiusmodi sunt sequentes: *Non aufertur effectus non ablata causa. Actus omnis intemperantiæ & auctus, vel in adstrictione nimia vel fluore versantur, vel in excessu defectu nimio. Contraria contrarijs curantur: Similia similibus conseruantur. Parua incendijs magnas vires negligenter sæpè assumere, & ideo malorum principijs occurrendum. Turpe rescindendum, nè pars sincera trahatur. Extremis morbis extrema media adhibenda; Nullum violentum perpetuum. Moderata durare. Omnè mutationem subitam ad contraria maximè periculosam. Hæc & sexcenta similia in monumentis Veterum extant; Quæ considerare Principis est non circumspecti tantum, sed & supra omnem affectionem penitus constituti, quique instar Herois Semidei supra elementarem sortem & sub lunares turbines afflictis rebus turbatisque passim consulat, ipse in tranquillis positus extra annis solisque vias neque amore priuati boni, neque vnus odio, vel alterius, vel vindictæ studio propter offensam leuem, in ciuitate aut regno quippiâ instituat, quod vel ab æquitatis lege publica vel clementiæ moderatione recedat: vno enim*

Comparatio
medietatis
cum rebus
naturalibus.

Exempla à
medicina.

Quomodo
Resp. disper-
sa in vnum
congregetur

Regulæ &
Axiomata
practica.

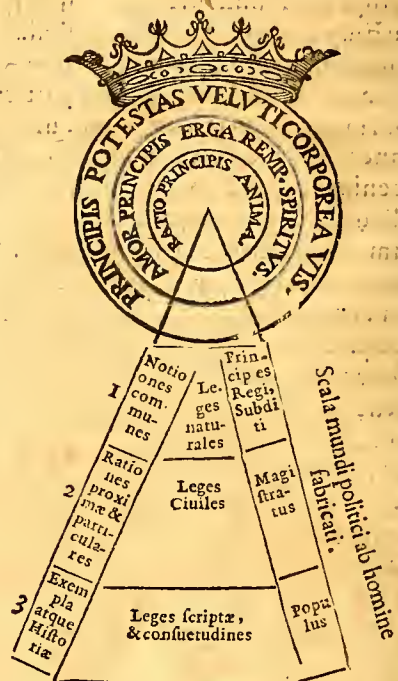
Qualis de-
beat esse
princeps.

Catastro-
pha variz
obdissonan-
tiam intro-
ducta.

enim inconueniente dato, plurima consequuntur; eadem passim finis est ratio, eorumque quæ ad finem diriguntur. Sunt autem & spes & metus tyranni potentissimi, teste Luciano, quibus ferè subijcitur Orbis hic vniuersus, quibus omnis calamitas primum, omnisque concussa calamitatis cardo versatur: Nam horum impulsu ipsa dissoluitur vnitas in multitudinē, consensus in dissensū, consona vertuntur in dissona: rerum omnium infandæ sunt vicissitudines, legum iudiciorumque plurimæ corruptelæ, & ex priuati quæstus vel commodi studio calamitates publicæ, præsertim, si à capite vel à præcipuis visceribus morbus incipiat; sitque postremò, vt qui vel Asiæ totius, vel Europæ vel Africæ Victores olim sunt celebrati, Pompei, M. Antonij, Scyllæ, Neronis similesq; intercutaneis tamē dissidijs miserrimè afflicti, & ab hoste domestico obsessi grauitè, seipsos vincere non potuerunt: euecti subitò, in felicitatis apice veluti collocati, postquæ sui amplius non meminerunt, delapsi turpiter, & citius quam conscenderant, vitam deinceps miserrimè in tenebris luctuque traxerunt. Et vt tandem concludam, apponam hic vniustrinam Reipublicæ imaginem, qualis in Principe viro ad harmoniam politicā, conseruandam spectari debet.

Compositio
statuum cū
mundi poli-
tici.

A Rege itaque vel Principe, vti ex continuo & perenni fonte manare debent, primò iustitia clementiæ iuncta. Secundò fortitudo veritati atque prudentiæ iuncta. Tertiò temperantia, quæ tria sunt veluti prima politicæ harmoniæ principia, media verò sunt, retributio bonorū, pœna malorum; compositio bonarum rerum & malarum sequestratio; mediocritatis deniq; conseruatio. Finis erit fuga mali, amor boni, concordia & pax, vbertas æquabilis & limitem non transcendens; & quemadmodum in homine tria considerantur, quibus tota machina microcosmi motionēs suas perficit, ita & in Republica est anima, spiritus, corpus; Animam Reipublicæ referunt rationes communes, rationes particulares, exempla & historiæ; Spiritum Reipublicæ leges naturales, ciuiles, leges scriptæ & consuetudines. Corpus denique Reipublicæ principes Regi subditi, Magistratus, Populus, quæ principi quoque applicantur, cuius potestas vim corpoream, amor ergà subditos spiritum, ratio siue intellectus Architectonicus, animam exhibet. Quæ omnia pulchrè in subiecta figura vnà cum harmonicis differētijs spectanda proponuntur; atque in hac eadem figura ceu anacephaleosi epilogismoq; politicam musicam comprehensam claudimus.



A Rege veluti centro in continuum fluunt.

REGISTRVM VIII.

Metaphysica harmonica siue Musica.

§. I.

De Animæ compositione.

Qui ex Veteribus Philosophis animam ex eodem & diuerso compositam asseruerāt ipsam haud incongruè Numero assimilarunt. Res in ternario patefiet; Sicut enim

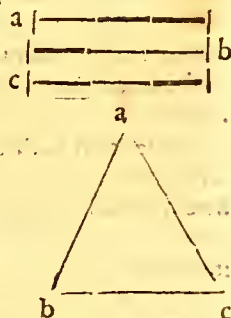
enim ternarius simplex est, utpotè infectilis, neque vilius aut remissionis, intensioisve capax, ex pari tamen & impari compositus est, non quidem compositus nisi seipso, ante numerum enim teste Platone nihil concipi potest; Si enim quispiam ante ternarium tres conceperit vniones, illæ nisi eas vnitas conceperit, ternarium minimè constituent; At tres vniones vnità propriè ternarius est. Ex se igitur componitur & quia ex seipso componitur; ex vno & altero, ex eodem & diuerso, ex pari & impari ex sectili & infectili ut componatur, necesse est; At hoc pacto compositus numerus, quasi seipsum mouens concipitur; Atque hanc ob causam Veteres animam rationalem numero pulchrè assimilabant: Est enim simplex & composita, ita tamen composita, ut non ex alio, sed cum ipsa non sit, nisi immediatè à DEO, qui est ipsa simplicitas, ab ipsa pura simplicitate manans sit composita simplicitas; vnde anima sicuti numerus viuus est ex pari & impari, sectili & infectili composita, ita in quantum vita, numerus numerans, ex sensibili seu sectili; & intellectualem seu infectili composita concipi potest. Hinc in seipsa harmonias intuetur, harmoniam enim extrinsecam noetico intrinsecæ harmoniæ in corruptibili radio mensurat; & cum intra se numerum habeat omnia numerantem omnium rerum proportionem harmonicam sua pulchritudine continebit. Loquimur autem hic de numero non mathematico, sed de numero symbolico & rationali, qui ex diuina mente procedit, cuius mathematicus imago quædam est & similitudo, sicut enim mens nostra se habet ad mentem diuinam, ita numerus mentis nostræ ad numerum mentis diuinæ. Verum ut hæc luculentius demonstrarentur.

Animæ compositio quomodo ex numeris facta intelligatur.

Quis numerus hic intelligatur.

Sciendum est, non posse esse nisi vnum infinitum principium, & hoc infinitè simplex; primum autem principium, ut philosophi vocant, non posse esse infinitè simplex, neque compositum ex alijs ipsum componentibus, cum enim componentes eum partes natura præcederent, primum principium esse non posset: Concedendum est ergo, primum principium sic esse compositum, ut tamen non sit ex alijs, sed seipso compositum; at fieri non potest, ut aliud quidlibet assignari possit tali ratione compositum, nisi numerus, vel ut numerus nostræ mentis, ergo; Rem totam pulchrè ob oculos ponit triangulum æquilaterum, cuius ratio & essentia concipi minimè potest, nisi tres lineæ æquales in triangulum componantur: Separatim enim consideratæ a. b. c. uti non vniuntur, ita trianguli essentiam quoque referre non possunt, sicut ergo triangulus, nisi tribus lineis rectis æqualibus vnitis concipi non potest, ita nec ternarius, nisi tribus vnitatibus vnitis, quæ vnio compositum quoddam efficit, non ex materia & forma, sed ut dictum est, ex vno & altero, ex pari & impari, sectili & infectili coalitum. Haud ab simili ratione Anima, ut paulò post declarabitur.

Primum principium quod



Porrò cum in numero præcisè vnitatem intuemur, non aliud nisi incompositam intuemur compositionem, seu ut clarius loquar, simplicitatis compositionisque siuè vnionis multitudinisque ἐκπόρευσις siue coincidentiam. Cum enim, in numero compositam intuemur vnitatem, perfectam ilicò harmoniam, qualem in vnitatibus harmonicis diapason, diapente, & diatessaron reperimus, contemplamur. Est enim harmonica habitudo vnitas, quæ sine numero concipi nequit; Qui verò habitudinis partium toni & diapason bifariam diuisi profundius rimabitur, inueniet eadem prorsus ratione eas ad inuicem se habere, ut latus quadrati ad eiusdem diametrum, inueniemusque numerum simpliciorum, quam ut eum mentis humanæ ratio attingere possit; Cum enim nulla ibi sit proportio, neque numerus esse potest, numerus verò sine habitudine concipi non potest, & tamen hunc numerum parem simul & imparem esse oporteret. Quod quam conceptu difficile sit, quis non videt? Habemus igitur, quid sit, & quomodo fiat primum principium, cuius typum numerus gerit, & quod non sit aliud quam numerus symbolicus; numerus enim est subiectum proportionis, proportio est locus formæ, & sicut esse nequit sine numero proportio, ita sine proportionem apta & congrua formæ, forma

Harmonice & Geometricæ compositiones.

K k k resplen-

Vnitas exemplaris sine numero concipi nequit.

resplendere nequit. Vnde & consequenter patet, quomodo vnitas exemplaris infinita nisi apta, quæ in numero consistit, proportionem, resplendere nequit. Agit enim mens æterna, ad instar Musici, qui vt conceptum suum foras producat sensibus obuuium, plures voces in proportionem harmoniæ congruentem redigit, adaptatque; ita fit, vt in illa proportionem harmonica, quando ibi est, vt in loco suo, dulcissimè perfectissimeque resplendeat. In mente igitur, & ex mente numerus & omnia, & pluralitas quidem rerum,

Quomodo mens diuina concipiat.

non aliud nisi diuinæ mentis numerus est. Ex eo enim, quod diuina mens vnum sit, intelligatque aliud aliter, rerum omnium exorta est multitudo, quam nihil aliud nisi mediam quandam rationem intelligendi diuinæ mentis asserimus. Vnde primum exemplar in Conditoris mente necessariò numerus est, testatur hoc delectatio & pulchritudo, quæ omnibus rebus inexistit, pulchritudo verò in proportionem, proportio in numero consistit, vnde & numerus aptissimum ad sapientiam penitus inuestigandam instrumentum: cum itaque mens nostra similitudo adeò sit, & perfectum mentis diuinæ simulacrum, exemplar conceptionum mentis nostræ aliud esse non potest, nisi numerus: si ne numero enim non discretio, neque assimilatio, neque notio neque mensuratio existunt, quis enim definiat? quis distinguat? quis discernat diuidatque sine numero? Cum enim alia res sit substantia, alia quantitas, qualitas alia, quis hæc sine numero distincta comprehendat? Cum igitur numero sit ratio intelligendi, nihil vti que sine eo concipi potest: At quomodo hic numerus vnum sit & omnia, explicemus.

quomodo numerus vnum sit & omnia.

Si igitur vnum vndequeque non nisi vnum est; quomodo vel in eo erunt omnia, vel ipsum erit omnia? Nam si in eo omnia sunt, vnum erit multitudo; si ipsum est omnia, multitudo quoque erit, ergò vnum, & vnum erit & multitudo; & quatenus vnum est, multitudinem in se producet, & quatenus multitudo ea producta est, seipsum producet, eritque principiatum, non autem principium: vel, vt vnum principium est; vt verò multitudo principiatum; atque in idem absurdum, & quæstio incidit, & ratio: Quid igitur dicendum? quisue modus inueniendus, vt vnum & vnum sit tantummodò, & itidem sit omnia. Dico itaque, Quod omnia non vbique sint multitudine distincta, cum enim multitudo numerum dicat, omnis autem numerus per singulas species sit necessariò distinctus & ab vnitate sua sapius in se replicata procedat omnis vnitas, omnis necessariò ad sequentem multitudinem respectum habebit, & ab vno deriuata ab eodem dependebit; vnum autem est apex quidam multorum, sicuti vnitas apex numerorum. Verum vt hæc melius intelligantur, sciendum, omnia triplici modo sumi posse; nimirum omnia vniter, omnia vnita, omnia distincta atque adeò multiplicata. primum illud abstrusius ita declaramus; In vno omnia sunt, sed suo modo, sicut alio suo modo omnia sunt in vnitate, modo verò tertio eius proprio omnia sunt in multitudine. In vno inquam omnia sunt modo suo & si ita loqui fas sit *ἐν ἑνὶ*, hoc est, vniter, indiscretè, indistinctè, indiuisim, vnè; vt videlicet omnia sint vnè, ita vt quamuis omnia sint, vnum tamen potius sint, quam omnia. Nam vnum est per se & sua natura & primò, omnia autem est, quatenus ea in se habet indistincta atque indiscreta vniter, & in quantum est causa omnium. Vnum itaque illud primum, à quo reliqua omnia vna dependent, necessariò vel verè vnum est, vel non verè vnum est: Si non verè vnum sit, vel multa erit, vel nihil, hoc vt absurdum, ita prius minimè asserendum est, neque nihil igitur, neque multa erit vnum, ergò verè vnum erit, & non aliud, quam vnum & simpliciter vnum, imò suprema simplicitas & consequenter extrema absolutio, si suprema absolutio, ergò suprema perfectio imò perfectissimum; si perfectissimum, ergò sufficientissimum, si sufficientissimum ergò optimum & supremum bonum. Sed quis non videt hanc multitudinem in vno, simplicitate, absolute, perfectione, sufficientia & bono veluti totidem vnus attributis elucescentem emergere, dum ab vno in senarium deuoluimur; Verùm qui præcedentia benè intellexerit, luculenter conspiciet, senarium hunc in seipso consideratum verè & propriè vnum esse, mente tantummodo nostra diuisum; Si enim quis nos interrogauerit, quid vnum? Respondemus subito, vnum. Quid vnum? simplicitas; quid vnum? absolutio; quid vnum? perfectio. Quid vnum? sufficientia. Quid vnum? bonum; e conuerso,

quomodo multitudo in vno.

Solutio propositæ difficultatis.

Vnum, apex multorum.

Omnia tripliciter sumi possunt.

fo, quid bonum? vnum; quid sufficientia? vnum, & sic de cœteris. Hæc igitur apud nos sex, in vno vnum sunt, & non plura, & quæ in vno sint, vnum tantum, apud nos plura sunt. quoniam & nos plura sumus. Vnumque hoc non nisi sub specie & sub nomine plurium aut concipere aut intelligere possumus; Cum ergo hisce sex attributis contineantur omnia, ergo in se vnum habet omnia; sicut ergo ante omnem multitudinem est vnitas, hæc verò vnitas vnitiua est mens increata, in qua omnia vnum, post vnū verò multitudo, explicatio videlicet virtutis illius vnitatis, quæ virtus est rerum entitas, essendi æqualitas, entitatis denique æqualitatisque connexio, est sacrosancta Trias.

Haud secus in nostra mente est illius diuinæ Triadis imago, nam mens nostra pariter vnitas est, quæ ante omnem multitudinem per mentem conceptibilem vnit, post vnitatem verò omnem multitudinem vnientem, multitudo & pluralitas est, quæ nihil aliud quam multitudinis rerum imago quædam est, sicuti mens nostra diuinæ mentis imago est, virtutem autem vnitatis mentis explicat multitudo, quæ virtus entitatis, æqualitatis connexionisque perfectissimum simulacrum est.

Ex hoc itaque longiori forsân, quam par erat, discursu, patet; quomodo ad primum exemplar, exemplar mentis humanæ nihil aliud quàm numerus sit, & quomodo is ex vno & diuerso, ex pari & impari, ex diuidua & indiuidua essentia fit compositus; quomodo idem numerus vnus sit, qui pulchrè ad aptitudinem resplendentiae diuinæ proportionatus, omnem sensibilem, rationalem, intellectualemque harmoniâ complicit; sicut chorda omnem in se consonantiam complicit, per solam diuisionem explicabilè.

§. II.

De harmonia potentiæ ad obiecta.

IAm sæpè ostensum fuit, chordam excitaram aliam sibi similem excitare similiter etiã intactam, mens nostra est veluti polychordum ex se rerum formas vi assimilationis exerens: In visu enim se assimilât visibilibus, in auditu audibilibus, gustabilibus in gustu, in odoratu odorabilibus, in tactu palpabilibus, in sensu sensibilibus, imaginabilibus in imaginatione, & in ratione rationabilibus; Habet enim se imago in sensibilibus absentia, vt sensus sine sensibilibus discretionem distinctioneque, in præsentia non sensibilibus specierum mens nostra vehiculo spiritu delata excitataque specierum ab obiectis representatarum obuiatione rebus se prorsus, vt de obiecto per assimilationem iudicium faciat, per species conformat; Vnde spiritus ille vitalis mente animatus ad similitudinē speciei obiectæ motui spiritus non secus ac cera flexibilis, per artificis applicationē formæ configuratur: Haud absimili ratione mens facit secundum variam spirituum agitationem, in organis varias pro organorum conditione & qualitatē configurationes; In neruo enim optico non sonorum, sed colorum speciebus conformatur. in tympano otico siue auditiuo non coloris, sed sonorum speciebus conformatur, & sic de cœteris: In organo phantastico ad omnium sensibilibus specierum formas vt indiscretè, ita in organo noetico siue rationatiuo ad omnia sensibilia discretè & lucidè cōfigurabilis est; atque hæc configurationes, cum corporeorum spirituum medio fiant, sunt sensibilibus assimilationes. Post hæc mens nostra, non vt est immersa corpori, quod animat, sed vt est mens per se vnibilis tamen corpori, dum respicit ad suam immutabilitatem, facit assimilationem formarum, non vt sunt in se, & per se & immutabiles, concipit rerum quidditates, vtens seipso pro instrumento sine spiritu aliquo organico; vt cum concipit circulum esse figuram, cuius lineæ omnes à centro ad circumferentiam ductæ, sunt æquales, circa veritatem materiæ expertem occupatur; fieri enim non potest, vt in materia æquales præcisè semidiametri sint, multò minus vt circulus mathematicus describatur in subiecto materiali: Circulus itaque in mente exemplar est circuli in charta figurabilis. Et cum mens vt in se & à materia abstracta has assimilationes facit, hoc ipso se formis abstractis assimilât. Non secus ac in duobus polychordis equaliter extensis, mox

Mēs per species se conformat obiectis.

Quomodo mēs videat, audiat &c.

mens quomodo abstracta habet.

Comparatio
mantis ab-
strahentis
cum poly-
chordis.

ut quamcunque in vno incitaueris, alteram eidem correspondentem incitari similiter necesse est: Si enim comparemus potentias diuersis chordis, hebrachordi vtriusque proslambanomenæ videlicet, parhypatē, Lychano, mese, paramesæ, paranetæ, netæ; hoc est, diuersis corporis animique facultatibus, tactui, odoratiui, gustui, auditui visui, imaginationi, rationi, intellectui, polychordorum autem prius potentijs; alterum obiectis respondeat; certum est, quamcunque potentiam per obiectum quodcunque excitatam statim sonare, sonorasque species auribus sistere, iuxta eum gradum, quem chorda quælibet refert. Hinc inferiores chordę cum obtusiores sonos efficiant, sensibus exterioribus apte congruent, tres verò superiores utpotè subtilissimos sonos acutissimosque exhibentes, interioribus potentijs pulchrè competunt. Tactiles itaque qualitates mouent spiritum tactui correspondentem ad sensationem faciendam. visusque qualitates spiritum in neruo optico latentem commouent, ad quem ceu ad instrumentum vitalis operatio videndi immediatè sequitur. Sic qualitates siue rerum à materia abstractarū formæ mouent spiritum ratiocinatum, facultatique ad intellectualium operationum efficientiam congruentem.

REGISTRVM IX.

Musica Angelica.

§. I.

*De harmonia intellectuum Archetypi Angelici & humani ad inuicem
& ad mundum comparatione.*

Angelus di-
uini officij
simulachrum.

Comparatio
diuinę præ-
cognitionis
cum muliere
concipte.

DEVS Opt. Max. ut est ab æterno, ita ab æterno omnia creare voluit, quæ tamen non ab æterno, sed aliquandò produxit, certisque creationis suæ veluti prodromis præmissis principijs, angelicum intellectum statuit, totius suæ Creaturæ primordiū: sunt enim Angelici illi intellectus primi & purissimi DEI partus, diuinæque omnium opificis mentis præcognitiones, earumque veluti immateriales quidam Archetypi, & exemplaria prima, quæ denuò creanda & futura erant ex materia. Præuidit enim, præcognouit & concepit extra & ante materiam in Angelis DEVS vniuersa, quæ deinde erat factururus, tanquam in organo Artifex quispiam, futurarum modulationum series ordinemque vniuersos præconcepit; vbi considera duplicem esse diuinam creandorum omnium præcognitionem, præscientiamque; Vna increata & æterna, qua DEVM dicimus ab æterno præcognouisse & præsciuisse omnia, quę contingenter erant futura. Alia verò est præcognitio DEI creata, quæ est opus DEI primum, immateriale & intelligibile; quo producto & actu subsistente vniuersas DEI creaturas, etiam nondum subsistant, dicimus esse conceptas, diuinamque mentem primam omnium creaturarum conceptionem absolutissimamque formam peperisse, videlicet Angelicum intellectum; non secus ac mulier, primò simplicius & sola mente concipit habituram se ex matrimonio filium; deinde secundò in vtero ope viri concipit; & tertio demum maturum foetum in lucem maioris mundi fundit, prima autem mentalis & simplicissima mulieris de filio præcognitio, similis est primæ illi diuinæ & increatæ omnium præcognitioni. Secunda mulieris præscientia vterinaque filij conceptio, secundam diuinam præscientiam æmulatur; sicut enim prima in mente mulieris conceptio nihil ad filium ipsum attinet, neque filij pars est, ita & prima illa antiquissima Creaturarum omnium in mente diuina præconceptio, non est pars creaturarum neque creatura; Secunda verò, quæ est Angelorum creatio ad creaturas spectat, est enim Angelus creatura & simplicissimus omnium Creaturarum actus: postea sicuti mulier postquam concepit in vtero filium, paulò post eundem parit, & nascitur filius integrè totusque subsistens & visibilis mundo; ita & DEVS postquam in Angelo

Angelo concepit omnes creaturas, eas deinde visibiliter peperit, creauit in substantia & materiam compleuit: Rem harmonico exemplo melius comprehendere: Organus quispiam primo pulcherrimum organum concipit, deinde conceptum suum in opus deducit. tertio harmoniam prodit, finem vltimum artificij. primo conceptui respondet prima DEI conceptio. Secundus secundæ; Tertius tertiæ; itaque à DEO omnium fonte primo duo intellectus emanarunt, Angelicus & humanus, ille purus separatus & simplex, hic corpori materieque coniunctus, ille à principio in omnium scibilium actu factus omnia nouit, hic ab initio vt omnium potens & in omnium potentia factus, actu tandem omnium scientia perficitur; Hinc Angelicus intellectus simul totus in vnitate substantiali refert rationem puncti indiuidui; humanus sensim perfectibilis, lineæ, quæ est explicatio & fluxus puncti: distat ergo intellectus angelicus ab humano, sicuti quælibet duo opposita, actus & potentia, lux & tenebræ, scientia & ignorantia, principium & finis, immobile & mobile, natura & ars, consonum dissonum. quæ tamen opposita non lim intelligi tanquam contraria sibi inuicem pugnantia, sed quæ sese ex aduerso respiciant, ad inuicem conuertantur; vnumque alterum perficiat, vt actus perficit potentiã, lux tenebras, scientia incitiam, natura artem, consonum dissonum. Nam quæcunq; angelico intellectui ab initio insunt, eadem & humano in fine: Nam Angelus principium est Creaturæ DEI & nobilissima Creatura, à qua incepta est explicari creaturarum linea, homo verò finis est creaturæ DEI & creaturarum omnium periodus, Angelo paulò inferior; & sicuti angelicus intellectus ab initio est in esse & actu omnium, ita & humanus in fine, angelus natura, homo arte consumatur. Hinc vtriusque, vt ab initio est summa inæqualitas, ita & in fine maxima æqualitas, tantusque est ab arte humanus, quantum à natura angelicus: Intellectus enim angelicus est immobilis in vno simplici & indiuiduo ante omnia & supra omnia, sine omnium speciebus in proprio esse omnia est; humanus verò intellectus mobilis per omnia, discurrens per ipsorum omnium species actionesque omnia fit.

Ex hisce patet, tria tantum à DEO esse creata, duo extrema, Angelicum & humanum intellectum, & medium, quæ est sensibilis creatura siue mundus malor, horum autem vnumquodque est totum & omne. & quodlibet, quodlibet; prius extremum angelicus intellectus est esse omnium, & vniuersalis omnium actus, alterum extremum intellectus humanus est omnium posse, & vniuersalis omnium potentia. Quæcunque verò inter vtrumque intellectum relinquuntur sensibiles creaturæ, omnia sunt secundum substantiam ex actu & potentia composita; omnium igitur mundanarum, sensibilibusque rerum metæ terminique naturales sunt ambo intellectus; Angelicus omnis Creaturæ principium est, humanus omnis creaturæ periodus & finis: omnia autem sublimiore quodam modo sunt in intellectu angelico ante esse secundum suas species; in humano post esse secundum materiam & substantiam in seipsis in esse, & sicuti in imo rerum ordine vtrumque extremum vnum est, ita & medium vnum quoque esse necesse est, primo angelicum intellectum fecit ante omnia, medium in omnibus omnia & in seipsis singula postremo siue post omnia humanum fabricatus est intellectum; & vtriusque quidem intellectus in idem obiectum fertur, summum scilicet bonum est veritatem increatam, cuius lumine naturali illustratur.

A DEO itaque Angelicus intellectus immediatè per creaturarum sensibilibus ambitum procedit, homoque, vt homo procreatus omniumque speciebus imbutus in DEO tandem terminatur. Vides igitur creationis rerum omnium admirabilem quandam circumum.

Porro intellectus angelicus impassibilis est, humanus passibilis, non quidem ex se; sed ob memoriam, in qua rerum imagines & intellectuales species recipiuntur; quas intellectus mox vbi à mundo sensibilibusque substantijs captarit, interno memoriæ promptuario ad futuras contemplationum speculationumque verissimas intra se conuersiones lationesque cyclicas commendare solet; adeò quidem vt intellectus instar oculi, memoria instar speculi, intellectualis verò species instar imaginis in speculo resplendens se

Harmonica
comparatio

Duo intellectus à DEO emanarunt primo Angelicus & humanus.

quomodo differant intellectus humanus & Angelicus.

angelicus intellectus per modum principij, hominis per modum finis se habet.

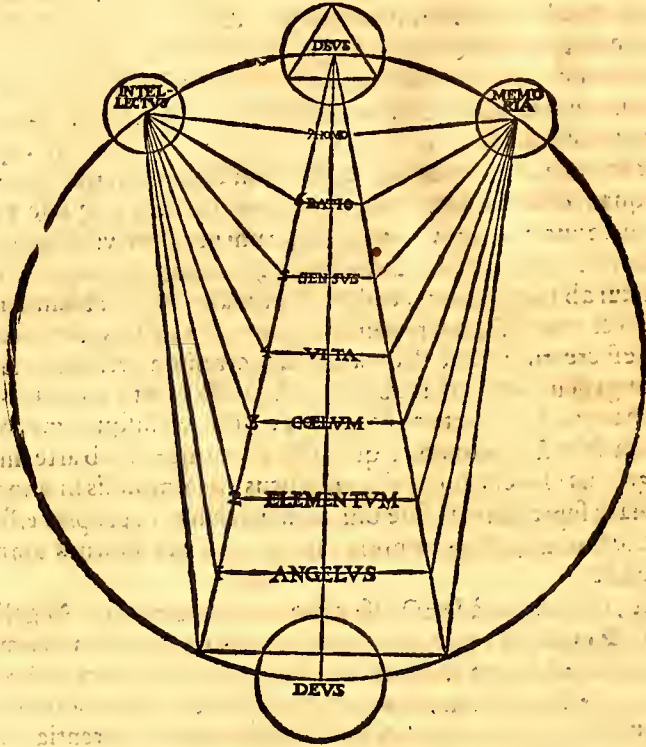
Varie vtriusque intellectus comparationes.

Metæ totius sensibilis creaturæ vtriusque intellectus.

angelicus intellectus impassibilis, passibilis humanus.

Memoriæ et intellectus comparatio.

se habeant, iterum mundus locus omnium, est naturale prius tempore cognoscitua sui facultate intellectus obiectum, & omnia quæ in mundo sunt; humano intellectui per sensus innotescunt, præsentantur, obijciuntur, vt ab eis discat, & fiat omnia; & memoria alter mundus, est maioris mundi speculum, verum contemplatiui intellectus obiectum; mundus maior promus condus omnium substantiarum, memoria imaginum intellectualiumque specierum promus condus locupletissimus.



Explicatio
schematis.

Vides igitur, quomodo DEVS sit veluti harmonia quædam vnitissima; cuius primus actus ad extra vnisonus, intellectus angelicus in se omnes consonantias mundorum explicans, chorda verò vnisona diuisa bifariam producit diapason intellectum humanum. Quæ omnia pulchrè ob oculos ponimus in præsentî schemate, in quo circulus DEVM omnia in vno complicantem; Scala verò heptachorda gradus creationis rerum explicat, post DEVM primus creationis actus siue prima chorda proslambanomena Angelum exhibent, in quo cœu vnisono omnes consonantiæ explicantur; vltima netè rectè diapason refert intellectum humanum; intermediæ chordæ verò sensibiles mundi gradus exhibent. Vides quomodo intellectus sit veluti oculus, memoria speculum, in quo omnes mundi imagines resplendent. Angelus verò sine speciebus omnia complicit, vel aliter, intellectus sit auris, memoria obiectum speculari reflexiuum, Echo verò siue vox reflexa imagines rerum mundanarum omnia tandem in DEO perfectâ harmonia vnita sed hæc multò luculentiùs in sequenti discursu manifestabuntur.

§. III.

De Musica Angelica insensibili.

EX quibus luculenter patet, quomodo anima in potentia sit ad species, quæ ab intellectualibus primis exemplis seu paradigmatis à seipsis genitis substantiam habent,

bent, & accessum ad ipsum esse fortiuntur: non itaque anima tabula rasa ab omnibus notationibus vacua, sed est Proclo teste semper scripta tabula, scribitque & ipsa in seipsam & scripturis impletur à mente: Estque mens seu intellectus quidam seipsum secundum priorem se intellectum reuoluens imago illius, & figura seu typus foris factus: si enim ille omnia intellectualiter est, & omne erit omnia animaliter, & si ille omnia exemplariter, anima imaginis in modum erit, & si ille cōtractim & vnitim, anima diuissim. Quod cum Plato intellexisset, animum ex omnibus constituit, diuisitque secundum numeros, reuinxitque analogijs & rationibus harmonicis, inque ipsam contulit principia prima figurarum effectricia, mouetque circulos in ipsa intellectualiter existentes. Omnia ergo mathematica primum sunt in anima, & ante numeros numeri seipsos mouentes, & ante figuras apparentes figuræ vitales, & ante concordata vel concinnata ipsæ rationes concordantiarum seu harmonicæ.

anima omnia sic intellegendi.

Possumus autem duplicem circa harmonicas proportionem existentem facultatem hoc loco considerare; primò quæ per discursum fit mentalem, deinde operatiuam: mentalis iterum duplex est: aut enim inuentiua proportionum ipsarum ex abstractis qualitatibus, aut agnitiua electarum proportionum in rebus sensibilibus. Facultas igitur, quæ rationes harmonicas indagat, eadem est, quæ & reliquas scientias artesque complectitur, animi scilicet humani pars superior; illa verò facultas, quæ proportionem nobilem à sensibilibus vel etiam in alijs rebus extra se constitutis aduertit, agnoscitque, inferior est animæ facultas; sensus proximè informans, aut adhuc inferior videlicet facultas vitalis, quæ neque discurret, neque in solo homine inest, sed etiam in anima irrationali; at si impos discursus, neque harmonicarum proportionum scientiam apprehendere possit, quæritur, vnde, vt forinsecus oblatas agnoscat, habeat? Nam agnoscere est, extremum sensibile cum ideis internis conferre, eiusque congruum iudicare. Respondeo, ideas seu formales rationes harmonicarum omnibus ijs, quæ dicta agnoscendi facultate pollent, inesse, & si non intus per discursum recipiantur, quin potius ex instinctu naturali dependere, ijsque connasci, vt plantarum formis connascitur numerus foliorum, in flore; proportionata colorum, in pennis, florum, volucrumque dispositio, quod experimentum in plantis simile proportionibus harmonicis efficit, vt ne vegetatiuæ quidem facultati in plantis ipsis suo modo facultatem agnoscendi harmonicas proportionem in plastica chromaticaque virtute latentes facillè negauerim. Sic igitur fit, vt pueri rudēs, agricolæ, Barbari, ipsæque adeò feræ dulces vocum harmonias percipiant. Si quæres vnde illis hic instinctus? aut ad DEVM confugiam, qui has corporibus formas omnes sui ipsius imagines secundum magistamen & minùs efformat & præficit; in plastica chromaticaque virtute harmonicas inserit proportionem, secumque eas circumgestare facit, vti ipsæ eas ab æterno mente complexus est, inque creatione expressit. Aut quod eodem redit, allegabo cognationem supra indicatam animarum harum, etiam inferiorum cum circulo, ad quem veluti ad normam legemque compositæ & conformatæ sint; cumque circulo eiusque demonstrabilitate, ideam etiam proportionum harmonicarum indè dependentium induerint.

quomodo anima res foris oblatas cognoscat.

Exempla à rebus naturalibus.

Causa cuius anima harmonia deletur.

Porro media quibus vtuntur istæ facultates animæ inferiores ad percipiendas harmonias externorum sunt eadem, quibus & externa ipsa obiecta introrsum recipiunt, si sensibilia sunt sensibus, sensibus etiam percipiuntur. Quæ omnia fusissimè in Theologia hieroglyphica DEO dante explicabuntur. Facultatibus scilicet animæ sensus informantibus, quæ & ipsa non minus quam superior in comparatione versantur rerum certarum, quamuis id instinctu potius quàm discursu. Sic soni consonantes à dissonantibus acustica discernuntur facultate. Hoc pacto proportionem architectonicam oculis percipiuntur, virtute visus veluti congruæ ab incongruis dijudicantur. Si verò res ipsæ in quibus harmonica ratio inest, sensibiles non sint, sed forte alia facultate perceptibiles sint, eædem & ipsæ rerum proportionem in anima relucet.

Harmonia latentis.

Tamet si in facultatibus animæ inferioribus hæc harmonicarum perceptio obtusa, obscura & quodammodò materialis, & sub nube quasi ignorantie abscondita sit: vt fit, cū viden-

Cur & unde
repentinus
amor.

videntes aliquid non animaduertimus nos id videre; tales sunt motus illi & pauciores à Stoicis celebrati, naturales sine consilio præterque voluntate: talis etiam affectus odij vel amoris naturalis miro cum primis ingenio est; de quo supra fusè tractauimus; qui dū membrorum commensu, spirituum similitudine, vocis adhuc temperamenti que qualitatibus bonitatem vel similitudinem animæ alterius cum sua æstimat, mirificè in illam exardescit. Amat igitur quispiam alium, nec scit cur, aut quid in eo, potissimum amet, quod ei non possit præstare quicuius alius. At physiologus superueniens latentes operantis intus harmoniæ aut disharmoniæ characteres intelligens, inuenit in vtroque morum quorundam similitudinem, aut dissimilitudinem; qui si dissoni, auersionem litemque naturalem; si verò consoni, amicitiam generabunt: Adeoque huc referendus est vniuersus ille instinctus physiognomicus, qui quamuis mutus & brutus, rerum tamen humanarum interpres & arbiter est vnicus. Tantum enim quilibet prosperitatis (naturaliter loquendo) obtinet, quantum eius facies, commensurus corporis, incessus, motusque membrorum arridet rerum potentibus, quantumque ijs irrepit, nullo etiam super ea re consilio vsis, vel ut latens; vt sæpè quemquam se amare aut odisse testantur; ne scientes ob quam causam; Talis inquam est in animæ facultatibus inferioribus sensus proportionum sine sensu. Patet ex his quoque, quomodo naturaliter homines musicà delectentur; verum cum de hisce septimo libro fusè egerimus, eo lectorè remittimus,

Corollarium.

In animæ
notionibus
omnia mista
sunt.

Patet quoque, quomodo iuxta Platonem in animæ fabricà rerum omnium generà certa quadam ratione commista sint, & quomodo commista hæc sunt harmoni-
cà ratione, non arithmetica, alioquin frustra foret alicubi dictarum rerum distributio, neque geometrica tantum proportionem, alioquin tanta foret in misturà æqualitas; vt cum externa corporum diuersitate proximè conspirare non posset; At harmonica ratio variorum similitudine constans, & dissimilia facit similia, & inæqualia cō muni quadam æqualitate connectit; confundi autem est animæ, tum ad seipsam, tum ad corpora qualitas & officium; siue enim agat secum ipsa tam intelligentiæ identitate, vt ita loquar, quorundam admiscet alteritatem, quam ratione alteritatis quandam identitatem; Similiter in imaginatione facit & sensu. Verum qui plura de compositione animæ harmonica desiderat, legat Marsilium Ficinum in Platonem fol. 1158.

§. I V.

De Tetracty siue quaternario harmonico animæ, siue de quatuor Virtutibus.

Arithmetice
mythicè spe-
cimen.

Quaternarium numerum nullo non tempore Pythagoricis ob ingentia naturæ sub eo abscondita Sacramenta, sacrum fuisse in propatulo est. Nunc igitur, quomodo is in DEO, in Angelo, in homine, in animalibus insit, videamus; constat, vnum, duo, tria, quatuor vnita simul efficere denarium, totius vniuersi Symbolum, rerum omnium metam & terminum, & vnitatis si mplicis naturalem explicare virtutem; ex ipso verò denario, qui altera quædam vnitas est, pari quaternarij progressu, radicis quadratę attingitur explicatio 10. enim 20. 30. 40 simul iuncta 100 constituunt, denariæ radicis quadratum. Centenaria item vnitas pari motu millenarium exerit. 100 siquidem 200. 300. 400 simul iuncta millenarium constituunt, secundæ vnitatis, radicis scilicet denariæ cubum. Non sunt igitur naturali influxu plures quam 10 numeri, qui quaternaria progressionē arcantur. neque vltra radicis denarię millenarium videlicet cubum, alia sit repetitionis variatio, cum tunc quaternarius progressionē ter repetita denario exurgat ordine. Habes igitur quaternarium vnitatis, explicationem vniuersi numeri.

conti-

continere potentiam . Vnitas enim generalis quatuor vnitatibus distinguitur, quæ cō-
gruo hic ordine disponuntur . prima simplicissima ; Secunda à prima distat Zyphræ ad-
iunctione & radicem constituit denariam . tertia centenarium denotans quadratum ;
quarta millenarium denotans, cubum constituit . Contemplatur ità quæ Mens ipsam
vniuersam suam entitatem in his quaternè distinctam vnitatibus, in simplicissima quidē
vnitate DEVM vt Creatorem omnium . in radice siue vnitate denarij , intelligentiam ;
in quadrato intelligentiæ contractionem siue animam ; in cubico numero denique nihil
complicante corpus considerat . Omnia autem in DEO DEVS , in intelligentia intel-
lectus, in Animā anima, in corpore corpus ; & in vnitate quidem prima omnes reliquas
vnitates etsi indiuisim, indifferenter , indistinctè complicatas intueberis . Certè si quis
hanc simplicissimam tantum vnitatem omni multitudine reiecta penetrauerit, ità vt eam
potius simplicem quàm non simplicem, non potius vnā , quam non vnā comproba-
uerit , is arcana omnia se penetrasse , sciat : per hanc enim vnitatem , mentis vnitatem
videbis nudam omni multitudine , inueniesque non esse eius vitam corruptibilem in
sua vnitate absoluta, in qua est omnia ; huius autem absolutæ vnitatis præcisissima est
certitudo, ità vt mens omnia in ipsa & per ipsam agat , est enim entitas omnium entita-
tum ; omnium quidditarum quidditas, causarum omnium causa, finis omnium finium .
Verum de huius vnitatis philosophia in arte nostra combinatoria DEO dante fusiùs di-
cetur .

Arithmetice
mystica peri-
tus omnia
arcana pene-
trare potest.

Vides quoque admirabilem quandam harmoniam sub hisce quatuor vnitatibus la-
tere , summam illam in archetypo mundo harmoniam representantem . Nam prima
vnitas, quid aliud nobis denotat , nisi vnisonum omnes sonos , omnes consonantias in
se complicantem ? Quid 1 ad 2 aliud notat, nisi diapason ? angelicum videlicet esse ,
quæ diapason vt vnisono proxima est , ità maximè quoque ab vnisono illo diuinitatis
participat : Quid aliud 1 ad 3 denotat nisi diapason cum diapente ? quæ consonantia cū
composita sit , quid aliud denotat , nisi mundum sensibilem siue substantiarum ? 1 deni-
que 1 ad 4 quid aliud nisi bisdiapason denotat ? alterum videlicet intellectum humanum
π² diapason angelico proximum .

Harmonia
sub numero
quaternario

Musica quatuor vnitatum secundum harmonicam dispositionem .

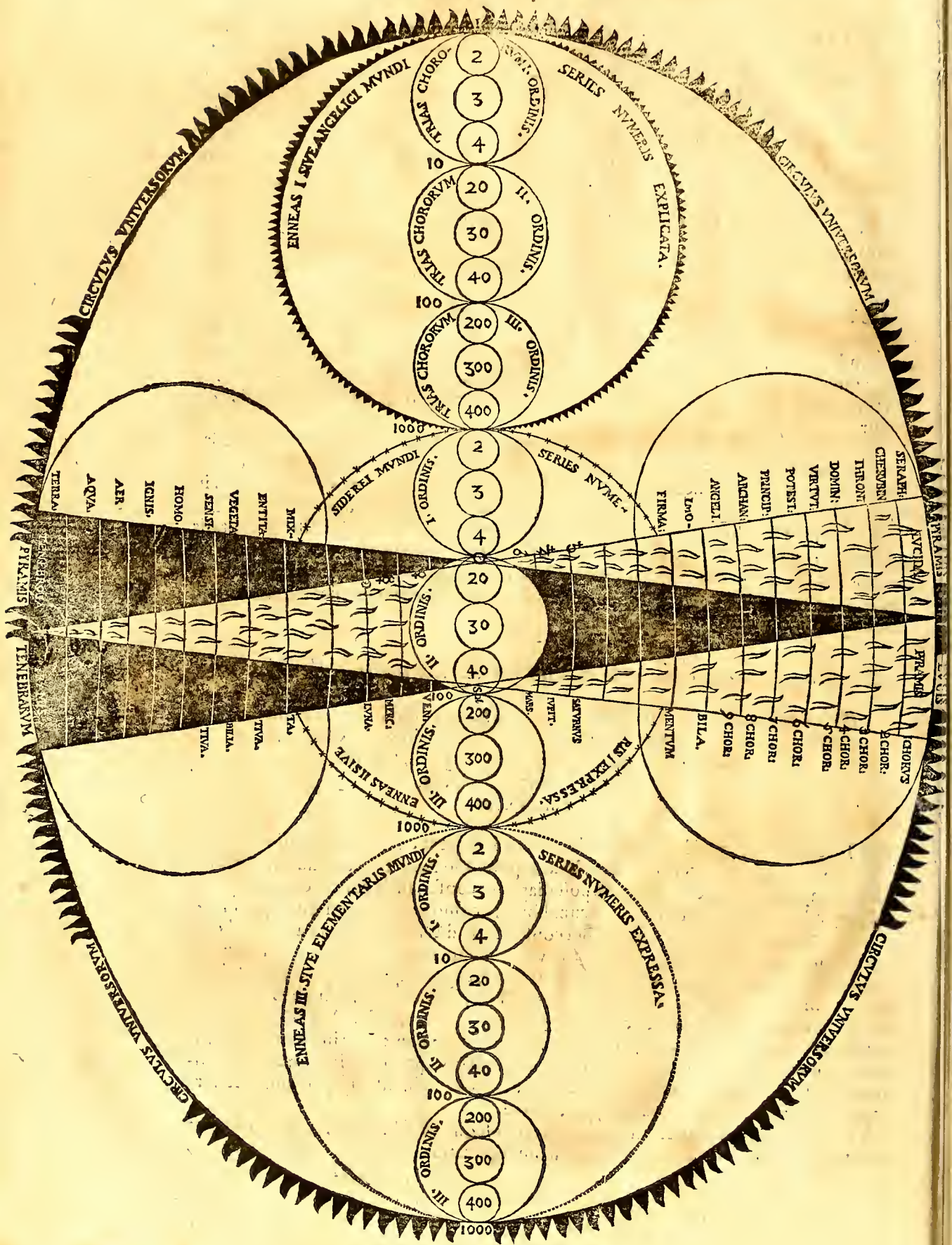
DEVS vnisonus	Angelus	Mundus sensibilis	Homo
Prima vnitas	Secunda vnitas	Tertia vnitas	Quarta vnitas
1 Diapason	2 Diapente	3 Diatessaron	4
	Diapason cum	Diapente	
	Disdiapason		

Vides igitur quomodo cum DEO, intellectualem scilicet cum intellectualem ; in nume-
ris 1, 2, 4 mirabiliter consonet ; Vides quomodo Angelus cum mundo sensibili,
quem complicat in diapente, secunda post diapason consonantia concorder ; quomodo
itidem 3 ad 4, id est mundus sensibilis cum homine consonet in diatessaron, quæ nisi π²
diapente coniungatur, separatim sumpta consonantia dici non potest ; ità anima ad cor-
pus minimè consonat, nisi per vnionem in vnum compositum anima corpori coniun-
gatur . Vides quoque quomodo 3 inter 2 & 4 interceptum quasi syncopatur , dissonā-
que in consonum adaptetur, mundus enim sensibilis, siue corporeus duobus extremis
intellectibus Angelico & humano consonare minimè potest , nisi in Angelo per præco-
gnitiones omnium ante corporeum mundum eidem inexistentes ; & in homine post cō-
ditum mundum per rerum omnium creatarum notiones ; patet denique, quomodo di-
uinus intellectus cum Angelico in diapason, cum humano in disdiapason vnisonet, ver-
bo omnia cum DEO vnisono archetypo vnisonent .

Consonantia
animi & cor-
poris.

Omnia cum
DEO cono-
nant .

Verum hæc omnia enucleatius exponantur in sequenti schemate , in quo quatuor
vnitatum earumque variam progressionem multiplicationemque iuxta trium mundo-



rum ordinem dispositam, totius denique naturæ consonantiam vna synopsis lucundissima intueberis.

Denario itaque vti supra fusè ostendimus omnis comprehenditur numerus, quaternario verò omnis numerorum progressio perficitur, quater enim decem faciunt 40. Hinc in 40 circulos totum schema harmonicum distribuimus, in ea distributione vñ numeris 1, 3, 9, 27. qui numerus maximè mysticus est, & animæ symbolum à Platone in Timæo constituitur, vt paulò post dicetur. Hi enim numeri simul collecti 40 constituunt, numerum proposito nostro maximè conuenientem; Nam vt 1, 2, 3, 4 vniuersi numeri est ordinatissima progressio, si enim binarium in se duces, 4 produces, & si vnum ad 3 addideris, idem quaternarius prodibit, ita ad quaternarij denarium scilicet 40 progressio nulla ordinatior est, quam 1, 3, 9, 27. nam sicut priores simplices 1, 2, 3, 4 simul sumptæ 10, & hæc per 4 multiplicata 40 constituunt, ita 1, 3, 9, 27 simul iuncta 40 constituunt; iuxta hos enim sequens schema figuramus, in quo vnitas simplex, quæ DEVM notamus, quatuor circulos contingit, maximum scilicet vniuersæ naturæ supremum mundi, supremum ordinis, supremum denique chori circulum; à quo gradatim lumen atque entitatem participant; primò vniuersum, post hoc supremus ordo, quartò & vltimo loco supremus chorus; Vides consequenter chorum choro lumē vsque dum ad vltimum communicare; intueberis quoque quomodo id, quod in vniuerso, & in quolibet mūdo reperitur, ordine reperiatur. Nā denaria vnitas intelligentiā, centenaria animam, millenaria, vt dictum est, corpus signans, alio modo est in supremo mundo, secundum illius videlicet mundi naturam sublimem, simplicem & nobilem; alio modo in medio, alio modo in infimo vmbroso mundo; Nam infimum superioris cum supremo inferioris in omnibus coincidere conspicias; simplicior enim est sensus superioris mundi, quam intelligentia mediij, perfectiorque est sensus superioris ordinis, quam intellectus subsequens.

Denario omnis numerus comprehenditur.

Explicatio numerorum mysticorum

Explicatio figuræ.

Vides igitur, quàm aptè totum Vniuersum cum triplici mundorum serie, nouem denarijs, nouem centenarijs, totidemque millenarijs, omnes minimis circellis comprehensis distribuatur. quibus triadibus nouenarijs; si totidem vnitates per maiores tres circulos indigitatas adieceris, tandem millenarium in vnitate simplici per maximum omnia ambientem complicantemque circulum signata deprehendes. Videbisque quomodo in quolibet mundo quidlibet, quomodo eadem progressionum in singulis mundorum seriebus, lex & constitutio. Nam si primus denarius superioris mundi fuerit vt duo, secundus vt tria, tertius vt quatuor, perfectam habebis progressionem; eandem progressionis legem seruabit secundus mundus denario signatus, vt sequitur 20, 30, 40 eandē & tertius mundus centenario signatus, vti sequitur 200, 300, 400; hos enim si ritè coniunxeris in singulis emerget, denarij miscella.

Omnia in omnibus.

Ex quibus luculenter patet, quomodò vnitas intelligentiæ inferioris mundi, etsi de natura superioris aut mediij non sit, vtpote ab eorum simplicitate remotior, eorum tamen naturam secundum quandam analogiam mirum in modum attingat, vt in gradibus entium trium mundorum apparet. Vide schema sequens archetypum, in quo infimus orbis per 1000 siue cubum signatus corpoream naturam comprehendit, ex quatuor elementorum temperamento constitutam, & proindè tenebris tantò plus immergatur, quantò ab apice lucidæ fuerit remotior; Secundus verò cœlestem mundum, lucem inter & tenebras sedem mediam continet, intelligentijs orbis mouentibus pleni qui mundum inferiorem tenebris inuolutum perpetua lucis deriuatione, tum illuminant, tum fecundant. Tertius orbis Angelicum continet mundum lucis habitaculum, in quo cœlestes illi beatarum mentium exercitus harmonico ordine distributi, varia inferiorum mundorum dispensant distribuuntque ministeria. Seraphin diuino amore aestuantes omnia inferiora ad diuinum amorem per operum consonantiam incitantes attrahentesque perenniac diuina quadam commotione inflammant. Cherubin in immenso diuinæ scientiæ Oceano absorpti, mentes hominum, inferioresque ordines ad veram scientiam cognitionemque illuminant. Throni mundi rerumque in ea existen-

Explicatio figuræ vltior.

Ordines angelorum.

Seraphin.

Cherubin.

Throni.

tium dispositiores, omnia in perfectam harmoniam ordinant.

Suntque ideò huius ordinis tria præcipua munia, vt calore quodam diuino entia inferiora purgent à sordibus, deinde cognitionem cuiusque propriam illuminent: & harum vtraque illa perficiant; omnia namque entia summum bonum, à quo profluxerunt, sua natura appetunt, & pro viribus ad ipsum conuersa conituntur, vt quam maximè possunt ipsi & iungantur, & eo fruantur; & alios ad id consequendum inflamment. Cū enim summo bono, & essentia & potentia & actione proximi, eiusque proximè participes, boni & ipsi necessariò effecti nulli entium sunt inuidi, & omnibus in bono bonitate sua cooperari est necesse; idque triplici, vt diximus actione, illuminando, purgando, attrahendo; per has enim easdem actiones ipsæ quoque primæ triadis mentes proximè & iugiter à DEO illustratæ, diuinoque igne inflamatæ ad ea opera & iuuantur & suauis quadam vi impelluntur, fiuntque primariæ diuinæ prouidentię ministræ; Quod ipsum munus & secundus ordo, sed pro natura sua, vt ab Opifice est remotior, remissius quam primus obit, à DEO & ipse per superiorem ordinem ad perfectionem propriam redactus; quæ quidem perfectio in eo consistit, vt *Dominations* dominatum quendam in inferiora liberum exerçant, & nulla vi coactæ, ea gratijs suis donent, & illuminent, & purgent, & perficiant, atque ad summum bonum perducant, idemque faciant stabilitate quadam sibi propria & fortitudine *Virtutes*. *Potestates* autem ordinē in his agendis ab omni procul confusione conseruent. Tertius autem ordo videtur proximè hominum generi providere: *Principatus* Principum curam gerere; *Archangelos* verò populorum principibus subditorum, Angelos denique hominum singulorum per quos humanum genus totum, & quoad intellectionem illuminatur, & quoad voluntatem purgatur, & quoad vtraque perficitur, neque enim decuit supereminentem omnibus bonitatem, entia omnia procreare, & ea deinde casui relinquere: aut à seipsis aliena discrepantiaque remanere; sed si integra, & ipsa bonitas permanere debebat, necesse fuit, vt vniuersa simul coniungeret, & à se iugiter penderent, & ad se connecti & ad primum fontem regredi, apta vt essent efficeret: sed id fieri nequaquam potuit, nisi suprema mediaque & infima entia vinculis quibusdam colligarentur, quod harum mentium amore & ministerio quàm aptissimè fieri potuit. Atque hæc est catena illa Heracleotica omnia connectens; hoc decachordon illud naturæ Vniuersi, omnia in vnam eandemque pulcherrimam harmoniam adaptans. Dum DEVS, vt in omnes, ita maximè in mundum Angelicum; hic in Cœlestem, & cœlestis in mundum Elementarē admiranda quadam ratione influit; rerum angelici mundi triplici choro, & cœlestis mundi triplici choro, & hic inferioris mundi chori singuli, singulis respondent. Adeoque nulla sit inferioris mundi chorda, quæ non correspondentes habeat cum in cœlesti, tum Angelico mundo chordas; iuxta celebre illud secretiorū Cabalistarum pronuntiatum: Nulla herba est inferius, quæ non habeat planetam superius dicentem sibi: cresce. Chordæ igitur in quacunque mundi serie incitata, continuo reliquæ correspondentes abdita quadam vi consensuque in harmoniam animabuntur, laterque sub harum rerum perfecta notitia totius arcani naturæ maximum Sacramentum, quod quicumque sciuerit, aptando consona consonis, mirandos in natura rerum effectus se nouerit præstiturum. Verum cum hæc ex præfesso in Musica nostra hieroglyphica, DEO dante simus pertractaturi, hic fusiores esse nolimus; reliqua forsā obscurius explicata schema præcedēs enucleatius proponet ob oculos Lectoris curiosi: In quo vides circulum omnia ambientem significare vnitatem æternam immutabilem, immobilemque. Tres circuli tres mundos Elementarem, Cœlestem & Angelicum, quorum vnusquisque iterum in tres alios circulos, veluti in tres choros, chori autem singuli, singulorum mundorum in tres circellos, gradus entium rerumque vniuersi, desinentes diuisi, conspiciuntur. Hi omnes circuli duplici pyramide, quarum prior lucida basin vertice cœli Angelici siue lucidi; apicem in inferioris mundi gradu constituit; altera pyramis tenebrosa basin suam in inferioris mundi gradu, materia scilicet prima omni luce actusque priuata constituit, apice in cœli angelici summitate terminante; Vnde super-

Dominatio-
nes.

Virtutes &
potestates.

Principatus.

Archangelii.

Angeli.

Catena he-
racleotica.

Harmonia
chororum
angelicorū
cū mundo.

Explicatio
figuræ.

Demonstra-
tio per du-
plicem py-
ramidem.

premus mundus uti lucis, abundat, ita tenebrarum copia abundat mundus inferior, medius ex utroque æquam lucis & tenebrarum portionem participat, quamvis nec superior tenebrarum, nec inferior lucis prorsus sit expers; etiamsi lux in inferiori mundo, uti & tenebræ in superiori quodammodo videantur absorptæ; si igitur schema penitus introspexeris, experieris per descensum unitatis in multitudinem; regressumque multitudinis in unionem, quomodo in supremo Cœlo omnia, quæ multitudinis sunt, in ipsam unitatem pergant; diuiduum videlicet in indiuiduum, in lucem tenebræ, compositum in simplex, mortale in immortale, mutabile in immutabile, potentia in actum, pars in totum, & sic de cœteris; contrarium in mundo processum reperies. Quæ si sagaci disquisieris ingenio, maximæ, at obscurissima luce clarissima intueberis, usque ad ipsa naturæ abditissima. Oportet autem, ut cuiuslibet particularis unitatem in sua perfectione concipias, & secundum eam lucis intensiorem, tenebrarum qualitatem imagineris; ex unitatum autem graduationibus illam minorem reputes, quæ plus tenebrarum, plus multitudinis, plus potentia, plus diuisibilitatis obtineat; maior vero illa, quæ plus lucis, plus unitatis, plus actus indiuisibilitatisque obtinet, quanto enim unitas minus in actu & plus in potentia est, tanto est alterabilior. Unitas enim uniens unitate unibili perfectior est, ut unitas Animæ, corporis unitate perfectior est; quia unitatis corporis finis est animæ unitas, à qua corporalis, ut à quodam suo principio dependet. Tempus me deficeret, si singula fufius explicare vellem. Quis autem verbis satis exprimet admirabilem illam chororum cœlestium ordinem, pulchritudinumque harmoniam; mentium beatarum concordiam? inexplicabilem illum & supramundanum concentum, qua voces illæ supremæ indeficientia laudum DEI dulcissima organa perpetua cum infimis mediisque choris in magna illa æternitatis domo perpetuò resonant? ubi Choragus & Archimusurgus ipse DEVS Pater; Verbum incarnatum æterna sapientia, filius; Virtus ἀγρόζουσα & adaptatrix rerum omnium organædum agit; ubi Spiritus ille sanctitatis, aeris diuini folliibus organa perpetuò animabit. Quis exprimat horum Musicorum numerum? quorum comparatione arena, quæ in littore maris, nihil est; ubi non trium, quatuor aut quinque, sed innumerabilium vocum symphonia indefectibilis æternum personabit, ubi letabuntur Sancti in cubilibus suis, exultationes DEI in faucibus eorum, ubi nullus in Musicis laudibus peragendis labor, nulla fatigatio, nulla satietas, sed quantò plus percipientur, tanto animam maiori ad eam continuò percipiendam desiderio perfundent. O quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum, deficit anima mea in atrijs Domini, Beati qui habitant in domo tua Domine in sæcula sæculorum laudabunt te &c. Huius diuinæ musicæ vel te aui susurro afflati quidam sancti DEI homines veluti extra se rapti, rerum caducarum amoris repudium mittentes, ad solitudines montiumque speluncas se contulerunt, ut à mundanarum rerum strepitu segregati ad hanc musicam percipiendam aures acquirerent aptiores. Si enim verum est, quod diuinitatis organum Apostolus dicit, quod oculus non viderit, auris non audiuerit, in cor hominis non ascenderit, quæ DEVS præparauit diligentibus se; nulli dubium esse debet, humani ingenij vires nullo modo ad hanc supereminentem cœlestium chororum symphoniam pertingere posse; vrpote auribus ad terrenæ confusionis catadupas obsurdescentibus, ubi verò nobis æternitatis illa dies illuxerit, tunc surdorum aperientur aures; Nam ut rectè Diuus Augustinus ait, tunc fidelium animæ in organa DEI viui protinus animabuntur, tunc patebit diuinarum mentium concentus non Musica, sed aliquid supra omnem Musicam excellentius; ubi dulcedo & suauitas, non harmonica, sed supra omnem harmoniam suauissimum quiddam. Hæc Augustinus. Atque hæc de Musica Angelica dicta sufficiant: nihil igitur restat, nisi ut iam de diuinæ essentia musica, omnem mundanorum chororum musicam complicante, aliquid dicamus.

Omnia in
vnum red-
dunt.

Musica San-
ctæ Trinita-
tis.

Musica Cœ-
lestis Patriæ

R E G I S T R U M X.

De Musica diuina seu Choro chororum, qui est. Symphonismus DEI cum Vniuersa natura.

Ad Illustriſſimum & Generoſum Dominum D. Laſzarum HenKellium, Montis S. Georgij Liberum Baronem &c.

Cum te Generoſe vir ſummum ſemper mundanæ harmoniæ admiratorem cognorim; tum beneficiorum, quæ olim Romæ mihi liberali manu contuliſti, memor; tum inſigni virtutis tuæ decore incitatus, vltimum hoc mundi Regiſtrum honori tuo inſcribere placuit: habebis quod hic mireris quod verè deſideres, in quo ceu rerum omnium centrò finali tandem felicitate beatus, æternum conquieſcas.

§. I.

De harmonia hierarchica comparata ad DEVM & hominem.

Pater Cœleſtis mundanum hoc organum fabricatus, per ſapientiam ſuam ſtante ſpiritu laxatis rotius mundani organi hucusque deſcriptis regiſtris, non omnibus tantum numeris abſolutiſſimum, ſed & admirandum proſus, humaniſque mentibus incomprehenſibilem, tum in ſeipſo, tum in vniuerſo exhibuit ſymphoniſmum; Qui qualis ſit & in quo conſiſtat, modo dicendum eſt.

Quomodo
vnitas cum
multitudine
conueniat.

Monadem in multitudine diffuſam ex præcedētibus patuit luculenter; at quomodo vnitatis natura cum multitudine conueniat, & abſque diſcrepantia in ea habitet, hoc eſt, quod ingenium torquet; hoc eſt, quod fragilitati comprehensionis noſtræ remoram obijcit. Veniam mihi dabis lux inaccessa & in æternitatis caligine abſcondita, ſi ſumus & puluis immenſitatis tuæ abyſſum præſumptuoſius acceſſero. Quod monas eſt Arithmeticiſ, hoc vnifonum muſiciſ eſſe varijs in locis oſtendimus: Et ſicuti monas fons & origo omnium numerorum eſt; ita monas iſophona omnium conſonantiarum; monas itaque in multitudine diffuſa alio quoquo modo conuenire minimè poteſt; niſi per vnitatis, quæ in multitudine eſt, harmoniam. Hinc Plato, Timæum Locrum imitatus, animæ fabricam vt in præcedentibus oſtendimus; animæ mundique fabricam per acceptā monadem deſcribit, & per duplataſ, triplataſ & quadruplataſ proportionē vſque ad 27 cubum videlicet ternariæ monadiſ peruenit. Nam prima & ſuprema monas in primum numerum ternarium videlicet, diffunditur, vt poſtea docebitur, hic quadratus nouenarium complet; quo numero intellectuum ſeparatorum ordines, Cœli elementariaque omnia, ſumma harmonia diſtribuuntur; ternarius iterum cubicè multiplicatus ſive ductus in nouem, viginti ſeptem prædit. Quem numerum vt oppidò myſticum & ſi in præcedente ſchemate ſat ſuperque explicauerimus, quia tamen diuina harmonia plenus eſt, hic aliquantulum ſuſius diſcutiendum exiſtimamus. Sunt igitur viginti ſeptem prima rerum productarum genera in tres enneades ſive nouenarios, ſupercœleſtem, cœleſtem & elementarem diſtincta; Quorum concordia harmonica à DEO admiranda quadam connexionē vnita ſpectatur. Ex Archetypo enim ad Angelicum orbem ſive ad ſphæras, & indè ad terrenæ habitationis orbem, niſi illa omnia conſonantiſſima reddens, deſcendit; vt quicquid in vnoquoque eſt, itidem in reliquis ſuauiſſima proportionē vocibus vti que vitæ energia canoris reſpondeat. DEVS enim eſt, in quo viuimus mouemur & ſumus, illo ſpiritu mediante, qui intus alit, menteque, quæ molem agit rerum fabricatarum, vera illa à Platoniciſ intenta mundi anima, quæ mundi membra viuificando harmonicaque colligando concordia, mundani decachordi concentus red-

dit consonantissimos. Aduertit hoc primum Pythagoras naturalis ordinis concentusque solertissimus indagator; Annuir Anaxagoras cum quodlibet in quolibet contemplaretur, non quidem in musca asinum, aut in lumbrico camelum: sed species vniuscuiusque in alio mirabili affinitate representatas, ut sicuti ea vniuersali vita viuunt, ita amica quadam societate & veluti heracleoticis vinculis singula singulis vniuntur, ex qua demum mirus ille rerum concentus nascitur, atque hoc quidem arcanum abstrusius dictus Anaxagoras non explicauit; Pythagoras verò clariori lumine, & ab ijs illustratus, qui illum spiritum à diuinis hauserant Oraculis ab Ægyptijs primum, hi ab Hebræis, id apertius tradiderunt; ipsi autem Prophetæ ad diuinum erecti symposium, vbi eorum formæ & exemplaria typique concinna suauitate, vnico sono in eadem vnico verbo exhibentur, concentum illum omnium clarissimè perceperunt. Quem nos tamen in diuersissima mundani huius decauli membra diffusum, humanæ caducitatis pondere pressi, percipere non possumus, nisi nunc vnum, nunc alium tonum sumendo, omnes in mentis systemate organico colligamus, & sic harmonicum illum rerum creatarum ad inuicem & cum Artifice concentum aliquantula suauitate percipiamus. Quomodo itaque monas illa diuinitatis isophona in omnia mundani decachordi ad harmoniam rerum disponendam, se dimittat, dicendum explicandumque restat.

Pythagoras de ordine rerum quid sciat.

Prophetæ quomodo in DE Omnia cognouint.

Agnouerunt admirandam ex monade profluentem ternarij vim, non Theologi tantum Christiani, sed & gentiles philosophi; Aristoteles, habemus, inquit in principio librorum de Cælo, ternarium numerum à natura, & sustinemus ipsum tanquam legem secundum quam omnia disponuntur; Hinc secundum numerum tenemur rerum omnium opificem DEVM celebrare. Tribus enim omnia siue spiritalia siue corporalia, principio scilicet, medio & fine constant, quem ternarium certè non nisi ab ineffabili illo supracælestis mundi ternario, à quo omnia, in quo omnia & per quem omnia, teste Apostolo, hauriunt. Subiecit enim natura oculis nostris lucidissima eorum signa, quæ oculus non vidit, neque auris audiuit, neque in cor hominis ascenderunt. Si enim vniuersam naturam perfectam esse credimus; eandem & trinam esse fateri necesse est, cum in omni re naturali quidam splendeat, exprimaturque diuinæ Triadis numerus, & cum omne trinum sit perfectum; DEVM autem omnium opificem, Authorem Creatoremque asseramus, necessario eundem & trinum, & perfectum esse asserere cogemur, est enim omnis Creatura diuinum quippiam & vrille dicebat, *diuinæ particula aura*, omnis creatura, utpotè diuinæ bonitatis imago & character simillimus, diuinæ perfectionis atque vnitatis vestigia ut gestet, necesse est. Discutiamus itaque totius naturæ gradus, vniuersam rerum naturam penitus scrutemur & in singulis huius admirandæ triadis vestigia rebus singulis impressa cum admiratione intuebimur. Prima hominis productio in Adamo veluti monade inchoauit, quæ in dyadem se diffundens Euam produxit; ex ambobus natus Abel humanæ genestriadem compleuit, quem & in successiva deinceps humani generis propagatione in patre, matre & filio conseruauit. Præterea rationalis anima vna est indiuisibilis substantia, sine sui diuisione trina, fecunda, numerosa, in intellectum, memoriam ac voluntatem discreta; Intellectus non est memoria, neque voluntas; memoria neque intellectus est, neque voluntas; voluntas neque intellectus est, neque memoria, sunt tamen vna eademque animæ substantia trina relatione distincta. Est iterum omnis anima trina, rationalis, sensitua, vegetatiua; Intellectus trinus, diuinus, Angelicus, humanus, priorem, mentem, alterum intellectum propriè, rationem postremum dicimus. Arbor vna est in stipite coniuncta, in ramis discreta, in quibus tria tantum profert; folia, flores, fructus. Tria sunt magnitudinum interualla, longitudo, latitudo, profunditas, quæ respondent lineæ, superficiei, corpori, omnium corporum conceptibilium communi mensuræ; tres sunt primæ & præcipuæ numerorum vnitates, linearis, superficialis & corporea, denaria, centenaria, millenaria à simplicissimo puncto seu monade profluentes, ut in præcedentibus ostendimus; denaria lineæ, centenaria quadratæ superficiei, millenaria cubico corpori respondet. Innumera hoc loco adducere possem huius triadis in omnium entium gradibus, sed cum breuitati studeamus, selectiora ad demonstrationis nostræ scopum assumimus.

Quomodo vnitates in creatura in multitudinē se diffundat.

Trinitas in omnibus rebus elucet.

In adamo trinitas. In anima trinitas.

In arbore trinitas.

§. I I.

De Musica DEI Triunius cum ordinibus Angelicis.

Omnia in
numero pō-
dere & men-
sura.

Platonis æni-
gma ¶

Omnia har-
monia tri-
bus comple-
tur.

Harmonia
in 1.2.3. elu-
cescit.

Quomodo
trias in mul-
titudine dif-
funditur.

Quomodo
ordines an-
gelici S. Tri-
di respon-
deant.

TRIBUS DEVS mundum disposuit, numero, pondere & mensura, quibus omnia, supraexcelsæ Triadis gerunt vestigium, numerum enim ab illa summa monade, & omnium numerorum fonte habent; pondus ab illa sapientia, quæ omnia librat: mensuram ab illo Artificis spiritu, qui unicuique congruam distribuit portionem. Hinc tria iuxta Magorum dogma mundo dominantur, DEVS, Mens, Anima; DEO propriè cōpetit monas siue vnitas; Menti vel sapientiæ ordo vel pondus; Animæ verò vel spiritui mensura motusque; pulchrè hoc explicat ænigmaticum Platonis ad Dionysium Regem pronunciatum: Circa omnium Regem cuncta sunt, ipsius gratiâ omnia, ipse pulchrior omnium causa: Omnia namque sunt circa Regem eius vnitate connexa, & ipsius gratiâ omnia ponderata sunt, & ad ipsum cuncta ordinata, ipse verò omnia numerando proportionandoque pulchrorum omnium causa est tam efficiens, quàm finalis & gubernans & sustentans principium, medium & finis omnium; Orpheo quoque teste ab eo omnia, in eum omnia & in eo omnia stabilita conquiescunt; DEVS siquidem sphaera est, cuius centrum vbique, per potentiam est Pater; circumferentia verò per incomprehensam suam immensitatem nusquam, filius siue sapientia est; Relatio verò mutua centri & circumferentiæ vel radij, spiritum & amorem reciprocum significat.

Cum itaque prima & suprema monas trina sit, à trino archetypo fabrica emanare non debuit, nisi trina trino ordine & numero sonoro constituta; omnium enim perfectissima harmonia solis tribus vocibus constare debet, infima, media, & suprema, quæ vnita dat 1 diapason, ex diapente & diatessaron compositum consonantiarum perfectissimum, & primam harmoniam, & pulchrè in tribus hisce numeris cernitur 1, 2, 3, vbi 1 se habet per modum monadis simplicis & isophonæ omnium consonantiarum originis, quæ DEO Patri competit. 2 ad 1 relata per modum octauæ siue diapason, Filio; 3 verò ad 2 relata diapente refert, spirituique competit virtuti connectenti, sicuti enim media vox diapente infimam & supremam in trium vocum harmoniam connectit, ita & Spiritus Patris & Filij, principij & finis in vnâ incomprehensibilem harmoniam nexus est, à qua ineffabili fecundissimæ Triadis harmonia omnis in Natura harmonicis concensus quomodo propagetur, explicandum est. Ternarius itaque simplex DEO simplicissimo attribuitur, qui summa & indiuisa vnitas existens, in tres tamen hypostasies modo quodam humanæ menti ineffabili diffunditur. Hic ternarius extra se in multitudinem abiens triplatus, trium enneadum admirandum producit symphonisimum. signatque nouem Angelicos ordines, nouem Cœlos, nouem corpora Elementarisque naturæ genera. Quæ omnia denario non sine admirando mysterio perficiuntur, vt postea dicetur. Ternarius autem cubicatus siue ternarius in quadratum sui, hoc est nouem ductus producit omnium mysteriosissimum numerum 27, omnium enneadum completum, omnium harmonicarum proportionum seminarium; & prima quidem trias increata, secunda propagatione in tres intellectualis mundi triadas se diffundit, ita vt ordo seraphicus amore inflammatu Spiritui amori Patris & Filij nexui; Cherubicus ordo, Sapientia & Scientia plenus, supremæ Sapientiæ, Filio; Thronorum verò ordo Patri competat, qui vti teste psalmista: In iudicio posuit thronum suum, ita & per Filium in iisdem iudicabit Orbem; atque hæc quidem trias est perfectionis & similitudinis DEI; cum verò summum bonum sit diffusiuum sui, hinc per triadem suam alium trinum ordinem produxit, vt per eas creaturas inferiores perfecto & harmonico ordine ceu princeps & opifex supremus gubernaret; & Pater quidem Dominus omnium per Dominationum ordinem, omnem moderatur politici mundi statum; per ordinem Potestatum Filius, cui à Patre omnis potestas data est in Cœlo & in terra, debito ordine omnia administrat. Per virtutum ordinem Spiritus oris DEI omnis virtus eorum, id est, omnes ad veram sancti-

moniam virtutumque omnium confirmationem perducit, & quoniam trinus trina se communicat ratione, hominem vtiq; & omnia, quæ propter ipsum produxerat trino gradu gubernare voluit. In principatibus quidem Imperia, Regna, Prouincias. In Archangelis ipsos Reges & Principes; In Angelis verò singulorum hominum curam habere statuit, factumque est, vt sicuti DEVS sacunda illa sua monade in nos per tripertitum Angelorum ordinem, ita nos per eos in DEVM velut per scalam quandam Jacobeam ascendere possemus; Certum enim est, Dionysio teste, non modo per intelligentias inferiores, sed etiam purgari, illuminari & perfici nos posse à superioribus; atque per assiduam virtutum omnium exercitationem Hierarchicarum mentium consortes fieri secundum eum gradum virtutis, qui in nobis maximè viguerit, si videlicet mentis nostræ decachordon ad decachordon angelicum rite concinnauerimus; si enim virtutis chordam chordæ hierarchicæ correspondentem eoque intenderimus, vt perfectè consonet, iam conformes mentibus dicti ordinis, virtutes dicto ordini debitas à DEO harmonia obtinebimus. Estque hoc arcanorum omnium in Kabala maximum; quo solo Sancti DEI homines, mirandorum operum patratores extitisse secretioris Theologiæ Magistri referunt. Si enim per similitudinem virtutum studium alicui ordini nos conformare conabimur, virtutum consonantia à dissonantijs expurgati, facile in eum conscenderimus. Hinc quidam Sancti DEI homines diuini amoris ardore in Seraphinos, nonnulli diuino contemplationis studio in Cherubinos euaserunt: Non defuerunt, qui perpetuò diuina patientes in Thronos assumpti sint. Cum enim ex singulis ordinibus multi ceciderint Angeli, ad eorundem instaurationem alios assumi necesse erat; nulli alij nisi homines iuxta eum virtutis gradum, quem in terris DEVS ipsis contulerat.

Paret hinc quoque, cur DEVS populis subditisque timorem Principum incusserit. Nonnè Rex homo est cæteris hominibus similis? videmus tamen omnes ei se summa reuerentia & timore subijcere, quod quidem fieri nulla ratione posset, nisi DEVS illi timoris sui characterem impressisset, quo Princeps signatus euectusq; cæteri timore quodam reuerentiali & occulta quadam vi compulsi, subsint. Quod totum per Principatuum illorum supremorum principum ordinem exequitur. Quod si verò per indignam sceleribusque contaminatam vitam sibi Reges Principesque tum DEI, tum Principatuum influxui obicem posuerint, ecce protinus veluti per peccata publica deleti in Principe character timoris DEI, populus à consono in dissonum deflectitur, rebelliones mouentur, iugique Principis tanquam character timoris DEI indigni fit abiectio, vt proinde mutationes imperiorum, regnorumque translationes, Principatuum rerumq; publicarum extirpationes, aliam, quam diximus originem non habeant; Meminerit igitur Princeps ita vitam suam instituere, ita iustitiam, & pietatem colere vt principatus sui præsidēs Archangelos semper sibi propitios inueniat; vtpotè sine quorum perpetua tutela & assistentia, nec regnum, nec Regnator subsistere queant. Eadem causa DEVS animalibus etiam ferocissimis characterem timoris impressit, vt videlicet homini propter quem condita erant, subessent, eique obedirent. videmus debiliore robore puerum vel ingentem Elephantum, ferocissimumque Leonem manuducere, regere, verberibus, & quocunque voluerit imperiose ducere; belluamque ei in omnibus obedire, eidem se in omnibus submitendo. Certè non alia de causa, nisi quod ordinis ratio ita præscribat, & quia homini character timoris DEI impressus omnia eidem subesse cogit. Eadem in ordine animalium spectantur, quod enim vnum animal aliud timeat, etsi robore & magnitudine multò eo inferius (vt Elephas arietem, gallum Leo) causa est, quod sub præsidio sunt ordinis altioris, characteremque principatus gerant, quem inferiora naturali instinctu, dum cognoscunt, reuerentur; vides igitur quàm omnia mirabili nexu coniuncta consonent. Relucet & hic concentus vel in ipsis fortuitis rebus, (si tamen aliquid in rerum natura fortuitum & casuale dici potest) vt cum tempore Pauli V. Pontificis, Aquila vinculis soluta auolando paulò ante dicti Pontificis electionem Draconis imagini, quem Burghesiorum gentilitia insignia continent, insidens, ex eadem familia Pontificis electionem designauit; voluit enim vt nonnullis in mentem venis, DEVS per

Quomodo per Angelicorum ordinum gradus DEO vniamur.

Arcanum maximum in Casala.

Quomodo Angelis finiles efficiamur.

Cur subditi naturæ hierarchice timeant principes suos.

Vnde ruinae & translationes regnorum & imperiorum.

Cur ferocissimæ quævis belluæ homini in fronte se submittant.

Euentus mirus in electione Pauli V. Pont.

Quid Virtu-
tes influant
in homines.

Potestatum
influxus.

Dominatio-
nis influxus.

Angeli coe-
lestis odei
modulato-
res.

Angelos principatus; principis volucris augurio principatum orbis indicare: Qui verò principatus terrenus dissonus ex se est, & deformis; nisi consonus sit in se ipso & cum alijs, & per hanc consonantiam decorem & pulchritudinem acquirat; Ideo superiorum ministerium Principi necessarium est, & hoc Virtutum efficit ordo; quorum fauore cōparata constantia ac robore, fortes contra vitiorum voluptatumque irritamenta efficiuntur. Sed vt & contra has aereas potestates inuidia & malitia plenas praeualeamus; supercoelestium diuinarumque Potestatum praesidium nobis necessarium est; Ne etiam mundanis affectibus praepediamur, sed illos appetitui rationali harmonicè subijcentes dominemur nobis ipsis. Dominationum assistentia nobis erat necessaria. Omnium itaque inferiorum obtento dominio, restat, vt ad DEVM cōuersi ipsi soli vacemus: Quod fit, si memoriam supercoelestium per Thronorum subsidium retineamus; eademque cherubica illustratione contemplemur, donec cognato tandem parentique summo, monadi diuinæ per ardorem Seraphicum vniamur; vnde quemadmodum per Angelicos gradus opifex rerum in nos sua virtute descendit; sic & per eosdem ad ipsum; quo processimus, redeamus, veluti per quosdam virtutum gradus; quorum primus rationalis naturæ gradus per sensus nos coniungit Angelis, imaginatio Archangelis; minor Virtutibus, Potestatibus dolor de peccatis; ratio Principatibus; vt enim he spiritibus; ita ratio sensibus & affectibus praestit, Amor Dominationibus, Thronis intellectus; Cherubinis intelligentia; Spes denique vniat Seraphinis; hi enim proximè conducunt ad DEVM, qui est spes omnium finium terræ.

Vides igitur, vt ministri hi ordines Harmoniae summi tribunali assistentes, vt fidi sint; omnia in consonantiam cum principe eorum deducere satagunt. praesentunt enim cōiuncti psallentibus & ipsi *de musica* *choros* tanquā coelestis Odei modulatores; omnes chordas vocesque in summo illo DEI monochordo adaptantes, vt illud reddant concinnū suauissimumq. vt si quæ sint inutiles fides, vel moduli dissentientes, eas abijciant, rescindant, reprobentque; nè in mundano coelesti vel humano polychordo aliquid dissonū reperiatur. gaudent itaque omnia mouente patre, teste Dionýsio, à DEO siquidem moti mouent orbem, & isti corpora nostra coeteraque inferiora ad eam consonantiam disponunt, quam iubet ipse primus rerum omnium Motor.

§. III.

De harmonia Enneadis coelestis, quam cum Enneade Hierarchica facit.

VT Naturæ vniuersæ Author & Opifex mundum minorem; propter quem omnia facta erant, absolutissima harmonia conseruaret; aliam enneadem mouit, Coelestis videlicet mundi systemata; quorum influxu inferior mundus gubernaretur; Caelum primum Empyreum; Caelum stellatum seu firmamentum, globos Saturni, Iouis, Martis, Solis, Veneris, Mercurij, Lunæ. Verum cum hæc corpora ex se & sua natura essent inanimata, motusque essent incapacia; singulis suas attribuit Intelligentias, quarū virtute varijs motibus agitata varios effectus, pro sublunaris mundi exigentia, producerent, atque adeo corporeæ naturæ constitutio, à Superiorum corporum influxu dependeret. Intelligentiæ verò Cælis assistentes animarum disponendarum curam haberent; DEO Choroque supremo infimæ, media summis in vnā perfectissimam harmoniam colligante. Verum vt harmonia singulorum luculentius patefiat.

Primò Nota, nouem esse coelos, cœlum empyreum æterni Regis curiam supra mundanam illam motoris omnium domum, quæ ab ordine & infinita luce non incongruè Seraphinorum ordini congruit; ex qua & omnes animarum illuminationes tanquam ex fonte quodam vberissimo procedunt.

Musica hierarchica cœ corporibus coelestibus.

Cœlū Empyreum Seraphinis cōpetit.

Secundo sequitur cœlum stellatum siue firmamentum, in quod Opifex in numerosa instrumenta rerum efficiendarum se diffundit, & pulchrè Cherubici ordinis intelligentiæ conuenit: sunt enim stellæ nihil aliud nisi notionum in anima humana veluti quædam symbola, ex quorum conceptibus formalibus nascitur scientia, Cherubinis propria.

Quæ subint
Intelligentiæ
motrici Sa-
tur ni.

Tertio ζ globus rectè Throni siue intelligentiæ Schabtael conuenit; Nam virtute sua influxiua in nobis firmam, fixam inconcussamque prudentiam generat, hominem præterea in throno consiliorum suorum fixum veluti ligat; vndè haud sine causa ab Hæbreis *Schabtai*, hoc est sessio mea dicitur, cui omnia in mundo sublunari Saturninam naturam redolentia, in lapidibus, plantis, animalibus, vt alibi ostendimus, subfunt.

Intelligentia
Saturni Sch
abtai domi-
natur in re-
bus Saturni-
nis.

Quatto sequitur globus η , qui natura & proprietate pulchrè Dominationum choro congruit; Est enim planeta beneficis, Regius & maiestate plenus, vndè sub ipso natis dominationem & imperium promittit, intelligentia verò eiusdem rectam iustitiam conferente. Sub huius imperio, omnes sublunaris mundi res Iouialem naturam redolentes subiiciuntur.

Intelligentia
Iouis Zad-
kiel,

Sequitur globus θ , qui ob igneam quandam & adustiuam vim optimè Virtutibus quadrat: ignem virtute sua in nobis dum bilem vrit, ad res arduas cum facilitate superandas, aptas facit, robur & fortitudinem auget; huic globo omnia inferioris mundi Martiali natura prædita subduntur.

Intelligentia
Martis Ca-
miel.

Globus ι , vt medium mundi corpus obtinuit, ita non secus ac Rex ac Princeps totius, omnia virtute & potestate sua moderatur, vndè optima ratione medio ordini Potestatum conuenit, intelligentia verò eius in nobis vitam, prosperitatem gloriamque producit; solaris naturæ in sublunari mundo corpora huic perfectè consonant, vt alibi dictum est.

Intelligentia
Solis Schā-
fiel.

Globus κ beneuolus & pulcherrimus planeta, Principatibus quadrat, cuius intelligentia Haniel nobis rerum pulcherrimarum amorem instillat, gratiam & beneuolentiam omnium confert; huic globo, tutelæque eius Intelligentiæ subfunt omnia naturæ quædam analogia ipsi correspondentia, quæ Venerea nominant, vt in præcedentibus ostensum fuit.

Intelligentia
Veneris Ha-
nael.

Globus λ Archangelis aptè componitur, sicuti enim Archangeli cum imagine summi Principis omnia conformare, & vt sibi perfecta vnione copulentur, componere student, ita & Mercurius numeros vocales, formales & racionales in eorundem consonantiam reducere laborat; præcipuè rationalis numeri compositionem cum diuino; docetque Cocabiel Intelligentia eius veram concordiam & vnionem cum DEO, animasque conatur in DEVM deducere illa consonantia, quæ ipsi perpetuò coniunctæ sæper prorumpant in perpetuos hymnos & laudes illius maiestatis æternæ. Cui omnia sublunaris mundi mercurialia subfunt.

Intelligentia
mercurij Co-
chabiel.

Vltimus denique cœlestis Enneadis globus est μ , vndè optimè cum Angelis inter nouem ordines vltimis, consonat; sicut enim hæc nobis proxima, ita & Angeli; sicuti Luna omnium superiorum planetarum vires in se recipit sublunari mundo communicandas, ita & angeli illuminationes à superioribus mentibus acceptas in nos deriuant. Innumera hoc loco de peculiari virtutum influxu dici possent, sed cum hæc Theologiæ hic reglyphicæ reseruauerimus, eò tuo tempore Lectorem remittimus.

Intelligentia
Lunæ Le-
uanuel.

Visa itaque enneadis primæ cum secunda cognatione concentuque quodam admirabili; iam quomodo reitia enneade siue ternario quadrato, omnes sublunaris mundi Creaturas omnium produxerit artifex, videamus.

Monas itaque primæua, principium omnium, in tempore in dyadem se explicans, indefinitam dualitatem siue materiam proauit; liquidem ex monade & dualitate numeri, ex numeris puncta, ex punctis lineæ, ex lineis superficies, ex superficiebus denique solida corpora profluxerunt, quatuor videlicet elementa primaria rerum fundamenta, de quibus, cum in primo registro fusè actum sit, hic fusiores esse nolumus, sed solum hoc loco ostendamus, quomodo dicta Elementa quatuor cum quinque mistorum, entium gradibus tertiam enneadem constituent, & quomodo elementa non in corpo-

Quomodo
monas in
dyadem se
extenderit.

rea tantum natura, sed & intellectuall enneade, imo DEO ipso suo modo; vt Musicus mundi conceptus cum Archetypo luculentius patefiat, reperiantur; Enneadem continent quatuor elementa cum quinque corporeæ naturæ gradibus; quæ coniuncta nouem, vt sequitur, constituunt: Terram, Aquam, aërem ignem: lapides siue metalla; plantas, Zoophyta, animalia bruta, Hominem quibus inferior mundus constat; Quæ tamen etsi corporea, sapientissimus tamen conditor & harmonista ea tali harmonia cum reliquis duobus mundis colligauit, vt singula suo modo in vnoquoque mundorum sint. Est terra inferioris mundi basis & stabilimentum.

In DEO Angelis, cælis, terra suo modo.

1 Est in Cælis terra, vti in secundo Registro ostendimus, est & in Angelis terra in quantum sunt firma DEI sedilia & scabellum pedum eius; est & in Archetypo omnium firma fecundissimaque natura, iuxta illud: Aperiatur terra & germinet Saluatorem: Est porro aqua elementaris leuis & lucida, mundans & lauans omnia.

In cælis omnia.

2 Est & in cælis aqua suo influxu terram irrigans & commixtibilis virtus qualem ♀ & ♂ hominibus influunt, in Angelis est docens & mundans, iuxta illud: Qui tegis aquis superiora eius; In opifice verò aqua salutis, quæ peccata abluuntur, homo regeneratur, mundatur, collustratur.

Est aer in omnibus.

3 Aëre elementari respiramus, videmus, audimus & odoramur; est & aer in cælis diaphana illa natura, mundanum ornatum diuitiasque oculis exponens; est & in Angelici mundi spacio; vbi beatarum mentium concentus resonant, vitalis flatus & aura tenuis; In opifice summa & perfectissima vita & spiritus, quo in omnes spirans, vt viuant respirentque, largitur.

Ignis in omnibus.

4 Quod elementaris ignis apud nos, hoc Sol in cælo; hoc in hierarchico mundo Seraphicus ardor, impetusque igneus, iuxta illud: Qui facis Angelos tuos spiritus, & ministros tuos ignem vrentem, hoc in Archetypo denique ignis idealis & lumen spirituale, quo omnia gignuntur, conseruantur sustinentur, aluntur, augentur. Sunt igitur elementa in DEO seminaria quædam & producendarum rerum ideæ, seminaria prima & origines. In Angelis distributæ potestates; In cælo virtutes analogæ, in natura rerum semina; in mundo inferiori crassiores formæ.

Atque hinc nascitur admirabilis ille mundi concentus, quo terra cum Luna, terra cœlesti: Aqua cum ♀ & ♂, Aer cum ♂ & ♀, ignis cum Sole & Marte; Lapides iterum cum ♀, metalla cum ♂; Zoophyta cum Marte, insecta cum Sole, cum Venere Volucra; amphibia cum ♀, cum ♂ quadrupedia; omnia cum omnibus mira sympathia consonant, tum inter se, tum cum anima rationali, cuius Enneas collecta est ex 5 sensibus exterioribus, 4 interioribus videlicet sensu communi, imaginatiua, appetitiua, rationali; terminanturque ad intellectum tanquam ad decimum, cui & alia Enneas purior in simplicibus numeris videlicet 9 Angelorum ordinis conuenit, vt in eo plena sit Angelorum DEIque imago, terminaturque in decimum fontem scilicet, supremum omniumque Patrem. Estque ei triplex operatio prorsus consonans & harmonica cum mundo hoc inferiori in natura, cum cælis in sensibus; cum Angelis in intellectu. In tetradem emergit per simplicem animæ potentiam, in enneadem per 9 sensus, 5 corporeos 4 incorporeos, in icosis heptadem siue 27, totius consumationis rerum ideam peruenit, dum intelligendo, omnia fit.

Corollarium.

Vides igitur; quomodo in schemate nostro harmonico, per vnitatem totius mundi perfectio denotetur: per binarium, rerum in ipso contentarum varietas & multitudo; per ternarium vnitatis analogia in triade eterna, omnia conuenienti proportionem copulans, per Enneadem trium mundanarum Enneadem paulò ante explicatarum nexus & copula; adeoque per cubum, quem Pythagorici harmoniam vocant, harmonia totius, ex numero simplici, quadrato & cubo completur; vltra quem cubum non est progressus, cum numerus suapte natura cum in longum latum profundumque creuerit, vterius exten-

extendi nequeat. DEVS igitur vnicus in se existens, in multitudinem, et vnitas in numeros diffunditur, à qua ipsi propria & peculiari nunquam recedit; imò ex hac vnitate omnes mundanæ icoliheddadis fides in vnum colligens, concinnas, temperatas, consonasque reddit, parium dispariumque vnum, hoc est, generum, specierum, indiuiduorumque in vnum reducta concordia, dum secundum quandam portionem, vni quidē in proportionē dupla, alteri in tripla, quibusdam in quadrupla, nonnullis in sesquialtera aut sesquitercia, aliquibus etiam in sesquioctaua aut sesquinona proportionē cōmunicat. Vndē & necessariò ex varia diapason, disdiapason, diapason cum diapente, diapente, diatessaron, toni, aliarumque consonantiarum constitutiones, variæ harmoniæ contemperationes resultant; Quarum tamen connexionem commistionemque solus ille nouerit, qui cum Ecclesiastico verè dicere poterit: *Ipse dedit mihi eorum, quæ sunt, scientiam veram, vt sciam dispositionem orbis terrarum, & virtutes elementorum, & consumationem & medietatem temporis, vicissitudinum permutationes, consumationes temporum, mutationes morum, stellarum dispositiones, naturas animalium, iras bestiarum, vim ventorum & cogitationes hominum, differentias virgultorum, virtutes radicum, & quæcumque denique sunt abscondita & improuisa didici;* Dum vel per vnctionem Spiritus sancti delibutus omnia manifestantur, vel per mortem osculi, vt secretiores Theologi loquuntur, vel secundum Platonicos contactu quodam essentiali idearum ipsius primi intellectus potentis omnia facere in suscipiente; ex quo contactu quasi ex congressu quodam concipiuntur imagines, inferuntur rerum species, expergiscitur anima, purgaturque ambrosia & nectare à contagione inducta ex Lethæo gurgite: vides sub hac harmonica rerum constitutione mentem diuinam Archimusi, omnia musicis numeris contemperasse; & cum omnis rerum perfectio in perfecta rerum commistione & temperamento consistat, nullū adeò abstrusum erit in natura rerū arcanum, quod quis consona aptando dissonis in huius mundani systematis polychordo iuxta regulas in præcedentibus traditas non sit penetraturus. Secretum paucissimis verbis pando: Enneachordum animæ ad Enneachordon Hierarchicum, corporis verò ad cœleste sideriumque reducatur per *iosep̃choron*, & penetrabis, quæ dixi, arcana arcanorum; diuinarum humanarumque rerum notitiam absolutissimam, iuxta illud Diui Ioannis: *Vos habetis vnctionem à Sancto, & nostis omnia.* Docent hanc admirandam supramundani illius choragi cum vniuerso musicam, figura seu schema præcedens, in quo veluti in synopsi, quadam, quicquid hucusque dictum est, contentum reperias; Nil hic de interna beatarum mentium pace, & tranquillitate animorumque choreis, dicam. nihil de incomprehensibili Angelorum hominumque in æterno illo Archimusi Odæo symphonismo, certè omnis huius mundi pulcherrimarum rerum aspectus delectatioque ad illum comparata, quid aliud est, nisi vile stramentum, paleæ putridæ, & exigua quædam arena facium terræ? Omnis imaginabilis, quæ humani ingenij solertia vnquam inuenire potuit, harmonia & musica, omnia instrumentorum harmonicorum conceptibilis suauitas & dulcedo, omnis humanarum vocum excellentia & perfectio, quid ad supremam illam musicam comparata aliud sunt, quam dissonantissimus belluarum fremitus, luporum vlulatus, grunitus porcorum? Quid omnis odorum, saporum, tactusque harmonica suauitas, dulcedo; mollieties, nisi foetor, amaritudo & mera immundities? Cuius ordinatissimam & supreaminentissimam dispositionem sicuti oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit; ita eadem nec vllò verborum conceptu explicari, nulla styli felicitate, fecunditate que declarari, nec vllò profundissimo mentis scrutinio penetrari potest, vbi non trium, quatuor, quinque, sed ineffabili supereminetissimarum vocum symphonismo tota Cœlestis Regis Curia & aula supramundana diuersis Sanctorum classibus, veluti in choros quosdam dispositis in perpetuas resonabunt eternitates; vbi chorus Virginum, choris Confessorum, hi Martyrum, Apostolorum Patriarcharumque choris intersonantes, omnes simul cum tripartitis Angelorum hierarchiis concordantes ad perennis aquæ vitæ fontem, æternum conquiscentes, æternum illud Alleluia indeficiente exultatione DEO ceu supremo quodam choro, per sapientiam suam symphoniam diri-

Musica diurna.

Quomodo reddamur omniscij.

Secretum harmonicū omnium maximum.

Incomprehensibilis dulcedo & suauitas Musicę diuinæ.

dirigente, spiritusq; oris sui organū animante, modulabuntur; vbi Agnum DEL, qui in hoc æternitatis domicilio & organū, & organum, & musica est, sequentes cantabunt canticum nouum; admirandum illud verbi DEL cum humanā natura in vtero immaculatę Virginis desponsati epithalamium & hymenæum; vbi laborum, tormentorumque in hoc mundo pro amore DEL exanthlatorum recordatio, veluti dissonum quiddam æternę beatissimęque vitę consonis mistum, syncopatumque in omnium dulcissimam, perfectissimamque harmoniam coalescet. O infelicem eorum sortem, qui ad fallacia momentaneęque calamitosę vitę huius bona, ad mundanę ambitionis strepitum, immundarumque affectionum voluptatumque dissonantissimas catadupas obsurdescētes, spe sua ad eam pertingendi musicam, quam descripsimus, aliquando percipiendam excidunt! O magne rerum Harmoniæ, qui omnia in numero, pondere & mensurā disponis; dispone animę meę enneachordon iuxta diuinę voluntatis tuę beneplacitum, incita omnes animę meę nervos in laudem & gloriam nominis tui, vt Seraphico ardore te diligam, cherubico mentis scrutinio incessanter te quæram, sis animę meę thronus vbi quiescas, vbi cubes in meridie; adsit Dominatum, Virtutum, Potestatumque præsidium; Principatum ponas super omnem animę indomitam rebellemque affectionum turbam, vt Angelica tibi puritate perpetuò seruiam: Sonet vox tua in auribus meis, vox enim tua dulcis & facies tua decora, dispone in me eam virtutum harmoniam, quam & tu in te, & in supremis virtutibus ab initio disposuisti, vt de virtute in virtutem veluti de tono in tonum procedens ad virtutum omnium diapason, totiusque perfectionis complementum pertingam, atque hoc virtutum præsidio munitus, in decachordo psalterio psallam tibi, teque in sæcula sæculorum laudem & glorificem. Amen.

Epilogus totius operis.

Hucusquę igitur de Creatoris Opt. Max. admirandis in harmonica mundi structura operibus, quantum ingenij vires permiscere, actum fuit; restat modò, vt oculis manibusque de tabula demonstrationum ablatis, inque cœlum sublatis Patrem luminum deuotus & supplex comprecetur; O æterna rerum conditrix & opifex sapientia, quę naturę lumine desiderium in nobis promoues luminis gratiæ, vt per id nos transferas in lumen glorię tuę, gratias tibi ago, quia delectasti me in factura tua; & in operibus manuum tuarum me lætificasti; gratias ago, quod in reconditum diuinitatis tuę odorem me introduxisti, vbi infinitę dulcedinis tuę vel tenui sibilo ita cor meū rapuisti, ita aures meas opplesti, vt parū abfuerit, quin ad omnes terrenę corruptionis iucunditates & gaudia, veluti ad tumultarias caduci mūdi catadupas obsurderim; En nunc opus consumaui professionis meę, tantis vsus ingenij viribus, quantas mihi dedisti, manifestauit gloriam operum tuorum hominibus hæc meas lucubrationes lecturis, quantum de illius infinita magnitudine capere potuerunt angustię mentis meę; sacrum Sermonem, hymnum, DEO Conditori absolui, pietatem hanc esse ratus, non vt hecatombas illi taurorum immolare, odores adolerem, & cassiam; sed vt primum ipse discerem, post & cœteros, vt quantus ille sit sapientiā, quantus potentiā, qualis bonitate, docerem; bonum enim velle diffundere, nec vlli id inuidere, semper bonitatis consumatissimę documentum statui, promptus mihi semper fuit animus ad quam emendatissimè philosophandum; si quid indignum tuis consilijs à me prolatum, vermiculo in peccatorum volutabro nato & innutrito, quod scire velis homines; id quoque inspirare, vt emendem digneris: Si tuorum operum admirabili pulchritudine in temeritatem prolapsus sim, aut si gloriam propriam apud hominēs, dum in opere glorię tuę destinato progredior, sectatus sum; pro ea, quā infinita es clementia mihi condonēs obnixè deprecor, denique vt hoc meditationum harmonicarum opus glorię tuę animarumque saluti vnice cedat, propitius efficere digneris.

LAVS DEO VIRGINIQUE MATRI.

INDEX

Capitulum, quæ in Tomi I. Musurgia Vniuersalis
Septem Libris, quibus is constat, continentur.

LIBER PRIMVS.

De Natura Soni & Vocis.

CAP. I. De Definitione soni.	Pag. 2
II. De Productione soni.	3
III. De Subiecto passiuo soni.	4
IV. De Corporibus, quæ ad genesin soni cum effectiue cum subiectiue concurrunt.	5
V. De varijs Speciebus soni.	6
VI. De causa proxima & principali soni.	7
Digress. Vtrum in Vacuo possit fieri sonus.	11
VII. De Organo Auditus eiusque Anatomia.	13
VIII. De Officijs singularum partium Organi acustici.	16
IX. Vbinam & quomodo proprie audiens fiat.	18
X. De vocis Natura ac Genesi.	19
XI. De Organo vocis eiusque Anatomia.	21
XII. De varijs vocum differentijs.	22
XIII. De Analogia Organi vocalis cum Instrumentis pneumaticis.	24
XIV. De vocibus naturalibus Animalium.	25
§. 1. De vocibus Animalium in genere.	ibid.
§. 2. De mira conformatione vocis Animalis cuiusdam Americani, Pigitia dicti.	26
§. 3. De vocibus Volucrum.	27
§. 4. De Philomela.	28
§. 5. De reliquarum autem vocibus.	30
§. 6. 7. 8. De Ranarum, Cicadarum, Locustarum, Grillorum vocibus.	32
XV. Varia Problemata circa sonum & vocem.	35

Appendix de Phonognomia.

Siue

De iudicio ac coniecturis, quæ circa cuiusvis corporis temperamentum ex sono & voce eiusdem fieri possunt.	37
---	----

LIBER SECVNDVS.

De Musica & Instrumentis Hebræorum & Græcorum.

CAP. I. De Musica Inventionem.	44
--------------------------------	----

II. De

INDEX CAPITVM.

II.	De obiecto & subalternatione Musica.	45
III.	De definitione & diuisione scientia Musica.	47
IV.	De Musica ac Instrumentis Hebræorum.	ibid.
S. 1.	De Instrumentis Polychordis Hebræorum.	48
S. 2.	De Instrumentis pulsatilibus Hebræorum.	50
S. 3.	De Instrumentis Pneumaticis Hebræorum.	53
S. 4.	De usu horum Instrumentorum apud Hebræos.	55
S. 5.	De Musicis celebrioribus apud Hebræos.	56
V.	De Musica Davidis.	57
S. 1.	Verum Davidis psalmi carmine & quo genere carminis conscripti sint.	ibid.
S. 2.	De Titulis psalmorum.	58
S. 3.	De Acrostychis psalmorum Versibus.	60
S. 4.	De Tropis, Figuris ac Arte Poetica in psalmis latente.	61
S. 5.	De diuerso Metri genere, quo psalmi sunt compositi.	62
S. 6.	De Musica moderna Hebræorum.	64
VI.	De musica, ac instrumentis Veterum Græcorum.	67
S. 1.	De modo cantandi Græcis usitato.	68
S. 2.	De Odis Lyricorum, & materia Poëmatum, & de legibus musicæ.	69
S. 3.	De instrumentis usitatis olim apud Veteres.	70
S. 4.	De argumento, perfectione, ac Notis musicis apud Veteres.	71
VII.	De moderna Græcorum musica.	72

LIBER TERTIVS.

De Harmonicorum numerorum doctrina.

CAP. I.	De numerorum proportionibus, earumque varijs definitionibus, ac diuisionibus comprehensis in 5. Propositionibus.	82
II.	De proportionalitatibus tum arithmeticis, tum harmonicis comprehensis in 4. Propositionibus.	
III.	De proportionum Logistica 5. Propositionibus explicata.	89
IV.	De Numeris irrationalibus.	94
V.	De varijs intervallis harmonicis.	95
VI.	De intervallis minoribus in musica.	101
VII.	De intervallorum harmonicorum Genesi 25. Propositionibus explanata.	103
VIII.	De origine musici systematis, ac tetrachordorum.	114
IX.	De algorithmo harmonico, seu de vocum in utraque scalà per numeros ordinatione.	120
X.	De progressionem, quæ fit iuxta scalam musicæ fuisse, quam vulgo accidentalem vocant.	126
XI.	De numerorum consonantium Algorithmo 6. Propositionibus declarato.	129
XII.	De Toni diuisione.	132

INDEX CAPITVM.

XIII. De triplici genere musice, & tetrachordorum dispositione.	139
§. 1. De 5. speciebus generis diatonici.	139
§. 2. De genere chromatico.	141
§. 3. De genere enharmonico.	143
XIV. De speciebus diatessaron, diapente, & diapason.	146
XV. De definitione modi musici.	151
XVI. De numero, & ordine modorum apud veteres.	152
XVII. De modis modernis.	154

LIBER QVARTVS.

De Geometrica diuisione Monochordi.

CAP. I. Quomodo consonantia sit diuisibilis.	160
II. Quid sit Monochordum.	Ibid.
III. De progressionem Geometricam, eiusque usu in continuatione consonantiarum harmonicarum.	161
IV. De simplici monochordi diuisione per Geometriam 23. propositionibus explicata.	171
V. De diuisione monochordi per algebram tradita per aliquot propositiones, & lemmata methodo noua.	181
VI. De monochordi diatonici descriptione iuxta systema diapason Ptolemaicū.	193
VII. De monochordi diatonici diuisione iuxta systema disdiapason.	195
VIII. De monochordi diuisione iuxta genus chromaticum.	200
IX. De monochordi diuisione iuxta genus enharmonicum.	201
X. De Instrumento ad chordam quamlibet diuidendam aptissimo.	203
XI. De diuisione Geometrica cuiusunque interualli in quotlibet partes equales.	205
XII. De Instrumento dichotomo ad quamlibet consonantiam in 2. partes equales diuidendam idoneo.	208

LIBER QVINTVS.

De componendarum omnis generis melodiarum certà, ac demonstratiuà ratione.

CAP. I. De causa efficiente, materiali, formali, ac finali symphoniurgie.	212
II. An Antiquis nota fuerit musica ex pluribus vocibus composita.	Ibid.
III. De musica, quam planam musicam vocant.	216
IV. De musica Figurata.	Ibid.
V. De partibus symphoniurgie.	217
VI. De Consonantijs, ac interuallis ad melothesium necessarijs.	220

INDEX CAPITVM.

§. 1. De diuisione consonantiarum.	221
§. 2. De particulari concordantiarum descriptione.	223
§. 3. De dissonantijs, seu interuallis dissonis eorumque natura, & qualitate.	226
VII. De Tonis, seu modis, eorumque numero, ac qualitate.	228
§. 1. De numero Tonorum.	Ibid.
§. 2. De Tonorum diuisione, ac dispositione tum harmonica, tum Arithmetica.	229
§. 3. De varia Tonorum constitutione, ac transpositione.	231
§. 4. De Tonorum constitutione chromatica, & enharmonica.	233
§. 5. Quomodo Tonus in qualibet cantilena cognosci possit.	235
VIII. De modis Cantus tam Gregoriani, quam Figurati.	236
IX. De Contrapuncti diuisione.	241
X. De Symphoniurgia reegulis in genere.	246
XI. De Contrapuncti, aut alterius simplicis compositionis praxi.	249
§. 1. De compositione duarum vocum.	250
§. 2. De compositione trium vocum.	252
§. 3. De compositione quatuor vocum.	253
§. 4. De compositione quinque vocum.	256
§. 5. De compositione sex vocum.	257
§. 6. De compositione septem, & octo vocum cum varijs adiunctis regulis.	259
XII. De vsu Consonantiarum imperfectarum.	273
§. 1. De vsu Tertiarum.	Ibid.
§. 2. De vsu Decimarum.	275
§. 3. De vsu Sextarum, seu Hexachordorum.	276
XIII. De dissonantiarum in compositione multiplici vsu.	278
§. 1. De valore Notarum, ac signorum in mensura temporis determinanda.	Ibid.
§. 2. De praequisitis ad concordandas dissonantias.	281
XIV. De dissonantiarum collocaione ut consona reddantur.	282
§. 1. De vsu secunda. 9. 16. 23.	283
§. 2. De vsu quarta.	Ibid.
§. 3. De vsu septima.	285
§. 4. De vsu quarta iusta.	286
§. 5. De vsu semidiapente, seu quinta diminuta.	287
§. 6. Regulae de syncopatione dissonantiarum.	289
XV. De licito, ac illicito progressu consonantiarum, ac dissonantiarum.	291
§. 1. De progressu ab unisono ad 2.	292
§. 2. De progressu Tertiae minoris ad omnes alias Consonantias.	294
§. 3. De progressu à ditono ad 1. 2. 3. & reliquas.	296
§. 4. Quomodo 4. 5. 6. transire possit ad tertiam minorem, & maiorem.	298
XVI. De Contrapuncto Florido simplici, seu diminuto.	301
XVII. De varia compositione plurium vocum in Contrapuncto Florido.	309
XVIII. De noua, & admirabili Contrapuncti per varias combinationes instituendi ratione.	328

I N D E X I C A P N T V M . I

§. 1. De Contrapuncto diatrito	329
§. 2. De Contrapuncto diatesaron	339
§. 3. De Contrapuncto hypo-vel hyperdiapente	336
§. 4. De Contrapuncto diahex	338
§. 5. De Contrapuncto diahepta	340
§. 6. De Contrapuncto diapason	342
§. 7. De Contrapuncto hypodiadecato	344
§. 8. De Contrapuncto hypodiaendecato	346
§. 9. De Contrapuncto hypodiadodecato	348
§. 10. De Contrapuncto diatredecato	350
§. 11. De Contrapuncto diatetradecato	352
§. 12. De Contrapuncto disdiapason	355
XIX. De Figuris, & Tropis harmonicis in cantilenis seruandis	366
§. 1. De Figuris principalibus	Ibid.
§. 2. De Fugis artificiosè instituendis	368
§. 3. De Fugis partialibus imitantibus	369
§. 4. De Fugis diatonicis in unisono, &c.	371
XX. De Symphonijs periodicis	384
§. 1. De Canonibus in unisono	Ibid.
§. 2. De Fugis syncopatis	189
XXI. De Fugis liberis, & imitantibus	393
XXII. De secretiori Canonum methodo	402

L I B E R S E X T V S .

De Musica Instrumentali.

P A R S P R I M A .

De Chordosophia, seu de natura, proprietate, ac causis soni per chordas excitati .

CAP. I. De causis ac proprietatibus soni in chordis per 9. Theoremata explicati	422
II. De origine consonantiarum in chordis per 9. Theoremata declarata	430
III. De Arte Chordotomica	440

P A R S S E C V N D A .

De Instrumentis polychordis .

CAP. I. De Clauicymbalorum fabrica, ac eorum diuersis Abacis, seu Tastaturis	457
& seqq.	
II. De Testudine, Mandorà, Cytharà, ac Chely, &c.	475: & seqq.

INDEX CAPITVM.

PARS TERTIA.

De Instrumentis Pneumaticis, seu spiritu ac vento animatis.

CAP. I. De quibusdam supponendis.	496
II. De diuisione Instrumentorum Pneumaticorum.	497
§. 1. De Fistula Tristoma.	498
§. 2. De Fistula Hexastoma.	499
§. 3. De Tubis, earumque proprietatibus.	502
§. 4. De Lituis, Vtriculis, &c.	505
III. De Organis, eorumque structura ac proprietatibus.	506
§. 1. De partibus Organi.	Ibid.
§. 2. De Fistularum apertarum proportionem per 10. Problemata explicata.	507

PARS QUARTA.

De Arte Cruistica, seu de Instrumentis pulsatilibus.

CAP. I. De sonis, ac harmonia colligenda ex lignis diuersis.	515
II. De Campanis earumque fabrica ac usu.	519
III. De Tympanis, Cymbalis, & alijs Instrumentis compositis.	528

LIBER SEPTIMVS.

De Musica Antiqua, & Moderna.

PARS PRIMA.

Erotematica.

Erotema I. Quæ & qualis fuerit musica olim Græcorum.	532
§. 1. De Veterum mystica musica.	Ibid.
§. 2. De Veterum sacra musica.	535
II. Quæ, & qualia fuerint musica Instrumenta Veterum.	536
III. Vtrum Veterum musica fuerit plurimum Vocum?	537
IV. Quibus Notis musicis vsi sint Veteres.	540
V. Vtrum musica Veterum perfectior, ac præstantior fuerit musica modernorum.	542
§. 1. De Theorica musica apud Veteres.	545
§. 2. De musica Vocali antiquo-moderna.	546
§. 3. De polyphonia antiquo-moderna.	547
§. 4. De musica Instrumentis antiquo-modernis.	548
VI. Vtrum, & quomodo Veteres animos mouerint sua musica.	549
VII. Quomodo numerus harmonicus affectus hominum commoueat.	551
VIII. Vtrum diuersi Toni diuersis affectibus respondeant?	552

PARS

INDEX CAPITVM.

PARS SECVNDA.

De modo perficiendi Musicam Modernam, eiusque abusus, ac defectus emendandi.

CAP. I.	De inuentione, ac propagatione musicæ figuratæ, ac polyphonæ.	555
II.	De Ecclesiastici Cantus dignitate, ac præstantia.	557
III.	De Cantus Gregoriani dignitate, eiusque abusibus.	559
IV.	De musicæ figuratæ modernis abusibus.	560
V.	De defectibus, qui in modernis compositionibus committi solent.	562

PARS TERTIA.

De Musicæ patheticæ, eiusque ritè instituendæ modo ac ratione.

CAP. I.	De vera causâ diuersorum affectuum per musicam concitatorum.	564
II.	De naturâ Tonorum ad concitandos affectus aptorum.	569
III.	De loci, temporisque constitutione ad affectus concitandos ordinanda.	578
§. 1.	Conditiones ad concitandos affectus requisitæ.	Ibid.
§. 2.	De loco pro musica pathetica opportuno.	579
§. 3.	De tempore, quo musica, ut effectum sortiatur, exhibenda est.	580
IV.	De melothesiæ patheticæ praxi.	Ibid.
V.	De vario Stylorum harmonicorum artificio.	581
VI.	Qua ratione instituenda sit musica pathetica ut effectum sortiatur.	598
§. 1.	De affectu Amoris.	599
§. 2.	De affectu doloris.	600
§. 3.	Exempla affectus læti, & gaudiosi.	608
§. 4.	Exempla affectus dolorosi.	611
§. 5.	De ceteris affectibus indignationis, admirationis, desperationis, &c.	614
VII.	De licentijs musicis, seu de usu quarundam dissonantiarum.	620
VIII.	De Compositionibus Chromaticis, & Enharmonicis per varias regulas, ac exempla declaratis.	635
IX.	De mutatione Toni, siue de stylo metabolico.	672
X.	De signis, ac numeris, quibus tum antiqui, tum moderni tempus musicæ exprimunt.	676
Epilogismus.	De Regia musica.	685

SERIES, ET ORDO

TOMI SECVNDI.

Qui VIII. IX. & X. Librum Musurgia vniuersalis
continet

LIBER OCTAVVS.

De Musurgia Mirifica, seu Artificio nouo, ac facillimo
componendi quasuis cantilenas.

PARS PRIMA.

De varijs Combinationum generibus ad Musurgiam
spectantibus.

CAP. I. De Notarum musicarum Combinationibus per 6. Problemata declarat.
Pag. 8.

II. De Combinatione Valoris Notarum musicarum per 7. Problemata exposita. 21

PARS SECVNDA.

De Musica Poëtica.

CAP. I. De Rhythmica, seu poëtica Artis vi ac efficacia. 27

II. De Accentibus. 28

III. De Rhythmo eiusque Accentu. 29

IV. De Pedibus Rhythmorum, siue Metrorum. 30

§. 1. De Pedibus Harmonicis trissyllabis. 33

§. 2. De Pedibus trium, & quatuor syllabarum. 37

V. De Varietate Metrorum. 39

VI. De applicatione Metricæ ad poësin harmonicam. 40

§. 1. De Carmine Adonio pentasyllabo. Ibid.

§. 2. De Metro Adonio dactylico, & Iambico Euripedæo. 41

§. 3. De Iambico Anacreontico, & Metro heptasyllabo. 42

§. 4. De Iambico Archilochico metro octosyllabo. 43

§. 5. De Metro Enneasyllabo. Ibid.

§. 6. De Metro Decasyllabo. Ibid.

§. 7. De Metro Hendecasyllabo, Phaleucio, Sapphico, Alcaico. 44

§. 8. De Metro dodecasyllabo. 45

INDEX CAPITVM.

PARS TERTIA.

Musarithmorum melotheticorum praxin nouam exhibens.

CAP. I.	<i>Ordo ac numerus Pinacum ad hanc praxin necessariorum.</i>	46
II.	<i>De alijs ad Musarithmicam Melothesian exercendam Requisitis scil. Palimpsesto, Mensa Tonographica &c.</i>	48
III.	<i>Praxis noua componendi contrapunctum simplicem ex I. Syntagmatis Pinacibus Musarithmicis.</i>	54
IV.	<i>Regulae, & cautela, quae in hoc nouo modo componendi obseruandae sunt.</i>	67
V.	<i>De modo applicandi hanc melothesium in contrapuncto simplici ad quoduis genus Metri poetici.</i>	76
VI.	<i>De modo componendi ac applicandi musarithmos in stylo florido, ac artificioso ad quoduis Metrum poeticum.</i>	102
VII.	<i>Panglossia Musurgica, seu de applicatione horum Musarithmorum ad praecipuas Linguas cum exemplis, & praxi adiuncta scilicet in Lingua Hebraica, Syriaca, seu Chaldaica, Arabica, Samaritana, Aethiopica, Armenica, Graeca, Latina, Italica, Hispanica, Gallica, Germanica, Illyrica, &c.</i>	120
VIII.	<i>De Musurgia Rhetorica, seu de modo componendi, ac applicandi Musarithmos ad stylum Rhetoricum.</i>	141
IX.	<i>De secreto singulari componendi facillima praxi ope Musarithmorum, Canones harmonicos, ubi & specimen melothese artificiosae ope huius nouae artis Musarithmicae compositae exhibetur.</i>	165

PARS QUARTA.

De Musurgia mechanica, quae quilibet, etiam musicae imperitus ope certarum columnarum musarithmicarum nouo ac facili artificio quauis cantilenas componere docetur.

CAP. I.	<i>De Fabrica Arcae musarithmicae.</i>	185
II.	<i>De columnarum musarithmicarum descriptione, ac ordinatione in Arcae musurgicae.</i>	Ibid.
III.	<i>De usu Arcae musurgicae.</i>	186
IV.	<i>De ordinatione Columnarum ad Musicam poeticam spectantium.</i>	188
V.	<i>De Musarithmis poeticis floridis.</i>	189
VI.	<i>De Columnis pro Musurgia Rhetorica.</i>	
Appendix.	<i>De aliquot alijs nouis, ac facillimis modis, ac Methodis componendi musicae.</i>	190

INDEX CAPITVM.

LIBER NONVS.

De Magià Consoni & Dissoni, in quà reconditoria sonorum per
varias experientias in lucem proferuntur ac declarantur:

P A R S P R I M A.

De Physiologià Consoni, & Dissoni, in quà arcana vis in Consono
& Dissono latens manifestatur.

CAP. I.	De mirifica vi Musice in hominum animis permouendis.	202
II.	De natura, productione ac proprietate Consoni & Dissoni.	203
III.	De animi affectibus ad quos Musica permouet.	205
IV.	Cur aliqui soni sint consoni, & cur illi animos moueant, alij non?	206
V.	De ratione, & causà Sympathie, & Antipathie in sonis.	211

P A R S S E C V N D A.

De Magia Musurgio-Iatrica, siue Medicina corporum per Musicam
sanandorum.

CAP. I.	De causis, & modo, quo morbi per musicam curantur.	213
II.	Quomodo David cytharæ sono Saul à spiritu maligno curauit.	214
III.	De mirabili historia Regis cuiusdam Daniae vi musice ad insaniam re- ducti.	216
IV.	De Tarantule morsu intoxicatorum cura prodigiosa per musicam.	218
V.	De diuersis diuersarum Tarantularum proprietatibus.	221
VI.	Quomodo Prophetia, & Diuinitio modulis harmonicis causari possint.	224
VII.	De maximo effectu, quem Musica in corporibus concitandis habet.	226
VIII.	Vtrum plantæ, aut animalia cum modulis musicis coniuncta cum ali- quam obtineant ad curandos morbos.	228

P A R S T E R T I A.

De Teratologià Musica, seu de sonis prodigiosis.

CAP. I.	De definitione, ac diuisioni soni prodigiosi.	230
II.	De casu murorum urbis Iericho ad sonitum tubarum secuto.	231
III.	De sonis portentosis, quæ ab agente quidem naturali, sed vi humana matore, contingunt.	232
IV.	De sonis Campanarum prodigiosis.	233
V.	De abditis sonorum quorundam mirandorum causis.	234
VI.	De prodigioso sonitu quorundam littorum in mari Botnico.	235

P A R S

INDEX CAPITVM.

PARS QVARTA.

De Magia Phonocamptrica, siue de Echo, ac reflexæ vocis natura, ac mirandis effectibus.

- CAP. I. *Canones, ac regulæ Echometriæ per 19. Propositiones declaratæ.* 247
 II. *Quomodo Echo artificiosè constitui fabricarique possit.* 261
 III. *De fabrica instrumentorum acusticorum, quorum beneficio soni remoti facile percipi valeant; per aliquot experimenta, ac praxes declarata.* 271
 IV. *De Fabricis acusticis, hoc est, modus construendi Palatia, aut alias fabricas, ut soni etiam remoti clarè, & distinctè percipiantur, ubi etiam fabrica tuborum auricularium traditur.* 283

PARS QVINTA.

De varijs Organis, ac Instrumentis musicis automatis.

- Progymnasma I. *De varijs Pragmatijs fabricandi Cameras Aeolias in vsum Organorum hydraulicorum.* 305
 II. *De modo construendi cylindros phonotæcticos, ac praxi in eosdem facile transferendi omnis generis cantilenas pro Organis, quæ per se sonant, &c.* 312
 Machinamentum I. *De Organo hydraulico Vitruuij.* 330
 II. *De fabrica Organi hydraulici automati.* 334
 III. *Barbiton automaton alia ratione concinnare.* 335
 IV. *Organum Campanarium fabricari.* 336
 V. *De Rotis pensilibus cymbalarijs.* 338
 VI. *Organum automaton conficere omnis generis Instrumentorum fidibus instructorum symphoniam exhibens.* 339
 VII. *Machinam automatam construere, quæ omnis generis Instrumentorum symphoniam exhibeat.* 342
 VIII. *Machinam automatam construere, quæ Voces, ac concentum volucrum referat.* 343
 IX. *Per Machinam automatam exhibere musicam Pythagoricam ad maleos trium Cycloperum proportionatos dispositam.* 346
 X. *Organum construere quod sine follium, aut cylindri ministerio, sed solo vento animatum, efficit perpetuum quendam harmoniosum sonum.* 352
 XI. *Instrumenta concinnare, quæ per solam sympathiam excitantur, ac sonum harmoniosum edunt.* 356

INDEX CAPITVM.

PARS SEXTA.

Ars Steganographica, qua in distans animi conceptus per sonos manifestari queant.

S. 1. De Cryptologia Musurgica.	360
S. 2. De Steganographia Musurgica.	362

LIBER DECIMVS.

De Organo decaulo, in quo per 10. Registra demonstratur naturam rerum in omnibus obseruasse musicas & harmonicas proportiones.

Registrum I. De quatuor Elementorum Symphonismo, seu Harmonia.	367
II. De Calorum Symphonismo.	373
S. 1. De admiranda mundanorum corporum ad inuicem proportionem.	376
S. 2. Quae, & in quo consistat caelestium corporum Musica.	381
S. 3. De particulari Symphonismo Planetarum.	384
S. 4. De Choro Iouiali.	386
S. 5. De Choro Solari, & Martio.	388
S. 6. De harmonia Stellarum Fixarum.	Ibid.
III. De Symphonismo Lapidum, Plantarum, Animalium cum celo.	390
IV. De Symphonismo Microcosmi, seu hominis cum Megacosmo, siue de Musica humana.	401
V. De harmonia pulsuum arteriae in humano corpore.	403
VI. De Symphonismo pathetico, siue de Musica variarum Passionum, & Affectionum animi ad inuicem.	422
VII. De Symphonismo Mundi Politici, seu de harmonia Status Politici.	432
VIII. De harmonia Potentiarum in Anima hominis.	440
IX. De harmonia Hierarchica, seu Angelorum in 9. Choros distributorum.	444
X. De Musica Archetypa, siue Dei cum vniuersa Natura.	454

